walter scott

rob roy

ROMAN



TRADUCERE DE PETRU COMARNESCU
PREFAȚĂ DE DAN GRIGORESCU
TABEL CRONOLOGIC DE ADRIAN ISAC

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI « 1976

EDITURA MINERVA ® BUCUREȘTI

ROB ROY BY SIR WALTER SCOTT

LONDON, J. M. DENT. 1898, NEW YORK
CHARLES SCRIBNER'S SONS

CAPITOLUL I

Cu ce-am greşit că astă grea
urgie
Apăsător asupra mea să vie ?
Alţi fii eu n-am, şi-acesta acum mi-e-
nstrâinal.
Blestem pe capul celui ce astfel te-a
schimbat!
Călătorii ? De azi în viitor
Doar calu-1 voi trimite călător !
MONSIEUR THOMAS

Mi-ai cerut, dragul meu prieten, să hărăzesc scrisului o parte din răgazul cu care pronia cerească mi-a binecuvîntat bătrîneţele, spre a însemna primejdiile şi greutăţile ce m-au însoţit la începuturile vieţii mele. Amintirea acelor aventuri, aşa cum îţi place să le numeşti, mi-a lăsat intr-adevăr în suflet un variat şi împestriţat simţămînt de plăcere şi durere, amestecat, nădăjduiesc, cu multă veneraţie şi recunoştinţă pentru acel care hotărăşte faptele omului şi care m-a călăuzit pe calea tinereţii, prin multe primejdii şi trude, astfel ca traiul lesnicios cu care mi-a fericit amurgul vieţii să-mi pară mai plăcut faţă de necazurile de odinioară. De asemenea, nu pot să mă îndoiesc de adevărul celor ce adeseori mi-ai afirmat, anume că întîmplările pe care le-am trăit în mijlocul unor oameni deosebit de primitivi, prin apucăturile şi prin felul lor de a se cîrmui, au cîte ceva interesant şi atrăgător pentru acei cărora le place să asculte poveştile despre trecutele vremuri trăite de un om, astăzi bătrîn.

Totuşi, nu uita că povestea, spusă de un prieten şi ascultată de altul, îşi pierde pe jumătate farmecul atunci cind este aşternută pe hîrtie şi că povestirile pe care le asculţi cu desfătare din gura celui care le-a trăit vor apărea mai puţin vrednice de luare-aminte atunci cînd le vei răsfoi în liniştea camerei de lucru. Vîrsta ta mai crudă şi firea ta robustă îţi făgăduiesc o viaţă mai îndelungată decît o va avea, după toate probabilităţile omeneşti, prietenul tău. Aruncă aşadar aceste foi în vreun sertar secret al mesei tale de scris, pînă cînd ne va despărţi evenimentul ce se poate întîmpla în orişice clipă şi care în orice caz se va săvîrşi în cursul a puţini — chiar foarte puţini — ani. Cînd ne vom despărţi în această lume, pentru a ne întîlni, sper, într-alta mai bună, tu vei îndrăgi, sînt sigur, mai mult decît se cuvine, amintirea prietenului tău plecat şi vei găsi în aceste păţanii, a căror istorie sînt pe cale a o aşterne pe hîrtie, un bun prilej pentru cugetări triste, dar totuşi plăcute. Unii obişnuiesc să lase celor apropiaţi, cărora li se destăinuiesc, portretul lor fizic ; eu însă îţi înmînez o transcriere fidelă a gîndurilor şi simţămintelor, a virtuţilor şi cusururilor mele, cu speranţa întemeiată că nebuniile şi aprigile porniri ale tinereţii vor găsi aceeaşi tălmăcire binevoitoare şi aceeaşi înţelegere cu care adesea ai luat în seamă greşelile mele la o vîrstă mai înaintată.

Unul din multele foloase, ce se pot ti'age din faptul că adresez memoriile mele (dacă pot da un nume atît de impunător acestor foi) unui prieten scump şi apropiat, este acela că pot trece peste unele amănunte, zadarnice în acest caz şi care, unui străin, i-ar fi oprit atenţia în pofida faptelor mai interesante.

De ce să te fac părtaşul plictiselii mele pentru că eşti în puterea mea şi pentru că am înainte cerneală, hîrtie şi timp ? Totodată, nu-ţi făgăduiesc că nu voi abuza de prilejul atît de ispititor ce mi se oferă, de a povesti des-

pre mine însumi şi despre îndeletnicirile anele, deşi voi aminti împrejurări tot atît de cunoscute ţie, ca şi mie.

Ademeni toarea patimă de a povesti, atunci cînd noi înşine sîntem eroii faptelor pe care le înfăţişăm, nesocoteşte adeseori consideraţia ce se cuvine timpului şi răbdării ascultătorilor ; cei mai buni şi mai înţelepţi au căzut în mrejile acestui păcat. Nu e nevoie să-ţi amintesc decît ciudatul exemplu oferit de acea rară şi originală ediţie din memoriile lui Sully[1], la care tu (cu înduioşătoarea vanitate a colecţionarului de cărţi) ţii mai mult decît la ediţia redusă la forma obişnuită şi utilă a unor astfel de memorii ; ciudat îmi pare, însă, faptul ilustrat de aceste memorii, anume cit de lesne cade pradă păcatului înfumurării, chiar şi un om atît de mare ca autorul lor.

Dacă îmi amintesc bine, acel venerabil nobil şi mare om de stat numise nu mai puţin de patry gentilomi din suita sa, ca să consemneze datele şi evenimentele vieţii sale într-o carte cu titlul *Memoires des sages et royales ecbnonaes d'Etat, domestiques, politiques et militaires* de Henry de Grand şi aşa mai departe. întocmindu-şi compilaţiile, aceşti vajnici cronicari reduseră memoriile conţinînd toate evenimentele deosebite ale vieţii stăpînului lor, la o naraţiune, adresată lui însuşi în *propria persona.* Astfel, în loc de a-şi povesti singur viaţa, la persoana a treia, ca Julius Caesar, sau la persoana întîia, ca cei mai mulţi care în salon sau în camere de lucru devin eroii propriei lor povestiri, Sully s-a desfătat cu plăcerea rafinată, deşi fantezistă, de a-şi auzi isprăvile povestite de către secretarii săi ; el era în acelaşi timp auditorul, după cum de asemenea era şi eroul şi, probabil, autorul întregii cărţi. Trebuie să fi fost un spectacol măreţ, să fi văzut pe fostul ministru stînd solemn sub baldachin şi drept ca luminarea, aşa cum îl silea gulerul scrobit şi haina plină de fireturi,

[1] *Sully Maximilien* — duce de Bedhane, ministrul şi amicul regelui Henric al IV-lea al Franţei. A administrat finanţele ţării şl s-a străduit să îmbogăţească agricultura (1559—1641) (n.t.)-

şi aseultînd recitarea compilatorilor săi; iar aceştia, drepţi şi descoperiţi în faţa sa, îi aduceau la cunoştinţă : „Astfel spuse ducele[1] — astfel deduse ducele — acestea erau părerile înălţimii voastre asupra importantei chestiuni — acestea erau sfaturile secrete pe care le dădeaţi regelui, în cutare împrejurare grea“ — cînd, de fapt, toate ■evenimentele erau mai bine cunoscute ascultătorului decît lor înşile, cele mai multe din ele neputînd proveni decît din mărturiile sale proprii.

Situaţia mea nu este atît de ridicolă ca aceea a marelui Sully ; totuşi, ar fi destul de caraghios ca Frank Osbaldistone să dea lui Will Tresham un raport amănunţit asupra naşterii, educaţiei şi legăturilor sale în societate. Voi lupta deci, pe cît îmi stă în putinţă, cu spiritul amăgitor al lui P.P., secretarul parohiei noastre, şi mă voi strădui să nu-ţj povestesc nimic- din ceea ce îţi este îndeobşte cunoscut. Sînt unele lucruri, însă, pe care totuşi trebuie să ţi le reamintesc, pentru că, deşi le ştii de mult, le-ai uitat, poate, din pricina timpului ce s-a scurs, şi pentru că ele sălăşluiesc la temelia destinului meu.

Cred că ţi-1 aminteşti bine pe tata, căci l-ai cunoscut din copilărie, de pe vremea cînd el şi cu tatăl tău făceau parte din aceeaşi casă de negoţ. Totuşi, nu prea l-ai apucat în zilele lui bune, adică înainte ca vîrsta şi infirmitatea să-i fi potolit din spiritu-i aprins, cutezător, pus pe speculaţii. Ar fi fost, ce e drept, un om mai sărac, dar poate t»t atît de fericit, dacă s-ar fi dedicat ştiinţei cu energia-i vrednică şi cu ascuţitul său spirit de observaţie, pe care le-a folosit doar în scopuri negustoreşti. Totuşi, în riscul speculaţiilor comerciale este ceva care atrage pe aventurieri chiar în afara speranţei cîştigului. Celui care porneşte pe această mare neastîmpărată i se cere să posede îndemînarea pilotului şi prevederea navigatorului ; cu toate acestea, el poate naufragia şi se poate pierde, dacă

furtunile întîmplării nu-i vin în ajutor. Acest amestec de continuă încordare şi de permanentă primejdie, această inevitabilă şi teribilă nesiguranţă în a şti dacă chibzuiala va învinge întîmplarea, sau dacă întîmplarea va stînjeni planurile chibzuite, pun stăpînire deplină atît pe facultăţile mintale, cît şi pe simţuri, aşa încît dacă te consacri negoţului, te bucuri din plin de farmecul jocului de noroc, fără ca totuşi să te stînjenească vinovăţia morală a acestuia.

La începuturile secolului al XVIII-lea, cînd eu (dragă Doamne !) eram un tînăr de vreo douăzeci de ani, am fost chemat pe neaşteptate de la Bordeaux, pentru a ajuta tatălui meu în nişte afaceri de seamă. Nu voi uita niciodată prima noastră întrevedere.

îţi aminteşti” felul tăios, brusc şi oarecum sever în care tata obişnuia să-şi împărtăşească celor din jur dorinţele. Parcă-1 văd : drept şi mîndru, cu pasul iute şi hotărît, cu privirea ascuţită şi pătrunzătoare, cu faţa brăzdată deja de griji ; parcă-i aud glasul care niciodată nu risipea un cuvînt zadarnic, răsunînd uneori cu o asprime de moment, străină de gîndul vorbitorului.

După ce descălecai de pe calul de poştă, mă grăbii să sui în apartamentul tatălui meu. Acesta străbătea încăperea păstrînd veşnicu-i aer de om chibzuit, serios şi dîrz, pe care nici chiar sosirea mea, a singurului său fiu, plecat de patru ani de-acasă, nu-1 putuse schimba. Mă aruncai în braţele sale. Era un părinte bun, fără a fi şi duios ; o lacrimă miji în ochii lui negri, dar numai pentru o clipită.

— Dubourg îmi scrie că este mulţumit de tine, Frank !

^— îmi pare bine, tată.

— în schimb, eu am mai puţine motive de a fi mulţumit, adăugă, aşezîndu-se la masa-i de scris.

— îmi pare rău, tată.

— îmi pare rău şi îmi pare bine, Frank, sînt cuvinte care, de cele mai multe ori, înseamnă ori puţin, ori nimic. Iată ultima ta scrisoare.

S

A scos-o dintr-un teanc de alte scrisori, legate laolaltă cu o panglică roşie, etichetate şi îndosariate într-un mod cam ciudat. Acolo zăcea biata mea epistolă, în care îi 'arătam năzuinţele mele cele mai scumpe din acea vreme, în cuvinte care credeam că vor naşte compătimire, dacă nu cumva chiar convingere ; acolo zăcea, precum zic, scrisoarea mea, rătăcită printre altele, privitoare la afacerile de tot soiul care-1 absorbeau zilnic pe tatăl meu. Nu mă pot împiedica de a nu surîde în sinea mea, cînd îmi reamintesc de orgoliul îndurerat şi de sentimentele rănite cu care am privit epistola pe care o scrisesem, te asigur, cu destulă osteneală, aşa cum mi se înfăţişa ea, luată dintr-un teanc de scrisori de recomandaţie, scrisori de credit, toată pacostea obişnuită (aşa cum o socoteam eu atunci) a corespondenţei comerciale ; dar, gîndeam eu, o scrisoare atît de însemnată (nu îndrăzneam să-mi zic nici în sinea mea, o scrisoare aşa de bine scrisă), îşi merită un loc aparte şi o atenţie mai deosebită decît scrisorile privitoare la afacerile de toate zilele ale contoarului[I].

Tatăl meu însă nu băgă de seamă nemulţumirea mea ; şi puţin i-ar fi păsat chiar dacă ar fi constatat-o. Cu scrisoarea mea în mînă, el începu :

— Aceasta, Frank, este scrisoarea ta din 21 ale lunii precedente, prin care mă înştiinţezi (citind din ea) «că, îţi grija atît de însemnată a alcătuirii unui plan şi a alegerii unei profesiuni pe toată viaţa, ai încrederea că bunătatea mea părintească îţi dă dreptul de a avea măcar o părere contrarie faţă de cea a mea ; că tu ai obiecţiuni „de neînlăturat”[1] — da, „de neînlăturat“ sînt chiar cuvintele folosite de tine — aş fi dorit, dealtfel, ca scrisul tău să fie mai citeţ, să pui liniuţele pe litera „t“ şi să apară bucla la litera „1“ — că tu ai obiecţiuni „de neînlăturat“ la cele ce ţi-am propus eu». Mai sînt multe idei în acelaşi sens, înşirate pe patru pagini întregi de hîrtie, pe care, cu

I *Contoar* — birou de comerţ, în special al unui bancher (n.t).

— puţină atenţie, pătrundere şi chibzuială în exprimare, le-ai fi putut reduce la patru rînduri, căci pînă la urmă, Frank,
— scrisoarea ta se rezumă doar la aceasta : nu vrei să faci ceea ce aş dori eu.

— Nu pot, tată, în situaţia de faţă ; nu că n-aş vrea.

— Cuvintele preţuiesc prea puţin pentru mine, tinere, zise tatăl'meu, â cărui neînduplecare era totdeauna întărită de un calm deplin şi de o deplină stăpînire de sine. *Nu pot* poate fi o expresie mai politicoasă decît *nu vreau,* dar expresiile sînt sinonime, atunci cînd nu există o piedică morală. Eu însă nu sînt de părere să tratăm afacerile în grabă ; vom discuta după cină — Owen !

— Owen apăru. Chipul său nu era încadrat de pletele argintii pe care obişnuiai să le cinsteşti, căci la epoca aceea el nu trecuse cu mult de cincizeci de ani. Purta însă acelaşi costum, sau unul aproape la fel cu cel pe care .îl ştiai ; tot cafeniu şi croit identic — aceiaşi ciorapi de mătase cenuşii ca perlele mării, aceeaşi cravată cu cataramă de argint, aceleaşi manşete de chembrică plisată, pe care le -trăgea pînă peste degete cînd venea în salon, dar pe care, cînd se afla în cancelarie, le vîra cu grijă sub mîneci, pentru ca nu cumva să le păteze cu cerneala folosită zi de zi ; într-un cuvînt, aceeaşi înfăţişare binevoitoare, totuşi gravă şi formală, care a caracterizat pînă la moarte pe funcţionarul cel mai de seamă al marii case de negoţ Osbaldistone & Tresham.

— Owen, zise tatăl meu, pe cînd bunul- bătrînel îmi strîngea cu afecţiune mîna, trebuie să cinezi cu noi astă-seară şi să asculţi veştile pe care Frank ni le-a adus de la prietenii noştri din Bordeaux.

— Owen făcu una din plecăciunile sale rigide, în semn de respectuoasă recunoştinţă ; căci, în acele vremuri, o asemenea invitaţie era privită ca un hatîr de oarecare însemnătate.

— Mult timp îmi voi aminti de cina aceea.

—

— Adînc tulburat, îngrijorat şi totodată nemulţumit, nu am fost în stare să iau parte cu toată inima la conversaţie, împotriva aşteptărilor tatălui meu ; şi prea dădeam răspunsuri nesatisfăcătoare întrebărilor cu care el mă asalta. Owen, şovăind între respectul pentru patronul său şi dragostea pentru tînărul pe care altă dată îl legănase pe genunchi, aşijderea aliatului înfricoşat, dar în acelaşi timp grij uhu, al unei naţiuni cotropite, se trudea la fiecare poznă pe care o făceam să dea sens vorbelor mele neînţelese şi să-mi acopere retragerea ; aceste manevre măreau însă nemulţumirea tatei şi abătură o parte din ea asupra bunului meu avocat, în loc să-mi vină mie în ajutor.

— In timpul cît locuisem la Dubourg, nu mă purtasem chiar ca în versurile :

— „Un scrib omoară-n tatăl iubit orice speranţe,

— Că-n loc de a transcrie un cont, el scrie stanţe

— Dar, drept să spun, nu frecventasem contoarul decît atît cît crezusem că e de neapărată trebuinţă ca să obţin o bună referinţă de la francez, care era demult în relaţii cu firma noastră, şi căruia tatăl meu mă încredinţase pentru a mă iniţia în tainele comerţului. De fapt, preocu-

parea mea cea mai de seamă fusese literatura şi exerciţiile fizice. Tatăl meu nu condamna întru totul asemenea însuşiri, atît intelectuale cît şi trupeşti. Avea prea mult bun simţ ca să nu priceapă că ele şedeau bine oricărui om şi înţelegea că ele dădeau tărie şi vrednicie caracterului pe care el dorea să mi-1 formez. Dar ambiţia lui de căpetenie era ca să-i moştenesc nu numai averea, ci şi ideile şi planurile, cu ajutorul cărora el îşi închipuia că va putea extinde şi perpetua bogata moştenire pe care mi-o hărăzea.

— Dragostea faţă de profesiunea lui era motivul aparent pe care îl alesese cînd mă îndemna să urmez aceeaşi cale, dar mai avea şi alte motive, pe care le-am cunoscut abia mai tîrziu. Avîntat în planurile sale, îndemînatic

— şi îndrăzneţ, fiecare nouă afacere care îi reuşea îl aţîţa mai dihai şi îi dădea mijloacele pentru noi speculaţii. Părea că are nevoie, ca şi un cuceritor ambiţios, să păşească mereu înainte, din înfăptuire în înfăptuire, fără a se opri pentru a-şi asigura izbînzile, cu atît mai puţin pentru a se bucura de ceea ce dobîndea. Obişnuit să-şi vadă întreaga avere cumpănind în balanţa norocului şi priceput în găsirea mijloacelor pentru a apleca talerul în favoarea lui, sănătatea, mintea şi activitatea sa păreau a spori mereu, o dată cu acţiunile riscante î» care îşi juca averea ; semăna cu un marinar obişnuit să ţină piept valurilor şi vrăjmaşilor şi a cărui încredere în sine se întăreşte în ajunul furtunii sau al bătăliei.

— îşi dădea totuşi seama de schimbările pe care vîrsta sau boala le-ar fi putut aduce sănătăţii sale ; era dornic să aibă la îndemînă, la timpul potrivit, un asistent, în stare să ia cîrma atunci cînd mîna lui va obosi, şi care să menţie nava pe drumul ei, după sfaturile şi instrucţiunile sale. Atît dragostea de părinte, cît şi continuarea planurilor sale îl îndrumau către aceleaşi concluzii. Tatăl tău, deşi averea sa era investită în aceeaşi casă de negoţ, era numai comanditar, cum se zice în termeni comerciali ; iar Owen, a cărui probitate şi pricepere în mărunţişurile contabiliceşti făceau nepreţuite serviciile sale de contabil principal, nu poseda nici cunoştinţe şi nici talent îndestulător ca să ţină în mînă conducerea generală a întreprinderii. în cazul că tatăl' meu ar fi încetat subit din viaţă, ce s-ar fi ales de lumea planurilor pe care o ticluise, dacă fiul său nu ar fi fost şlefuit după chipul unui Hercule comercial, pregătit să susţină greutatea atunci cînd va fi slobozită de căderea lui Atlas ? Ce-ar fi devenit fiul însuşi, dacă, străin de acest soi de îndeletniciri, s-ar fi găsit deodată încurcat în labirintul afacerilor negustoreşti, fără a avea cunoştinţele necesare ca să iasă din încurcătură ? Pentru toate aceste motive, unele mărturisite, altele tăinuite, tatăl meu hotărîse ca eu să-i îmbrăţişez

— profesiunea ; şi odată decis în această privinţă, nu exista **o** hotărîre mai neelin tită la vreun om. Totuşi eram şi eu **o** parte interesată care trebuia consultată, şi, moştenind ceva din încăpăţînarea lui tătîne-meu, îmi formulasem **o** hotărîre cu totul potrivnică.

— O circumstanţă uşurătoare la rezistenţa ce o dovedeam în împrejurarea de faţă împotriva dorinţelor tatălui meu putea fi, cred, aceea că atunci nu le înţelegeam pe deplin temeiul şi nici cît de legată de ele îi era fericirea. Fiind sigur î«i închipuirea mea că voi avea parte de o bună moştenire în viitor şi de suficiente mijloace de întreţinere în răstimp, nici nu-mi dădea prin gînd pe atunci că ar fi necesar, pentru a schimba închipuirea în realitate, să mă dedic muncii şi nici să mă supun unor restricţiuni neplăcute gustului şi temperamentului meu. în propunerea tatălui meu de a mă asocia cu el în afaceri, nu vedeam decît dorinţa lui ca să contribui şi eu la înmulţirea grămezilor de bogăţii agonisite de dînsul ; şi, închipuindu-mă cel mai bun judecător al drumului către fericirea mea, nu concepeam că aş putea fi mai mulţumit totuşi, sporind averea pe care o socoteam îndestulătoare, chiar mai mult decît îndestulătoare pentru toate trebuinţele, pentru înlesnirile vieţii, ca şi pentru petrecerile lumeşti.

— '* Astfel sînt nevoit să repet că la Bordeaux nu mi-am petrecut timpul aşa cum îşi propusese tatăl meu. înlocuiam cu alte îndeletniciri tot ceea ce socotea el a fi motiv de căpetenie pentru şederea mea acolo ba, dacă aş fi fost mai îndrăzneţ, aş fi nesocotit cu totul acest motiv. Dubourg, un reprezentant favorizat al casei noastre de negoţ, de la care îşi trăgea profiturile sale, era un politician mult prea şiret ca să dea conducătorului firmei, cu privire la unicul său fiu, referinţe care să pricinuiască supărare atît unuia cît şi celuilalt ; de asemenea ar fi putut urmări, cum voi afla în curînd, foloase personale,

— tocmai lăsîndu-mă să nesocotesc ţelul pentru care îi fusesem lăsat în grijă. Purtarea mea se desfăşurase în limitele bunei cuviinţi şi ale bunei orînduieli, aşa că pînă atunci el nu avusese prilejul de a da vreo referinţă proastă despre mine, chiar dacă ar fi dorit un asemenea prilej ; dar, poate că dibaciul franţuz ar fi fost tot atît de îngăduitor, chiar dacă m-aş fi dedat la apucături mai rele decît acelea de indolenţă şi aversiune faţă de afacerile negustoreşti. într-adevăr, în timp ce hărăzeam o bună parte de timp studiilor comerciale recomandate de dînsul, lui nu-i părea cîtuşi de puţin rău de timpul pe care-1 dedicam altor îndeletniciri mai clasice ; nici nu m-a găsit vreodată vinovat de faptul că mă desfătam cu Corneille şi Boileau mai abitir decît cu Postlethwayte (presupunînd că lucrarea sa ar fi existat pe atunci şi că monsieur Dubourg i-ar fi putut pronunţa numele) sau Savary, sau oricare alt scriitor de economie politică. El culesese de pe undeva o expresie‘potrivită cu care încheia fiecare scrisoare către tata : „Fiul dvs. este tQt ceea ce un tată îşi poate dori".

— Pe tatăl meu niciodată nu-1 supăra o frază, oricît de des era repetată, cu condiţia ca să-i pară lui desluşită şi expresivă ; şi însuşi Addison nu ar fi putut găsi expresii care să-i dea atîta satisfacţie ca „Primit stimata dvs. şi achitat facturile incluse, conform borderoului".

— Ştiind deci foarte bine ceea ce aştepta de la mine, tata nu se îndoia, din cauza desei întrebuinţări a frazei favorite a lui Dubourg, că eram pe cale să ajung întocmai ceea ce-mi hărazea dînsul ; dar, într-un ceas rău, el primi scrisoarea cu scuzele mele elocvente şi amănunţite ; în această scrisoare, îi arătam că refuz locul în firmă, precum şi un pupitru cu taburet, într-un colţ al întunecosului contoar din Crane Alley, deşi taburetul ar fi fost mai

—

— înalt decît acela al lui Owen şi decît acelea ale celorlalţi funcţionari şi inferior numai scaunului cu trei picioare al tatălui meu. Din acea clipă, toate s-au întors pe dos. Referinţele lui Dubourg deveniră suspecte, ca şi cum facturile sale ar fi fost ştiute ca incorecte. Fusei chemat acasă în mare grabă şi primit în modul pe care ţi l-am fi înfăţişat.

U

CAPITOLUL II

— încep a dibăci că tînărul suferă de o groaznică meteahnă: Poezia, cu care trîndavă boală este infectat, pierdută este pentru el orice nădejde de a obţine o slujbă de stat.. *Actum est* de el ca om al colectivităţii, dacă a ajuns să versifice o dată.

BEN JONSON în **BARTHOLOMEW FAIR**

Vorbind în general, tatăl meu ştia să îşi stăpînească mînia, iar supărarea rareori îi răzbătea prin cuvinte ; .ea se vădea doar printr-o comportare mai seacă şi mai .acră faţă de acei care îl nemulţumiseră. Nu făcea nici-odată uz deameninţări sau de expresii tari. Totul la dînsul era orînduit după sistem şi de cîte ori se ivea pri-lejul avea obiceiul de a îndeplini „cele necesare" fără risipă de cuvinte. Asculta deci cu un surîs amar răspun-surile mele nepotrivite privind situaţia comerţului în Franţa şi, nemilos, mă lăsa să mă încurc din ce în ce mai mult în misterele unor termeni comerciali ea : agio[I], tarife, tare[II] şi daune ; nu-mi pot silui memoria, căutînd

I Diferenţa între valoarea nominală şi cea reală a mone-delor (n.t.).

II *Tară* — pierdere în valoare suferită de o marfă prin scăderea greutăţii sau alterarea calităţii (n.t.).

să-mi aduc aminte dacă m-a privit cu adevărată supărare, înainte de a-mi fi dovedit că nu sînt în stare a-i explica

—

— efectul precis pe care l-a avut deprecierea ludovicului de aur asupra negocierii poliţelor.

— Cel mai mare eveniment naţional din timpul meu, zise tata (cu toate că văzuse Revoluţia), şi habar nu are de el !

— Domnul Francis, sugeră Owen în felul său timid şi împăciuitor, nu poate să fi uitat că printr-un *arret* al regelui Franţei, datat la 1 mai 1700, s-a prevăzut că *le porteur,* în curs de zece zile de la scadenţă, trebuie să facă cerere...

— Domnul Francis, zise tata, întrerupîndu-1, îşi va reaminti probabil, pentru moment, orice ai bunătatea să-i sugerezi. Dar, Doamne ! cum de l-a lăsat Dubourg î Ascultă, Owen, ce fel de om este Clement Dubourg, nepotul său, de colo din cancelarie, tînărul acela cu părul negru ?

— Unul din cei mai dibaci funcţionari ai casei, domnule ; un minunat tînăr, pentru timpurile de azi, răspunse Owen, căci veselia şi buna cuviinţă a tînărului franţuz îi cucerise inima.

— Da, da, presupun că *el* ştie ceva despre operaţiile de schimb. Dubourg ţinea să am măcar un tînăr în preajma mea care să se priceapă la afaceri, dar văd acum ce urmărea, iar el îşi va da seama de aceasta atunci cînd va privi bilanţul. Owen, salariul lui Clement să fie plătit la zi pe tot trimestrul acesta şi el să se îmbarce pentru Bordeaux pe nava tatălui său. Tocmai se îndeplinesc formalităţile de plecare.

— Să-l concediez pe Clement Dubourg, domnule ? întrebă Owen cu o voce nesigură.

— Da, domnule, concediază-1 fără întîrziere. Mi-e destul un prostănac de englez la contoar, ca să-mi facă pozne. Şi nu-mi trebuie un francez iscusit, pe deasupra, ca să profite de ele.

— Trăisem destul pe teritoriile *du grand monarque,* ca să capăt o puternică aversiune pentru o astfel de arbi-

— trară exercitare a autorităţii, chiar dacă aceasta nu mi-ar
fi intrat în sînge încă din frageda copilărie. Aşa că nu m-am putut abţine să nu intervin, pentru a împiedica faptul ca un nevinovat şi merituos tînăr să ispăşească vina de a fi dobîndit desăvîrşirea pe care tata o aştepta din partea mea.

— îţi cer iertare, tată, rostii, îndată ce termină de vorbit, dar cred că este drept să plătesc singur vina de a-mi fi neglijat studiile. Nu am nici un motiv să acuz pe monsieur Dubourg de a fi neglijat să-mi asigure putinţa de a mă dezvolta, oricît de puţin m-aş fi folosit de ea ; iar în ceea ce priveşte pe monsieur Clement Dubourg...

— în ceea ce-l priveşte pe dumnealui şi pe tine, voi lua eu măsurile pe care le cred necesare, răspunse tata. Este frumos din partea ta, Frank, să iei asupră-ţi toata vina — foarte frumos, aceasta nu se poate nega. Nu-l pot ierta însă pe bătrînul Dubourg, zise el, privindu-l pe Owen, că s-a mulţumit numai să-i ofere lui Frank mijloacele de a-şi însuşi cunoştinţele folositoare, fără sa controleze dacă le-a utilizat şi, în caz contrar, să-mi comunice mie.

— Domnul Francis, zise contabilul principal, cu obişnuita lui plecăciune şi cu o uşoară ridicare a mîinii drepte, pe care o căpătase din obiceiul de a-şi pune pana după ureche, înainte de a vorbi, domnul Francis pare să înţeleagă principiul fundamental al oricărei contabilităţi morale, marea regulă etică de trei. Lasă-l pe A să-i facă lui B, ceea 'ce B i-ar face lui A ; produsul îţi va da regula de conduita cerută.

— Tatăl meu surise la această reducere în formă aritmetică a regulii de aur, dar urmă îndată :

— Toate acestea n-au însemnătate,. Frank ; ţi-ai irosit timpul ca un copil, aşa că pe viitor trebuie să înveţi să trăieşti ca un bărbat. Te voi pune sub supravegherea lui Owen pentru cîteva luni ca să recîştigi terenul pierdut.

—

— Eram cît pe aci să răspund, dar Owen mă privi cu un gest atît de rugător şi de prevenitor, încît fără vrerea mea am tăcut.

— Abia atunci, continuă tatăl meu, vom relua subiectul scrisorii mele din zi întîi a lunii precedente, la care mi-ai trimis un răspuns nesăbuit şi nesatisfăcător. Acuma, umple-ţi paharul şi trece sticla lui Owen.

— Lipsa de curaj, de îndrăzneală, dacă vrei, nu mi-a fost niciodată cusurul. De aceea, răspunsei ferm :

— îmi pare rău că scrisoarea mea nu a fost satisfăcătoare ; dar nesăbuită nu a fost, deoarece am dat toată atenţia propunerii, pe care în bunătatea dumitale mi-ai făcut-o şi pe care cu multă durere m-am văzut nevoit să o refuz.

— Tata îşi îndreptă o clipă privireâ-i ascuţită asupra mea, dar apoi şi-o retrase îndată. Cum nu-mi răspunse, m-am văzut silit să continui, dar cu oarecare şovăială, el întrerupîndu-mă doar prin monosilabe.

— îmi este cu neputinţă, tată, să am un respect mai mare decît acela pe care îl am pentru îndeletnicirea de negustor, chiar dacă aceasta nu ar fi îndeletnicirea dumitale. Totuşi, mă simt 'silit să stărui în refuzul meu de a-rhi însuşi o calitate, pe care sînt atît de nepregătit să mi-o asum.

— Voi avea eu grijă să-ţi însuşeşti calificarea necesară. Nu mai eşti oaspetele şi elevul lui Dubourg.

— Dar, dragă tată, eu nu susţin că ar fi vorba de o lipsă în felul de predare a studiilor, ci de neputinţa mea de a profita de învăţătură.

— Prostii ! Ţi-ai ţinut jurnalul în felul în care te-am sfătuit ?

— Da, tată.

— Fii bun şi adu-1 aici.

— Opul cerut era un caiet obişnuit, ţinut după poveţele tatei, în care mi se indicase sa iau note cu privire la cunoştinţele variate pe care le căpătăm în timpul studiilor.

— Prevăzînd că el va cerceta acest caiet, avusesem grijă să transcriu informaţiile care ştiam că-1 vor mulţumi, dar prea adesea, pana scăpase de sub controlul capului. Se mai întîmplase, de asemenea, că în acest caiet, fiindu-mi mai la îndemînă, îmi însemnasem ocazional unele lucruri care nu aveau nimic de-a face cu negoţul. îl pusei acum în mîna tatălui meu, sperînd din suflet că nu va da peste nimic care să-i mărească necazul. Owen, care păru că pălise cînd tata îmi pusese întrebarea, se însenină eînd auzi răspunsul meu prompt, ba chiar zîmbi încurajator cînd adusei din camera mea şi pusei înaintea tatei un volum cu aspect de registru comercial, mai mult lat decît lung, cu paftale de alamă şi legat în piele de viţel. Părea lucru serios şi îl îmbărbăta pe binevoitorul meu prieten. Zîmbea chiar cu plăcere, cînd îl asculta pe tatăl meu spicuind părţi din conţinut şi mormăind unele critici în timp ce-1 parcurgea.

— Rachiuri — butoiaşe şi buţi, de asemenea to-neaux — La Nantz 29 — Veltes într-un barrigue[I] la Cognae şi Rochelle 27 — La Bordeaux 32. Foarte corect, Frank. Vămuirea pe tonaj şi după vame vezi tabelele Saxby. Nu-i bine aşa ; trebuia să transcrii pasajul respectiv ; numai aşa se fixează în memorie. Rapoarte de intrare şi ieşire — Certificate de ramburs pentru grîu — Certificate de export — Pînzeturi de Bretania şi Flandra — Bacala [II] — titling [III] — Crapling — lub-fish. Ar fi trebuit să-ţi notezi că toate se înregistrează ca titling. Cîţi ţoii are un titling ?

I Vechi măsuri de capacitate franceze pentru butoaie (n.t£

II Peşte *(Gadus Marluna)* uscat (n.t.).

III Termeni întrebuinţaţi înainte vreme în comerţul de peşte (n.t.).

— Owen,, văzîndu-mă încurcat, îndrăzni să-mi sufle şi eu din fericire înţelesei.

— Optsprezece ţoii, tată.

— Da, şi un lub-fish are 24 — foarte bine. Este important să reţii aceasta, din pricina negoţului portughez. Dar ce-i aici ? *Bordeaux fondat în anul — Castelul Trompetie — Palatul Galliennus.* Bine, bine, şi aceasta-i corect, desigur. Acesta este un fel de maculator, Owen, în care se înregistrează tranzacţiile zilnice, cumpărături, ordonanţări, plăţi, recipise, accepte, ciorne, comisioane şi sfaturi înregistrate de-a valma.

— Astfel ca să poată fi transcris corect în jurnal şi în cartea mare, zise Owen. Sînt bucuros că domnul Francis este aşa de metodic.

— Văzîhd ce iute creştea consideraţiunea cu care eram privit, începusem să mă tem că drept urmare tata va stărui cu şi mai multă încăpăţînare în hotărîrea de a mă face negustor ; cum eu hotărîsem contrariul, doream să nu fi fost, după vorba prietenului meu Owen, chiar atît de metodic. Dar nu aveam motive de îngrijorare în privinţa aceasta ; căci o foaie de hîrtie pătată de cerneală căzu din carte şi tata, ridicînd-o întrerupse o sugestie a lui Owen, care recomanda prinderea foilor volante de memorial cu puţină pastă de lipit, exclamînd : „Memoriei lui Edward, Prinţul Negru [I] !" — Ce-s astea ? Versuri ! Doamne, Frank, eşti un gogoman mai mare decît îmi închipuiam.

— Trebuie să-ţi aminteşti că tatăl meu, ca om de afaceri, privea cu dispreţ truda poeţilor ; ca om credincios, cu convingeri sectare, considera astfel de îndeletniciri pe cît de triviale, pe atît de profane. înainte de a-l condamna pentru aceasta, trebuie să-ţi aminteşti ce viaţă au dus şi cum şi-au folosit talentele cei mai mulţi din poeţii de la sfîrşitul secolului al şaptesprezecelea. De asemenea, secta de care aparţinea tatăl meu avea, sau poate afecta să aibă, o aversiune puritană faţă de manifestările literare

I Principele moştenitor al Angliei (1330—1376), victorios în bătăliile de la Poitiers şi Creey (n.t.)

— superficiale. Aşa că vezi ce multe au fost pricinile, care
au contribuit la creşterea neplăcutei surprize, prilejuită de nefericita descoperire a acestei nenorocite ciorne. Cît despre bietul Owen, dacă peruca rotundă pe care o purta atunci s-ar fi desfăcut, pentru ca părul să se poată face măciucă, de groază, sînt sigur că munca frizerului din dimineaţa aceea ar fi fost zadarnică, datorită mirării nemăsurate pe care o arătă faţă de o astfel de grozăvie. O violare a casei de bani, sau o ştersătură în maestru, sau o greşeală de adunare într-un decont, cu greu i-ar fi putut prilejui o surpriză mai neplăcută. Tata citi versurile, făcîndu-se uneori că nu le înţelegea sensul, alteori luînd în batjocură tonul eroic, dar tot timpul cu o emfază de amară ironie, deosebit de sîcîitoare pentru nervii unui autor,

— Sunetu-acela de goarnă cumplit
Cu fontarabe-ecouri în zări răsp'inâiî,

— Chemare a eroului ce de moarte zăcea,

— Pe Cdrol cel Mare-mpărat îl vestea

[1] *Fontarabia* — oraş în Spania (n.t.)

— Că negrii paieni şi-ai Spaniei fii

— Pe bravul lui sol răpus-au dintre vii. *

— „Fontarabe ecouri !“ continuă tatăl meu, întrerupîndu-se din citit; Tîrgul din Fontarabia[1] ar fi fost mai apropiat de scop. Paieni ? Ce-i paien ? N-ai fi putut spune tot aşa de-bine păgîn, şi n-ai putea scrie măcar englezeşte, dacă ţii neapărat să scrii prostii ?

— Peste mări ale lumii şi ţări trist suna
Şi-ale Angliei coaste departe uimea
Cu note ce parcă voiau să prescrie
C-a Angliei rază şi-a Franţei urgie,

— *Eroul ce-n Crecy, Poitier teamă-mparte.*
în Bordeaux astăzi zace pe patul de moarte.

[1] *Fontarabia* — oraş în Spania (n.t.)

—

— Poitiers, dealtfel, se scria totdeauna cu un s şî nu văd nici un motiv ca rima să cedeze ortografiei.

— *Slăbitul meu cap săltaţi-l, a spus ;*
— *Deschideţi fereastra, să văd, spre apus,*
— *O ultimă dată-nsorita minune*
A soarelui care acuma apune,
— *Lucind pe Garona pe-al apei ei val,* •
— *La fel ca pe Blaya cu roşul ei mal.*

— Rimele sînt proaste şi nu se potrivesc. Cum, Frank, de nici măcar nu te pricepi la sărăcăcioasa meserie pe care ţi-ai ales-o ?

— *în somnul de glorie-adîncă el şade*
Sfîrşitu-i apropie roua ce cade,
— *Ca lacrima ceea ce-ncet se* prelinge
Pe-obrazul ce-amarnica-i jale îşi plinge,
— *Cînd află fecioare şi triste* neveste
Că Negrul lor Edward în veci nu mai este.

— *Deşi ca soarele, i-apune şi* gloria,
în Franţa, în Anglia, rămîne memoria
* *Acelui ce* groază băga în duşmani
Tot astfel lucesc toţi eroii britani,
— *Ce-n nouă* planete pe-al sudului cer,
— *Prin norii* de sînge *şi* flăcări nu pier.

— *„Un nor de flăcări*[1]*, e ceva* nou — Bună dimineaţa *la Moş Ajun, ne daţi ori nu* ne daţi ? Ce să-ţi spun : un *clopotar ar scrie versuri mai* bune *!* Apoi zvîrli cît colo *hîrtia cu un aer de nemărginit* dispreţ şi încheie : Pe *cinstea mea, Frank, eşti un gogoman mai* mare decît *credeam.*

— *Ce puteam zice, dragul meu Tresham ?* Stăteam *acolo, fierbînd de umilire şi revoltă, în timp ce* tata *mă privea calm, dar sever, cu dispreţ şi milă ;* iar *bietul Owen, cu ochii şi mîinile ridicate, părea atît de îngrozit, ca şi cum*

[1] *Fontarabia* — oraş în Spania (n.t.)

— ar fi citit în acel moment numele patronului său în Gazette [I]. Cu timpul, îmi luai inima în dinţi şi vorbii, căutînd ca tonul glasului să-mi trădeze cît mai puţin simţămintele.

— îmi dau perfect de bine seama, tată, cît de puţin

— *pregătit sînt ca să ocup în societatea rolul impo*

căruia vrei să mă consacru ; dar, din fericire, eu nu am ambiţia să agonisesc avere. Domnul Owen ar fi un colaborator cu mult mai potrivit. O spusei cu oarecare ciudă, deoarece mi se părea că Owen trădase prea curînd cauza mea. J

— Owen ? zise tatăl meu. Băiatul este smintit, curat smintit. Ia spune, dacă pot îndrăzni să te întreb, după ce cu atîta uşurinţă cauţi să-mi abaţi privirile înspre domnul Owen (deşi m-aş putea aştepta la mai multă supunere de la oricine altul, decît de la fiul meu), care ar fi înaltele tale proiecte ?

— Aş dori, tată, răspunsei, luîndu-mi inima în dinţi, să călătoresc doi-trei ani, dacă nu ai avea nimic împotrivă ; altfel, deşi este cam tîrziu, aş petrece bucuros acelaşi interval de timp la Oxford sau Cambridge.

— Pentru numele lui Dumnezeu ! S-a mai auzit vreodată aşa ceva ? Să urmezi şcoala printre pedanţi şi iacobiţi [II], cînd ai putea să-ţi faci singur un rost în viaţă ! De ce să nu mergi de îndată la Westminster sau la Eton, şi să te obişnuieşti cu gramatica lui Lilly şi cu flexiunile cuvintelor şi de asemenea cu nuiaua, dacă-ţi place ?

— Atunci, tată, dacă socoteşti ca tardiv proiectul de continuare a studiilor, bucuros m-aş întoarce pe continent.

— Ţi-ai pierdut deja prea mult timp acolo — şi cu prea puţin folos, domnule Francis.

I Publicaţie oficială în care, printre altele, se tipăreau numele faliţilor (n.t).

II Partizanii lui Iacob II după abdicarea sa, sau partizanii urmaşilor săi (n.t.).

— Atunci aş alege cariera armelor, tată, mai degrabă decît oricare altă activitate.

[1] Conacul familiei Osbaldistone (n.t.).

—

— Să alegi pe dra..., zise tatăl meu în grabU, oprindu-se brusc apoi continuînd într-altfel : Mărturisesc că eşti pe cale să mă prosteşti şi pe mine. Nu-ti vine să înnebuneşti, Owen ?

— Bietul Owen dădu din cap şi privi în jos.

— Ascultă, Frank, continuă tatăl meu, vreau să scurtez discuţia. Eram de vîrsta ta cînd tatăl meu mă izgoni din casă şi trecu drepturile mele legale de moştenire asupra fratelui mezin. Am părăsit Osbaldistone Hali[1] călare pe o mîrţoagă, şi cu zece guinee în pungă. De atunci nu am mai călcat pragul casei şi nici nu-1 voi mai călca. Nu ştiu, şi nu-mi pasă, dacă fratele meu, pătimaş vînător de vulpi,' mai trăieşte, sau dacă. şi-a frînt gîtul ; dar el are copii, Frank, şi unul din ei va fi fiul meu, dacă mă mai superi mult în această chestiune.

— Vei face aşa cum pofteşti cu tot ceea ce îţi aparţine, răspunsei mai mult cu o nepăsare posacă decît cu respect.

— Aşa e, Frank. tot ce am este al meu, dacă truda agonisirii şi "grija de a spori poate constitui un drept de proprietate. Află că nici un trîntor nu se va hrăni din fagurele meu. Gîndeşte-te bine ; nu o spun fără a fi cugetat îndelung. Şi ceea ce hotărăsc, ştiu să duc la îndeplinire.

— Onorate domn, mult stimate domn, strigă OXven, cu lacrimile în ochi, nu vă stă în obicei să vă grăbiţi aşa, cînd tranzacţionaţi asupra unor afaceri de seamă. Lăsaţi-1 pe domnul Francis să~şi consume creditul, înainte de a-i închide contul. El vă iubeşte, sînt sigur ; atunci cînd va pune in cumpănă respectul filial de o parte, iar de cealaltă argumentele sale per *contra,* sînt sigur că obiecţiunile-i vor dispare.

— Crezi căli vor cere de două ori, zise cu gravitate tatăl meu, să fie prietenul meu, sprijinul meu şi omul

[1] Conacul familiei Osbaldistone (n.t.).

— meu de încredere ? Să fie tovarăşul grijilor şi averii mele ? Owen, credeam că mă cunoşti mai bine.

— M-a privit ca şi cum ar mai fi vrut să adauge ceva, dar se întoarse de îndată şi părăsi brusc odaia. Recunosc că eram impresionat de această întorsătură a lucrurilor, la care nu mă gîndisem ; iar tatăl meu probabil că nu ar fi avut de ce să se plîngă de mine, dacă ar fi început discuţia de pe această poziţie.

— Era însă prea tîrziu. Moştenisem o bună parte din îndîrjirea sa încăpăţînată şi soarta hotărîse ca acest păcat să-mi fie şi pedeapsa, deşi intr-o măsură mai mică decît merita greşeala mea. Cînd râmaserăm singuri, Owen continuă a mă privi cu ochii înlăcrămaţi, vrînd să descopere ceea ce era mai vulnerabil în încăpăţînarea mea, înainte de a încerca să intervină. Pînă la urmă, începu cu vorbe dezlînate şi tremurătoare :

— Doamne, Dumnezeule ! Domnule Francis ! Doamne, Dumnezeule ! Pe viaţa mea, domnule Osbaldistone ! ! Să-mi fie dat să trăiesc o asemenea zi ! Şi dumneavoastră, un domn atît de tînăr ! Pentru numele lui Dumnezeu ! Priviţi şi contul de profit şi cel de pierdere ! Gîndiţi-vă la ce lăsaţi să se irosească — ce frumoasă avere, domnule Francis — una din cele mai serioase întreprinderi din City, chiar de pe cînd era sub fosta firmă a lui Tresham şi Trent, azi Osbaldistone şi Tresham. Aţi putea să vă poleiţi cu aur, domnule Francis ! Şi, dragul şi tînăruJ meu domn Frank, dacă ar fi ceva anume, în afacerile casei acesteia, care v-ar displace, aş (scoborîndu-şî vocea pînă la şoaptă), aş îndrepta eu trimestrial, sau săptămînal, sau zilnic, cum aţi dori. Gîndiţi-vă, dragul meu domn Francis, la respectul ce-1 datoraţi tatălui dumneavoastră, ca să aveţi parte de zile multe şi bune.

— îţi sînt foarte îndatorat, Somnule Owen, zisei eu,' intr-adevăr foarte îndatorat; dar numai tatăl meu poate chibzui cui să lase averea. El a pomenit de unul din verii

£
1

— ■oui. N-are decît să dispună de averea sa cum îi place, eu niciodată nu-mi voi vinde libertatea pe aur.

— Aur, domnule ? Aş fi dorit să vedeţi contul' de profit şi pierdere din trimestrul trecut — se ridică la cinci ■cifre — cinci cifre la totalul cuvenit fiecărui asociat, domnule Frank. Şi toate acestea să ajungă în mîna unui papistaş, unui necioplit din nord, şi peste alte toate, necredincios regimului ! Mi se rupe inima, domnule Francis, mie care am muncit mai mult ca un cîine decît ca om şi numai de dragul firmei. Gîndiţi-vă cum ar suna : Osbaldistone, Tresham şi Osbaldistone — sau poate, cine ştie, (scoborîndu-şi din nou vocea) Osbaldistone, Osbaldistone şi Tresham, pentru că domnul Osbaldistone al nostru îi poate răscumpăra pe toţi.

— Dar, domnule Owen, numele vărului meu fiind tot Osbaldistone, denumirea firmei va suna tot atît de plăcut în urechile domniei tale.

— O, nu vă e ruşine, domnule Francis, cînd ştiţi cît ţin la dumneavoastră ?,! Hm ! Vărul dumneavoastră ! Un papistaş desigur, ca şi tătîne-său şi necredincios dinastiei protestante [I]. Acesta este încă un motiv, de bună seamă.

— Mulţi catolici sînt oameni foarte de treabă, domnule Owen, răspunsei eu.

— Cînd Owen se pregătea să răspundă cu neobişnuită 'însufleţire, tata reintră în odaie.

— Ai avut dreptate, Owen, zise el. Eu am greşit ; pentru a dezbate această chestiune, ne trebuie un răgaz mai lung. Tinere, să-mi răspunzi la această chestiune de azi într-o lună.

— Salutai în tăcere, destul de mulţumit de această pă-

I Se înţelege . partizan al casei Stuart — catolică, pretendentă la tronul Angliei — şi necredincios casei domnitoare de Hanovra — protestantă (n.t.).

suială, cu speranţa că ea arăta o înmuiere în hotărîrea tatei.

—

— Timpul de aşteptare trecu încet, netulburat de vreo întîmplare mai deosebită. Veneam, plecam şi dispuneam de timpul meu, după plăcerea mea, fără ca tata să mă întrebe ceva sau să-mi facă vreo observaţie. într-adevăr, îl vedeam rar, numai la ceasul meselor, cînd el ocolea cu grijă orice discuţie, pe care nici eu nu mă grăbeam să o deschid, cum prea bine îţi poţi da seama. Conversaţia noastră se mărginea la veştile zilnice sau la acele generalităţi cu care se întreţin fiinţele străine unele de altele ; cineva care ne-ar fi ascultat nici nu ar fi putut bănui că ar exista între noi o neînţelegere atît de gravă. Neînţelegerea însă mă urmărea mereu, ca un vis urît. Se putea oare ca tata să sş ţie de cuvînt şi să dezmoştenească pe unicul său fiu în favoarea unui nepot, de a cărui existenţă nici nu era măcar sigur ? Dacă aş fi judecat drept lucrurile, purtarea bunicului meu în împrejurări asemănătoare nu-mi putea mirosi a bine. îmi făcusem însă o idee greşită despre caracterul tatălui meu, după consideraţia pe care mi-o dăduse el şi întreaga sa familie, înainte de plecarea-mi în Franţa. încă nu ştiam că există oameni care îşi răsfaţă copiii la o vîrstă fragedă, pentru că aşa le place şi pentru că aceasta îi distrează, şi care, totuşi, pot fi suficient de severi atunci cînd aceiaşi copii nu corespund mai tîrziu aşteptărilor. Dimpotrivă, căutam a mă convinge că nu mă puteam aştepta decît la o înstrăinare vremelnică a afecţiunii sale ; poate un surghiun la ţară pe cîteva săptămîni, ceea ce ar fi fost mai degrabă pe placul meu, deoarece îmi dădea prilejul să lucrez mai departe la versiunea neterminată a lui *Orlando Furioso* poem pe care de mult voiam să-l traduc în versuri englezeşti. M-am lăsat atît de stăpînit de această credinţă, încît îmi reluasem ciornele. Odată, pe cînd eram cufundat asupra rimelor des repetate din stanţele spenseriene, auzii o bătaie surdă şi precaută în uşa camerei mele.

— Intră, zisei, şi domnul Owen se ivi în prag.

—

— Acest om nepreţuit avea obiceiuri şi mişcări atît de rînduite, încît, după toate probabilităţile, era prima dată cînd se suia la catul al doilea din casa patronului său, deşi pe primul îl cunoştea atît de bine ; nici pînă azi nu înţeleg cum de a găsit camera mea.

— Domnule Francis, zise el, stăvilindu-mi surpriza şi plăcerea ce le încercam, văzîndu-1. Nu ştiu dacă este bine să vă spun cele ce am de gînd, nu se cade să vorbeşti în afară despre ceea ce se petrece înăuntrul contoarului, n-ar trebui să spui, cum se zice, stîlpului din magazie cîte file are registrul. Dar tînărul Tvvineall a lipsit de la birou două săptămîni şi mai bine şi nu s-a întors decît de două zile.

— Bine, dragul meu, dar ce ne priveşte pe noi aceasta *1*

— Staţi, domnule Francis, tatăl dumneavoastră i-a încredinţat o misiune specială ; sînt sigur că nu s-a dus la Falmouth în chestiunea scrumbiilor ; şi afacerea din Exeter cu Blackwell & Co. este lămurită ; iar întreprinderea minieră din Cornwall a lui Trevanion şi Treguillian desigur că nu va plăti mai mult decît ceea ce a plătit ; orice afacere nu poate să nu fie înregistrată şi în scriptele mele ; pe scurt : credinţa mea nestrămutată este că Twineall a fost în nord.

— Crezi cu adevărat ? îl întrebai eu, ceva Cam speriat.

— De la întoarcerea lui, nu a vorbit altceva decît despre cizmele sale noi, de pintenii săi de Rippon [1] şi despre o luptă de cocoşi din York. Lucrul este limpede ca şi tabla înmulţirii. Hotărăşte-te, dragul meu copil, Domnul să te binecuvînteze, să faci pe placul tatălui dumitale. Fă-te de îndată şi om, şi negustor.

— In clipa aceea, simţii un puternic imbold de a ceda şi ca să-l fac fericit pe Owen, eram gata a-1 ruga să comunice tatălui meu că îi voi împlini dorinţa. Mîndria însă, mîndria, izvorul atîtor fapte bune, dar şi al atîtor

— rele de-a lungul vieţii, m-a împiedicat. Supunerea mi se opri în gît ; pe cînd tuşeam pentru a-mi drege vocea, glasul tatei se auzi, chemîndu-1 pe Owen. El părăsi grăbit camera şi astfel prilejul a fost pierdut.

— Tatăl meu era metodic în toate. La aceeaşi oră a zilei, în aceeaşi încăpere, pe acelaşi ton şi cu aceeaşi manieră, pe care le întrebuinţase exact cu o lună mai înainte, el şi-a recapitulat propunerea ce mi-o făcuse, de a mă lua ca asociat şi de a-mi încredinţa un departament din contoar, cerîndu-mi să-i comunic hotărîrea mea definitivă. în clipele acelea, îmi ziceam că se poartă prea aspru şi încă şi acum socot că purtarea tatei a fost nesăbuită. O purtare mai împăciuitoare i-ar fi dat, după toate probabilităţile, cîştig de cauză. Aşa însă cum s-au petrecut lucrurile, am rămas pe poziţie şi, în chip cît mai respectuos, i-am refuzat propunerea ce-mi făcuse. Poate că — dar cine-şi poate judeca propria-i inimă ? simţeam că ar fi fost lipsit de bărbăţie să capitulez la prima somaţie şi aşteptam noi solicitări cel puţin ca pretext pentru a-mi schimba hotărîrea. De data aceasta, însă, am fost dezamăgit, căci tatăl meu se întoarse calm către Owen şi spuse doar atît :

— Vezi, este aşa precum ţi-am spus.

— Apoi, adresîndu-mi-se, zise :

— Bine, Frank, eşti aproape major şi tot atît de pregătit acum pe cît vei fi oricînd altă dată ca să te gîndeşti la fericirea ta ; deci, nu mai spun nimic. Dar, cum nu sînt obligat să mă supun planurilor tale, după cum nici tu nu eşti silit să le urmezi pe ale mele, pot să te întreb dacă nutreşti vreun plan în care să-ţi pot fi de vreun ajutor ?

— Oarecum ruşinat, îi răspunsei că, nefiind pregătit pentru vreo profesiune şi neavînd nici o avere a mea, era vădit că nu puteam trăi fără un ajutor oarecare din partea lui ; nevoile mele însă erau foarte modeste şi speram ca aversiunea ce o aveam pentru profesia pe care mi-o

— destinase nu-1 va face să-mi retragă cu totul sprijinul
şi oblăduirea părintească.

— Va să zică doreşti să te sprijini de braţul meu şi în acelaşi timp să urmezi calea aleasă de tine ? Aşa ceva nu se poate, Frank ; totuşi, presupun că primeşti să te supui îndrumărilor mele în măsura în care ele nu se împotrivesc bunului tău plac ? Eram gata să-l întrerup, dar el mi-o reteză, zicînd : tăcere, te rog, apoi continuă : Presupunând că aşa stau lucrurile, vei purcede de îndată spre nordul Angliei, pentru a face o vizită unchiului tău şi a-i cunoaşte familia. Dintre 'fiii săi (are şase, după cîte am înţeles), am ales pe unul, care pare a fi vrednic de a ocupa locul de la contoar pe care ţi-1 Hărăzisem ţie. Cum poate vor mai fi încă unele rînduieli de pus la cale, va fi eventual nevoie să fii şi tu de faţă. Vei primi noi instrucţiuni la Osbaldistone Hali, unde vei rămîne, te rog, pînă ce vei primi veşti de la mine. Totul va fi gata pentru plecarea ta mîine dimineaţă.

— Cu aceste cuvinte, părintele meu părăsi camera.

— Ce înseamnă toate acestea, domnule Owen ? întrebai pe înţelegătorul meu prieten, al cărui chip înfăţişa cea mai adîncă mîhnire.

— Te-ai nenorocit, domnule Frank ! asta-i tot. Cînd tatăl dumitale vorbeşte aşa de liniştit şi cu atîta hotă/îre, nu-1 mai poţi întoarce din drum, tot aşa cum nu poţi schimba un decont.

— Aşa s-a şi întîmplat. A doua zi dimineaţă, la ora cinci, mă găseam în drum spre York, călare pe un bidiviu bunicel, şi cu cincizeci de guinee în buzunar, călătorind, pe cît se pare, pentru a înlesni adoptarea aceluia care să mă înlocuiască în casă, în consideraţiunea tatei si. eventual, în moştenirea lui.

— CAPITOLUL III

— Dar sloboda-i pînză de vînturi bătută
‘De valuri e dusă, dar nestăpînită
Şi vîsla se rupe şl cîrma-i pierdută,
Purtată de ape de stînci e lovită.
— Fabulele lui GAY

— Am împodobit cu rime şi cu versuri albe subîmpărtirea acestei povestiri, astfel ca atenţia să-ţi fie mereu trează, datorită unor scrieri literare mai atrăgătoare decît ale mele. Versurile de mai sus se referă la un nefericit navigator care, tăind cu îndrăzneală legăturile unei bărci pe care nu ştia să o manevreze, o lăsă să lunece în voia valurilor puternice ale fluviului. Nici un şcolar care ar fi făcut o asemenea ispravă uşuratică, din distracţie sau din nesocotinţă, nu putea să se simtă mai prost decît mine, cînd m-am văzut navigînd fără busolă pe oceanul vieţii. Uşurinţa atît de neaşteptată cu care tatăl meu desfăcuse legătura cea mai puternică socotită a sta la temelia societăţii, •lăsîndu-mă să plec ca un surghiunit din sînul familiei sale, mi-a şubrezit într-un mod ciudat încrederea în mine, singura care mă susţinuse pînă aci. Făt-Frumos, odată prinţ şi deodată fiu de pescar, nu putea avea un sentiment mai neplăcut al decăderii decît aveam eu. In egoismul nostru copleşitor, sîntem atît de porniţi să so-

— cotim lucrurile mărunte pe case bunăstarea le aduce în jurul nostru, ca făcînd una cu propria noastră persoană, încît descoperirea neînsemnătăţii noastre, atunci cînd rămînem să ne descurcăm singuri, ajunge nespus de umi-' litoare. Pe măsură ce vuietul Londrei rămînea în urmă, numai dangătul depărtat al clopotelor mai suna în urechile mele povaţa : „întoarce-te înapoi" [I], aceeaşi care pe vremuri fusese auzită de cel care avea să devină primarul oraşului ; cînd privii înapoi din Highate la măreţia însorită â priveliştei, simţeam că lăsasem în urma mea înlesnirile, belşugul şi farmecul vieţii de societate, împreună cu toate plăcerile unui trai civilizat.

— Zarurile însă fuseseră aruncate. Fără îndoială, nu mai era de presupus că o cedare întîrziată şi silnică la dorinţele tatei mi-ar mai fi redat poziţia pe care o pierdusem.

— Dimpotrivă, hotărît şi nestrămutat în ţelurile sale, aşa cum era el, ar fi fost mai degrabă scîrbit decît împăcat cu acceptarea "mea tîrzie şi silită a dorinţei sale de a mă apuca de comerţ. încăpăţînarea-mi înnăscută îmi veni şi ea în ajutor şi mîndria îmi şopti ce jalnică figură aş fi făcut dacă o plimbare de patru mile în afara Londrei ar fi spulberat hotărîrile luate după o lună de adîncă reflectare. De asemenea, nădejdea, care niciodată nu părăseşte pe cei tineri şi cutezători, îmi umplu cu strălucirea ei viitorul plin de aşteptări. Părintele meu nu putea rămîne neclintit în sentinţa de izgonire din mijlocul familiei pe care o pronunţase atît de draconic. Pesemne că er? .îumai o încercare la care fusesem supus şi care, dacă aş fi îndurat-o cu răbdare şi dîrzenie, m-ar fi înălţat în siima lui şi ne-ar fi dus pe amîndoi la o învoială amicală în privinţa neînţelegerii noastre. îmi făceam chiar în £2nd socoteala pînă unde i-aş fi cedat şi la care din articolele presupusului nostru tratat aş fi rămas neclin-

I Referinţă la legendarul primar al Londrei, Dick Wittington (n-t).

— tit ; rezultatul ar fi fost, după calculele mele, că trebuia să fiu repus în deplinele mele drepturi filiale, plătind pedeapsa uşoară a unor concesiuni formale pentru a răscumpăra răzvrătirea de mai înainte.

— între timp, rămîneam stăpîn pe persoana mea şi încercam acel simtămînt de neatîrnare, pe care tinereţea îl îmbrăţişează cu un înfiorător amestec de plăcere şi de teamă. Punga mea, deşi nu peste măsură de plină, era totuşi în stare a face faţă nevoilor şi dorinţelor unui călător. Cînd fusesem la Bordeaux, mă obişnuisem să fiu propriu-mi valet ; calul mi-era odihnit, tînăr şi sprinten ; iar optimismul meu învinse repede gîndurile melancolice cu care începusem călătoria.

— Aş fi fost mulţumit dacă aş fi mers pe un drum mai bine ales, care să ofere mai multe lucruri noi, sau privelişti mai interesante călătorului. Dar, calea nordului era atunci, şi poate că mai este şi azi, deosebit de săracă în ■ aceste privinţi ; nu' cred că poţi călători aşa de mult prin Anglia, în oricare altă direcţie, întîmpinînd mai puţine lucruri demne de văzut. Cu toată încrederea aparentă ce-o aveam în mine, gîndurile nu-mi erau mereu neobosite şi de asemenea muza, tocmai ea care mă ademenise în acest pustiu, m-a părăsit cum fac cele de sexul ei, şi aceasta cînd aveam mai mare nevoie de ea. Dacă nu ar fi fost convorbirile neprevăzute cu străinii, care întâmplător aveau acelaşi drum, aş fi ajuns într-o stare de adîncă plictiseală. Dar persoanele pe care le întîlneam nu prezentau nici un interes şi erau monotone. Preoţi de ţară tropăind spre casă, pe cînd se înapoiau de la vreun enoriaş, fermieri sau crescători de vite, întorcîndu-se de la vreun tîrg îndepărtat ; slujbaşi comerciali călătorind ca să încaseze drepturile patronilor din oraşele de provincie ; şi, din cînd în cînd, cîte un ofiţer mergînd la ţară pentru recrutări ; toţi aceştia erau, în acea perioadă, persoanele care dădeau de lucru paznicilor de la bariere şi cîrciumarilor. Conversaţia noastră era, prin urmare,

— despre dijme şi credinţe, despre vite şi grîne, despre măr-
furi de tot soiul şi despre solvabilitatea negustorilor de mărunţişuri ; cu totul întîmplător mai ascultam descrierea unui asediu sau a unei bătălii din Flandra, dar în aceste cazuri povestitorul repeta probabil ceea ce auzise şi el de la alţii. Tîlharii, temă fertilă şi îngrijorătoare, umpleau toate golurile acestor conversaţii ; numele Fermierului de Aur, al tîlharului zburător, Jack Needham, şi al altor eroi din *Beggar's Opera* [I] erau tot. atît de obişnuite în discuţiile noastre, ca orişice alt cuvînt de toate zilele. La auzul unor asemenea basme, ca şi' copiii care se îmbulzesc în jurul focului, atunci cînd povestea cu stafii ajunge la momentul culminant, călăreţii se apropiau unul de altul, priveau înainte şi înapoi, cercetau petiţele pistoalelor şi se jurau să se ajute în caz de primejdie ; un legămînt care, ca şi alte alianţe ofensive şi defensive, era uitat atunci cînd se ivea adevărata primejdie.

— Dintre toţi cei pe care i-am văzut vreodată chinuiţi de asemenea spaime, numai unul, un biet om, cu care am călătorit o zi şi jumătate, mi-a pricinuit o desfătare mai de soi. Avea prins de ciochină un geamantan foarte mic, dar după toate aparenţele foarte greu, de a cărui soartă părea deosebit de îngrijorat ; neslăbindu-l din ochi şi refuzînd deopotrivă atît zelul îndatoritor al ospătarilor, cît şi pe cel al rindaşilor care se ofereau să-l care acasă. Cu aceeaşi prevedere se trudea să ascundă nu numai scopul şi destinaţia călătoriei sale, ba pînă şi calea ce trebuia să o străbată a doua zi. Niciodată nu se simţea mai stînjenit decît cînd era întrebat încotro călătorea şi la ce poştă avea intenţia să mîie. Cerceta cu cea mai mare grijă locul în care poposea noaptea, ocolind deopotrivă singurătatea cît şi ceea ce i se părea Tui o vecinătate îndoielnică ; la Grandham, mi se pare, a stat de veghe

I Piesă de teatru a lui Gay, care a avut un mare răsunet în secolul al XVIII-lea (n.t.).

— toată noaptea numai ca să nu doarmă în vecinătatea unei
odăi, ocupată de un vlăjgan şaşiu, cu o perucă neagră şi
—o vestă împodobită cu fireturi învechite. Cu toate aceste griji care-1 apăsau, tovarăşul meu de drum, judecind după musculatura şi tendoanele sale, ar fi putut să înfrunte primejdiile cu tot atîţia sorţi de izbîndă ca oricare alt om. Era puternic, bine legat şi, judecind după pălăria cu fireturi de aur şi cocardă, părea să fi servit în armată, sau să-i aparţină într-un fel oarecare. Conversaţia lui însă, deşi întotdeauna îndeajuns de vulgară, era a unui om cu scaun la cap, atunci cînd gogoriţele care îl obsedau încetau să-i ocupe pentru moment atenţiunea. Orişice asociaţie întâmplătoare de idei care îi reaminteau un loc deschis sau o plantaţie deasă erau deopotrivă motive de îngrijorare ; fluierul unui ciobănaş se prefăcea de îndată într-un semnal tîlhăresc. Chiar vederea unei spînzu'ători, care îi dădea asigurarea că măcar un tîlhar fusese pedep-sit de către justiţie, reuşea să-i reamintească de fiecare dată cîţi mai rămăseseră nespînzuraţi.

— Mi s-ar fi urît în tovărăşia acestui fîrtat, dacă nu aş fi fost încă şi mai plictisit de propriile-mi gînduri. Cu toate acestea, unele din minunatele povestiri pe care mi le spunea aveau ceva interesant în însăşi alcătuirea lor, şi o altă notă mai curioasă a ciudăţeniilor sale îmi dădea prilejul de a mă distra pe socoteala sa. în poveştile lui, unii nefericiţi călători cădeau în ghearele tîlharilor de pe urma faptului că se alăturau pe drum cîte unui străin bine îmbrăcat şi distractiv, în a cărui tovărăşie nădăjduiau să găsească atît ajutor cît şi desfătare, şi care le înveselea drumul cu poveşti şi cîntece, ba le lua şi apărarea împotriva acelor care căutau să-i înşele cu note de plată măsluite sau încărcate, pînă ce, la urma urmei, sub pretextul de a scurta drumul, luînd-o peste vreun izlaz pustiu, necunoscutul abătea încrezătoarele victime de pe drumul mare în vreo văiugă nenorocită, unde, printr-o fluierătură, îşi chema fîrtaţii din aseun-

— zători şi se arăta în adevărata-i înfăţişare de căpetenie a unei ce'te de tîlhari. Astfel căscăii săi tovarăşi de drum îşi pierdeau pungile, dacă nu şi vieţile. Spre sfîrşitul unei astfel de povestiri, în timp ce tovarăşul meu se înfierbînta pînă ajungea să se sperie singur de cele ce spunea, observasem că mă cam măsura cu o privire plină de îndoială, ca şi cum întrevedea putinţa de a fi chiar el în acea clipă în tovărăşia periculoasă a unuia din cei despre care povestea. Din timp în timp, atunci cînd cu atîta iscusinţă i se năzăreau astfel de închipuiri, se îndepărta de mine pînă ajungea în partea cealaltă a şoselei, privea înainte, înapoi şi în jurul său, îşi controla armele, şi părea că se pregăteşte, fie de fugă, fie de apărare, după împrejurări.

— Bănuiala la care cădea în asemenea prilejuri mi se părea trecătoare şi prea caraghioasă spre a fi jignitoare. De fapt, nu era o jignire adusă hainei sau persoanei mele, deşi mă confunda cu un răufăcător, căci în acele zile, cineva putea avea prea bine înfăţişarea unui gentleman şi totuşi să se dovedească a fi un tîlhar de drumul mare. Deoarece diviziunea muncii pe toate tărîmurile nu luase încă o dezvoltare atît de mare ca de atunci încoace, meseria politicosului şi îndemînatecului aventurier care îţi ciupea banii la White sau a aceluia care ţi-i umfla la Marybone era deseori aceeaşi cu a ticălosului care pe Bagshot Heath sau Finchley Common[I], ameninţa cu 'rpunga sau viaţa“ pe fercheşul său confrate. în obiceiurile timpului exista de asemenea o doză de grosolănie şi de asprime, care de atunci s-a mai, înmuiat sau a dispărut. Mie mi se pare, din cîte îmi amintesc, că oamenii deznădăjduiţi erau mai puţin dispuşi atunci decît acum să recurgă la mijloace extreme pentru a-şi reface averea. Trecuse cu adevărat vremea în care Anthony-a-Wood jelea execuţia a doi oameni plăcuţi la vedere, de un cu-

I Locuri bîntuite de tîlhari (n.t..).

— raj şi de o cinste de nediscutat, care fuseseră spînzuraţi
fără milă la Oxford, pentru simplul fapt că sărăcia îi împinsese să perceapă biruri la drumul mare. Eram încă şi mai departe de zilele „nebunului Prinţ şi ale lui Poins“ [I]. Totuşi, deoarece terenurile din vecinătatea metropolei erau foarte întinse şi neîngrădite, iar ţinuturile mai îndepărtate puţin populate, ele erau adesea cutreierate de un soi de tîlhari călări, care vor dispărea poate vreodată, dar care atunci îşi practicau meseria cu oarecare curtenie : ca şi Gibbet în *Beaux Stratagem*[II], ei se făleau ca fiind oamenii cu cea mai aleasă purtare de pe drumul mare şi făceau uz de multă politeţe în îndeletnicirea vocaţiei lor. Prin urmare, un tînăr în situaţia mea nu avea dreptul să fie prea mîniat de greşeala care se făcea cînd era asemuit cu acest soi de onorabili răufăcători.

— Nici nu mă simţeam jignit. Dimpotrivă, mă desfătam asmuţind şi potolind bănuielile fricosului meu tovarăş ; jucam teatru cu tot dinadinsul ca să sporesc tulburarea unei minţi zăpăcite de la natură şi din pricina fricii. Cînd conversaţia mea obişnuită izbutea să-i adoarmă cu desăvîrşire bănuielile, era de ajuns o întrebare în treacăt cu privire la ţinta călătoriei sale sau la natura afacerii care
—o prilej uia, ca să-i trezească deodată toată neîncrederea. De pildă, o convorbire în care comparam puterea şi iuţeala cailor noştri luă următoarea întorsătură.

— Da, domnule, zicea tovarăşul meu, în ceea ce priveşte galopul, îţi dau dreptate, dar, dă-mi voie să-ţi spun, calul domniei tale (deşi un cal frumos — trebuie să recunosc) are oasele prea subţiri ca să fie un trăpaş bun.

I Prinţul Henj-y, fiul regelui Henry IV, şi Poins, personaj din
drama istorică a lui Shakespeare : *King Henry IV,* Part. I (n.t.).

II *The Beaux' Stratagem* — piesă de teatru scrisă de George Farquhar şi publicată în 1707 (n.t.).

Trapul, domnule (lovindu-şi cu pintenii bucefalul), tra-
pul este adevăratul umblet al calului de călărie : şi dacă

— am fi aproape de vreun oraş, tare aş avea poftă să-ţi încerc trăpaşul pe o porţiune de şosea întinsă, pentru o oca de vin la primul han.

— De acord, domnule, răspunsei, uite chiar în faţa noastră un teren prielnic.

— Hm, hm, răspunse amicul meu, şovăind, la drum am principiul de a nu-mi omorî calul între poşte ; niciodată nu poţi şti dacă nu ţi se iveşte • vreun prilej să-l pui la încercare ; în afară' de aceasta, domnule, cînd am zis să ne luăm la întrecere, am înţeles la greutate egală ; iar domnia-ta ai vreo patru stone[I] mai puţin ca mine.

— Foarte bine, sînt de acord să port o greutate suplimentară. Cam cît poate cîntări geamantanul domnieitale ?

— Gea... gea-geamantanul meu, răspunse el, şovăitor, o, foarte puţin — e uşor ca fulgul — am în el doar cîteva cămăşi şi ciorapi.

— După aparenţă l-aş fi socotit mai greu. Mă prind pe o oca de vin că tocmai bine acoperă diferenţa dintre greutăţile noastre.

— Te înşeli, domnule, te asigur că te înşeli cu totul, răspunse amicul meu, ferindu-se spre marginea drumului,' cum obişnuia să facă în asemenea alarmante ocazii.

— Bine, sînt gata sa pui vinul la bătaie, sau să pun rămăşag pe zece monezi contra cinci, că-ţi pot duce geamantanul pe crupa calului şi pe deasupra să te şi întrec la trap.

— Această propunere mări la culme spaima amicului meu. Nasul său îşi schimbă culoarea firească arămie, pe care o căpătase din pricina multiplelor cupe de vin alb sau negru, într-una palidă ca de alamă, şi dinţii îi clănţăniră de spaimă, la îndrăzneala fără perdea a propunerii mele, care părea să-i puie în faţă pe neobrăzatul fur în toată străşnicia sa. în timp ce gîngăvea un răspuns,[1]

I *Stone* — măsură de greutate de circa **1 kg** (n.t.).

— îi uşurai într-o oarecare măsură groaza,' printr-o întrebare referitoare la o clopotniţă, ce se ivea în zare şi prin observaţia că eram acum atît de aproape de un sat,'incit nu mai riscam să ni se întîmple ceva pe drum. La acestea, chipul i se însenină ; dai' îmi dădeam bine seama că nu va uita aşa uşor propunerea pe care i-o făcusem şi care
i se păruse atît de ciudată. Te supăr cu amănunte despre firea acestui om şi despre chipul în care am rîs de dînsul, pentru că, deşi lipsite de însemnătate prin ele însele, aceste mărunţişuri au avut o înrîurire puternică asupra unor păţanii din viitor, pe care le voi povesti mai încolo. La vremea aceea, purtarea acestui om îmi inspira numai dispreţ şi mai mă întărea în părerea că, din toate pornirile ce îndeamnă omenirea să se chinuiască singură, aceea a spaimei neîntemeiate este cea mai supărătoare, mai dureroasă şi mai de plîns.

— CAPITOLUL IV

— Săraci sînt scoţienii, grăieşte cea posacă
Trufie englezească. Că vorba nu-i de clacă
—O recunosc şi ei. Dar judecînd mai drept,
Acel ce vine-ncoace averea să şi-o facă
Nu-i oare înţelept ?

— CHARLES CHURCHILL

— în timpurile despre care povestesc, era împământenită pe drumurile Angliei o veche datină, care bănuiesc că în zilele noastre nu mai este luată în seamă decît poate de prostime. Călătoriile mai lungi, făcîndu-se călare şi fi-reşte distanţele dintre poşte fiind scurte, era obiceiul ca duminicile să se facă întotdeauna un popas într-un tîrg oarecare, unde călătorul să poată lua parte la li-** turghie şi unde să-şi poată odihni calul ; acest obicei era pe cît de omenos faţă de dobitoacele noastre, pe atît de folositor pentru noi. O urmare a acestei sănătoase da-tine şi o rămăşiţă a vechii ospitalităţi engleze era ca ‘ hangiul cel mai înstărit, uitînd în cea de a şaptea zi a săptămînii năravurile sale de cîrciumar, să poftească oaspeţii care se aflau sub acoperişul lui să împartă os-păţul duminical cu familia sa. Această invitaţie era în-deobşte primită de toţi, afară de cei al căror înalt rang îi făcea să creadă că acceptarea ei ar putea însemna o înjosire. Singura plată oferită sau primită era o sticlă de vin, băută după-masă în sănătatea hangiului.

— Mă născusem cetăţean al lumii şi îmi plăcea să iau parte la tot felul de întîmplări de pe urma cărora puteam să aflu mai mult despre semenii mei ; de altminteri nu aveam dorinţa să-mi dau ifose şi nici să mă izolez, aşa că numai rareori refuzam să iau parte la ospăţul de duminică oferit de gazda de la hanul în care mă găseam, fie la Jartieră, la Leu sau la Urs. Cinstitul cîrciumar prezenta el însuşi un spectacol desfătător ; plin de sine, simţea cum îi creşte importanţa, în timp ce trona în capul mesei printre aceiaşi oaspeţi pe care de obicei îi servea, aşa cum era de datoria lui ; în jurul orbitei sale evoluau alţi aştri mai puţin strălucitori. Localnici mai isteţi şi puşi pe glume, aleşii dregători ai tîrgului sau ai satului ; farmacistul, notarul şi însuşi diaconul nu se dădeau în lături de a participa la aceste întruniri săptămînale. Oaspeţii, adunaţi din diferite părţi şi avînd felurite profesiuni, alcătuiau prin graiul, apucăturile şi părerile lor un ciudat contrast, folositor celor care doreau a dobîndi cunoştinţe asupra neamului omenesc, în toate manifestările sale.

— într-o asemenea zi şi cu un asemenea prilej tocmai mă pregăteam să cinstesc, împreună cu fricosul meu tovarăş de drum, masa hangiului cu faţa stacojie de la hanul „La Ursul negru“, din oraşul Darlington în Episcopia Durham, cînd acesta ne înştiinţă, cu tonul unui om care cere îngăduinţă, că un gentleman scoţian urmează să prînzească cu noi.

— Un gentleman ? Ce fel de gentleman ? întrebă tovarăşul meu, oarecum pripit, ducîndu-se cu gîndul probabil la gentlemenii de drumul mare, cum li se zicea pe atunci.

— —t Păi un gentleman scoţian, cum spusei mai înainte, răspunse gazda *;* toţi cei de acolo sînt nobili, trebuie să ştiţi, chiar de nu au cămaşă pe dînşii ; dar acesta-i mare hîtru ; nu se află scoţian mai isteţ ca dînsul care să fi trecut pînă azi podul de la Berwick ; bănuiesc că-i negustor de vite.

— Atunci neapărat se cuvine să avem parte de tovărăşia lui, răspunse amicul meu şi apoi, întorcîndu-se către mine, îşi dădu în vileag gîndurile. îi respect pe scoţieni, domnul meu, îi îndrăgesc şi îi cinstesc pentru simţul lor moral. Se vorbeşte de murdăria şi sărăcia lor ; dar mie să-mi lauzi cinstea curată, chiar de este îmbrăcată în zdrenţe — cum zice poetul. Am fost încredinţat, domnul meu, de către oameni în care îmi pot pune toată nădejdea, că în Scoţia nu s-au pomenit vreodată tîlhării la drumul mare.

— Aceasta pentru că nu au ce să li se ia, zise gazda noastră, zîmbind satisfăcută de gluma sa.

— Nu, nu, jupîne, răspunse o voce groasă şi puternică In spatele său ; aceasta numai pentru că birarii şi zapciii [I] englezi pe care i-aţi trimes la miazănoapte de rîul Tweed au luat îndeletnicirea de hoţi de la băştinaşii de meserie.

— Bine zis, domnule Campbell ! răspunse hangiul. Nu te credeam atît de aproape. Dar ştii că eu nu sînt decît un bădăran din York, care spun ce am pe suflet. Cum mai merg bîlciurile de vale ?

— Cam ca de obicei, răspunse domnul Campbell : lumea înţeleaptă cumpără şi vinde, iar nătărăii sînt cumpăraţi şi vînduţi.

— Dar, atît înţelepţii cît şi nătărăii trebuie să prânzească, răspunse vesela noastră gazdă, şi iată o neîntrecută pulpă de vacă, cea mai bună în care şi-a înfipt vreodată furculiţa un om înfometat.

— Zicînd aceasta, îşi ascuţi nerăbdător cuţitul, se aşeză la locul de cinste din capul mesei şi încărcă talerele feluriţilor săi oaspeţi cu gustoasele-i bucate.

— Aceasta era prima dată cînd auzeam vorbindu-se cu accent scoţian, ba mai mult, cînd cunoşteam mai în-

I Introducerea birarilof (perceptori) şi zapciilor (supraveghe-
tori) era una din nemulţumirile mai de. seamă ale scoţienilor (n.t.).

deaproape un ins din vechiul popor care îl folosea. Totuşi, din copilărie, scoţienii ocupaseră un loc însemnat în în-

— chipuirea mea. Tatăl meu, cum bine ştii, făcea parte din-tr-o veche familie din Northumberland, de al cărei loc de baştină mă aflam la mică depărtare în timp ce luam prînzul mai sus pomenit. Cearta dintre tata şi rubedeniile sale era de aşa natură, încît mai niciodată nu pomenea de neamul din care se trăgea şi socotea ceea ce se numeşte obişnuit mîndria de familie drept o deşertăciune demnă de cel mai adine dispreţ. El rivnea să fie cunoscut numai ca William Osbaldistone, cel mai de seamă — sau cel puţin din cei mai de seamă negustori cunoscuţi la Bursă ; şi dacă i-ai fi putut dovedi descendenţa în linie directă din Wilhelm Cuceritorul, aceasta i-ar fi măgulit cu mult mai puţin Vanitatea, decît murmurul şi tevatura ce, le producea în mod obişnuit sosirea sa printre gran-gurii, agenţii şi misiţii de la bursa de mărfuri. Dorise, fără îndoială, ca eu să rămîn pe cît se poate departe de rude şi necunoscător al obîrşiei mele, aşa încît să fie sigur că sentimentele mele se potrivesc cu ale sale în această privinţă. Dar, aşa cum deseori se întîmplă şi celor mai înţelepţi, planurile sâle au fost, cel puţin într-o oarecare măsură, spulberate de o fiinţă pe care, în mîndria sa, o socotea prea neînsemnată pentru a avea vreo înrîurire oarecare. Doica sa, o bătrînă din Northumberland, legată de el din copilărie, era singura persoană din ţinutul său natal pentru care mai avea o oarecare consideraţie ; iar atunci cînd roata norocului s-a întors înspre el, unul din .primele lucruri pe care le-a făcut cu favorurile acestui noroc a fost să-i ofere Mabelei Richets un loc în căminul lui. După moartea mamei, sarcina de a mă doftorici în timpul bolilor şi aceea de a mă înconjura cu duioasele atenţii pe care copilaşii le cer de la afectivitatea femeiască a căzut asupra bătrînei Mabel.' Fiindu-i oprit de a vorbi stăpinului ei de cîmpiile necultivate, de poienile şi de văile din dragul ei Northumberland, ea îşi vărsa tot dorul în urechile-mi de copil, povestinclu-mi pe îndelete întîmplările din tinereţea ei

—

— şi faptele legendare petrecute acolo. Iar eu o ascultam cu mult mai multă luare-aminte decît pe învăţătorii mei, mai serioşi, dar mai puţin însufleţiţi. Parcă văd şi acum pe. bătrîna Mabel, cu capul tremurînd puţin din pricina bătrîneţelor şi purtînd o scufie strimtă, albă ca zăpada viscolită — cu obrajii ei zbîrciţi, dar încă mai păstrînd culoarea sănătoasă pe care o căpătase la munca ogorului. Parcă o văd, privind în jur, la zidurile de cărămidă şi la strada îngustă, care se vedeau de la ferestrele noastre, încheindu-şi cu un suspin vechiul şi cunoscutul cîntec, pe care atunci îl preţuiam şi, de ce n-aş mărturisi adevărul ? — şi astăzi îl preţuiesc mai mult decît toate ariile de operă, făurite vreodată de mintea" capricioasă a unui doctor în muzică italiană :

1 Nicăieri nu-nverzeşte mai bine stejarul
Ca-n ţara din nord ; ce drag mi-e ghindarul,

— Şi vesela iederă şi frasinul viîndru...

— în legendele Mabelei, noţiunea scoţiană era viu evocată, cu acea declamaţie' plină de amărăciune, de care era în stare povestitoarea. Locuitorii de peste graniţă întruchipau, în povestirile sale, pe zmeii şi uriaşii cu cizme de şapte poşte din basmele obişnuite pentru copii. Cum putea fi intr-alt fel ? Nu fusese Douglas cel Negru- acela care ucisese cu mîna sa pe moştenitorul familiei Osbal-, distone, în ziua în care acesta intrase în stăpînirea averii sale, luîndu-1 prin surprindere pe el şi pe vasalii lui, pe cînd sărbătoreau evenimentul ? Nu fusese Wat Dracul acela care gonise ciurda de godaci de pe rîpele Lanthorn, în zilele nu prea îndepărtate ale tatălui bunicului meu ?

Nu aveam noi oare multiple trofee, dar, după versiunea istorică a bătrînei Mabel, cîştigate într-un chip mult mai vrednic de cinste, cu care să dovedim în ce chip am răzbunat aceste nelegiuiri ? Nu răpise oare sir Henry Osbaldistone, al cincilea baron cu acest nume, pe frumoasa fecioară din Fairnington, aşa cum făcuse în vechime

—

— Achile cu Chryseis şi Briseis, şi nu o ţinuse în castelul său. împotriva puterii prietenilor ei, susţinuţi de cele mai straşnice căpetenii scoţiene, războinici de faimă? De asemenea, nu străluciseră spadele noastre în fruntea celor mai multe dintre luptele în care Anglia ieşise biruitoare asupra rivalei ei ? Atît renumele familiei noastre, cît şi toate nenorocirile ei fuseseră pricinuite de războaiele din nord.

— Înflăcărat de aceste poveşti, socoteam, pe cînd eram copil, că poporul scoţian era din fire duşmăpos locuitorilor sudici ai acestui regat. Acest chip de a vedea mai era întărit şi de cele ce îmi spunea uneori tata despre ei. El se încurcase în speculaţii vaste cu nişte păduri de stejar, care aparţinuseră unor proprietari scoţieni şi zicea despre ei că mai degrabă se tocmeau căutînd să stoarcă o arvună din preţul de cumpărare, decît să îndeplinească obligaţia ce le revenea în condiţiile contractuale. Negustorii scoţieni, pe care era nevoit să-i întrebuinţeze ca mijlocitori în asemenea împrejurări, erau bănuiţi de tatăl meu de a-şi fi însuşit, printr-un mijloc sau altul, mai mult decît li se cuvenea din cîştigul ce trebuia să rezulte. Pe scurt, în vreme ce Mabel se plîngea de oştile scoţiene de pe timpuri, domnul Osbaldistone era tot aşa de nemulţumit de vicleşugurile acestor moderni Sinoni, Iată cum amîndoi, fără să se fi înţeles înadins, au săpat în mintea mea fragedă o adevărată vrăjmăşie împotriva locuitorilor din miazănoapte ai Britaniei, înfăţişîndu-mi-i ca pe un popor sîngeros în timp de război, perfid în răgazul dintre luptş, interesat, egoist, zgîreit şi viclean în afacerile vieţii paşnice, avind ca puţine însuşiri bune, şi în măsura în care se pot socoti ca atare, doar o cruzime asemănătoare vitejiei în mînuirea armelor şi un fel de' dibăcie şireată, care ţinea loc de înţelepciune în relaţiile obişnuite dintre oameni. Pentru a îndreptăţi sau a dezvinovăţi pe cei care întreţineau astfel de prejudecăţi, trebuie să arăt că scoţienii din vremea aceea se făceau

—

— vinovaţi de o nedreptate asemănătoare faţă de englezi, pe care îi înfierau la rîndul lor, socotindu-i un neam de epicurieni bogaţi şi de aceea înfumuraţi şi trufaşi. Acest sîmbure de discordie naţională a dăinuit între cele două ţări, fiind o urmare firească a existenţei lor ca state deosebite şi potrivnice. Am văzut nu de mult un demagog aţîţînd aceste scântei, pentru a produce o flacără trecătoare care, sper din inimă, s-a stins astăzi în propria ei cenuşă. [I]

— Am privit, aşadar, pe primul scoţian ce-1 întîlneam în lume cu un sentiment de silă. în înfăţişarea sa erau multe amănunte care se potriveau cu imaginea ce roi-o făcusem dinainte despre scoţieni. Avea trăsăturile aspre şi statura puternică, proprie, după cît se zice, ţării sale ; avea un glas şi un fel de a se exprima tărăgănat şi pretenţios, caracteristic neamului său şi izvorît din dorinţa de a ocoli particularităţile graiului idiomatic sau dialectul. De asemenea, avui prilejul să constat chibzuiala şi isteţimea poporului din care făcea parte, în multe din vorbele pe care le rostea şi în răspunsurile ce le da la întrebări. Dar nu mă aşteptam deloc la acea atitudine liniştită, la deplina stăpînire de sine şi la superioritatea cu care părea să domine adunarea, deşi venirea sa printre noi fusese o întîmplare. Vestmintele sale erau cît se poate de grosolane, dar totuşi cuviincioase : aceasta arăta o stare materială proastă sau chiar sărăcie curată, căci în timpurile acelea se cheltuia foarte mult cu îmbrăcămintea, chiar de către cei mai modeşti oameni care aveau pretenţiunea de a fi gentlemeni. Din convorbirea sa reieşea că se îndeletnicea cu negoţul de vite, o profesiune fără prea mare prestigiu. Cu toate aceste neajunsuri, părea în chip vădit să trateze adunarea cu o bunăcuviinţă condescendentă şi rece, în care se subînţelegea

I Acestea par a fi fost scrise pe vremea luptei lui Wilkes pen-
tru libertate (nota editorului englez).

o superioritate reală sau închipuită faţă de acei cu care

— se întreţinea. De cîte ori îşi dădea părerea asupra vreunui lucru, o făcea cu acel ton de potolită încredere în sine. folosit de cei mai ridicaţi în rang său în cunoştinţe, ca şi cum spusele lui erau neîndoielnice şi nu admiteau cercetare. Gazda noastră şi oaspeţii săi duminicali, după cîteva încercări de a-şi manifesta felul lor de a fi prin gălăgie şi afirmaţiuni îndrăzneţe, s-au lăsat încet înrîuriţi de autoritatea domnului Campbell, care astfel obţinu pe drept precădere în conducerea dezbaterilor. Din curiozitate, am fost ispitit să-l combat pe acest tărîm, avînd încredere în cunoştinţele mele despre lume, mai întinse încă prin şederea mea în străinătate şi prin învăţăturile pe care mi le hărăzise o educaţie îngrijită, în ceea ce priveşte învăţătura, el nici nu încercă să mă combată ; era lesne de văzut că darurile sale fireşti nu fuseseră cultivate. îl găsii însă cu mult mai bine informat ca mine asupra stării de fapt din Franţa, asupra caracterului ducelui de Orleans, care tocmai urmase la regenţă şi asupra oamenilor de stat de care era înconjurat ; părerile sale isteţe, şfichiuitoare şi uneori satirice, erau acelea ale unui om care cunoştea îndeaproape treburile din acea ţară.

— In materie de politică, Campbell păstra o tăcere şi o cumpătare care ar fi putut izvorî din prudenţă. Vrajba dintre cele două partide Whig şi Tory zguduia pe atunci Anglia pînă în temelii, iar o puternică fracţiune lucrînd în interesul Stuarţilor, iacobiţii, ameninţa dinastia hanovriană, care tocmai fusese aşezată pe tronul Angliei. Fiecare crîşmă răsuna de certurile politicienilor potrivnici ; şi deşi gazda noastră ducea o politică de largă înţelegere, care să nu-1 puie rău cu nici un bun muşteriu, oaspeţii săi săptămînali erau totuşi adesea atît de împărţiţi în părerile lor şi atît de neîmpăcaţi, îneît părea că la ospăţ lua parte însuşi consiliul comunal. Diaconul şi farmacistul, împreună cu un om mărunţel, care nu se lăuda cu profesiunea lui, dar care, din felul în care gesticula

— şi trosnea “din degete, părea a fi bărbierul, apărau cu înverşunare cauza casei Stuart şi a bisericii catolice. Accizarul, fiindcă era de datoria lui, şi..notarul, care ţintea la vreo slujbă măruntă sub noua domnie, împreună cu tovarăşul meu de drum, care părea să ia parte foarte vie la dezbatere, susţineau cu tărie cauza regelui George şi a succesiunii protestante. Ce înspăimîntătoare erau urletele şi ce îngrozitoare ocările. Fiecare din părţi făcea apel la domnul Campbell, dornice pe cît se pare să obţie încuviinţarea sa.

— Eşti scoţian, domnul meu ; un gentleman din ţara domniei-tale trebuie neapărat să susţie dreptul ereditar, striga una din părţi.

— Eşti de credinţă presbiteriană, presupunea cealaltă parte interesată, şi nu poţi fi prielnic bunului-plac.

— Domnilor, zicea oracolul nostru scoţian, după ce izbutea cu oarecare anevoinţă să obţie o clipă de răgaz, nu am nici o îndoială că regele George merită pe deplin simpatia prietenilor săi ; iar dacă poate păstra ce a apucat, fără îndoială că va ridica pe birarul nostru de aici la rangul de administrator financiar, iar prietenului nostru, domnului Quitam, îi va da postul de procuror general ; poate că, de asemenea, va acorda vreo demnitate sau răsplată acestui cinstit domn, care stă aşezat pe geamantanul său, pe care pesemne îl preferă unui scaun. Fără îndoială că şi regele lacob este un om recunoscător şi, dacă va pune mîna pe putere, ar putea, dacă ar voi, să-l facă pe cuviosul nostru păriiite arhiepiscop de Canterbury şi pe doctorul Amestecătură, medic şef al Curţii, iar augusta -sa barbă s-o încredinţeze grijii prietenului nostru Radepetoţi. Dar tare mă îndoiesc că vreunul din domnitorii protivnici i-ar da lui Rob Campbell un ciocan de rachie, dacă ar duce lipsă de aşa ceva ; aşa că eu îmi dau votul şi sprijinul lui Jonathan Brown, gazda noastră, ca să devină regele şi prinţul paharnicilor, dar numai

[1] Cal foarte mic, cu păr lung'(n.t.).

—

— în cazul că ne va aduce încă o sticlă pe măsura celei dinainte.

— Această ieşire fu întâmpinată cu aplauzele tuturor musafirilor, la care se asocie din toată inima şi gazda noastră ; după ce porunci a se îndeplini condiţiile de care depindeau „drepturile sale la domnig[14], nu uită să-i încunoştiinţeze că, „deşi domnul Campbell era un bărbat atât de paşnic, avea pe deasupra îndrăzneala unui leu, căci şapte tâlhari biruise cu singur braţul său, atunci cînd fusese atacat de ei venind de la Whitson-Tryste“.

— Te înşeli, prietene Jonathan, zise Campbell între-rupîndu-1, erau doar doi, doi din cei mai fricoşi derbedei cu care s-ar putea întîlni cineva.

— Este adevărat, domnule Campbell, întrebă tova-răşul meu de drum, mutîndu-şi scaunul (sau mai bine zis geamantanul) mai aproape de acesta, este adevărat şi neîndoios că ai biruit numai domnia-ta singur pe cei doi tîlhari ?

— într-adevăr, am făcut-o, răspunse Campbell, şi nu găsesc că ar fi o ispravă de care să se facă atîta caz.

— Pe cuvîntul meu, domnule Campbell, răspunse cunoştinţa mea, aş fi fericit să am plăcerea tovărăşiei domniei-tale în călătoria pe care o fac. Eu mă îndrept înspre miazănoapte.

— Această lămurire necerută privind direcţia ce îşi pro-punea să o urmeze, prima pe care îl auzeam împărtă-şind-o cuiva, nu izbuti să atragă încrederea corespunză-toare din partea scoţianului.

— Nu prea putem călători împreună, răspunse el sec, domnia-ta ai desigur un cal bun, pe cînd eu călăto-resc deocamdată pe jos sau pe un poney de Shetland [1], şi deci riu am putinţa să străbat prea iute drumul.

— Zicând acestea, ceru socoteala pentru vin şi, arun-când pe tejghea costul sticlei comandate de el, se ridică, părînd că vrea să-şi ia rămas bun de la noi. Tovarăşul

[1] Cal foarte mic, cu păr lung'(n.t.).

—

— meu se apropie de el şi, prinzîndu-1 de unul din nasturi, îl trase deoparte, în faţa uneia din ferestre. Nu m-am putut împiedica de a-1 auzi stăruind ca să obţină ceva ; bănuiesc că solicita tovărăşia la drum, ceea ce domnul .Campbell părea că refuză.

— Voi plăti toate cheltuielile, domnul meu, zise călătorul, pe un ton ce părea a arăta că în gîndul său acest argument ar trebui să învingă orice împotrivire.

— Este absolut cu neputinţă, zise Campbell cu un oarecare dispreţ, eu am treburi la Rothbury.

— Dar eu nu am aşa mare zor ; pot face un ocol şi pierde o zi, pentru a avea part.e de o tovărăşie atît de bună.

— —- Pe cinstea mea, domnule, zise Campbell, nu-ţi pot face serviciul pe care pari să-l doreşti atît de mult. Eu, adăugă el, îndreptîndu-se cu semeţie, călătoresc pentru afacerile mele personale, şi dacă vrei să primeşti un sfat de la mine, domnul meu, să nu te întovărăşeşti la drum cu vreun om cu totul necunoscut şi nici să nu comunici în ce direcţie ai de gînd să călătoreşti celor care nu te întreabă de aceasta.

— Pe urmă, fără prea mult ceremonial, smulse nasturele din mîna celui care-1 reţinea şi, venind spre mine în vreme ce comesenii se răspîndeau, îmi zise :

— Prietenul domniei-tale e prea vorbăreţ, avînd în ■yedere caracterul însărcinării pe care o are.

— Domnul acela, răspunsei privind spre călător, nu mi-e cîtuşi de puţin prieten. L-am întîlnit din întîmplare pe drum. Nu-i cunosc nici numele şi nici îndeletnicirile ; domnia-ta pari să te bucuri de încrederea sa mai mult decît mine.

— Nu vreau să spun, îmi răspunse în pripă, decît că-mi pare puţin cam neprevăzător, atunci cînd acordă cinstita sa-tovărăşie celor care nu o doresc.

— Domnul acesta, răspunsei eu, ştie singur să-şi ducă treburile la bun.sfîrşit şi nu ţin deloc să mă fac judecătorul apucăturilor sale.

[1] Cal foarte mic, cu păr lung'(n.t.).

— Domnul Campbell nu-mi mai, dădu nici o replică,' ci se mulţumi să-mi ureze călătorie bună, apoi, înserîndu-se,' invitaţii se răspîndiră.

— A doua zi mă despărţii de fricosul meu tovarăş, căci părăsii marele drum de nord pentru a apuca mai spre apus, în direcţia reşedinţei unchiului meu, Osbaldistone Manor. Nu pot spune dacă se simţea uşurat sau încurcat de plecarea mea, ţinînd seama de aerul îndoielnic cu care mă privea. Dinspre partea mea, spaimele lui încetaseră să mă mai înveselească şi, ca să spun adevărat, mă bucuram din suflet că scăpăm de el.

— CAPITOLUL V

— Cum inima îmi saltă, atuncea cînd privesc,

— Pe drăgălaşa nimfă, a ţării noastre fală,
Gonindu-şi m.îndră calul Ce zboară peste **tot,**
Pe căi nestrăbătute, pe netede cărări ;

— N-o înspăi'mîntă coasta, nici valea n-o opreşte.

— W. SOMERVILLE, *VÎNĂTOAREA*

— Ivlă apropiam de nord, de locu-mi de baştină, aşa cum îl socoteam eu, cu înflăcărarea pe care o inspiră iubitorilor naturii o privelişte plină de sălbăticiune şi romantism. Nemaifiind sîcîit de trăncăneala fîrtatului acela, puteam să bag acum de seamă deosebirea dintre ţinutul prin care treceam şi cel prin care călătorisem pînă atunci. Pîraiele erau acum într-adevăr mai vrednice de faima lor, pentru că în loc să curgă leneşe printre trestii şi sălcii, năvăleau zgomotoase la umbra păduricilor ; uneori se repezeau pe un povîrniş, alteori o luau mai încetişor, dar erau mereu într-o mişcare neastîmpărată, străbătînd micile văi singuratice, care, deschizîndu-se din cînd în cînd înspre drum, păreau a pofti călătorul să le cerceteze ascunzişurile. Munţii Cheviot se înălţau în faţa mea cu o măreţie posomorită, ce-i drept fără neîntrecuta diversitate de stînci şi de rîpe, care caracterizează munţii din epoca primară ; dar masivul lor uriaş, cu creste rotunjite şi îmbrăcate într-o întunecată mantie ruginie, avea prin întinderea şi înfăţişarea lui pustie o înrîurire asupra închipuirii mele,

— înrîurire proprie unui ţinut singuratic, cu totul deosebit de celelalte.

— Locuinţa strămoşilor mei de care mă apropiam acum era aşezată intr-o vale îngustă, ce brăzda unul din dealurile acelea. Moşiile întinse, care aparţinuseră odată familiei Osbaldistone, se pierduseră de mult din pricina nenorocirilor sau proastelor apucături ale înaintaşilor mei ; totuşi, mai exista o întindere de pămînt legată de conac, suficientă pentru ca unchiul meu să treacă drept mare proprietar. Această avere o folosea (după cum am înţeles din iscodirile ce le făcusem pe drum) ca să asigure larga ospitalitate, caracteristică în vremea aceea moşierilor din nord şi pe care el o socotea absolut trebuincioasă demnităţii familiei.

— De pe înălţimea unei creste, zărisem deja în depărtare Osbaldistone Hali, o clădire mare şi învechită, care se arăta în luminişul unei dumbrave de stejari falnici ; mă îndreptam într-acolo, pe calea cea mai dreaptă şi cu iuţeala pe care 'o îngăduiau cotiturile unui drum destul de prost, cînd calul meu, deşi obosit, îşi ciuli urechile la chelălăitul aprig al unei haite de . copoi în plină goană, îmbărbătaţi din cînd în cînd de sunetul unui corn de vînătoare, care în acea vreme nu lipsea de la nici o goană. Nu mă îndoiam că haita de copoi era a unchiului meu. şi-mi strunii calul, cu scopul de a lăsa vînătorii să treacă fără a mă vedea, dîndu-mi seama că terenul de vînătoare nu era locul prielnic pentru a mă prezenta unui vajnic vînător, hotărît ca, după trecerea lor, să-mi urmez drumul spre conac în pas de voie şi acolo să aştept întoarcerea proprietarului. Mă oprii prin urmare pe o ridicătură de teren, tulburat într-o oarecare măsură de interesul pe care acel sport pădurean îl stîrneşte în inimile noastre (deşi mintea nu mi-era în acele clipe prea deschisă tulburărilor de acest fel) şi aşteptai cu destulă nerăbdare sosirea vînătorilor.

—

0 vulpe, aprig fugărită şi aproape istovită, s-a ivit cea dintîi din păduricea care acoperea partea dreaptă a văii.' Coada pleoştită, înfăţişarea soioasă şi mişcările-i obosite erau semne că i se apropia sfîrşitul ; corbul care se rotea deasupra ei socotea că biata vulpe va fi în curînd prada lui. Ea trecu pîrîul care scălda valea şi se tîrî în sus pe una din coastele malurilor lui sălbatice, cînd copoii din frunte, urmaţi de restul haitei în plină goană, ţîşniră din pădurice, urmaţi de picher [1] şi. de trei-patru călăreţi. Cîinii goneau pe urmele vulpii, conduşi de un instinct fără greş iar vînătorii îi urmau în grabă, nepăsători la accidentele terenului, destul de anevoios de străbătut. Erau cu toţii tineri, înalţi şi voinici, călărind pe cai din cei mai buni ; erau îmbrăcaţi în roşu şi verde, uniforma unei societăţi de vînătoare, întemeiată cu sprijinul bătrânului sir Hildebrand Osbaldistone. Verii mei, îmi zisei eu, în vreme ce treceau în goană pe lîngă mine. Apoi numaidecît mă gîndii : oare ce fel de primire îmi vor face aceşti vrednici urmaşi ai lui Nimrod[2] ? Şi cît de puţin mă puteam aştepta la un trai fericit sau la tihnă pe timpul cît voi şedea la unchiul meu, deoarece cunoşteam prea puţin sau mai nimic din aceste îndeletniciri de la ţară. O nălucă ce-mi trecu prin faţă îmi schimbă Insă de îndată gîndurile.

— Era o tînără cu o înfăţişare izbitoare, a cărei frumuseţe era sporită de avîntul goanei şi de strălucirea pe care i-o ^dădea mişcarea. Călărea un cal minunat, negru ca pana 'corbului, afară de locurile unde era pătat cu spuma ca de nea, împroşcată de dîrlogi. Ea purta, ceea ce pe atunci era ceva neobişnuit, o haină lungă, o vestă şi o pălărie asemănătoare celor bărbăteşti' îmbrăcăminte pe care mai tîrziu moda a numit-o costum de amazoană. Această modă fusese introdusă pe cînd mă găseam în Franţa, astfel că

1 Valet călare care conducea cîinii la locul de vînătoare (n.t.).

— [8] *Nimrod* — viteaz vînător înaintea Domnului. *Genesci,* 10—

— 8—9. (n.t);

—

— pentru mine era ceva cu totul nou. Pletele ei negre şi lungi fîlfîiau în vînt, scăpînd din pricina goanei nebune de sub panglica ce le ţinea. Un teren foarte accidentat, prin care îşi mina calul cu o deosebită îndemînare şi stăpînire de sine, o întîrzie din drum şi o sili să treacă mai aproape de mine decît trecuseră ceilalţi călăreţi. Am avut aşadar prilejul să-i văd din plin făptura de o frumuseţe rar întîlnită, frumuseţe care căpătă un farmec nespus şi datorită sălbăticei veselii a priveliştei, pitoreştilor veşminte şi neaşteptatei ei apariţii. în timp ce trecea prin faţa mea, calul, în avîntul său, a făcut o mişcare neobişnuită, tocmai în clipa cînd ea îl îndemna la galop, deoarece ajunseseră din nou pe un drum neted. Aceasta mi-a slujit drept pretext ca să mă apropii călare de ea, ca şi cînd doream să o ajut. Nu era însă nimic îngrijorător ; calul nu se poticnise şi nici nu făcuse un pas greşit ; apoi, chiar dacă ar fi fost ceva, frumoasa amazoană era prea stăpînă pe sine ca să se sinchisească. îmi mulţumi totuşi pentru bunăvoinţă printr-un surîs, ceea ce mă îndreptăţi să-mi menţin calul în acelaşi pas şi să mă ţin în apropierea ei.

— Strigătul „Hep, «mort, mort !“ şi totodată sunetul cornului de vînătoare ne vestiră curînd că nu mai era priiej de grabă, căci goana luase sfîrşit. Unul din tinerii pe care îi văzusem se apropie de noi, fluturînd qpada vulpii în semn de izbîndă, ca şi cum ar fi dorit să o dojenească pe frumoasa mea tovarăşă.

— Văd, răspunse ea, văd, dar n-ai de ce să te lauzi ; dacă Phoebe, zise ea, mîngîind grumazul minunatului animal pe care îl călărea, nu s-ar fi băgat printre stînci, nu ai fi avut motiv să te făleşti.

— Pe cînd ea mai vorbea, ei se apropiară unul de altul şi îi văzui pe amîndoi privindu-mă şi schimbînd cîteva vorbe cu vocea scăzută, tînăra domniţă îndemnînd în chip vădit pe vînător să facă un lucru pe care el îl refuza cu timiditate, luînd un aer posac.

—

— Ea îşi îndreptă de îndată calul spre mine, zicînd :

— Bine, bine, Thornie, dacă nu vrei tu, trebuie s-o fac eu. Dpmnule, continuă ea, adresînd'u-mi-se, am căutat zadarnic să îndemn pe acest tînăr domn, cu aleasă creştere, să vă întrebe dacă în drumul domniei-voastre pe aceste meleaguri, nu aţi auzit vorbindu-se de un prieten al nostru, un domn Francis Osbaldistone, care este aşteptat de cîteva zile la Osbaldistone Hali ?

— Eram prea fericit să recunosc că eu eram persoana despre care întreba şi să-mi exprim mulţumirile pentru îndatoritorul interes pe care-1 arăta tînăra domniţă.

— în acest caz, îmi răspunse ea, cum văd că buna-creştere a acestei rubedenii a mele pare încă a dormita, îmi vei da voie (deşi presupun că aceasta nu se cade de fel) să fac eu pe maestru de ceremonii şi să ţi-1 prezint pe tînărul cocon Thorncliff Osbaldistone, vărul domniei-tale, şi de asemenea pe Die Vernon, care se bucură şi ea de cinstea de a fi o biată rudă a distinsului văr al domniei-tale.

— Era un amestec de cutezanţă, batjocură şi simplitate în chipul în care domnişoara Vernon rosti aceste cuvinte. Cunoşteam îndestul lumea ca să-i pot răspunde pe acelaşi ton că-mi exprim recunoştinţa pentru bunăvoinţa arătată şi că întîlnirea cu ei mi-a prilejuit o deosebită bucurie. £a să spun adevărat, prinosul era astfel întors, ca domnişoara să şi-I poată însuşi în cea mai mare măsură, căci Thorncliff părea un bădăran grosolan şi necioplit, stîngaci, timid şi peste toate şi morocănos. Cu toate acestea, îmi strînse mîna şi apoi îşi anunţă intenţia de a mă părăsi pentru a ajuta pe picher şi pe fraţii lui la legarea cîinilor, lucru pe care-1 făcu mai mult spre ştiinţa domnişoarei Vernon decît în chip de scuze la adresa mea.

— Iată-1 cum pleacă, zise tînăra domnişoară, urmărindu-1 cu ochii, în care se putea citi limpede dispreţul, prinţul grăjdarilor, al luptelor de cocoşi şi al alergărilor de cai măsluite. Dar nici unul din ei nu este

—

— mai breaz. L-ai citit pe Markham ? întrebă domnişoara Vernon.

— Să citesc pe cine, domnişoară ? Nu-mi amintesc nici măcar să fi auzit de-un asemenea autor.

— O, Doamne ! Pe ce ţărm ai naufragiat ! răspunse tînăra domnişoară. Un biet străin părăsit şi neştiutor, necunoscînd nici măcar coranul tribului sălbatic, în care a venit să sălăşuiască ! Cum, nu ai auzit niciodat^U de Markham, cel mai vestit scriitor despre arta potcovitului ? In acest caz, teamă mi-e că eşti un fel de străin de numele mai moderne ale lui Gibson şi Bartîett ?

— Trebuie să recunosc că aşa e, domnişoară Vernon.

— Şi nu roşeşti de atîta neştiinţă ? zise domnişoara Vernon. Va trebui deci să dezicem alianţa noastră. Bănuiesc atunci că nu te pricepi nici să dai un hap, o uruială sau un purgativ calului ?

— Vă mărturisesc că încredinţez toate aceste treburi unui grăjdar sau rîndaşului meu.

— O, nepăsare de neiertat ! Şi nu poţi să potcoveşti un cal, sau să-i tunzi coama şi coada ? Nu te pricepi să îngrijeşti un cline de viermi ? Sau să-i tai urechile, sau să-i tai ghearele de la picioare ? Nu eşti în stare să domesticeşti un şoim sau să-l dresezi, sau să-i fixezi dieta pe timpul cît e închis ; sau...

— Pentru a exprima pe scurt toată nepriceperea mea, răspunsei, sînt un desăvîrşit necunoscător al tuturor acestor îndeletniciri rurale.

— Dar atunci, pentru numele lui Dumnezeu, domnule Francis Osbaldistone, ce eşti în stare să faci ?

— Foarte puţin în acest domeniu, domnişoară Vernon, singurul lucru pe care pretind că-1 fac este : să-mi încalec calul, după ce a fost ţesălat şi curăţat de grăjdar, şi să fac să zboare şoimul, odată dresat.

— Dar asta o ştii ? întrebă tînăra domnişoară, pornind în galop mărunt.

—

— Un soi de gard-viu, grosolan, tăie poteca pe care ne aflam cu o poartă făcută din crăci necioplite ; eram pe cale să descalec ca să o deschid, cînd domnişoara Vernon sări fulgerător peste obstacol. Am fost silit să o urmez pentru a nu mă face de ruşine şi de îndată m-am aflat iarăşi lîngă dînşa.

— •—• Mai sînt încă speranţe pentru domnia-ta, zise ea. Mi-era teamă să nu fii un Osbaldistone cu totul degenerat. Dar ce putere pâmîntească te aduce la Castelul-Vulpii ? Căci astfel au botezat vecinii castelul nostru vînătoresc. Presupun că, dacă ai fi vrut, ai fi putut scăpa să nu vii pe aici ?

— Simţeam că între timp mă apropiasem foarte mult sufleteşte de frumoasa mea nălucă şi de aceea îi destăinuii pe un ton mai scăzut :

— într-adevăr, draga mea domnişoară Vernon, aş fi putut socoti şederea mea vremelnică la Osbaldistone Halî ca un sacrificiu, cer care locuiesc în acest conac fiind aşa cum îi înfăţişezi domnia-ta, dar sînt încredinţat că există totuşi o singură excepţie care va răscumpăra toate aceste lipsuri.

— ■— A, te gîndeşti la Rashleigh ? zise domnişoara Vernon.

— Nici nu mi-a trecut prin minte : mă gîndeam, să am iertare, la cineva mult mai aproape de mine.

— Cred că s-ar cădea să nu înţeleg complimentul, nu-i aşa ? Dar nu acesta-i felul meu de a fi, şi nu-ţi 'fac o reverenţă, pentru că nu o pot face, fiind călare. Dar, vorbind serios, sînt într-adevăr vrednică de excepţia de care vorbeşti, fiind singura fiinţă din castel cu care se poate schimba o vorbă, în afară de bătrînul preot şi Rashleigh.

— Dar cine este Rashleigh, pentru numele Domnului ?

— Rashleigh este unul căruia i-ar place grozav să fie iubit de toţi pentru însuşirile sale. Este fiul mezin al lui sir Hildebrand, cam de’ vîrsta domniei-tale, dar nu

— prea... pe scurt — e mai puţin arătos. Natura însă l-a înzestrat cu un dram de bun-simţ, la care preotul a adăugat o oca de învăţătură ; el este, ceea ce numim noi în acest ţinut, un om foarte deştept, oamenii deştepţi fiind rari pe aici. A fost crescut pentru preoţie, dar nu se grăbeşte să fie hirotonisit.

— In credinţa romano-câtolică ?

— Desigur că în cea catolică ! în ce altă credinţă vrei ? zise tînăra domnişoară. Dar uitasem, mi s-a spus că eşti eretic. Este adevărat, domnule Osbaldistone ?

— Nu pot nega această învinuire.

— Totuşi, ai fost prin străinătate şi chiar în ţări catolice, nu ?

— Timp de aproape‘patru ani.

— Ai trecut pe la mînăstiri ?

— Deseori ; dar ceea ce am văzut în ele nu m-a îndemnat să îndrăgesc religia catolică.

— Nu sînt fericiţi cei din mînăstire ?

— Fără îndoială că unii din ei sînt, acei pe care, fie un adine simţămînt de evlavie, fie o cunoaştere adîncă a prigonirilor şi nenorocirilor din lume, fie o fire lipsită de vlagă i-a îndemnat la sihăstrie. Acei care au ales această viaţă de izolare, într-un moment de entuziasm descumpănit, sau dintr-o ciudă vremelnică, în urma unei dezamăgiri, sau din dorinţa de a se înfrîna, sînt cît se poate de nefericiţi. Simţurile se dezmorţesc curînd şi, întocmai ca animalele sălbatice din cuşti, suferă de nelinişte cînd sînt închişi, pe cînd alţii visează şi se îngraşă în chilia în care de-abia mai încap.

— Dar, continuă domnişoara Vernon, ce devin acele victime pe care bunul-plac al altora le condamnă la călugărie ? Cu cine se aseamănă ele ? Mai ales, cu cine se aseamănă, dacă sînt născute să-şi trăiască din plin viaţa şi să simtă toate binecuvîntările ei ?

—

— Aceste ființe sînt întocmai ca păsările cîntătoare din colivii, răspunsei eu, sortite să-şi risipească zilele în temniță şi încearcă să înşele timpul, prin folosirea acelor daruri care ar fi împodobit societatea, dacă ar fi fost lăsate slobode.

— Eu voi fi, răspunse domnişoara Vernon, sau mai bine, se corectă dînsa, eu aş fi, mai degrabă, ca un şoim sălbatic care, împiedicat să zboare spre tăriile cerului, se nimiceşte singur, zdrobindu-se de gratiile coliviei. Dar, să ne întoarcem la Rashleigh — zise ea cu un' ton mai vioi. îl vei socoti cel mai plăcut om pe care l-ai cunoscut vreodată, domnule Osbaldistone, aceasta cel puţin timp de o săptămînă. Dacă şi-ar putea găsi o ibovnică oarbă, n-ar fi om mai sigur de cucerirea sa ; dar văzul strică vraja care farmecă urechea. Ei, iată-ne ajunşi în curtea bătrînului conac, care arată tot atît de sălbatic şi învechit ca şi cei care locuiesc într-însul. Trebuie să ştii că nu se face mare caz de îmbrăcăminte la Osbaldistone Hali ; totuşi, trebuie să-mi schimb veşmintele acestea ; sînt neplăcut de călduroase şi, peste alte toate, pălăria îmi strînge fruntea, urmă cu vioiciune fata, scoţîndu-şi pălăria şi seuturîndu-şi părul îmbelşugat, cîrlionţat şi negru, pe care, jumătate rîzînd, jumătate roşind, şi-l pieptăna cu degetele-i subţiri şi albe, ca să-l dea la o parte de pe faţa atît de frumoasă şi de peste adîncii ei ochi căprui. Dacă în acest procedeu era şi cochetărie, aceasta era foarte bine ascunsă de felu-i nepăsător de a fi. Nu m-am putut împiedica de a nu-i zice :

— Judecind familia, din cîte am văzut, presupun şi eu că nu este de trebuinţă a ne îngriji prea mult de starea îmbrăcăminţii aici.

— Te-ai exprimat foarte cuviincios, deşi ar trebui să mă fac că nu pricep ceea ce ai vrut să înţeleg, răspunse domnişoara Vernon, dar, cînd vei întîlni pe necioplitii, printre care va trebui, să trăieşti şi a căror înfăţişare nu

— ar cîştiga nimic prin veşminte, vei înţelege că puţină în-grijire nu strică. Dar, cum am spus mai înainte, vechiul clopot va bate, sau mai bine zis va zăngăni pentru masă, peste cîteva clipe. Clopotul a crăpat singur în ziua debar-cării regelui Willie[I], iar unchiul meu, cinstind daru-i profetic, nu a îngăduit niciodată să fie reparat. Ţine-mi deci bidiviul, ca un bun şi îndatoritor cavaler, pînă ce voi trimite un slujitor mai umil să - te uşureze de această sarcină.

— îmi aruncă dîrlogii, ca şi cum ne-am fi cunoscut din copilărie ; sări din şa, străbătu curtea cu paşi uşori şi intră în casă pe o uşă lăturalnică, lăsîndu-mă înflăcărat de frumuseţea ei şi mirat de sinceritatea desăvîrşită a purtării sale, care părea cu atît mai neobişnuită, cu cît în acele timpuri, legile de etichetă, decretate de curtea lui Ludovic al XlV-lea, *le grand monarque,* impuneau sexului slab o purtare foarte rezervată. Fusesem lăsat însă într-o situaţie destul de neplăcută, în mijlocul curţii ve-chiului conac, călare pe un cal şi ţinînd altul de dîrlogi.

— Clădirea nu prezenta mare interes pentru un străin, chiar dacă ar fi cercetat-o cu luare-aminte ; cele patru faţade erau fiecare într-un alt stil arhitectural, cu feres-trele care aveau parmaclîcuri de piatră, cu turnuleţele ieşite în afară şi- cu arhitrave masive ; totul semăna cu interiorul unei mînăstiri, sau cu unul din colegiile de la Oxford, mai vechi şi mai urît. Chemai un argat, dar cîtăva vreme nu veni nimeni ; lucrul era cu atît mai su-părător cu cît puteam vedea că eram privit cu multă curiozitate de o puzderie de slujitori, atît bărbaţi cît şi femei, care, din diferitele părţi ale clădirii, îşi scoteau şi îşi retrăgeau capetele ca popîndăii de cîmp, înainte de a izbuti să atrag atenţia vreunuia din ei. întoarcerea

I Este vorba de Wilhelm al III-lea de Orange, care era protes-tant şi care a îndepărtat de pe tronul Angliei pe socrul său, Ia-cob al II-lea, catolic (n.t.).

—
— picherilor şi a copoilor mă scoase din încurcătură, şi cu destulă greutate găsii un caraghios care să mă scape de grija cailor şi un alt prostănac, care să-mi arate calea pînă la sir Hildebrand. Omul îşi îndeplini acest serviciu cu îndatorirea şi bunăvoinţa unui ţăran silit să călăuzească o patrulă duşmană ; în acelaşi chip am fost nevoit să-mi iau măsuri de precauţiune pentru a nu fi părăsit de el în labirintul sălilor boltite şi scunde, care duceau la „sala de chiatră", cum o numea dînsul, unde urma să fac cunoştinţă cu preacinstitul meu unchi.

— Pînă la sfîrşit ajunserăm totuşi într-o încăpere lungă, boltită, pardosită cu lespezi de piatră, unde un şir de mese de stejar, prea grele şi mult prea mari pentru a fi vreodată urnite din loc, aveau tacîmurile aşezate pentru masă. Această străveche sală, care adăpostise ospâţurile multor generaţii ale familiei Osbaldistone, purta şi dovada isprăvilor pe tărîm vînătoresc. Uriaşe coarne de cerb, care foarte bine puteau fi trofee din vremea vechilor balade vînăţoreşti, erau agăţate pe toţi pereţii, laolaltă cu bursuci, vidre, jderi şi alte fiare împăiate. Printre rămăşiţele unei armuri vechi, care fusese folosită poate în luptele împotriva scoţienilor, atîrnau armele mai de preţ ale luptelor vînătoreşti, arbalete, puşti de diferite feluri şi fabricaţii, mincioace, undiţe, suliţe pentru vidre şi multe alte ciudate unelte şi aparate pentru prinderea sau uciderea vînatului. Cîteva picturi vechi, întunecate de fum şi pătate de bere, atîrnau pe pereţi, înfăţişînd cavaleri şi domniţe, fără îndoială cinstiţi şi cunoscuţi la timpul lor ; unii încruntîndu-se fioros din cadrul unor pufoase peruci şi bărbi, iar alţii privind prea încîntaţi trandafirii pe care îi fluturau în mîini.

— De-abia avusesem răgaz să arunc o privire tuturor acestora, cînd vreo douăsprezece slugi în livrele albastre năvăliră în sală cu mare zarvă şi vorbărie, fiecare îndeletnicind u-se mai degrabă cu îndrumarea semenilor

— săi, decît cu treaba lui. Unii din slujitori cărau buşteni şi butuci pentru focul care vuia, ridicîndu-se jumătate fum, jumătate vîlvătăi, printr-un tunel peste măsură de mare, cu o deschizătură destul de largă pentru a adăposti sub bolta ei încăpătoare o bancă de piatră'; în faţă avea în chip de cămin o piesă mare, de o arhitectură greoie, unde nişte bîzdîgănii heraldice, sculptate de dalta vreunui meşter din Northumberland, rînjeau şi se căţărau pe piatra roşie înnegrită de cîteva secole de fum. Alţii dintre slujitorii aceştia de modă veche purtau blide imense şi aburinde, încărcate cu bucate săţioase ; alţii aduceau potire, şipuri, clondire, ba chiar şi poloboace cu băutură. Toţi tropăiau, se hîrjoneau, se împingeau şi se burzuluiau, făcînd treabă puţină, dar cu cea mai mare zarvă pe care şi-o poate închipui cineva. După un timp, cînd bucatele, în Urma multor sforţări, erau pe cale a fi orînduite pe masă, se auzi o larma de cîini şi oameni, plesnituri de bice menite să sperie pe cei dintîi, glasuri puternice şi ridicate, paşi apăsaţi care, din pricina cizmelor cu toc greoi, ce se purtau pe timpul acela, răsunau pe dalele de piatră Ca paşii statuii din *Don Juan !* toate acestea vesteau sosirea celor care trebuiau să se înfrupte din cele pregătite. Tevatura slugilor spori mai degrabă decît scăzu, la apropierea acestui moment culminant. Unii strigau altora să se zorească — alţii să nu se pripească — alţii îndemnau să se facă loc pentru sir Hildebrand şi coconii cei tineri — alţii urlau să se deschidă, alţii să se închidă o pereche de uşi cu canaturi care despărţeau sala de un soi de galerie sau salon căptuşit cu lemn negru, cum aflai mai tîrziu. Pînă la urmă, uşile fură deschise şi pătrunseră înăuntru potăi şi oameni — opt cîini, confesorul casei, medicul satului, cei şase veri ai mei şi unchiul meu.

— CAPITOLUL VI

— Se clatină, sala — ei vin, au venit,
— Şi tremură bolta de larmă de glasuri ;
Păşesc înăuntru-mbrăcaţi felurit,
— Cu altfel de haine, cu coif diferit ;
— Toţi calcă semeţi, fîlfîindu-şi panaşuri,

TH. PENROSE, ***CIMPUL DE LUPTĂ***

— Dacă sir Hildebrand Osbaldistone nu se grăbise să-şi întîmpine nepotul, de a cărui sosire trebuie să fi fost încunoştinţat din timp, avea în schimb bune temeiuri de dezvinovăţire. ,,Te-aş fi primit mai curînd, flăcăule, zise el după ce îmi strînse cu putere mîna şi îmi ură un însufleţit bun venit la Osbaldistone Hali, dar am fost nevoit să supraveghez mai întîi vîrîrea copoilor în cuşti. Fii bine venit la noi, flăcăule ; iată-1 pe vărul tău Percie, vărul tău Thornie şi vărul tău John, vărul tău Dick, vărul tău Wilfred şi — stai, unde-i Rasbleigh ? ah, iată-1 pe Rashleigh, dă-te mai încolo, mă, Thornie, lunganule, ca să-l putem vedea un pic pe frate-tău, vărul tău Rashleigh. Va să zică, pînă la sfîrşit taică-tu şi-a amintit de vechiul conac şi de bătrînul sir Hildebrand — mai bine mai tîrziu decît niciodată. Eşti bine venit, flăcăule, şi acum destul cu asta. Unde-i mica mea Die ? Iat-o că vine — aceasta-i nepoata mea Die, fata fratelui nevesti-mii — cea mai

— frumoasă fată de prin coclaurile noastre, că alta nu mai ştiu — şi acum, hai la masă !“

— Ca să-ţi faci o idee de omul care vorbea astfel, trebuie să-ţi închipui, dragul meu Tresham, un bărbat în vîrstă de vreo şaizeci de ani, îmbrăcat într-un costum de vînătoare, odată bogat împodobit cu fireturi, dar a cărui strălucire pierise, după ce înfruntase nenumărate furtuni de toamnă şi de iarnă. Cu toată asprimea înfăţişării sale de acuma, sir Hildebrand cunoscuse pe vremuri curţi şi tabere ; fusese ofiţer în oastea care tăbărîse la Hounslow Heath înainte de revoluţie şi, sprijinit poate de credinţa-i religioasă, fusese făcut cavaler în acel timp de către nenorocitul şi răusfătuitul Iacob al II-lea. Dar visurile de înaintare ale cavalerului, dacă a nutrit vreodată asemenea visuri, au fost spulberate de lovitura care a gonit pe ocrotitorul său de pe tron ; de atunci ducea o viaţă singuratică pe domeniile sale de baştină. Cu toată simplitatea sa, sir Hildebrand mai păstra încă mult din înfăţişarea unui gentleman şi printre fiii săi apărea aşa cum ar apărea rămăşiţele unei coloane corintiene pocite şi năpădite de muşchi şi licheni, alături de blocurile de piatră necioplită din Stonhenge sau oricare alt templu druidic. Fiii săi semănau într-adevăr cu nişte blocuri de piatră nestrunjite, cum nu se poate mai greoaie. înalţi, voinici şi arătoşi, fiecare dintre cei cinci fii mai mari păreau să ducă lipsa atît a unei scîntei din flacăra prome-

■ teică a înţelepciunii, cît şi a bunei-cuviinţe şi a bunei-creşteri, care în lumea civilizată înlocuieşte cîteodată deşteptăciunea. Cele mai de preţ însuşiri morale, pe care păreau să le aibă, erau voioşia şi mulţumirea, care se arătau pe chipurile lor grosolane ; iar singura îndemînare cu care se puteau făli era iscusinţa lor în deprinderile vînătoreşti, vînătoarea fiind singurul lucru pentru care trăiau. Uriaşii Gyas şi Cloanthus nu puteau fi mai grăitor înfăţişaţi de către poeţi, decît se arătau puternicul Perci-

— val, puternicul Thorncliff, puternicii John, Richard şi Wilfred Osbaldistone.

— Dar, ca şi cum ar fi vrut să se despăgubească de o creaţiune uniformă atît de neobişnuită a făpturilor sale, doamna Natură făcuse din Rashleigh Osbaldistone un contrast izbitor, atît ca înfăţişare şi fel de a fi, cît şi — cum aveam să aflu mai tîrziu — ca înzestrare şi fire, nu numai faţă de fraţii săi, dar şi faţă de ceilalţi oameni pe care îi cunoscusem pînă atunci. Cînd Percie, Thornie şi ceilalţi, rînd pe rînd, dădură din cap, rînjiră şi îmi întinseră umărul mai degrabă decît mîna, în timp ce tatăl lor mi-i prezenta, Rashleigh, înaintînd spre mine, îmi ură, cu aerul şi creşterea unui om de lume, bun venit la Osbaldistone Hali. înfăţişarea nu îi era impunătoare prin ea însăşi. Era mic de stat, pe cînd toţi fraţii săi păreau . să se tragă din Anac [1] ; pe cînd ei erau bine făcuţi, Rashleigh, deşi vînjos, avea o ceafă de taur şi era beteag ; din vreo vătămătură căpătată în copilărie, rămăsese cu un cusur la mers, părînd atît de şchiop, încît mulţi susţineau că nu se poate hirotonisi, biserica romano-catolică, precum este îndeobşte cunoscut, neprimind în tagma preoţească pe cei care suferă de vreun beteşug. Alţii susţineau că această meteahnă urîcioasă era doar un obicei prost şi că nimic nu-1 împiedica de a fi hirotonisit ca preot.

— Sînt unele chipuri pe care, după ce le-am privit, fncercăm zadarnic să le alungăm din minte ; ele revin . mereu ca nişte ciudăţenii întristătoare, deşi ni le înfăţişăm cu un simţămînt de silă şi chiar de scîrbă ; din această speţă era şi chipul lui Rashleigh. Dar nu urîţenia feţii sale, dacă îi înlăturai expresia, era cea care îţi prilej uia această puternică Impresie. Trăsăturile sale- erau într-adevăr neregulate, dar fără a fi cîtuşi de puţin vulgare ; ochii săi întunecaţi şi pătrunzători, cu sprîncene stufoase, tăgăduiau învinuirea de sluţenie. pe care ai fi

[1] Uriaş biblic (n.t.).

— putut-o aduce feţei. în ochii aceia însă se oglindea o expresie de şiretenie, iar la necaz, o cruzime cumplită înfrînată prin chibzuinţă şi pe care natura o învedera şi celui mai nepriceput fizionomist, poate în acelaşi scop în care a înzestrat cu clopoţei anumiţi şerpi veninoşi. Ca o despăgubire pentru aceste neajunsuri ale înfăţişării sale, Rashleigh Osbaldistone avea cea mai blîndă, mai caldă şi mai melodioasă voce pe care am auzit-o vreodată ; şi el găsea mereu tot soiul de cuvinte potrivite unui asemenea glas fermecător. Primele-i cuvinte de bun sosit nu se terminaseră bine, că eu am şi înţeles ce voise să spună domnişoara Vernon, cînd mă prevenise că vărul meu ar fi cucerit de îndată pe orişice femeie, care nu i-ar fi putut cunoaşte decît vocea. Era cît pe aci să se "aşeze alături de mine la masă, cînd domnişoara Vernon, care hotăra toate aceste treburi după bunul ei plac, fiind singura parte femeiască în familie, a izbutit să mă aşeze între Thorncliff şi dînsa ; fără nici o îndoială, şi eu eram mai mulţumit de această orînHuială.

— • — Vreau neapărat să-ţi vorbesc, zise ea, şi de aceea am căutat cu tot dinadinsul să-l aşez pe cinstitul Thornie între domnia-ta şi Rashleigh.El vaii

— Ca salteaua ce-o pui pe zid de cetate,

— Să preia izbitura ghiulelei ce-o bate,

— în timp ce eu, prima dumitale cunoştinţă din această familie de cărturari, am să te cercetez asupra felului în care îţi sîntem pe plac.

— O întrebare foarte potrivită, domnişoară Vernon, pentru un om care se află de aşa puţin timp la Osbaldis-

tone Hali.

— Oh, dar filozofia faniiliei noastre nu-i decît o poj-ghiţă şi doar micile nuanţe care deosebesc pe indivizi cer ochiul unui cercetător mai ager ; dar specia, cum

—

— mi se pare că spun naturaliştii, poate fi apreciată şi caracterizată dintr-o dată.

— Bănuiesc că cei cinci veri mai mari ai mei au cam aceeaşi fire.

— Da, toţi împreună alcătuiesc un fericit amestec de beţiv, pădurar, bădăran, jocheu şi neghiob ; dar cum se zice că pe acelaşi copac nu găseşti două frunze cu totul asemănătoare, la fel, toate aceste admirabile ingrediente fiind amestecate în proporţii diferite la fiecare din ei, verii noştri alcătuiesc o interesantă varietate pentru cei cărora le place să studieze firea omenească.

— Nu vrei să mi-i schiţezi, domnişoară Vernon, fii te rog aşa de bună.

— îi vei avea pe toţi într-un tablou de familie, în mărime naturală — iată un hatîr pe care nu ţi-1 pot refuza, fiind prea lesne de îndeplinit. Perete, primul născut şi moştenitorul familiei, are mai mult caracterul unui beţivan decît al unui pădurar, bădăran, jocheu sau neghiob. Dragul de Thornie este mai mult bădăran decît beţiv, pădurar, jocheu sau neghiob. John, care doarme cu săptămînile pe dealuri, are mai multe din firea pădurarului, jocheul se simte mai vădit în Dick, care este în stare să călărească zi şi noapte două sute de mile, numai ca să cîştige sau să piardă la o cursă de cai. Neghiobia depăşeşte aşa de mult celelalte însuşiri ale lui Wilfred, încît acesta poate fi numit fără înconjur un mare nătărău.

— O frumoasă colecţie, domnişoară Vernon. Şi varietăţile individuale aparţin unei specii dintre cele mai interesante. Dar, în tablou, nu-şi are locul şi sir Hildebrand ?

— îl iubesc pe unchiul meu, fu răspunsul ei, şi îi sînt îndatorată pentru bunătatea ce mi-o arată (cel puţin caută a mi-o arăta) ; de aceea, te las să-i faci singur portretul cînd îl vei cunoaşte mai bine.

—

— „Tot e bine, îmi zisei în sinea mea, că domnişoara Vernon arată şi puţină îndurare. La urma urmei, cine s-ar fi aşteptat la o satiră atît de usturătoare de la o fiinţă atît de tînără şi de o frumuseţe atît de răpitoare ?“

— Te gîndeşti la mine ? zise ea, plecîndu-şi ochii negri asupra mea, ca şi cînd ar fi vrut să-mi sfredelească sufletul.

— Sigur că da, răspunsei oarecum stînjenit de promptitudinea întrebării ; apoi căutînd să dau o întorsătură curtenitoare mărturisirii mele prea sincere : Cum mi-ar fi cu putinţă să mă gîndesc la altceva, fiind aşezat într-un loc atît de plăcut ?

— Ea zîmbi cu o expresie nemaipomenit de trufaşă, de care numai ea era în stare.

— Trebuie să te încunoştinţez de îndată, domnule Osbaldistone, că laudele care mi se aduc sînt zadarnice ; de aceea nu-ţi mai risipi degeaba cuvintele meşteşugite ; domnişorii sclivisiţi care călătoresc pe la ţară le folosesc în locul jucăriilor, mărgelelor şi brăţărilor, cu care navigatorii ademenesc pe sălbaticii locuitori ai ţinuturilor de curînd descoperite. Nu-ţi prăpădi marfa — vei găsi destui băştinaşi în Northumberland, care vor preţui cum trebuie mărgăritarele domniei-tale ; în cazul meu, ele sînt cu totul răsuflate, pentru că, întîmplător, cunosc adevăratul lor preţ’.

— Rămăsei mut şi ruşinat.

— în această clipă Îmi aminteşti, zise vecina mea, reluîndu-şi felul vioi şi nepăsător de a fi, de basmul cu omul acela care găseşte toţi banii, cu care se ducea la piaţă, schimbaţi deodată. în pietre. Ţi-am nesocotit şi nimicit toată grămada de alese complimente printr-o singură cugetare nesăbuită. Dar, las-o să treacă ! Cred că nu mă înşel, domnule Osbaldistone, bănuind că poţi avea o conversaţie cu mult mai atrăgătoare decît aceea alcătuită din asemenea vorbe sarbede, pe care orice domnişor cu oarecare cutezanţă se simte dator să le înşire

—

— pe de rost unei biete fete, numai pentru că este îmoracată în mătăsuri şi horboţele, pe cînd el poartă un postav de mare preţ şi cu fireturi. Mersul dumitale obişnuit, cum ar zice oricare din cei cinci veri ai mei, este cu mult mai plăcut decît galantul dumitale buestru. Caută să uiţi nefericitul meu sex ; spune-mi Tom Vernon, dacă vrei, dar vorbeşte-mi ca unui prieten şi fîrtat ; nu-ţi închipui cît de mult ai să-mi placi.

— Aceasta ar fi într-adevăr o ispită neîntrecută, răspunsei eu.

— —• Iar ! zise domnişoara Vernon, ameninţîndu-mă cu degetul. Chiar acum ţi-am spus că nu pot suferi nici umbra unei măguliri. Şi acum, după ce vei închina un pahar în cinstea unchiului meu, care te ameninţă cu ceea ce numeşte el o duşcă zdravănă, îţi voi spune ce gîndeşti despre mine.

— După ce, ca un nepot îndatoritor, închinai paharul umplut ochi şi schimbai cîteva vorbe cu toţi comesenii, zăngănitul neostoit al furculiţelor şi cuţitelor cît şi înverşunarea cu care vărul Thorncliff la dreapta mea şi vărul Dick la stînga domnişoarei Vernon atacau uriaşele ciosvîrte de carne, cu care îşi umpluseră talerele, făcură ca domnişoara Vernon şi cu mine să ne aflăm în *tete â tete,* aproape cu totul separaţi de restul comesenilor.

— Şi acuma, zisei, îngăduie-mi să te întreb -cinstit, domnişoară Vernon, ce bănuieşti că gindesc despre dumneata ? Ţi-aş spune eu ce gindesc cu adevărat, dar m-ai oprit de a-ţi aduce laude.

— Nu am nevoie de ajutorul domniei-tale. Sînt o destul de bună ghicitoare pentru a-ţi afla gîndurile, fără să mi le spui. Nu este nevoie să-ţi deschizi fereastra sufletului ; văd eu şi singură prin ea. Mă crezi o fată ciudată -şi îndrăzneaţă, pe de o parte uşuratică, pe de alta băieţoasă ; doritoare de a atrage luare-aminte printr-o purtare nestrunită şi printr-un grai deschis, pentru că

— nu cunoaşte ceea ce ziarul *Spectator* numeşte gingăşia sexului slab ; poate îţi trece prin minte că urzesc vreun plan pentru a lua cu asalt admiraţia domniei-tale. Mi-ar părea rău să-ţi schimbi părerile, dar trebuie să afli că te înşeli amarnic. Toată încrederea pe care ţi-am arătat-o aş fi hărăzit-o în aceeaşi măsură tatălui domniei-tale, dacă aş fi crezut că m-ar putea înţelege. în această fericită familie, sînt tot atît de lipsită de auditori inteligenţi, ca Sancho Panza în Sierra Morena ; atunci cînd se iveşte prilejul, trebuie ori să vorbesc ori să mor. Te asigur că nu ţi-aş fi spus un cuvînt din toate acestea, dacă mi-ar fi păsat cîtuşi de puţin de persoana celui ce le ascultă.

— Este o mare cruzime din partea domniei-tale, domnişoară Vernon, că din mărturisirile pe care mi le faci îndepărtezi orice urmă de hatîr pentru persoana mea, dar trebuie să primesc condiţiile pe care le impui. în schiţele asupra familiei constat că nu ai inclus şi pe aceea a domnului Rashleigh Osbaldistone.

— Mi se păru că ea a tresărit la auzul acestor cuvinte gi mi-a răspuns pripit, cu o voce mai scăzută :

— Nici o vorbă despre Rashleigh ! Urechile lui sînt atît de ascuţite cînd se vorbeşte despre dînsul, încît sunetele ar trece chiar prin mătăhăloasa persoană a lui Thorncliff, oricît de îndopat ar fi cu fripturi, tocătură de vînat şi budincă.

— Da, răspunsei eu, dar înainte de a pune întrebarea mi-am aruncat ochii pe după peretele de carne vie; care ne desparte, şi am băgat de seamă că scaunul domnului Rashleigh nu mai este ocupat : a plecat de la masă.

— N-aş vrea să fii prea sigur de aceasta, răspunse domnişoara Vernon, ascultă de sfatul meu şi, cînd vorbeşti despre Rashleigh, caţără-te pe creasta dealului Otterscope, de unde poţi vedea nestingherit la douăzeci de mile împrejur, suie-te chiar pe vîrf, dar şi acolo nu vorbi

—

— decît în şoaptă ; chiar şi aşa să nu fii prea încrezător că păsările cerului nu-i vor împărtăşi cuvintele ce le-ai rostit. Rashleigh a fost meditatorul meu timp de patru ani de zile ; ni s-a urît unul de altul şi ne vom bucura din toi sufletul de apropiata noastră despărţire.

— Domnul Rashleigh părăseşte deci Osbaldistone Hali ?

— Da, peste cîteva zile. Nu o ştiai ? Trebuie că tatăl domniei-tale îşi ascunde hotărîrile mult mai straşnic decît sir -Hildebrand. Află atunci că după ce unchiul meu a fost înştiinţat că vei fi cîtva timp oaspetele său şi că tatăl domniei-tale ţine să aibă pe unul din străluciţii săi nepoţi pentru a ocupa bănoasa slujbă de la contoar, liberă din pricina îndărătniciei domniei-tale, domnule Francis, bunul cavaler a ţinut „un cour pleniere“ [I] cu toată familia sa, împreună cu majordomul, vechilul şi paznicul de vînătoare. Acest preacinstit divan al tuturor boierilor şi marilor dregători din Osbaldistone Hali nu fusese convocat, cum ai putea bănui, pentru alegerea înlocuitorului domniei-tale, căci deoarece Rashleigh era singurul care poseda mai multe cunoştinţe de aritmetică decît acelea necesare pentru a aduna rămăşagurile la o luptă de cocoşi, nimeni altul n-ar fi putut face faţă cerinţelor slujbei. Trebuia însă o consimţire solemnă pentru a schimba soarta lui Rashleigh din aceea de preot catolic, care să tragă

— ' mîţa de coadă, în aceea de bancher înfloritor şi bogat ; şi încuviinţarea adunării pentru un asemenea act de înjosire s-a obţinuf destul de greu.

— îmi închipui cu cîte mustrări de cuget au avut de luptat. Dar cum de le-au putut învinge ?

— Cred că a fost voinţa tuturor de a scăpa de Rashleigh, răspunse domnişoara Vernon. El, deşi cel mai mic din familie, a izbutit într-un fel sau altul să-i stăpînească pe toţi ceilalţi ; şi fiecare din ei simte jugul, dar

I In original, în limba franceză, însemnînd adunare sau divan convocat pentru o mare consfătuire (n.t.).

— nu-1 poate scutura. Dacă cineva i-ar pune piedici, desigur că nu ar trece anul şi s-ar căi de aceasta ; iar, dacă i-ai face un serviciu mai de seamă, te-ai putea căi şi mai mult.

— în cazul acesta, răspunsei zîmbind, ar trebui să bag de seamă, pentru că, fără vrerea mea, sînt pricina schimbării situaţiei sale.

— Da ! şi oricum ar privi-o, fie ca un cîştig, fie ca o pagubă, îţi va purta sîmbetele. Dar iată că a început să se servească brînza şi ridichile şi va urma paharul închinat bisericii şi regelui, o aluzie pentru preoţi şi pentru femei ca să se facă nevăzuţi. Eu, singura reprezentantă a părţii femeieşti la Osbaldistone, mă voi retrage aşa cum se cuvine.

— Pe cînd vorbea, se făcu nevăzută, lăsîndu-mă surprins de amestecul de isteţime, îndrăzneală şi sinceritate, care îi colora conversaţia. îmi este aproape cu neputinţă să te fac să pricepi — măcar cît de puţin — din felul ei de a fi, deşi am căutat să-i reproduc cuvintele în măsura în care mi le amintesc. De fapt, în felul ei de a fi era o îmbinare de simplitate neştiutoare, de isteţime înnăscută şi de îndrăzneală semeaţă, dar toate îmblînzite şi scoase la iveală de jocul vioi al celor mai frumoase trăsături ce mi-a fost dat sa văd vreodată. Oricît de ciudate şi de neobişnuite mi s-a'r fi părut destăinuirile ei libere şi nestingherite, îţi închipui că un tînăr de douăzeci şi doi de ani nu era să critice cu prea mare asprime o prea frumoasă fată de optsprezece ani, penti'u că nu îl ţinea la distanţa la care se cuvenea. Dimpotrivă, destăinuirile domnişoarei Vernon mă desfătau şi mă măguleau în aceeaşi măsură, în ciuda declaraţiilor ei că mi le-a făcut numai pentru că eram, din înfîmplare, primul om destul de deştept pentru a le înţelege. Cu înfumurarea vîrstei mele, mărită încă desigur de şederea mea în Franţa, îmi închipuiam că înfăţişarea plăcută şi trăsăturile alese, cu care îmi plăcea să cred că sînt înzestrat, erau de ajuns pentru a

—

— stîrni destăinuirile unei tinere frumuseţi. Îngîmfarea mea,' sărind astfel în ajutorul domnişoarei Vernon, eram departe de a o judeca cu prea măre asprime numai pentru sinceritatea vorbelor sale, pe care le socoteam oarecum îndreptăţite de meritele mele personale ; sentimentele de părtinire pe care le trezeau în mine frumuseţea şi neobişnuita ei situaţie primeau un imbold şi mai puternic, cînd mă gîndeam la judecata pătrunzătoare pe care o dovedise, alegîndu-mă pe mine drept confident. După ce domnişoara Vernon părăsi sala, clondirul începu să treacă •— sau mai bine zis să zboare — din mînă în mînă, în jurul mesei, într-o continuă mişcare de rotaţie. Educaţia străină pe care o aveam mă făcea să-mi fie silă de necumpătarea la băutură, care pe atunci era, cum este încă şi azi, un nărav prea răspîndit al compatrioţilor mei. Conversaţia, care însoţea un asemenea desmăţ, nu era pe placul meu, iar legăturile mele de rudenie cu comesenii mi-o făcea încă şi mai de nesuferit. Folosii prin urmare un prilej fericit şi dădui bir, cu fugiţii ieşind printr-o uşă laterală, care ducea cine ştie unde, mai 'degrabă decît să îndur priveliştea unui părinte dedîndu-se, împreună cu fiii săi, la o beţie desfrînată şi la discuţii triviale şi scîrnave. După cum mă aşteptam, s-au luat desigur după mine ca să mă prindă şi să mă aducă înapoi cu sila, ca pe un dezertor de la altarul lui Bachus. Cînd auzii strigăte de gonaci şi tropotul cizmelor grele ale hăitaşilor urmărindu-ma din susul scării în spirală, pe care o coboram, îmi dădui limpede seama că voi fi ajuns din urmă, dacă nu voi izbuti să ies din casă. Deschisei aşadar în grabă o fereastră care dădea într-o gi'ădină de modă veche şi, cum înălţimea era mai mică de trei coţi, am sărit jos fără şovăială ; nu mult după aceea am auzit departe, în urma mea, strigătele urmăritorilor pe care i-am păcălit, strigăte pe care le scot hăitaşii cînd le scapă vînatul. O luai la fugă pe una din alei şi apoi,

— cu paşi repezi, pe alta ; vazîndu-mă scăpat de orişice primejdie de urmărire, îmi încetinii pasul (ji mă simţii fericit, plimbîndu-mă în linişte şi bucurîndu-mă de răcoarea ■aerului pe care îl respiram cu nesaţ din pricină că eram încălzit atît de vinul pe care fusesem silit să-l beau, cît şi din pricina fugii mele pripite.

— Hoinărind agale, mă întîlnii cu un grădinar trudind din greu la lucrul său de seară şi îl salutai, în timp ce mă oprii să privesc la ceea ce făcea.

— Bună seara, prietene.

— Sară bună, sară bună ’mneatale, răspunse omul fără a-şi lua ochii de la. lucru, cu un accent care arăta de îndată originea-i nordică.

— Bună vreme de lucrat, prietene.

— Nu prea am de ce să mă plîng, răspunse omul, cu acea lipsă de laude cu care grădinarii şi fermierii vorbesc în mod obişnuit, chiar şi de vremea cea mai minunată. Ridicîndu-şi apoi capul, ca şi cînd dorea să vadă cu cine vorbeşte, salută, ducînd mîna la scufia lui scoţiană, în semn de respect şi zise : Ei, Doamne-ajută ! ce privelişte pentru nişte ochi osteniţi, să vadă un mundir înzorzonat în grădina conacului, aşa tîrziu sara.

— Un ce înzorzonat, prietene ?

— Păi, un mundir, ce — o haină ca a ’mneatale.' Sus, colo, ştiu ei ce să facă cînd au aşa haine — acuma, fără îndoială, le descheie bumbii, ca să mai facă loc pentru ceva carne friptă, budincă şi vin. Ăst obicei, dincoace de graniţă, ţine locul rugăciunii de sară.

— în ţara dumitale, prietene, nu sînt atîtea bunătăţi, răspunsei eu, încît să te îndemne să veghezi aşa tîrziu seara.

— Ei, domnule, se vede că nu cunoşti Scoţia ; nu-i din lipsă de hrană — cea mai bună carne, peşte şi păsări avem noi, ba şi ceapă, ridichi, gulii şi alte legume de prin grădină. Dar noi avem minte şi băgare de seamă şi

— nu ne lăcomim la ale gurii ; aici aşa, de la bucătărie la sala mare tot auzi numai : „umple şi mai adu încoace“ — de la un capăt al zilei la celălalt. Chiar şi în zilele de post — ei zic că postesc, cînd mănîncă cel mai bun peşte de mare, adus cu caleaşca de la Harlepool şi Sunderland, ca să nu mai vorbim de păstrăvi, lipani, somni şi ălelalte ; chiar din postul lor fac prilej de desmăţ şi blestemăţii ; apoi groaznicele liturghii şi cîntările pentru bietele lor suflete rătăcite. Dar, să-mi mai ţin clanţa, că-i fi şi măria-ta păpistâş ca şi ceilalţi.

— Eu nu, prietene ; eu am fost crescut în credinţa engleză presbiteriană, sau disidentă.

— Atunci mîna dreaptă, în semn de fîrtăţie cu măria-ta ! zise grădinarul, cu toată voioşia pe care o putea arăta faţa-i aspră şi, ca şi cînd ar fi vrut să-mi arate că bunăvoinţa lui nu se mărginea doar la cuvinte, scoase la repezeală o cogeamiţea tabacheră făcută dintr-un corn de bou şi, cu un rînjet frăţesc, îmi oferi o priză de tabac.

— După ce primii trataţia, îl întrebai dacă este de mult în slujbă la Osbaldistone Iiall.

— M-am luptat cu fiarele din Efes [I], zise el, privind spre clădire, de mai bine de douăzeci şi patru de ani ; să nu am parte de numele meu de Andrew Fairservice, dacă nu-i aşa.

■ — Dar, bine, bunul meu prieten Andrew Fairservice, dacă credinţa şi firea dumitale sînt în aşa fel înfruntate de rînduielile catolice şi de ospitalitatea din sud, mi se pare că zadarnic te-ai supus în tot acest răstimp la un astfel de canon ; ai fi putut găsi o altă slujbă, unde stăpînii să mănînce mai puţin şi să fie mai grijulii cu sufletele lor. Mă g'îndesc că nu va fi fost lipsa de pricepere sau îndemînare, care te-a împiedicat să-ţi găseşti un alt serviciu mai pe plac.

I Citat biblic dki întîia epistolă a lui Pavel către Corintieni (n.t).

■

— Nu se cuvine să vorbe(sc eu însumi despre priceperea şi îndemînarea mea, zise Andrew, privind în jur mulţumit de el, dar de bună seamă că mă pricep în meserie, căci am fost crescut în parohia Dreepdaily, unde se cultivă curechii de toamnă în răsadniţă şi se taie urzicile pentru curechii timpurii. La drept vorbind, m-am pregătit s-o tulesc în fiecare pătrar din ăşti douăzeci şi patru de ani ; dar cînd să plec, se găseşte totdeauna cîte ceva de tăiat cu firezul, şi eu vreau să văd cum arată tăiat ; sau ceva de tuns, şi eu vreau să văd cum arată tuns ; sau vreo fructă care dă în pîrg şi pe care vreau, s-o văd pîrguită ; iaca aşa o tărăgănesc în familia asta de pe un an pe altul. M-aş jura că o să spăl putina din Stretenie, dar tot aşa de sigur eram de asta şi acu douăzeci de ani şi iată-mă tot aici, scormonind mereu în ţarină. Dar, afară de asta, ca să spun drept şi curat măriei-tale. nu mi s-a oferit un serviciu mai bun. Dacă măria-ta mi-ar găsi un loc unde aş auzi cuvîntul cel adevărat, unde să-mi dea păşunatul pentru o vacă, o laviţă, o bătătură şi mai mult de zece lire simbrie pe an, şi unde să nu fie nici o cucoană de la oraş să numere merele, ţi-aş fi foarte îndatorat. [1]

■ ■— Bravo, Andrew, văd că nu-ţi pierzi slujba pentru că n-ai şti să ceri ocrotire.

— Nu văd de ce n-aş face-o, răspunse Andrew, nu face să aştepţi o viaţă de om ca să se dumirească dumnealor cîte parale fac — aşa zic eu.

— Dar văd că nu prea eşti prietenul cucoanelor.

— Nu, pre legea mea. Eu ţin de bună cearta primului grădinar cu ele. Muierile sînt încurcă-lume — da, strigă după zarzăre, pere, perje şi mere, iarna ca şi vara, fără să ţie seama de anotimp ; dar aici n-avem bucăţi din coasta lui Adam, har Domnului, afară de bătrîna Marta, care-i destul de mulţumită că-i las plozii soră-sii să mănînce zmeură şi mure cît poftesc, cînd vin la cîte o

■ sărbătoare să bea ceai în camera chelăriţei ; apoi îi mai dau şi cîteva mere din cînd în cînd, ca să aibă la cină.

— O uiţi pe tînăra-ţi stăpînă.

— Pe care stăpînă o uit ? Pe cine ?

■ ;— Pe tînăra-ţi stăpînă, domnişoara Vernon.

— Ce, fetişcana aia ? Ea nu-i .stăpînă mea, omule. I-aş dori să-şi fie singură stăpînă ; şi tare aş vrea să nu fie stăpînă altuia prea curînd. E o sălbăticiune !

— Adevărat, zisei eu, cu mai mult interes decît îndrăzneam să-mi mărturisesc singur sau să arăt faţă de grădinar, văd, Andrew, că ştii toate tainele familiei.

— Dacă le ştiu, le pot şi păstra, zise Andrew. Tainele nu fierb în burta mea ca berea în butoi, poţi fi sigur. Duduia Die este — dar asta nu-i nici ciorba şi nici mîncarea mea...

■ Şi începu să sape, prefăcîndu-se foarte sîrguitor.

■ *-— Ce este domnişoara Vernon, Andrew? Eu sînt un prieten al familiei şi aş dori să ştiu.

— Teamă mi-e că nu-i de soi, zise Andrew, închizînd un ochi şi dînd din cap cu o privire gravă şi plină de taină, este cam zărghită, pricepe măria-ta ?

— Nu prea pricep ce vrei să zici, Andrew, spusei eu. Aş dori să mă lămureşti mai bine, şi strecurai în mîna bătătorită a lui Andrew o monedă de o coroană. Atingerea argintului îl făcu să gînjească îngrozitor, în timp ce dădea încet din cap şi băga banul în buzunarul pantalonilor ; atunci, ca omul care înţelegea bine că are de dat ceva în schimb, se îndreptă, îi rezemă braţele pe cazma şi, luînd o înfăţişare de cea mai mare gravitate, ca şi cum ar fi avut lucruri foarte însemnate de împărtăşit, zise :

— Atunci, trebuie să ştii, tinere domn, dacă asta vrei să ştii, că domnişoara Vernon este...

■ întrerupîndu-se aici, îşi supse amîndoi obrajii, pînă ce fălcile şi bărbia sa ascuţită căpătară înfăţişarea unui

■

■ cleşte de spart nuci ; făcu din nou eu ochiul, se încruntă, dădu din cap şi păru convins că schimonoselile lui lămuriseră îndeajuns amănuntele pe care nu mi le dăduse prin viu grai.

— Doamne, Dumnezeule ! observai eu—■ atît de tînără, atît de frumoasă şi pierdută de pe acum î

— Pre legea mea, poţi spune că într-un fel este pierdută, trup şi suflet ; afară că e papistaşă, mai este şi... Aici chibzuiala sa scoţiană învinse şi gura îi amuţi din nou.

— Ce mai este ? îi zisei cu asprime. Vreau neapărat să ştiu ce înseamnă toate acestea.

— Păi este cea mai aprigă iacobită din tot ţinutul.

— Ei aş ! o iacobită ? Atîta tot ?

■ Andrew mă privi cu o oarecare mirare, văzînd că iau 'atît de puţin în serios ştirile date de dînsul şi apoi murmură :

— Bine, asta-i tot ce ştiu mai rău despre fetişcană,' şi îşi reluă lucrul cu cazmaua, întocmai ca şi regele vandalilor din romanul lui Marmontel.

■ CAPITOLUL VII

■ Bardoph : Şeriful cu o strajă
mare e la poartă.

■ W. SHAKESPEARE,
HENRY IV,
Partea I

■ Descoperii cu oarecare greutate camera ce-mi fusese destinată ; şi după ce obţinui bunăvoinţa şi îngrijirile cuvenite de la slugile unchiului meu, întrebuinţînd mij- loacele pe care ele le înţelegeau mai bine, mă retrăsei acolo pentru restul serii, căci bănuiam, din frumoasa stare în care îmi lăsasem noile neamuri şi din zarva îndepărtată, ce mai răsuna încă în sala de piatră (cum s5 numea sala lor de ospăţ), că ei nu prea ar fi o tovără- şie potrivită unui om treaz.

■ Rămînînd singur, primul meu gînd şi cel mai firesc a fost acesta : Ce urmărise tatăl meu, trimiţîndu-mă să

locuiesc în această ciudată familie ? Era limpede că unchiul meu mă primise ca pe unul care va sta timp mai îndelungat la el, şi ospitalitatea lui grosolană îl făcea să-i pese tot aşa de puţin de numărul celor ce-i găzduia şi îi hrănea, pe cît i-ar fi păsat lui Henric al VUI-lea. Era de asemenea limpede că prezenţa sau absenţa mea avea în ochii lui aceeaşi însemnătate, ca şi lipsa unuia din slujitorii în livrele albastre. Verii mei nu erau decît nişte

■ pui de urs, în a căror tovărăşie puteam, dacă voiam, să mă dezvăţ de orice bună creştere sau de orice maniere de salon pe care le dobîndisem ; de la ei n-aş fi putut învăţa altceva decît să cresc cîini, să dau pinteni calului, sau să gonesc vulpile. Nu-mi puteam închipui decît un singur motiv, care probabil era şi cel adevărat. Tatăl meu socotea viaţa ce se ducea la Osbaldistone Hali şi îndeletnicirile celor de acolo ca cele obişnuite tuturor boierilor de ţară şi, dîndu-mi prilejul să trăiesc o viaţă care ştia că mă va scîrbi, era doritor să mă împace, dacă s-ar fi putut, cu gîndul de a participa cu tot dinadinsul la afacerile sale. Intre timp, el lua pe Rashleigh Osbaldistone în casa lui de negoţ. Avea desigur sute de posibilităţi de a se descotorosi de el, ieşind totuşi cîştigat. Aşa că, deşi aveam unele remuşcări în sinea mea, că eu aş fi fost pricina introducerii lui Rashleigh (el fiind aşa cum îl descrisese domnişoara Vernon) în contoarul tatălui meu — şi poate în încrederea lui — m-am mai potolit la gîndul că tatăl meu era deplin stăpîn pe afacerile lui — el fiind un om căruia nimeni nu i se putea impune şi care nu se lăsa înrîurit. Tot ceea ce ştiam în defavoarea tînărului era prin mijlocirea unei fetişcane ciudate şi zăpăcite, care mi se destăinuise cu o îndrăzneală nesăbuită ; aceasta mă putea îndreptăţi să cred că părerea ce şi-o făcuse despre Rashleigh era pripită sau neadevărată. Gîndul mi se aţinti bineînţeles la domnişoara Vernon, la frumuseţea ei răpitoare, la situaţia ei neobişnuită, căci ea trebuia să se bizuie numai pe gîndurile şi pe mintea ei, dacă ar fi căutat îndrumare şi sprijin în viaţă ; tot caracterul ei înfăţişa o diversitate şi o isteţime care ne trezeşte în mod obişnuit curiozitatea şi, fără vrerea noastră, ne cere luarea-aminte. Aveam destulă minte ca să-mi dau seama că atît vecinătatea acestei tinere domnişoare, o fiinţă cu totul neobişnuită, cît şi întîmplarea ce crea între noi relaţii foarte susţinute şi strînse aveau să mărească mult primejdia, deşi micşorau urîtul pe care-1 prezenta Osbal-

■ distone Hali pentru mine ; dar nu mă putea sili, oricît de prudent aş fi fost, să mă căiesc prea mult de această nouă şi deosebită primejdie la care urma să fiu expus. Ieşii din această dilemă aşa cum ies tinerii din cele mai multe din greutăţile de acest fel : am hotărît să fiu foarte precaut, totdeauna cu ochii în patru, să socotesc pe domnişoara Vernon mai mult ca pe un camarad decît ca pe un prieten intim şi astfel toate vor merge cum nu se poate mai bine. Cu aceste gînduri adormii, domnişoara Vernon fiind bineînţeles ultima imagine a minţii mele treze.

■ Nu îţi pot spune dacă am visat-o sau nu, căci eram tare obosit şi am dormit buştean. A fost însă prima fiinţă.la care m-am gîndit a doua zi în zori, cînd rn-au trezit sunetele vesele ale unui corn de vînătoare. Să sar din pat şi să dau dispoziţii ca să mi se înşăueze calul a fost prima-mi pornire ; peste cîteva minute eram în curte, unde oameni, cîini şi cai se pregăteau de vînătoare. Unchiul meu, care poate că nu se aştepta ca nepotul lui să fie un vînător prea pasionat, crescut cum fusese prin străinătăţi, păru cam uimit şi cred că în urarea lui de dimineaţă lipsea ceva din tonul inimos şi ospitalier cu care mă întîmpinase întîia dată.

— Ai venit, flăcăule, tinereţea e totdeauna zorită, dar ia seama, gîndeşte-te la cîntecul vechi :

■ *f*

■ „Cel ce pe creasta Blackstone' calu-şi goneşte,

■ Să nu-l prindă mirarea dacă-l trînteşte.“

■ Cred că cei mai mulţi tineri, afară poate de moraliştii neînduplecaţi, sînt mai mulţumiţi să fie învinuiţi de vreo

măruntă meteahnă morală decît de o lipsă de cunoştinţe în arta călăriei. Cum nu duceam deloc lipsă de îndemînare şi curaj, insinuarea unchiului mă supără şi îl asigurai că mă voi găsi printre primii care vor fi pe urma copoilor.

— Nu mă îndoiesc, flăcăule, fu răspunsul lui. Mă prind că eşti un călăreţ priceput — dar ia seama ! tai-

— că-tău ie-a trimes aici ca să te învăţ la zăbală, dar teamă mi-e că are să trebuiască să te călăresc cu struna, căci altfel se va găsi cineva să te călărească cu ştreangul, dacă nu bag de seamă.

— Cum aceste cuvinte erau cu totul de neînţeles pentru mine şi cum, pe lîngă aceasta, nu păreau să-mi fie adresate spre binele sau folosul meu, căci fuseseră rostite într-o parte, ca şi cînd prea cinstitul meu unchi şi-ar fi exprimat în gura mare vreun gînd care abia atunci îi trecu prin minte, trăsei concluzia că ele se refereau la dezertarea mea de la chiolhanul din seara precedentă, sau că dispoziţia unchiului meu suferea la această oră matinală de urmările dezmăţului cu pricina. Mă gîndii numai în treacăt că dacă voia să facă pe gazda răuvoitoare, aveam să-i fiu mai puţin timp oaspete şi mă grăbii să o salut pe domnişoara Vernon, care se îndrepta binevoitoare spre mine. Un oarecare schimb de salutări avu loc între verii mei şi mine ; dar, cum îi văzui gata să critice cu răutate îmbrăcămintea şi echipamentul meu, de la pălărie şi pînă la scările şeii şi să batjocorească orice avea un aspect nou sau străin, mă simţii scutit de a le da vreo atenţie ; ca să răspund la rînjetele şi şoaptele lor, luai o atitudine de totală nepăsare şi dispreţ şi mă alăturai domnişoarei Vernon, ca fiind singura fiinţă dintre cei prezenţi a cărei tovărăşie o puteam socoti potrivită pentru mine. împreună cu ea, deci, pornii spre locul vînătoarei, adică spre o pădurice izolată, la marginea unui teren mare necultivat. Mergînd călare într-acolo, îi zisei Dianei că nu-1 văd pe vărul Rashleigh printre vînători ; la aceasta, ea îmi răspunse : „Desigur că nu, el este un mare vînător, dar în felul lui Nimrod, iar vînatul lui este omul“.

— Cîinii se repeziră acum în pădurice, asmuţiţi, de strigătele vînătorilor ; era o activitate, o zarvă şi un tărăboi grozav. Foarte curînd verii mei se pasionară într-atît de îndeletnicirile lor din acea dimineaţă, încît nu mă mai

— băgară de seamă ; atîta că l-am auzit pe Dickon — jocheul şoptind lui Wilfred — neghiobul : „Ai să vezi tu cum vărul nostru franţuz va cădea la prima săritură“.

— La aceasta, Wilfred răspunse : „Se prea poate, pentru că are nişte ciudate fireturi de venetic la pălărie[14].

— Thorncliff, care, cu toată grosolănia sa, părea a nu fi cu totul nepăsător faţă de frumuseţea verişoarei sale, se arăta hotărît să ne însoţească mai îndeaproape decît fraţii săi, poate ca să vegheze la ceea ce se petrece între domnişoara Vernon şi mine — sau poate ca să se bucure de neplăcerile pe care se aştepta să le am în această goană. în ceea ce priveşte lucrul din urmă, a fost dezamăgit. După ce în cea mai mare parte a dimineţii am hăituit în zadar, în sfîrşit am dat peste o vulpe şi după ea am gonit cu toţii timp de două ore ; în timpul acestei goane, cu toate rău vestitoarele fireturi franţuzeşti de la pălăria mea, mi-am putut susţine pretenţiile de călăreţ, spre admiraţia unchiului meu şi a domnişoarei Vernon, şi spre dezamăgirea ascunsă a celor care se aşteptau să mă fac de rîs. Cumătră vulpe, însă se dovedi pre^ şireată pentru urmăritorii ei şi cîinii au rămas mofluzi. In clipele acelea, băgai de seamă unele semne de nemulţumire în atitudinea domnişoarei Vernon faţă de escorta stăruitoare a lui Thorncliff Osbaldistone ; cum această fată ageră şi vioaie nu şovăia niciodată să întrebuinţeze 'primul mijloc la îndemînă că să-şi îndeplinească orice îi căşuna, îi zise cu un ton mustrător :

— Mă întreb, Thornie, ce te-a ţinut agăţat toată dimineaţa de crupa calului meu, cînd ştii că vizuinele de lîngă moara Woolverton nu au fost astupate.

— Nu ştiu nimic de aşa ceva, duduie Die, pentru că morarul s-a jurat pe ce are el mai scump că le-a astupat pe toate, înainte de miezul nopţii ce a trecut.

— O, ruşine să-ţi fie, Thornie ! Te încrezi tu în cuvîntul unui morar, cînd este vorba tocmai de acele vizuini în care am pierdut de trei ori vulpea în acest anotimp,

— şi cînd ştii că eşti călare pe iapa sură, care poate galopa pînă acolo şi înapoi în zece minute !

— Bine, duduie Die, mă duc la Woolverton atunci şi,' dacă vizuinele nu-s astupate, îi voi trage o bătaie lui Dick morarul să-i înmoi oasele.

— Aşa să faci, dragă Tornie. Snopeşte-1 în bătăi pe nemernic, dacă nu te-a ascultat; hai — valea — ia-o din loc şi fă-ţi treaba ! Thorncliff porni la galop de îndată — sau să fii tu snopit în bătaie, ceea ce mi-ar fi de tot atîta folos. Trebuie să-i învăţ pe toţi să ştie de disciplină şi să asculte la comandă. Vei şti că sînt pe cale să formez un regiment. Thornie va fi sergentul major, Dikton instructorul de călărie, şi Wilfred, cu vocea lui groasă, brum, brum, brum, care pronunţă cîte trei silabe dintr-o dată, va fi toboşarul.

— Şi Rashleigh ?

— Rashleigh va conduce iscoadele.

— Dar mie nu-mi poţi găsi un loc, preafrumosule colonel ?

— Domnia-ta vei avea libera alegere între a fi şeful plătitorilor sau şeful prăzilor din unitate. Dar iată cîinii cum adulmecă primpre jurul nostru. Haide, domnule Frank, s-a pierdut urma vînatului şi cîinii nu o vor găsi prea curînd ; urrhează-mă să-ţi arăt o privelişte frumoasă.

— Şi de îndată porni în galop mărunt spre culmea unui deluşor de pe care aveai o privelişte largă. Aruncîndu-şi ochii în jur, spre a se încredinţa că nu e nimeni în apropierea noastră, îşi struni calul sub un pilc de mesteceni, care ne ascundeau de restul vînătorilor.

— Vezi dealul acela ascuţit, cafeniu, acoperit cu tufe şi cu ceva care aduce a pată albă, pe o coastă ?

— La capătul crestei aceleia lungi de dealui'i dinţate ? îl văd bine.

— Pata cea albă este o stîncă denumită Stînca Şoimului ; şi Stînca Şoimului se găseşte în Scoţia.

—

— Adevărat ? Nu credeam să fim atît de apropiaţi de Scoţia.

— —- Aşa este, pot să te asigur, şi calul domniei-tale te poate duce acolo în două ceasuri.

— Ii pot scuti de această osteneală ; trebuie să fie la o depărtare de cel puţin 18 mile, în zbor de pasăre.

— îţi pot da iapa mea, dacă o crezi mai puţin obosită

— îţi spun că în două ceasuri poţi fi în Scoţia.

— Şi eu te asigur că doresc aşa de puţin să fiu acolo,' încît, chiar cînd capul calului meu ar fi dincolo de hotar, nu mi-aş da osteneala să îndemn coada să urmeze capul. Ce să fac eu în Scoţia ?

— Să te pui în siguranţă, ca să-ţi vorbesfc pe şleau. Mă înţelegi acum, domnule Frank ?

— Cîtuşi de puţin. Eşti un oracol din ce în ce mai de nepătruns.

— Atunci, pe cuvîntul meu, sau arăţi o lipsă de încredere în mine cu totul neîntemeiată, şi te prefaci mai bine decît însuşi Rashleigh Osbaldistone, sau nu ştii nimic din cele de care eşti învinovăţit. în acest din urmă caz, nu mă miră că mă pironeşti cu o privire atît de nedumerită, încît de abia îmi pot stăpîni rîsul.

— Pe cuvîntul meu de cinste, domnişoară Vernon *4*— zisei eu nemairăbdînd pornirea-i copilărească spre r'îs — nu am nici cel mai mic habar de ceea ce vrei să spui. Sînt fericit că-ţi dau prilejul a face haz pe socoteala mea, dar nu cunosc cîtuşi de puţin temeiul acestui haz.

— La drept vorbind, nu-i nimic de glumă, zise tînăra fată venind u-şi în fire, numai că oricine pare prea caraghios cînd este atît de nedumerit ; lucrul este însă destul de serios. Cunoşti pe unul Moray sau Morris,[1] sau cu un nume asemănător ?

— Nu-mi amintesc pentru moment.

— Gîndeşte-te puţin. Nu ai călătorit de curînd cu ci-

neva purtînd un astfel de nume ?

—

— Singurul om cu care am călătorit un timp ceva mai îndelungat a fost un individ al cărui suflet părea că zace Jp geamantanul ce-1 purta.

— Atunci era ca sufletul licenţiatului Pedro Garcias, care zăcea printre galbenii din punga-i de piele. Acest om a fost jefuit şi a depus o plîngere împotriva domnieitale, ca unul ce n-ai fi străin de jaful pe care l-a suferit.

— Glumeşti, domnişoară Vernon !

— Nu glumesc, te asigur, este un fapt cu totul neîndoielnic.

— —■ Şi crezi dumneata, zisei eu cu o ciudă nemăsurată, pe care nici nu am căutat să mi-o stăpînesc, crezi dumneata că aş putea fi vinovat eu de o asemenea faptă ?

— Presupun că pentru aceasta m-ai provoca la duel, dacă m-aş bucura de cinstea de a fi bărbat. O poţi face şi aşa, dacă doreşti — pot trage la zbor, cum pot sări călare peste o poartă cu cinci curmezişuri.

— Şi mai eşti pe deasupra colonel de cavalerie, răspunsei eu, gîndindu-mă că nu avea rost să mă supăr pe dînsa. Dar lămureşte-mă ce este cu gluma aceasta !

— Nu este nici un fel de glumă, zise Dianâ, eşti acuzat de a fi jefuit pe acest om şi unchiul meu crede aceasta, aşa cum am crezut-o şi eu.

— Pe cinstea mea, sînt foarte îndatorat prietenilor mei pentru buna părere ce o au despre mine’.

— Acum, dacă-ţi este cu putinţă, nu mai forăi, nu mă ţintui cu privirea şi nu adulmeca vîntul, căci semeni din cale-afară cu un cal speriat. Nu este vorba de jignirea pe care o bănuieşti, nu eşti învinuit de o tîlhărie de rînd sau de o crimă comună — nici gînd de aşa ceva. Acest individ ducea bani cîrmuirii pentru plata trupelor din nord, atît în monedă, cît şi în hîrtii de valoare ; se mai zice că i s-ar fi furat de asemenea documente secrete de o deosebită însemnătate.

— Atunci sînt învinuit de înaltă trădare şi nu numai

de jaf obişnuit.

—

— Sigur că da. In toate timpurile, aceasta a fost socotită ca o "crimă de gentleman. în acest ţinut, vei găsi mulţi — unul chiar nu prea depărtat de cotul domniei*taIe — care socotesc o faptă vrednică aceea de a hărţui guvernul hanovrian prin toate mijloacele posibile.

— Nici părerile mele politice şi nici moravurile mele, domnişoară Vernon, nu sînt chiar atît de uşuratice.

— încep să cred că eşti un presbiterian şi un hanovrian de toată nădejdea. Dar ce ai de gînd să faci ?

— Să resping de îndată această calomnie cumplită. în faţa cui, întrebai eu, a fost făcută această nemaipomenită plîngere ?

— în faţa bătrînului jude Inglewood, care a primit-o cu multă silă. El i~a dat de ştire unchiului meu, bănuiesc cu gîndul de a te putea trece în ascuns peste graniţă, în Scoţia, unde mandatul de arestare nu are nici o putere. Dar unchiul meu îşi dă seama că, religia sa şi vechile lui preferinţe îl fac nesuferit în ochii guvernului şi că,' dacă ar fi prins că joacă pe două tablouri, i s-ar ridica armele şi probabil caii (ceea ce desigur că ar fi cu mult mai supărător),'fiind socotit ca iacobit, papistaş şi om suspect[1].

— îmi pot lesne închipui că mai curînd şi-ar pierde nepotul decît caii de vînătoare.

— Pe nepotul, nepoata, fiii, chiar fiicele sale — dacă (ar avea — şi o întreagă generaţie, zise Diana. Aşa că nu te bizui nici o clipă pe el şi vezi-ţi de drum, înainte de a se putea executa mandatul.

— Aceasta o voi face cu siguranţă ; dar drumul meu va fi către casa acestui jude Inglewood. Unde se găseşte ?

— La vreo cinci mile, pe şesul ce se întinde dincolo de plantaţia aceea. Se poate vedea chiar turnul cu ornic.

[1] Cu prilejul alarmelor de la începutul secolului al XVIII-lea, caii catolicilor erau adesea confiscaţi, catolicii fiind întotdeauna bănuiţi că ar fi pe cale să se revolte (nota red, engleze).

— Voi fi acolo în cîteva minute, zisei eu, pornindu-mi calul.

—

— Şi eu voi merge cu dumneata, să-ţi arăt calea, — zise Diana, indemnîndu-şi iapa la trap.

— Nici să nu te gîndeşti la aşa ceva, domnişoară Vernon, răspunsei eu. Nu se cuvine, dacă îmi îngădui să-ţi vorbesc ca un prieten, nu se cade să mă însoţeşti într-o misiune ca aceasta, pe care o îndeplinesc acum.

— înţeleg ce vrei să spui, zise domnişoara Vernon, fruntea ei semeaţă roşindu-se uşor. Ai spus-o limpede — şi după un răgaz de o clipă adăugă : şi cred că ai spus-o cu gînd bun.

— Aşa este, într-adevăr, domnişoară Vernon ; cum poţi crede că nesocotesc grija pe[1] care mi-o porţi, sau că sînt nerecunoscător pentru ea ? zisei eu cu mai multă căldură decît aş fi vrut să arăt. Bunătatea dumitale este o bunătate în înţelesul ei adevărat, care se arată la ceasul de nevoie. Spre binele dumitale, eu nu trebuie, căci s-ar putea tălmăci greşit, să-ţi îngădui să urmezi calea pe care ţi-o porunceşte , mărinimia ; aceasta este o chestiune publică — este aproape ca şi o înfăţişare în faţa unei curţi de justiţie obşteşti.

— Şi dacă ar fi o înfăţişare în toată regula şi nu aproape o înfăţişare, crezi că nu aş merge cu dumneata, dacă aş socoti că este ceva drept şi dacă aş vrea să-mi apăr un prieten ? Nu ai pe nimeni care să te sprijine —- eşti străin de ţinut ; aici, la hotarele regatului, judecătorii de ţară fac lucruri ciudate. Unchiul meu nu are nici cel mai mic gînd să se amestece în treburile domniei-tale ; Rashleigh este plecat şi, chiar de ar fi aici, nu se ştie partea cui ar putea-o lua ; ceilalţi toţi se întrec în neghiobie şi grosolănie. Voi merge cu domnia-ta şi nu mă îndoiesc câ voi izbuti să te ajut. Nu sînt o cucoană simandicoasă, pe care să mă înspăimînte aşa de rău textele de legi, cuvintele de ocară sau perucile judecătorilor.

— Dar, dragă domnişoară Vernon...

— Dar, dragă domnule Francis, ai răbdare, fii cuminte şi lasă-mă să fac cum mă taie capul ; căci, dacă

—

— iau zăbala în dinţi, nu mai este dîrlog care să mă mai poată opri.

— Măgulit de interesul pe care părea a-1 purta soartei mele o făptură- atît de frumoasă, dar totodată necăjit de înfăţişarea ridicolă pe care. o voi avea, luînd cu mine o fată de optsprezece ani în chip de avocat şi adînc în-grijorat de tălmăcirea greşită pe care lumea ar putea-o da faptelor sale, încercai să mă împotrivesc hotărîrii ei de a mă întovărăşi la judele Inglewood. Dîrză, fata îmi spuse pe şleau că poveţele mele erau cu totul zadarnice ; că ea era o adevărată Vernon, care cu nici un preţ, nici măcar cu acela de a da prea puţin ajutor, n-ar părăsi un prieten la ananghie ; iar toate motivele pe care le invocasem pînă atunci erau poate foarte nimerite pentru domnişoarele, frumuşele, bine crescute şi cu bune pur-tări de la vreun pension din oraş, dar nu i se potriveau ei, obişnuită să nu 'ţină seama de nici o altă părere decît de a ei.

— Pe cînd vorbea astfel, înaintam cu repeziciune spre Inglewood Place. Ca să nu mai revin la dojenile mele de pînă atunci, făcu magistratului şi grefierului său un portret cît se poate de hazliu. După cum îl înfăţişa ea,

— Inglewood era un iacobijt spoit, adică unul ce refuzase

— timp îndelungat să jure credinţă guvernului, ca şi ma-joritatea celorlalţi proprietari din ţinut, dar care, în ultimul timp, se făcuse vrednic de demnitatea de jude-cător prin prestarea jurămîntului de credinţă.

— El a făcut-o, zise ea, în urma rugăminţii. stă-ruitoare a celorlalţi proprietari din ţinut, care vedeau cu părere de rău că pînă şi legile de vînătoare, chezăşia îndeletnicirilor lor de fiecare zi, erau gata să decadă din lipsa unui magistrat care să le impună ; cel mai apropiat locţiitor de judecător era primarul din Newcastle, dar acesta, ca unul care rîvnea mai curînd să înfulece vînatul

bine gătit, — decît să-i păzească viaţa, ţinea mai mult cu braconierii decît cu vînătorii. Hotărînd prin urmare că

—

— era cazul ca unul din ei să treacă peste scrupulele de loialitate iacobită pentru binele comunităţii, proprietarii din Northumberland au silit pe Inglewood să accepte această slujbă, mai ales că el, nefiind prea dîrz în părerile şi sentimentele sale, putea să se adapteze oricărui crez politic, fără prea multă silă. Făcînd astfel rost de o autoritate judecătorească, au căutat, -continuă domnişoara Vernon, a o întregi cu un grefier, în chip de înger păzitor, care să-i îndrepte şi să-i însufleţească toate mişcările. Aşa se face că au pus mîna pe un notar isteţ din Newcastle, numit Jobson, care -— ca să mai schimb metafora — socoteşte destul de folositor faptul că negustoreşte dreptatea sub firma lui Inglewood — şi cum onorariile sale sînt legate de numărul pricinilor înfăţişate, îl înhamă pe şeful său la mult mai multă muncă judiciară decît s-ar fi gîndit vreodată cinstitul jude ; aşa încît, pe o rază de zece mile, nici o femeie nu poate să vîndă mere unui negustor de fructe, fără a se înfăţişa înaintea îndărătnicului judecător şi a vigilentului său grefier, domnul Iosif Jobson, Scenele cele mai hazlii se petrec însă cînd ajung în faţa lui pricini ca aceea de astăzi, a noastră, avînd o coloraţiune politică. Domnul Iosif Jobson (desigur că pentru motive binecuvîntate) este un apărător plin de osîrdie- al religiei protestante şi un credincios prieten al orînduielilor actuale din biserică şi stat. Şeful său, însă, păstrînd unele legături fireşti cu părerile pe care le-a avut înainte să-şi fi schimbat crezul politic, în scopul patriotic de a aplica legea contra celor care, fără drept, ucid găinuşele, ieruncile, potîrnichile şi iepurii, este nespus de încurcat atunci cînd, prin rîvna tovarăşului său, are de judecat pricini înrudite cu crezu-i politic de mai înainte ; în loc de a sprijini rîvna grefierului, de cele mai multe ori o înfrînează, arătîndu-se de două ori mai trîndav şi mai nepăsător. Şi această inactivitate nu izvorăşte de fel din prostie. Dimpotrivă, pentru un om care găseşte cea mai de preţ plăcere în a mînca şi a bea, el are un

— suflet deosebit de viu şi voios, ceea ce face cu atît mai distractivă prefăcula-i nerozie. Aşa că, în asemenea împrejurări, îl poţi vedea pe Jobson trăgîndu-şi sufletul ca o mîrţoagă nenorocită şi istovită, înhămată şi silită să ducă un car peste măsură de încărcat ; se opinteşte şi încearcă în tot felul ca să-l urnească pe judecător, dar greutatea covîrşitor de mare a carului zădărniceşte sforţările binevoitorului patruped, care este împiedicat să înainteze, căci roţile carului nu fac decît să geamă, să scîrţîie şi să se rotească pe loc. Mai mult decît atît, nefericita gloabă, după cîte am înţeles, s-a plîns că acest car al justiţiei, pe care în anumite împrejurări îl urneşte atît de greu, intr-altele scapă la vale destul de repede, din proprie iniţiativă, tîrîndu-1 de-a-ndăratelea şi jpe el în ciuda împotrivirii sale, aceasta însă numai cînd este spre folosul foştilor prieteni ai judelui Inglewood. In aceste împrejurări, domnul Jobson se lăuda în gura mare că ar trebui să denunţe pe şef secretarului de stat pentru afacerile interne, dar îl împiedică respectul deosebit şi prietenia pe care le poartă domnului Inglewood şi familiei sale.

— în timp ce domnişoara Vernon încheia această descriere ciudată, ajunserăm în faţa conacului Inglewood, o frumoasă clădire care, deşi învechită, îţi arăta însemnătatea familiei care o stăpînea.

—

— CAPITOLUL VIII

— Avocatul spuse : „Făr-a te măguli,

— Tacîmul dumitale, aşa bun şi frumos,

— Oricine ca să-l aibă, ar fi prea bucuros.

— Persoana cea mai mîndră, avîndu-1, s-ar făli".

— **BUTLER**

— Dădurăm caii noştri în grija unui slujitor purtînd livreaua lui sir Hildebrand, slujitor pe care îl găsirăm în curte şi intrarăm în casă. înăuntru, atît eu cît şi frumoasa mea tovarăşă, furăm uimiţi cînd dădurăm de Rashleigh Osbaldistone, care nici el nu s-a putut împiedica de a se arăta la fel de mirat de întîlnirea noastră.

— Rashleigh, zise domnişoara Vernon, fără să-i dea răgazul de a pune vreo întrebare, bănuiesc că ai auzit despre afacerea domnului Franciş Osbaldistone şi ai venit să-i vorbeşti judelui despre ea, nu-i aşa ?

— Desigur, răspunse Rashleigh liniştit, pentru aceasta am şi venit aici. Am căutat, continuă el, salutîndu-mă, să-l ajut pe vărul meu pe cît îmi este cu putinţă. îmi pare rău însă să-l întîlnesc aici.

— Ca prieten şi ca rudă, domnule Osbaldistone, ar fi trebuit să-ţi pară. rău să mă întîlneşti în orice altă parte, într-un moment cînd bunul meu nume, fiind ameninţat, îmi cerea să fiu în acest loc cît mai repede cu putinţă.

—

— Adevărat, dar judecind după spusele tatălui meu, credeam că o plecare vremelnică în Scoţia — numai pînă se vor limpezi lucrurile în linişte...

— îi răspunsei cu înflăcărare : „Nu am de luat nici o măsură de prevedere şi nu am nevoie să se limpezească nimica ; dimpotrivă, am venit să văd de unde purcede această ponegrire netrebnică şi nu mă voi lăsa pînă nu voi dovedi toată netemeinicia ei.“

— Domnul Francis Osbaldistone este un om nevinovat, Rashleigh, zise domnişoara Vernon, şi cere să se cerceteze învinuirea care i s-a adus, iar eu am de gînd să-i dau tot ajutorul.

— Cu adevărat, frumoasa mea verişoară ? Eu aş fi crezut că domnul Francis Osbaldistone ar fi fost tot aşa de bine apărat, şi- în chip mai potrivit, de către persoana mea şi nu de a dumitale.

— Sigur că da ; dar două capete fac treabă mai bună decît unul singur, ştii asta.

— Mai ales un cap aşa ca al dumitale, drăgălaşa mea Die, zise, înaintînd şi apucîndu-i mîna cu o dragoste familială, care mă făcea să-l văd de cincizeci de ori mai urît decît îl plăsmuise natura. Cu toate acestea, ea l-a tras cîţiva paşi mai la o parte ; vorbind amîndoi cu o voce scăzută, ea părea a stărui să ceară un lucru pe care Rashleigh nu putea sau nu voia să-l îndeplinească. Nu mi-a fost dat să văd vreodată o deosebire mai izbitoare între înfăţişarea a două chipuri. De necaz, chipul, mai întîi stăruitor, al domnişoarei Vernon se făcu foc ; ochii scăpărară şi obrajii începură să se înroşească ; fata îşi strînse pumnii micuţi şi bătu din picioru-i mititel ; părea că ascultă cu un amestec de dispreţ şi indignare scuzele pe care Rashleigh era pe cale să i le aducă şi care se ghiceau din înfăţişarea lui de politicoasă deferenţă, din zîmbetul respectuos şi liniştit, din corpul mai mult tras îndărăt decît

— aplecat înainte, precum şi din alte semne ale înfăţişă- rii lui.

— După un timp, domnişoara Vernon se desparţi de el supărată şi îi zise : „Aşa *vreau eu* să faci".

— Nu îmi stă în putere să o fac — nu este cu putinţă. Mă crezi, domnule Osbaldistone ? zise el, vorbindu-mi mie.

— Eşti nebun ? zise ea, întrerupîndu-1.

— —' Mă crezi ? adăugă el, fără să ţină seama de între- barea ei. Domnişoara Vernon stăruieşte că, pe lîngă faptul că eu aş cunoaşte nevinovăţia domniei-tale (lucru de care într-adevăr este cu neputinţă ca altcineva să fie mai convins ca mine) să aflu şi pe adevăraţii făptaşi ai tîlhăriei săvîrşite asupra acelui individ — dacă o ase- menea fărădelege a avut loc. Lucru cuminte este acesta, domnule Osbaldistone ?

— Nu voi îngădui să faci apel la domnul Osbaldi- stone, Rashleigh, zise domnişoara Vernon. Dumnealui nu are de unde să ştie, aşa cum ştiu eu, cît de bogate şi precise informaţii posezi în orice chestiune.

— Pe cuvîntul meu de gentleman, îmi faci o cinste mai mare decît se cuvine.

— Dreptate, Rashleigh, numai dreptate, şi tot numai dreptate aştept eu din partea domniei-tale.

— Eşti un tiran, Diana, răspunse Rashleigh cu un soi de suspin, un tiran capricios, care îţi stăpîneşti prie- tenii cu buzduganul ghintuit. Bine, fie totuşi precum doreşti. Dar nu ai ce căuta aici — o ştii prea bine ; tre- buie să te întorci acasă cu mine.

— Apoi, depărtîndu-se de Diana, care părea că rămăsese nehotărîtă, el se apropie de mine cu o înfăţişare dintre cele mai prietenoase şi zise :

— Nu te îndoi de grija pe care ţi-o port, domnule Osbaldistone. Dacă te părăsesc chiar acuma, este numai pentru ca să pot lucra în folosul domniei-tale. Trebuie să uzezi însă de orice înrîurire pe care ai putea-o avea asupra verişoarei noastre, ca să se întoarcă acasă ; pre-

— zenţa ei aici nu-ţi poate fi de ajutor şi desigur că va dăuna bunului ei nume.

— Te asigur, domnul meu, răspunsei eu, şi nu poţi fi măi încredinţat ca mine de aceasta — că am stăruit pe lîngă domnişoara Vernon să se întoarcă acasă, şi am făcut-o cu toată căldura pe care mi-a îngăduit a i-o arăta.

— M-am mai gîndit bine, zise domnişoara Vernon, după un scurt răgaz, şi nu voi pleca de aici pînă nu te văd scăpat din mîna filistinilor. Bănuiesc că vărul Rashleigh îţi vrea binele ; doar ne cunoaştem bine unul pe altul. Rashleigh, eu nu plec. Ştiu, adăugă ea pe un ton mai blînd, că prezenţa mea aici te va face să te grăbeşti şi să depui o silinţă mai mare.

— Rămîi atunci, fată nesocotită şi îndărătnică ce eşti, zise Rashleigh. Ştii prea bine în cine îţi pui nădejdea. Apoi ieşi în grabă din sală şi după cîteva clipe auzirăm paşii calului său luînd-o la goană.

— . — Har Domnului că a plecat, zise Diaria. Acum, haide să-l căutăm pe jude.

— Nu ar fi mai nimerit să chemăm un slujitor ?

— Nici gînd ! Ştiu eu drumul pînă la sălaşul lui — trebuie să dăm peste el pe neaşteptate. Urmează-mă !

— O urmai deci, după cum îmi zisese, pe cîteva trepte , întunecoase, printr-un coridor de-abia luminat şi intrarăm într-un soi de anticameră, unde pe toţi pereţii erau agăţate hărţi vechi, planuri arhitecturale şi arbori genealogici. Din această cameră, două uşi în canate dădeau în sufrageria domnului Inglewood, de unde se auzeau crâmpeie dintr-un cântec vechi, ingânat de o voce care, la vremea el, trebuie să fi fost foarte potrivită pentru veselele cîntece de chef.

— Vai, Skipton-pe-Mare

— Nici port nu mai are

— Pentru timp de furtună atît de unt;

— Eu voi da celui care

—

— De fete drag n-are

— Un ştreang pe care să-l lege de gît.

— Ehehei ! zise domnişoara Vernon — veselul jude pesemne că a şi prînzit ; nu credeam că este aşa de tîrziu.

— Lucrurile chiar aşa stăteau. Pofta de mîncare a domnului Inglewood, sporind din pricina cercetărilor sale judecătoreşti, el îşi luase obiceiul să prînzească mai devreme, adică la ora douăsprezece în loc de ora unu, care era pe atunci ora obişnuită de masă în Anglia. Diferitele întîmplări din dimineaţa aceea făcuseră să ajungem după această oră, cea mai însemnată din cele douăzeci şi patru ale zilei pentru judele nostru, care dealtfel nu-şi pierduse timpul în zadar.

— Rămîi aici, zise Diana. Eu cunosc casa şi voi chema un slujitor ; sosirea domniei-tale pe neaşteptate ar putea să-l sperie pe bătrîn şi să-I facă să-i rămînă mîncarea în gît.

— Mă părăsi, lăsîndu-mă în îndoială dacă trebuia să mă duc după ea sau să mă retrag. îmi era cu neputinţă să nu aud cîte ceva din cele ce se petreceau în sufragerie. Mai cu seamă, desluşeam sunetele unei voci amărîte care parcă orăcăia, cerînd mereu îngăduinţă pentru faptul că nu putea să cînte. îmi dădui seama că vocea aceasta nu-mi era necunoscută.

— Cum să nu cînţi, domnule ? Maică precistă ! Dar trebuie să cînţi. Cum ! Ai dat pe gît cupa mea din nucă de cocos argintată plină cu vin alb de Spania şi îmi spui că nu poţi cînta ! Domnul meu, vinul acesta poate chiar face pe o miţă să cînte, ba chiar să şi vorbească ; aşa că dă-i drumul cu un viers vesel, sau cară-te din casa mea. Crezi că poţi să-mi răpeşti timpul meu nepreţuit cu afurisitele dumitale de jalbe, ca pe urmă să-mi spui că nu poţi cînta ?

— Măria-ta se găseşte în textul legii, zise o altă voce, care putea să fie a grefierului, după intonaţia ei vioaie

— şi încrezută. Partea trebuie să se supună : are verbul *cantare* întipărit pe figură.

— .— Dă-i drumul, atunci, zise judele. Altfel, jur pe sfîntul Cristofor, că vei înghiţi nuca de cocos umplută cu apă şi sare, potrivit statutelor făcute şi prevăzute în acest scop.

— Astfel rugat şi ameninţat, fostul meu tovarăş de drum, pentru că nu mă mai puteam îndoi că el era nesupusul în cauză, ridică glasul pentru a cînta o arie jalnică, cu o voce asemănătoare aceleia a criminalului care îşi îngînă ultimul psalm în faţa spînzurătorii, şi începu :

— Voi, oameni buni, daţi ascultare
La-amarul basm plin de-ntristare
în care-un tilhar de drumul mare,

— Banii sau viaţa cerea la oricare
Măi şi hâi, codrule, hăi.

— r»
— Acest mişel bun de spînzurat,

— Cu spadă şi pistol înarmat,
în tre Kensington şi Brentfort ieşi
Şi şase cinstiţi oameni el opri.

— Măi şi hăi, codrule, hăi.

— Acestor oameni din Brentjord ce vin,

— Sătui de mîncare şi-un litru de vin,
îndrăzneţul tîlhar le spuse în faţă :

— „Clinilor, daţi-mi sau banii sau viaţa
Măi şi hăi, codrule, hăi.

— Mă întreb dacă oamenii cinstiţi, a căror nenorocire e amintită în acest cîntec duios, au fost mai speriaţi la ivirea îndrăzneţului tîlhar, decît fu cîntăreţul la a mea :

pentru că, plictisit să tot aştept pe cineva care să mă anunţe gazdei, şi socotind destul de neplăcut să ascult pe la uşi, mă înfăţişai comesenilor tocmai în clipa în

— care prietenul meu, domnul Morris, căci aşa se pare că-1 chema — începea al patrulea cuplet din jalnica lui baladă. Tonul ridicat cu care începea viersul se stinse într-un tremur de înmărmurire, cînd se văzu atît de aproape de unul ale cărui apucături presupunea că d§deau tot atît de bănuit ca şi eroul baladei sale : el rămase mut, cu gura căscată, ca şi cînd i-aş fi adus în mîini capul Meduzei.

— Judele, ai cărui ochi se închiseseră sub înrîurirea somnoroasei legănări a cînteculuiy tresări în scaunul său la încetarea fără veste a melodiei şi privi cu mirare adausul neaşteptat la numărul oaspeţilor săi, neputînd să-şi creadă ochilor. Grefierul, căci el trebuie să fi fost după înfăţişarea sa, era de asemenea tulburat ; pentru că, şezînd în faţa domnului Morris, spaima acelui cinstit gentleman trecuse şi asupra lui, deşi nu-i cunoştea pricina.

— întrerupsei tăcerea şi mirarea pricinuită de intrarea mea neaşteptată.

— Numele meu, domnule Inglewood, este Francis Osbaldistone. Din cîte înţeleg, vreun nemernic a depus o plîngere în faţa domniei-voastre, învinuindu-mă de a fi amestecat într-o pierdere pe care pretinde că ar fi suferit-o.

— Domnul meu, zise judele, cam arţăgos, acestea sînt treburi pe care nu le cercetez după prînz... Fiecare lucru la timpul lui... Un judecător de pace trebuie şi el să mănînce, ca orişice om.

— între noi fie zis, plăcuta persoană a domnului Inglewood nu părea a fi îndurat prea multe posturi, fie în slujba legii, fie în aceea a religiei.

— Vă cer iertare, domnule, de a fi venit la un timp atît de nepotrivit, dar cum renumele meu este în joc şi prînzul pare a se fi terminat...

— Nu este terminat, domnule, răspunse magistratul. Omul are nevoie şi să mistuie, nu numai să mănînce,

— şi mă jur că nu pot trage foloase din cele mîncate, dacă nu mi se îngăduie două ore de tihnă, întretăiate de o veselie nevinovată şi de golirea a cîte unui pahar de vin.

— Dacă măria-ta mă iartă, zise domnul Jobson, care scosese şi aşezase uneltele de scris, în scurtul răstimp al conversaţiei noastre. Cum este un caz de crimă şi cum acest domn pare cam nerăbdător, învinuirea fiind *contra pacem domini regis...*

— Dă-o dracului de *domini regis !* zise nerăbdătorul jude. Sper că nu-i caz de înaltă trădare, ca să spun aşa ; dar e destui ca să înnebuneşti, cînd te necăjeşte omul în aşa hal. Am eu măcar o clipă de tihnă, cu atîtea mandate, ordine, directive, acte de notariat, cauţiuni, poliţe şi contracte ? Te asigur, domnule Jobson, că într-una din zilele acestea o să vă dau dracului, şi pe dumneata şi judecătoria.

— Măria-ta trebuie să ţină seama şi de demnitatea postului ; este unul din *quorum* şi c*ustos rotalor um* uiî post despre care cu înţelepciune a zis sir Edward Coke : „întreaga lume creştină nu are cu ce s-o asemene, dacă este cu cinste îndeplinită".

— Bine, zise judele, împăcat în parte de această măgulire adusă demnităţii postului său şi înghiţind restul nemulţumirilor sale într-un pahar umplut ochi cu vin negru de Bordeaux. Hai să ne înhămăm la treaba asta şi să ne scăpăm de ea cît de iute. Ascultă dumneata, domnule, dumneata, Morris, cavaler cu jalnică înfăţişare, acesta este domnul Francis Osbaldistone, acela pe care îl învinuieşti de a fi făptaş şi părtaş al crimei ?

— Eu, domnule jude ? răspunse Morris, ale cărui gînduri împrăştiate de-abia se adunaseră la loc. Eu nu învinuiesc pe nimeni — nu am nimic de zis împotriva acestui domn.

—

— Atunci noi vom socoti jalba dumitale ca neavenită ; aceasta-i tot, şi bine că am scăpat de ea ■— ia sticla, domnule Osbaldistone, şi toarnă-ţi singur.

— Jobson, însă, era hotărît ca Morris să nu scape de buclucul pe care-1 făcuse atît de uşor.

— Ce înseamnă aceasta, domnule Morris ? Aici avem propria dumitale declaraţie — cerneala de-abia s-a uscat — şi vrei s-o retragi într-un chip atît de scandalos ?

— De unde pot să ştiu, şopti acesta cu o voce tremurătoare, cîţi tîlhari sînt în casa aceasta, gata să-i sară în ajutor ? Am citit eu despre astfel de fapte în *Vieţile Tilharilor de drumul mare* a lui Johnson. Ia te uită, uşa se şi deschide...

— Chiar că se deschise, dar ca să intre pe ea Diana Vernon.

— Bună orînduială mai păstrezi în casa aceasta, domnule jude. Nu găseşti un slujitor, nici să-l cauţi cu luminarea.

— Ah ! zise judecătorul, ridicîndu-se cu o vioiciune, care dovedea că nu era atît de pătruns de adoraţia pentru Themis[I] sau pentru Comus[II] încît să uite cele ce se cuvin frumuseţii. Aha ! Die Vernon, floarea munţilor Cheviot şi' bobocul nostru, de trandafir, ai venit să vezi cum îşi ţine casa un burlac tomnatic ? Eşti bine venită, fata mea, ca şi florile în mai.

— îmi place că ţii o casă deschisă şi primitoare, domnule jude, căci, după cum se vede, nu-i nici un suflet de om care să primească pe un oaspete.

— Ah ! mişeii ! S-au socotit scăpaţi de mine barem vreo două ore. Dar de ce n-ai venit mai devreme ? Vărul matale Rashleigh a prînzit aici şi şi-a luat tălpăşiţa ca

I *Themis* — zeiţa dreptăţii (n.t.).

II *Comus* — zeul ospăţurilor (n.t.).

—

— un laş, de îndată ce am golit prima sticlă. Dar desigur că nu ai prinzit. Să cerem ceva bun *şi* delicat — dulce şi gingaş ca matale. Totul va fi pregătit intr-o clipă. [s]

— Poate voi gusta ceva în anticameră, înainte de a pleca, răspunse domnişoara Vernon. Am făcut cale lungâ călare în dimineaţa aceasta ; nu pot sta mult, domnule jude, am venit cu vărul meu ele colo, Francis Osbaldistone, şi trebuie să-i arăt calea la întoarcere, căci altfel se va rătăci prin pustietăţile noastre.

— Ehei ! din partea ceea suflă vîntul ? întrebă judele.

— „Ea calea-i arată, ea calea-i arată,

— Calea-i arată la împeţit.“

— Cum ! Noi ăştia bătrînii să nu avem parte de noroc, bobocul meu gingaş din pustiu ?

— De nici un fel, domnule Inglewood ; dar dacă vrei să fii tin jude bun şi drăgălaş şi să dezlegi pricina tînărului Frank, dîndu-ne voie să plecăm în trap acasă, îl voi aduce pe unchiul meu să prînzească la dumneata săptămîna viitoare şi atunci vă veţi putea face de cap.

— Chiar aşa vom şi face, mărgăritarul meu din Tyne. Drace, fetiţo, nu mi-e necaz pe tinerii aceştia care călăresc în' goana mare decît cînd te văd pe mătăluţă. Dar bănuiesc că nu trebuie să te mai reţin acuma ? Eu sînt

— “ mulţumit de desluşirile date de domnul Francis Osbaldistone. Este vorba aici de o greşeală pe care vom avea tot timpul să o lămurim.

— Iertaţi-mă, domnule jude, zisei eu, dar nu cunosc

încă nici natura învinuirii care mi se aduce.

— Da, domnule jude, zise grefierul, care, la apariţia domnişoarei Vernon, părăsise deznădăjduit pricina, dar îşi luă din nou inima în dinţi, ca să continue cercetările, văzîndu-se sprijinit de una din părţile de la care s-ar fi putut aştepta cel mai puţin. Da, domnule jude, şi Dalton zice în manualul său : „Acel ce este deţinut ca un criminal nu va fi slobozit prin voia nici unei persoane, ci va fi

—

— reţinut sau eliberat pe cauţiune, plătind grefierului onorariile obişnuite pentru actul de cauţiune sau încarcerare“.

— Astfel îmboldit, judecătorul binevoi să-mi dea, în cele din urmă, cîteva cuvinte de lămurire.

— Se părea că glumele pe care le făcusem pe socoteala acestui Morris avuseseră o puternică înrîurire asupra minţii lui, deoarece le găsii înşirate ca probe împotriva mea în mărturia lui, cu toate înfloririle pe care le putuse născoci mintea-i bolnăvicios de fricoasă. De asemenea reieşea că, în ziua în care s-a despărţit de mine, fusese oprit într-un loc pustiu şi uşurat de preaiubitul lui geamantan, de către doi oameni călări şi înarmaţi, purtînd măşti pe obraz.

— Unul din ei, i se păruse lui, semăna mult cu mine la înfăţişare şi, printre cuvintele pe care şi le şoptiseră răufăcătorii între ei, auzise pe unul adresîndu-se celuilalt cu numele de Osbaldistone. în declaraţie mai arăta că; interesîndu-se în privinţa apucăturilor familiei cu acest nume, el aflase că erau din cele mai rele, familia şi toţi membrii ei fiind papistaşi şi iacobiţi încă de pe timpul lui Wilhelm Cuceritorul ; acestea le auzise din gura preotului disident la casa căruia trăsese după ce scăpase de tîlhari.

— Pentru toate .şi pentru fiecare în parte din aceste pricini temeinice, el mă învinuia de a fi fost complice la fărădelegea săvîrşită asupra persoanei sale ; el, numitul reclamant, călătorea cu o misiune specială din partea guvernului, avînd asupra sa documente însemnate şi o mare sumă de bani peşin, pe care, urmînd însărcinărilor pe care le avea, trebuia să le predea anumitor persoane oficiale şi de încredere din Scoţia.

— După ce auzii această nemaipomenită învinuire, răspunsei că împrejurările pe care se întemeia erau de aşa fel încît nu îngăduiau nici unui judecător sau magistrat

—

— să încerce a-mi răpi libertatea personală. Am recunoscut că-mi bătusem puţintel joc de frica domnului Morris pe cînd călătorisem împreună, dar în aşa de mică măsură, încît unuia cu un pic mai puţin fricos şi mai puţin bănuitor decît dînsul nu i-ar fi putut trece prin gînd să-mi aducă o astfel de învinuire. Adăugai că nu-l mai văzusem de cînd ne-am despărţit şi că, dacă i se întîmplase cu adevărat lucrul de care se temuse atît, nu aveam nici în clin nici în mînecă cu o faptă atît de puţin potrivită cu firea mea şi cu rangul pe care-l aveam în societate. Că numele unuia din tîlhari ar fi fost Osbaldistone, sau că un astfel de nume ar fi fost rostit în cursul convorbirii lor era un fapt mărunt, care nu trăgea în cumpănă, în ceea ce priveşte învinuirea care mi. se aducea, eram bucuros să dovedesc, spre deplina lămurire a judecătorului, a grefierului şi chiar a martorului însuşi că eram de aceeaşi credinţă religioasa cu prietenul său disident ; fusesem crescut ca un supus credincios în principiile revoluţiei şi, ca atare, ceream acum protecţia legilor statornicite de acel mare eveniment.

— Judele se fîţîia, lua cîte o priză de tabac şi părea cît se poate de stînjenit în timp ce domnul notar Jobson dădu citire — cu toată limbuţia profesiunii sale — statutului. 34 a lui Eduard al III-lea, prin care judecătorii de pace sînt îndreptăţiţi să aresteze pe toţi acei pe care-i acuză sau îi bănuiesc şi să-i bage la închisoare. Nemernicul întoarse chiar faptele recunoscute de mine împotriva mea, zicînd că „deoarece mărturisisem, în propria mea declaraţie că îmi însuşeam felul de a se purta sau apucăturile unui tîlhar sau răufăcător, expunîndu-mă astfel în chip voit bănuielilor de care mă plîngeam şi avînd în vedere că în chip voit îmi îmbrăcasem purtarea cu vestmintele vinovăţiei, m-am făcut singur culpabil de

prevederile legii".

— Combătui atît dovezile cît şi jargonul său juridic cu multă mînie şi dispreţ şi adăugai că : „dacă este nevoie, rubedeniile mele pot chezăşui pentru mine, lucru de la care mă gîndesc că nu pot fi opriţi, fără ca magistratul să

— săvârşească un abuz de putere'[4].

— Să am iertare, domnul meu, să am iertare, zise nesăţiosul grefier, acesta este un caz în care nu se poate accepta nici chezăşie şi nici cauţiune ; criminalul care se pune în situaţia de a fi arestat sub grave bănuieli este exclus de la orice fel de garanţie, prin statutul al 3-lea al lui Eduard al III-iea. căci în această lege este o excepţie anume pentru toţi acei care sînt învinuiţi de a fi condus, luat parte şi ajutat la săvîrşirea unei crime ; şi dădu de înţeles că măria-sa ar fi bine să ia aminte că aceştia nu puteau fi liberaţi nici pe baza vreunui fel de cauţiune şi nici fără cauţiune.

— In acest timp, un slujitor intră şi dădu o scrisoare domnului Jobson. De-abia a străbătut-o cu ochii şi exclamă, cu înfăţişarea unuia care voia să pară foarte supărat de această întrerupere şi care era pătruns de însemnătatea multiplelor sale îndeletniciri :

— Doamne, Dumnezeule în acest fel nu mai pot avea timp să mă ocup nici de afacerile obşteşti şi nici de ale mele personale. Nu am nici un pic de linişte, nici de odihnă ! Dar-ar cerul să vină alt om de meserie să lucreze aici !

— Doamne fereşte ! zise judele cu un ton scăzut. Printre noi sînt unii sătui chiar de un singur exemplar din această specie.

— Aceasta este o chestiune de viaţă şi de moarte, dacă-mi îngăduie măria-ta.

— Pentru numele lui Dumnezeu i Sper că nu mai este vorba de încă o afacere judiciară, zise speriat magistratul.

— Nu, nu răspunse domnul Jobson, foarte îngîmfat. Bătrînul moş Rutledge de pe dealul Grime a primit cita-

—

— ţie să se prezinte pe lumea cealaltă ; a dat de. veste doctorului Omoară-mă ca să depuie cauţiune pentru el, şi mie ca să-i orînduiesc treburile sale lumeşti.

— Pleacă atunci de îndată, zise domnul Inglewood, grăbit. Ştii că în astfel de cazuri garanţiile nu sînt cu totul excluse conform statutului, şi că judecătorului Moarte nu-i va fi' pe plac, poate, doctorul —• pentru chezăşie sau cauţiune.

— Totuşi, zise Jobson, întîrziind în drumu-i spre uşă, dacă este nevoie de prezenţa mea aici, aş putea întocmi mandatul de arestare într-o clipă ; poliţaiul este jos. Aţi auzit, zise el, coborînd vocea, părerea domnului Rashleigh..., restul vorbelor se pierdură într-o şoaptă.

— Judele răspunse cu voce tare :

— îţi spun că nu, omule, nu vom face nimic pînă la întoarcerea ta ; nu-s decît patru mile călare. Haide, adu sticla, domnule Morris ! Nu fi întristat, domnule Osbaldistone ! Iar matale, frumosul meu trandafir din pustiu

— o cupă de vin negru de Bordeaux are să-ţi reîmprospăteze culoarea din obraji.

— Diana tresări, ca dintr-un vis în care părea că se cufundase în timpul cît noi discutasem.

— Nu, domnule jude, mi-ar fi teamă să dau culoare vreunei părţi a feţii care nu m-ar prinde deloc. Dar, voi închina cu o băutură mai răcoritoare şi, umplînd cu

— “âpă un pahar, îl dădu pe gît ; felul ei de comportare, atît de grăbit, îi dezminţea veselia silită.

— Cu toate acestea, nu prea am avut răgaz să fac reflecţii asupra purtării ei, fiind foarte necăjit de ivirea unor noi piedici la cercetarea imediată a umilitoarei şi neobrăzatei învinuiri care mi se adusese. Nu era însă chip ca judele să dezlege chestiunea în lipsa grefierului, iar plecarea acestuia părea a-i face tot atîta plăcere pe cît îi face unui şcolar o zi de sărbătoare. El stărui în încercările sale de a înveseli pe comeseni, dar fiecare dintre

—

— aceştia, fie din pricina celor întîmplate, fie din pricina stării lui sufleteşti, nu era cîtuşi de puţin înclina!, spre veselie.

— Haide, domnule Morris, nu eşti primul om care ai fost jefuit, iar tînguiala niciodată nu a pus la loc paguba, omule ! Iar domnia-ta, domnule Frank Osbaldistone, nu eşti primul băiat de treabă care să fi aţinut calea unui om cinstit. In tinereţea mea am cunoscut pe unu Jack Winterfield care era primit de societatea cea mai înaltă a ţinutului.* Cine era mai dihai ca el la cursele de cai.şi la luptele de cocoşi ? Jack şi cu mine eram ca fraţii de cruce. Trece-mi sticla, domnule Morris, că mi se usucă gîtul vorbind. Multe pahare am dat pe gît, şi multe zaruri am mai jucat cu săracul Jack — familie bună, minte vioaie, ochi ager — cel mai cinstit băiat, afară de fapta pentru care a murit — să bem în amintirea lui, domnilor — a sărmanului Jack Winterfield. Şi pentru că a venit vorba despre dînsul şi despre afaceri de acest fel, şi pentru că blestematul meu de grefier s-a mutat cu flecăreala lui într-altă parte, şi acum sîntem numai între noi, domnule Osbaldistone, dacă vrei să primeşti sfatul meu cel mai bun, aş căuta să împac lucrurile ! Legea este aspră — foarte aspră — ea l-a trimis la spânzurătoare pe bietul Jack Winterfield la York, cu toate legăturile lui de familie şi cu toată, dragostea obştească de care se bucura — numai pentru că a uşurat pe un voinic negustor de vite din vest de preţul a cîtorva dobitoace. Acum, iată-1 aici pe cinstitul domn Morris, care.a fost speriat, şi aşa mai departe. Dă-o dracului, omule ! Dă-i geamantanul înapoi bietului om şi isprăveşte de îndată cu toată gluma !

— Ochii lui Morris se luminară la acest îndemn şi începu să bîlbîie o încredinţare, cum că el nu era însetat de sîngele nimănui, cînd eu îi tăiai scurt vorbele împăciui-

toare, zicînd judelui că socotesc îndemnul său ca o ocară

— la adresa mea, deoarece îndemna lumea să creadă că sînt vinovat de acea crimă pentru care anume venisem în casa lui, hotărît de a-mi dovedi nevinovăţia. Eram cu toţii în această situaţie neplăcută, cînd un slujitor, deschizînd uşa, anunţă :

— ;— Un gentleman străin doreşte să vadă pe măria-sa ; şi persoana astfel anunţată intră de îndată în cameră, fără alt ceremonial.

— CAPITOLUL IX

— Se-ntoarce iar un hoţ ! Voi sta în Ioc pe dată ;

— Nimic nu-mi poate face, e casa apropiată ;

— Să strig, e în zadar, pîn' văd ce vrea să-mi facă.

IO
T

— Un străin, răsună ca un ecou glasul judelui, nu pentru afaceri, nădăjduiesc, să fiu al...

— împotrivirea i-a fost scurt tăiată chiar de răspunsul noului venit.

— Chestiunea în care vin este destul de grea şi deosebită, zise cunoştinţa mea, domnul Campbell, pentru că el era, ştii, scoţianul aceia de la Northallerton — şi trebuie să rog pe măria-ta să mă asculte cu toată luarea-aminte şi pe dată. Cred, domnule Morris, zise el, ţintuindu-1 cu o privire deosebit de dîrză şi aproape ameninţătoare, cred că ştii bine cine sînt. Socot că nu ai uitat ceea ce s-a întîmplat cînd ne-am întîlnit ultima dată pe drumul mare ?

— Morris rămase cu gura căscată — faţa i se făcu palidă ca ceara — dinţii îi clănţăneau în gură şi dădea semne de spaimă cumplită.

— Vino-ţi în fire, omule, zise Campbell, şi nu mai sta aşa, clănţănindu-ţi fălcile de parcă ar fi castaniete. Cred că nu ţi-e prea greu să-i povesteşti domnului jude

—

— că m-ai mai văzut înainte şi că mă cunoşti ca pe un cetăţean chivernisit şi un om de onoare. Ştii prea bine că vei locui cltva timp în vecinătatea mea şi poate că voi avea puterea, dacă voi socoti necesar, să te ajut la rîndul meu.

— Domnule, domnule Campbell, sînt încredinţat că eşti un om de onoare şi, cum spui dumneata, un om chivernisit. Da, domnule Inglewood, adăugă, dregîndu-şi glasul, sînt încredinţat că acest gentleman este într-adevăî aşa cum spun.

— Şi ce doreşte acest domn de la mine ? întrebă judele, cam arţăgos. Văd că aici se înşiră oamenii unul după altul ca versurile din cîntecul „Asta-i casa clădită de Jack”, versurile lungindu-se la nesfîrşit. Numărul oaspeţilor se înmulţeşte fără ca să am parte de linişte, şi nici măcar de conversaţie !

— Veţi avea parte de amîndouă, domnule jude, răspunse Campbell, peste foarte scurt timp. Eu am venit să vă scot dintr-o mare încurcătură, nu ca să încurc şi mai rău lucrurile.

— Pe cinstea mea ! Eşti binevenit ca orice scoţian în Anglia, deşi aceasta nu înseamnă prea mult. Dar dă-i drumul, omule, să auzim mai repede cele ce ai de spus.

— Bănuiesc, urmă ^scoţianul, că acest gentleman v-a povestit că era însoţit de un domn cu numele de Campbell, cînd a avut nenorocul să-şi piardă valiza ?

— Nu a pomenit de un astfel de nume, de la începutul afacerii şi pînă la sfîrşit, zise judele.

— Aha ! Pricep, pricep, răspunse domnul Campbell, 'în bunătatea sa, domnului Morris îi era frică să încurce un străin, amestecîndu-l în procedura juridică a acestei ţări ; dar, din cîte înţeleg, mărturia mea este trebuincioasă, pentru a dezvinovăţi pe un cinstit gentleman de aici, pe domnul Francis Osbaldistone, care a fost bănuit cu totul pe nedrept ; îl pot scuti pe domnul Morris de această prevedere. Vei binevoi atunci să spui domnului jude Inglewood, adăugă el, îndreptîndu-se către Mor-

— m

IO
T

— râs cu aceeaşi dîrzenie în privire şi în glas, dacă noi nu am călătorit împreună pe o distanţă de mai multe mile, ca urmare a propriilor dumitale cereri şi îndemnuri, pe care de mai multe ori le-ai reînnoit, atît în seara în care am stat la Norhallerton, cînd m-am ferit să le primesc, cît şi atunci cînd te-am depăşit pe drum, în apropiere de Cloberry Allers. Abia atunci am primit, deoarece m-ai rugat stăruitor să renunţ de a mai merge la Rothbury, cum aveam intenţia şi, spre nenorocul meu, să te însoţesc pe drumul dumitale.

— Acesta-i tristul adevăr, răspunse Morris, plecîndu-şi capul, în timp ce adeverea în totul întrebarea lungă şi sugestivă pe care i-o punea Campbell, părînd că încuviinţează cu o supunere vrednică de plîns declaraţia pe care o cuprindeau spusele celuilalt.

— Şi presupun că poţi încredinţa pe măria-sa, cu tot dinadinsul, că nu este alt om mai în măsură decît mine care să poată fi martor în această cauză, ştiind că eram în apropiere şi chiar lîngă dumneata, în tot timpul cît s-au petrecut faptele acelea.

— Nu este alt om mai în măsură, desigur, rîse stînjenit şi cu un suspin adînc Morris.

— Atunci, de ce dracu nu i-ai sărit în ajutor ? întrebă judele. Căci din declaraţiile domnului Morris se vede că nu au fost decît doi tîlhari ; aşa că eraţi doi contra doi şi amîndoi oameni voinici ?

— Domnule jude, dacă ne îngăduie măria-ta, zise Campbell, eu toată viaţa am fost un om liniştit şi paşnic, căruia nu îi plac deloc sfezile şi bătăile. După cîte înţeleg, domnul Morris face parte sau a făcut parte din armata Majestăţii-Sale şi ar fi putut, dacă ar fi avut plăcerea, să se împotrivească, mai ales că avea în grija sa o mare comoară ; dar eu, care nu aveam decît sărăcia mea de apărat şi, pe deasupra, sînt. un om cu îndeletniciri paşnice, nu .am vrut să mă expun primejdiei.

—

— In timp ce rostea aceste cuvinte. îl priveam pe Campbell şi nu-mi amintesc să fi văzut vreodată un contrast mai izbitor ca acela dintre expresia aspră şi îndrăzneaţă a trăsăturilor sale- şi vorbele atît de blajine şi domoale pe care le rostea. In colţul gurii i se ghicea un zîmbet batjocoritor, care arăta, fără voia lui, tot dispreţul ce simţea pentru rolul de om liniştit şi paşnic pe care se credea dator a-1 juca. Aceasta mă făcea să am ciudata bănuială că amestecul lui în fărădelegea săvîrşită asupra lui Morris a fost cu totul altul decît acela de tovarăş de suferinţă, sau de simplu privitor.

— Poate că astfel de bănuieli se iviseră şi în mintea judelui în clipa aceea, pentru că el izbucni deodată :

— Pe cinstea mea, aceasta-i o poveste cam ciudată !

— Scoţianul părea a ghici cele ce se petreceau în mintea

— judelui, căci continuă, schimbîndu-şi felul de a fi şi tonul, şi îndepărtînd în înfăţişarea sa o parte din umilinţa prefăcută care dăduse de bănuit, spunînd în mod mai răspicat şi mai firesc :

— Vă mărturisesc că sînt unul din acei oameni cuminţi cărora nu le place să*se bată decît atunci cînd au de ce să se bată, ceea ce nu a fost cazul, cînd am dat de nemernicii aceia. Dar, pentru ca măria-ta să ştii că sînt un om de treabă şi cu nume bun, vă rog să vă aruncaţi ochii pe această hîrtie.

— Domnul Inglewood îi luă hîrtia din mînă şi citi cu jumătate glas :

— Prin aceasta se adevereşte că purtătorul prezentei, Robert Campbell din... un loc pe care nici nu-1 pot rosti, adaose judele, este de viţă bună şi are purtări paşnice, călătorind înspre Anglia pentru nevoile sale etc,, etc,, etc. Dat şi semnat de noi, la castelul nostru de la Inver... Invera... rara... semnat Argyle.

— —■ Un mărunt atestat, domnule jude. pe care am crezut de cuviinţă să-l cer de la acel prea vrednic nobil (aici

— își ridică mîna la cap ca și cînd ar saluta) „MacCallum More“.

— MacCallum, cine ? întrebă judele.

— Acela pe care cei din sud îl numesc ducele de Argyle.

— —- îl cunosc foarte bine pe ducele de Argyle, ca pe

— un nobil foarte vrednic și de vază, cu o adevărată dragoste de țara lui. Am fost unul din cei care s-au aflat pe lingă el în 1714, cînd l-a scos pe ducele de Marlborough de la comanda armatei sale. Bine ar fi dacă am avea cît mai mulți nobili ca el. Era un tory cinstit pe vremea aceea și mergea mînă în mînă cu ducele de Onnond. El a adei-at la guvernul de astăzi, cum am făcut și eu, pentru pacea și liniștea țării ; căci nu pot crede că acest om mare să fi fost îndemnat s-o facă, așa cum spun unele guri rele, de frica de a-și pierde slujbele și regimentul. Atestatul său, cum îl numești, domnule Campbell, este pe deplin mulțumitor; acuma, ce ai de spus cu privire la tîlhăria în cauză?

— Pe scurt, spun, dacă îmi îngăduie măria-ta, că domnul Morris ar putea tot așa de bine să învinuiască un copil, care este încă în pîntecele mame-sii, sau chiar pe mine decît pe acest tinăr gentleman, domnul Osbaldistone ! pentru că declar nesilit de nimeni nu numai că persoana pe care a luat-o drept domnul Osbaldistone era mai scurtă și mai voinică decît dînsul, dar că avea și alte trăsături și altă culoare a feții, lucruri pe care din întîmplare le-am zărit atunci cînd masca pe care o purta i-a alunecat de pe obraz. Cred de asemenea, zise el, întorcîndu-se fără nici o stînjeneală, dar-cu o înfățișare ceva mai aspră, către domnul Morris, că domnul acesta va recunoaște că, dintre noi doi, eu am avut mai multă putință de a cunoaște pe cei care erau de față la această întîmplare, eu fiind, după cîte cred, mai stăpîn pe mine decît era dînsul.

— Recunosc, domnul meu, o recunosc întru totul, zise Morris, retrăgîndu-se și închircindu-se, în timp ce Campbell își apropia scaunul de el ca să-și întărească

— spusele, şi sînt gata, domnule jude, adăugă el către domnul Inglewood, să-mi retrag mărturia privitoare la domnul Osbaldistone ; şi să vă mai rog, domnule jude, a-i da îngăduinţa de a se duce să-şi vadă de treburile sale şi mie să mă duc să-mi văd de ale mele ; măria-ta, poate ai vreo treabă de lămurit cu domnul Campbell şi eu sînt cam grăbit, trebuind să plec cît mai curînd.

— Atunci, ducă-se pe pustii toate declaraţiile acestea ! zise judele, aruncîndu-le în foc. Domnule Osbaldistone, eşti liber acum să faci ce vrei — şi dumneata, domnule Morris, poţi fi pe deplin liniştit.

— Da !, zise Campbell, ţintuindu-1 cu privirea pe Morris, în timp ce acesta îşi dădea asentimentul la cele spuse de jude cu un rînjet jalnic, liniştit ca o broască sub dinţii grapei ! Dar, nu-ţi fie teamă de nimica, domnule Morris ; noi doi trebuie să părăsim casa împreună. Te voi duce teafăr -— sper să nu te îndoieşti de cinstea mea, cînd spun aceasta -7- pînă la primul drum mare şi apoi ne vom despărţi ; dacă nu ne vom întîlni ca prieteni în Scoţia, va fi numai din vina dumitale.

— Cu o privire rătăcită de spaimă, apropiată de aceea 8 unui osîndit la moarte vestit că-1 aşteaptă căruţa ca să-l ducă la spînzurătoare, Morris se ridică ; odată în picioare, păru însă că şovăie.

— Iţi spun, omule, să nu-ţi fie teamă de nimic, repetă Campbell. îmi voi păstra cuvîntul pe care ţi l-am dat. Haide, curcă plouată ce eşti, de unde ştii că nu vom izbuti să culegem ceva veşti despre valiza dumitale, numai să vrei să asculţi de un sfat bun ?. Caii noştri sînt gata. Ia-ţi rămas bun de la domnul jude, omule, şi arată ce bine-ai fost crescut în sud !

— Astfel îndemnat şi îmbărbătat, Morris îşi luă rămas bun, plecînd sub paza domnului Campbell ; dar se vede că iar îl cuprinsese spaima şi iar începuse să şovăie, înainte de a -părăsi casa, pentru că îl auzii pe Campbell, în

— timp ce ieşeau din anticameră, reînnoindu-i asigurările privitoare la siguranţa şi ocrotirea pe care i le făgăduise.

— Iţi jur pe sufletul meu, omule, îţi jur că eşti în siguranţă, ca şi cum ai fi în grădina lui taică-tău. Pentru numele lui Dumnezeu ! Un tînăr cu o barbă aşa de neagră să nu aibă în el inimă nici cît un pui de potîrniche ! Ci haide odată, fii om întreg, e ultima oară că ţi-o spun 1

— Glasurile se pierdură şi tropotul de cai, care urmă, ne înştiinţă că părăsiseră curtea judelui Inglewood.

— Bucuria pe care a avut-o vrednicul magistrat, încheind cu uşurinţă o astfel de pricină care i-ar fi căşunat mult necaz, era umbrită numai cînd se gîndea la părerile grefierului la întoarcere, asupra învoielii la care se căzuse.

— Acum voi avea de furcă cu Jobson în privinţa acestor blestemate hîrtii. Mă îndoiesc dacă am făcut totuşi bine, atunci cînd le-am ars —• dar, naiba să le ia — dacă-i plătesc eu onorariile cuvenite,: toate se vor limpezi. Acuma,' domnişoară-Die Vernon, deşi am slobozit pe toţi ceilalţi,' am de gînd să emit un mandat pentru punerea matale sub tutela mătuşii Blakes, bătrîna mea menajeră, pentru toată durata acestei seri ; între timp, noi vom trimite după vecina mea, doamna Musgrave, după domnişoarele Dawkins şi după -verii matale şi îl vom aduce pe bătrînul Cobs, scripcarul şi ne vom veseli ca la nuntă ; iar Frank Osbaldistone şi cu mine vom trage o duşcă împreună, după.care, într-o jumătate de oră, vom fi o plăcută tovărăşie pentru dumneata.

— —■ Vă mulţumesc, luminăţia-ta, răspunse domnişoara Vernon, dar, aşa cum stau lucrurile, trebuie să ne întoarcem îndată la Osbaldistone Hali, unde nu ştie nimeni ce-i cu noi ; unchiul este îngrijorat de soarta nepotului său şi va trebui să-l liniştim, căci îi poartă aceeaşi grijă ca şi unui fiu.

— -— Te cred pe cuvînt, zise judele ; căci, şi după ce fiul său cel mai mare, Archie, a sfîrşit-o rău, în afacerea aceea nenorocită cu sir John Fenwick, bătrînul Hilde-,

— brand obişnuia să strige numele lui o dată cu acela al celorlalţi şase fii rămaşi în viaţă, plîngîndu-se apoi că nu îşi mai putea aminti care din fiii lui fusese spînzurat. Aşa că, dacă tot trebuie să plecaţi, daţi-i zor şi întoarceţi-vă. acasă, pentru a-i uşura grija părintească. Dar, ascultă-mă pe mine, boboc de trandafir, zise el pe un ton de binevoitoare mustrare, trăgînd-o de mină spre el : altă dată, să laşi legea să-şi urmeze cursul, fără să-ţi bagi năsucul matale frumos în oala ei, care e plină de mucegaiuri şi de tot soiul, de bolboroseli juridice — franceze şi latine. Şi, Die, frumuşica mea, lasă băieţii tineri să-şi arate unul altuia calea peste smîrcuri, pentru ca nu cumva să-ţi. pierzi drumul matale, în timp ce cauţi să-i îndrepţi pe ei. Aşa, drăgălaşă zînă din poveşti !

— Cu această mustrare, o salută şi îşi luă rămas bun de la domnişoara Vernon ; de mine se despărţi la fel de binevoitor.

— Pari să fii un flăcău bun şi iute, domnule Frank. îmi amintesc bine de tatăl dumitale. Şi el mi-a fost tovarăş de joacă la şcoală. Ascultă-mă, flăcăule, porneşte la drum înainte de căderea nopţii şi nu te mai grozăvi faţă de călătorii întîlniţi întîmplător pe drumul mare. Ce crezi, tinere, că toţi supuşii credincioşi ai regelui în„ţeleg de glumă ? Dealtfel, nu este deloc nimerit să te „foci cu legea criminală. Uite-o şi pe biata Die Vernon — chipurile, singură şi părăsită pe lumea aceasta mare, şi lăsată să călărească, să alei'ge şi să-şi facă de cap după bunul ei plac. Trebuie să ai grijă de Die, căci, dacă nu, pe cinstea mea, voi întineri din nou cu tot dinadinsul şi mă voi bate cu tine, deşi trebuie să recunosc că mi-ar fi foarte anevoie. Acum, ştergeţi-o amîndoi şi lăsaţi-mă cu pipa şi tutunul şi mai ales cu gîndurile mele ; căci ce zice cm tecul ?

— ,,Cea frunză indiană ce arde pripită

— E.ca vlaga din om, ce curînd e sleită ;

— m

— Focul juneţei se stinge îndată,

— Vîrsta-i ca scrumul, căruntă şi-uscată
La asta gîndeşte atunci cînd fumezi."

— Eram foarte încîntat de licărirea de bun-simţ şi de judecată cuminte pe care o întrezăream la domnul Inglewood prin abureala de lene şi de bun trai în care se desfăta ; îl asigurai că voi asculta de sfaturile sale bune şi îmi luai un prietenesc rămas bun de la vrednicul magistrat şi de la casa lui primitoare.

— în anticameră, găsirăm mîncăruri pregătite pentru noi din care ne înfruptarăm în grabă. în curte, acelaşi slujitor al lui sir Hildebrand, care ne luase în primire caii la sosire, o înştiinţa pe domnişoara Vernon că primise poruncă de la domnul Rashleigh să ne aştepte şi apoi să ne însoţească acasă. Merserăm o bucată de drum în tăcere, căci mintea mea, ca să mărturisesc adevărul, era prea tulburată de tot ceea ce se petrecuse în dimineaţa aceea şi nu puteam să fiu eu cel dintîi care să tulbure liniştea. După un timp, domnişoara Vernon izbucni, ca şi cum ar fi vrut să dea drumul gîndurilor care o frămîntau :

— Acest Rashleigh este, fără îndoiala, un om de care să fe temi şi de care să te minunezi ; orişice, numai să nu te îndrăgosteşti de el ; face tot ce pofteşte şi toţi sînt ca nişte păpuşi în mîinile lui. Are cîte un actor pentru orice rol i s-ar năzări şi o vioiciune, o uşurinţă de a născoci, care îi dau putinţa să facă faţă la orice întîmplare neprevăzută.

— Crezi atunci, zisei eu, răspunzînd mai degrabă gîndurilor decît vorbelor ei, că acest domn Campbell,

a cărui sosire a fost atît de binevenită şi care l-a înşfăcat şi răpit pe acuzatorul meu, precum şoimul potîrnichea, era un agent al domnului Rashleigh Osbaldistone ?

— Cam aşa gîndesc, răspunse Diana, şi, pe deasupra, bănuiesc cu răutate că el nu ar fi sosit în clipa cea mai

— potrivită, dacă nu s-ar fi întîmplat să mă întilnesc cu Rashleigh, în vestibulul judelui.

— în acest caz mai mult dumitale îţi datoresc mulţumirile mele, frumoasa mea mîntuitoare.

— Desigur că mie, răspunse Diana, şi, te rog, socoteşte-le ca plătite şi primite cu un surîs gingaş, pentru că nu vreau să le ascult de-a fir-a-păr ; fii sigur că mai degrabă voi căsca de plictiseală, decît să mă port aşa cum se cuvine. Pe scurt, domnule Frank, a fost dorinţa mea să te ajut şi am avut norocul să o pot face ; am un singur lucru să-ţi cer în schimb : să nu-mi mai vprbeşti niciodată despre această întîmplare. Dar, cine vine în calea noastră „cu pintenii însîngeraţi, îmbujorat de goană ?“ Este, mi se pare, sluga omului de lege ; domnului Iosif Jobson nici mai mult, nici mai puţin.

— Persoana s-a dovedit a fi chiar domnul Iosif Jobson ; era grozav de grăbit şi, după cum văzui curînd, cît se poate de supărat. El veni spre noi şi îşi opri calul tocmai cînd ne pregăteam să ne vedem de drum şi să-l salutăm din mers.

— Aşa, domnule, aşa, domnişoară Vernon, văd bine cum stau lucrurile : liberare pe cauţiune în lipsa jnea, presupun ! Aş vrea să ştiu cine a întocmit actul şi atîta tot. Dacă măria-sa are de gînd să întrebuinţeze această formă de procedură mai des, îl sfătuiesc să-şi găsească alt grefier şj^gata ; că eu sigur îmi voi da demisia.

— Poate ar fi mai bine ca grefierul de acum să fie prins cu aţă de mîneca lui, domnule Jobson, spuse Diana. Nu crezi că ar fi mai potrivit ? Rogu-te, domnule Jobson, cum îi mai merge moşului Rutledge ? Sper că l-ai găsit încă în stare să iscălească şi să-ţi dea punga sau viaţa ?

— Această întrebare păru să întărite şi mai mult supărarea omului de lege. O privi pe domnişoara Vernon cu atîta necaz şi pizmă încît, îndemnat de o ispită puternică, îmi venea să-l dobor de pe cal cu minerul biciului ; dar m-am reţinut, gîndindu-mă la netrebnicia lui.

—

— Moş Rutledge, doamnă ? zise grefierul, de îndată ce mînia îi îngădui să grăiască ; moşul Rutledge se bucuri de o sănătate tot atît de bună ca şi a dumneavoastră
— totul este o înşelătorie, doamnă, totul este o înşelătorie şi un şiretlic —- toată povestea cu boala lui ; dacă n-aţi ştiut-o dinainte, o ştiţi acuma, doamnă.

— Ei, nu mai spune ! răspunse domnişoara Vernon,' prefăcîndu-se cum nu se poate mai mirată. Eşti sigur da aceasta, domnule Jobson ?

— -— Dar o spun făţiş, doamnă, răspunse scribul înciudat, şi pe deasupra acel zgripsor şi nătărău bătrîn m-a făcut potlogar — potlogar, doamnă — şi zicea că ara venit să-mi fac de lucru, doamnă ! N-avea dreptul să spuie aceasta nici unui domn de profesia mea, cu atît mai puţin mie, doamnă — care sînt grefier la judecătoria de pace, care deţin şi am deţinut această slujbă pe baza statutului *Trigesimo Septimo Henriej Octavi* şi *Primo Guglielmi* — primul rege William, doamnă, de glorioasă şi nepieritoare amintire — nemuritorul nostru mîntuitor, care ne-a scăpat de papistaşi şi de pretendenţi la tron, de saboţi de lemn şi de cărămizi calde în pat iarna, domnişoară Vernon.

— Jalnic lucru saboţii de lemn şi cărămizile calde, răspunse tînăra fată, care părea să aibă o deosebită plăcere să-i întărite mînia. Este o mîngîiere pentru mine că dumneata nu pari să ai nevoie de o cărămidă caldă chiar acuma, domnule Jobson. Mi-e teamă că moş Rutledge nu* şi-a arătat lipsa de bună creştere numai prin vorbe de ocară. Eşti sigur că nu ţi-a tras şi o mamă de bătaie ?

— Bătaie, doamnă ! — nu — (foarte pripit) nu se găseşte omul pe lume care să-mi tragă o bătaie, pe cinstea mea, doamnă.

— Aceasta atîrnă numai de ceea ce ţi se cuvine, domnule, zisei eu, pentru că felul dumitale de a vorbi cu această tînără domnişoară este atît de nepotrivit, încît, în

—

— cazul în care nu-ţi schimbi tonul, mă socotesc dator să te biciuiesc chiar eu.

— Biciuieşti, domnule ? Pe mine, domnule ? Ştii cu cine vorbeşti, domnule ?

— Da, domnul meu, îi răspunsei, singur zici că eşti

— grefie

r la judecătoria de pace a ţinutului, iar moş Rutledge zlee că eşti un potlogar ; în nici una din aceste calităţi nu-ţi este îngăduit să fii necuviincios cu o tînără doamnă de neam. <

— Domnişoara Vernon mă apucă de braţ şi zise :

— Haide, domnule Osbaldistone, nu vreau să te năpusteşti asupra domnului Jobson ; mi-este prea milă de dînsul ca să-ţi îngădui a-i da măcar o singură lovitură de biciuşca, că s-ar bucura de aceasta cel puţin un pătrar. Pe lingă aceasta, l-ai jignit destul, zicîndu-i că-i necuviincios.

— . -— Nu fac caz de vorbele lui, domnişoară, spuse grefierul: ceva. mai plouat. Dealtfel, cuvîntul necuviincios nu este un cuvînt pentru care-l pot trage în judecată, dar potlogar este o calomnie de cel mai înalt grad şi îl voi face pe moş Rutledge s-o simtă şi s-o, plătească, pe -el şi pe toţi acei care, cu răutate, repetă cuvîntul, spre tulburarea orînduielilor obşteşti şi spre ponegrirea bunului meu nume.

— Lasă toate acestea, domnule Jobson, zise domni- •
şoara Vernon. Cunoşti prea bine zieătoarea : de unde nu
este, nici Dumnezeu nu cere ; cît despre faptul că ţi-ai
pierde bunul nume pe care îl ai, il plîng pe bietul om care;
l-ar găsi şi te-aş felicita din toată inima de pierdere.

— Foarte bine, doamnă — bună seara, doamnă. Nu mai am nimic de zis atît numai că sînt legi contra papistaşilor şi ar fi mai bine pentru această ţară dacă ar fi aplicate cum trebuie. Avem al treilea şi ah patrulea statut al lui Eduard al Vl-lea împotriva antifonarelor, liturghierilor, litierilor, acatistierelor, plastirilor, vieţilor sfinţilor, litiilor şi împotriva tuturor acelora care deţin, ase-

— menea farafastâcuri în stăpînirea lor, domnişoară Vernon ; mai avem somaţiunile către papistaşi pentru depunerea jurământului de credinţă — şi primul statut al regelui domnitor, care osîndeşte pe cei care refuză a-i presta — da, şi mai. sînt osînde pentru cei ce ascultă liturghia. Vezi statutul al douăzeci şi treilea al Reginei Elisabeta şi statutul al treilea al lui Iacob întiiul, capitolul douăzeci şi cinci. Mai există măsuri pentru moşiile care trebuiesc intabulate ; apoi contracte şi testamente de înregistrat la care trebuiesc plătite dări îndoite, potrivit cu articolul stabilit şi prevăzut pentru fiecare caz în parte şi...

— Vezi mai bine noua ediţie a tuturor statutelor, tipărită sub binevoitoarea grijă şi revizuire a lui Iosif Jobson, grefier la judecătoria de pace, zise domnişoara Vernon.

— De asemenea şi mai presus de toate, continuă Jobson, căci vorbesc pentru a te preveni pe dumneata, Diana Vernon, necăsătorită, neemancipată, fiind o papistaşă care nu ai depus jurăm intui de credinţă, că eşti datoare să te îndrepţi spre locuinţa dumitale pe drumul cel mai scurt, deoarece altfel te vei face vinovată de crimă de les-majestate ; — să cauţi apoi a trece apa numai pe la podurile umblătoare cunoscute, fără să zăboveşti acolo mai mult decît le trebuie apelor să scadă ; iar dacă nu ai loc în luntre, să intri în fiecare zi în apă pînă la genunchi căutînd să o treci.

— După cum văd, un soi de canon protestant pentru greşelile mele catolice, zise rîzînd domnişoara Vernon. Bine, îţi mulţumesc pentru înştiinţare, domnule Jobson, şi voi zori cît voi putea spre casă ; de acum înainte, voi vedea mai bine de gospodăria mea. Noapte bună, dragul meu domnule Jobson, pildă de bună-cuviinţă grămăticească ce eşti.

— Noapte bună, doamnă, şi ia aminte că nu te poţi juca cu legea !

— Şi pornirăm fiecare pe căile noastre deosebite.

— —• Iată cum pleacă unealta tulburării şi a vrăjbii — zise domnişoara Vernon, aruncîhd o privire după el ; este de neîndurat ca persoane de viţă, rang şi cu avere să fie supuse necuviinţelor legale ale unui mărunt linge-blide ; şi toate acestea numai pentru că sînt catolică, aşa cum era toată lumea acum mai bine de un veac —• căci, desigur, credinţa noastră are măcar meritul vechimii,

— Eram cît pe-aci să-i crăp capul nemernicului, răspunsei eu.

— Ar fi fost o faptă de tînăr nechibzuit, zise domnişoara Vernon. Totuşi, dacă mîna mea ar fi fost numai cu o uncie mai grea decît este, cred că l-aş fi făcut să-i simtă greutatea. Dar, deşi asta nu înseamnă că mă plîng, sînt trei lucruri pentru care ar trebui să fiu compătimită, dacă cineva şi-ar da osteneala să-şi irosească mila pe mine.

— —• Şi care sînt aceste trei lucruri, domnişoară Vernon, dacă pot să te întreb ?

— îmi făgăduieşti că ai să-mi hărăzeşti cea mai adîncă înţelegere, dacă îţi spun ? •

— Desigur ! Poţi să te îndoieşti_de aceasta ? îi răspunsei, apropiindu-mi calul de al ei, fără a încerca să ascund interesul ce i-1 nutream.

— Bine ! Este foarte îmbătător să fii compătimit. Iată deci cele trei păsuri pe care le am. în primul rînd, sînt o fată şi nu un flăcău, şi aş fi închisă la balamuc dacă aş face numai jumătate din cele ce aş vrea ; dacă aş avea, ca dumneata, fericirea de a putea face ceea ce îmi trece prin cap, aş înnebuni de admiraţie pe toată lumea.

— îmi pare rău că, în această privinţă, nu te pot căina aşa cum te aştepţi, răspunsei eu. Această nenorocire este atît de răspîndită, încî.t jumătate din neamul omenesc suferă din pricina ei, iar cealaltă jumătate...

— Are parte de atîtea privilegii, încît şi le păstrează cu gelozie, îmi luă vorba din gură domnişoara Vernon. Am uitat că eşti parte interesată. Nu, zise ea, văzînd că

— sînt gata să vorbesc ; surîsul acesta dulceag trebuie să fie prefaţa unui compliment frumos, arătînd foloasele deosebite de care se bucură prietenii şi rubedeniile Dianei Vernon, prin faptul că ea e născută printre iloţii lor ; dar, scuteşte-mă de această cuvîntare, bunul meu prieten, şi să vedem dacă nu ne vom putea înţelege mai bine asupra celui de al doilea act de acuzaţie pe care îl aduc soartei, aşa cum ar zice neisprăvitul acela de scrib. Aparţin unei secte asuprite şi unei religii vechi şi, în loc să primesc lauda pentru evlavia mea, aşa cum se cuvine, dealtfel, tuturor fetelor cuminţi, sînt în primejdie de a fi trimisă de către bunul meu prieten, judele Inglewood, într-o casă de corecţie, numai pentru că preaslăvesc pe Dumnezeu în acelaşi fel cu străbunii mei ; el poate să-mi spună, aşa cum i-a spus bătrînul Pembroke stareţei de la Wilton [I] cînd o scoase cu sila din mînăstire şi din gospodăria sa : „du-te de toarce, muiere — du-te de toarce"[1].

— -— Aceasta nu este un rău fără de leac, îi zisei pe un ton grav. întreabă pe învăţaţii noştri teologi, sau consultă înţelepciunea mare pe care o ai, domnişoară Vernon ; desigur că amănuntele prin care se deosebeşte crezul nostru religios de acela în care ai fost crescută...

— St ! zise Diana, cu degetul pe buze. St! să nu mai

I Clădirea mînăstirii de maici de la Wilton a fost dăruită contelui de Pembroke, la desfiinţarea ei de către Henric al VlII-lea sau de fiul său, Eduard al VT-lea. La venirea pe tron a reginei Mary — catolică bigotă — contele găsi de cuviinţă să instaleze din nou pe stareţă şi pe frumoasele călugăriţe, lucru pe care-1 făcu, rostind multe cuvinte de mihnire, cu mustrare de cuget şi îngenunchind umil în faţa maicilor pe care le-a poftit să intre din nou în mînăstireă şi în gospodăria din care el le izgonise. La urcarea pe tron a Elisabetei, schimbătorul conte reluă credinţa protestantă şi goni a doua oară pe călugăriţe din mînăstire. Protestele stareţei, care i-a amintit de pocăinţa pe care o arătase cu prilejul de mai înainte, nu i-a putut stoarce alt răspuns decît cel din text: „Du-te de toarce, muiere — du-te de toarce" (n.t.).

vorbeşti aşa. Să părăsesc credinţa vitejilor mei înaintaşi ! Dacă aş fi bărbat, aş părăsi mai degrabă steagul lor atunci

— cînd soarta luptei ar fi potrivnică şi, ca un mercenar mişel, m-aş da de partea duşmanului învingător.

— Inima dumitale, domnişoară Vernon, îţi face cinste iar, în ceea ce priveşte suferinţele la care te supune, pot spune numai că rănile îndurate din pricina conştiinţei poartă în ele şi mîngîierea loviturii.

— Da ; dar totuşi sînt usturătoare şi chinuie. Din cîte văd însă, cu inima de piatră pe care o ai, faptul că aş putea meliţa cînepa sau toarce un fuior, depănînd un fir nemaipomenit de grosolan, te înduioşează tot aşa de puţin ca şi osînda de a purta scufe şi spelci, în loc de pălărie de castor cu cocardă ; aşa că nu mă voi mai osteni să-ţi povestesc şi cel de al treilea prilej de nemulţumire ce-l am.

— Ba nu, draga mea domnişoară Vernon, nu-ţi retrage încrederea ; îţi făgăduiesc că întreita compătimire pe care ţi-o datoresc pentru neobişnuitele dumitale pricini de necaz o voi simţi cu vîrf şi îndesat Ia auzul celei de a treia, numai să nu fie una pe care să o împărţi cu toate femeile din lume sau cu toţi catolicii din Anglia, care, domnul să-i aibă în pază, sînt în număr mai mare decît am dori noi protestanţii să fie, în sîrgul nostru pentru biserică şi stat.

— Este intr-adevăr, zise Diana, pe un ton cu totul schimbat şi cu o înfăţişare mai gravă decît pînă acuma, o nenorocire vrednică de compătimire. De felul meu sînt, după cum vezi prea bine, o fire sinceră şi dintr-o bucată — o fată simplă şi inimoasă, căreia i-ar fi drag să se poarte deschis şi cinstit cu întreaga lume ; dar soarta m-a încurcat într-o urzeală cu atîtea fire, mreji şi împletituri, încît de-abia îndrăznesc să mai spun un cuvînt, de frica urmărilor ce le-ar avea de suportat, nu atît eu, cît alţii.

— Aceasta este într-adevăr o nenorocire, domnişoară Vernon, care mă atinge la inimă şi la care de-abia m-aş fi putut aştepta.

—

— •— O, domnule Osbaldistone, dacă ar şti cineva, dae-ai şti numai cît de greu îmi vine să-mi ascund durerea inimii sub o înfăţişare senină, ţi-ar fi într-adevăr milă de mine. Fac rău, poate, că-ţi vorbesc chiar şi atîta despre starea mea ; dar, dumneata eşti un tînăr cu judecată şi pătrundere, şi eşti desigur nerăbdător să-mi pui o sută de întrebări despre întîmplările care s-au petrecut astăzi, de partea pe care a luat-o Rashleigh la scăparea dumitale din acest mărunt bucluc, despre multe alte lucruri care ţi-au atras luarea-aminte, şi nu mă pot hotărî să-ţi răspund cu făţărnicia şi iscusinţa care ar trebui ; aş face-o în chip neîndemînatec şi aş pierde, atît buna dumitale părere — dacă am avut parte de ea — cît şi pe a mea. Mai bine să-ţi spun de îndată : nu-mi pune nici o întrebare, căci nu este în puterea mea să-ţi răspund.

— Domnişoara Vernon rosti aceste cuvinte cu un ton atît de simţit, încît m-a impresionat puternic. Eu o asigurai că nu va trebui să se teamă nici de faptul că o voi plictisi cu întrebări nelalocul lor, nici la faptul că voi înţelege greşit refuzul ei de a răspunde la întrebările care ar putea părea obişnuite sau cel puţin pe înţelesul tuturor.

— Prea îndatorat îţi sînt, zisei eu, pentru interesul arătat cînd m-am găsit la strîmtoare, ca să nesocotesc acum încrederea pe care, în bunătatea dumitale, mi-ai dovedit-o, căutînd să-ţi aflu tainele. Ceea ce nădăjduiesc şi te rog să faci fără nici o şovăire apel la serviciile mele, dacă acestea ţi-ar putea fi vreodată de folos.

— îţi mulţumesc, îţi mulţumesc, răspunse ea. Glasul dumitale nu are sunetul făţarnic al Celui care face complimente, ci este al unuia care ştie ce legămînt îşi ia. Dacă vreodată, prin imposibil — dar nu este cu putinţă — dacă vreodată s-ar ivi un astfel de prilej, te voi întreba dacă-ţi aminteşti de această făgăduinţă ; te asigur că nu mă voi supăra dacă o vei uita, căci îmi ajunge faptul că azi eşti sincer în intenţiile dumitale ; multe se pot întîmpla şi

—

—este cu putinţă ca gîndurile să ţi se schimbe înainte ca eu să-ţi cer ajutorul, dacă vreodată ar veni clipa în care să o ajuţi pe Die Vernon, ca şi cum i-ai fi frate Dianei Vernon. /

— Chiar dacă aş fi fratele Dianei Vernon, zisei eu, nu aş putea să-i dau mai mult sprijin şi ajutor. Acuma, mi-e teamă că nu am voie să întreb dacă Rashleigh m-a ajutat sau nu de bună-voie ca să scap din această încurcătură ?

— Pe mine, nu.; dar îl poţi întreba chiar pe el şi poţi fi sigur că îţi va răspunde *da ;* pentru că, decît să lase să se plimbe stingheră prin lume o faptă bună, ca un adjectiv nepotrivit într-o frază prost făcută, mai degrabă şi-o însuşeşte, devenind el substantivul cu care să se acorde acel adjectiv.

— Şi nu pot să întreb nici dacă acest Campbell a fost el însuşi acela care l-a uşurat pe domnul Morris de geamantanul lui, nici dacă scrisoarea pe care a primit-o grefierul nu era un vicleşug spre a-l scoate din scenă, tocmai ca să nu pună piedici eliberării mele ? Nu trebuie nici să întreb...

— Pe mine nu trebuie să mă întrebi nimica, zise domnişoara Vernon, aşa că este cu totul zadarnic să-mi' pui atîtea întrebări. Trebuie să ai aceeaşi bună părere despre mine, ca şi cînd ţi-aş fi răspuns la toate şi, pe deasupra, la încă vreo douăzeci, tot aşa de curgător cum ar fi putut-o face Rashleigh ; ia seama că, de cîte ori îmi ating bărbia cu degetul în acest chip, este un semn că nu-ţi pot vorbi despre subiectul care te preocupă în acea clipă. Trebuie să hotărăsc anumite semne prin care să ne înţelegem între noi, căci de acum înainte vei fi confidentul şi sfetnicul meu, fără însă a şti nimic din îndeletnicirile mele.

— Nimic nu poate fi mai cuminte, răspunsei eu, rîzînd ; iar măsura cu care îmi împărtăşeşti necazurile nu va

— fi egalată, poţi fi sigură, decît de înţelepciunea sfaturilor mele.

— Discutînd în felul acesta, am ajuns la Osbaldistone Hali simţind unul faţă de celălalt cea mai bună dispoziţie ; acolo găsirăm familia în toiul chefului de seară.

— Adu ceva de mîncare pentru domnul Osbaldistone şi pentru mine în bibliotecă, zise domnişoara Vernon unui slujitor. Trebuie să am grijă de dumneata, adăugă ea, întorcîndu-se spre mine, şi să nu te las să mori de foame în această casă, unde belşugul curge gîrlă ; altfel, nu văd cum ţi-aş putea arăta ascunzătorile mele. Această bibliotecă este vizuina mea — singurul loc din casă unde pot scăpa de urangutani, adică de verii mei. Ei nu îndrăznesc să pătrundă aici, căci le e frică, presupun, să nu cadă cumva vreun ceaslov din rafturi şi să le spargă capul ; căci altă înrîurire cărţile nu pot avea asupra capetelor lor ; aşa încît, urmează-mă.

— O urmai prin săli şi odăi, prin coridoare boltite, cu scări în spirală, pînă ajunserăm în încăperea unde ceruse să ni se aducă cina.

— CAPITOLUL X

— In vastul edificiu» de nimeni cunoscut,

— Un loc retras şi singur, numai de ea ştiut
Pridvoarele-s umbrite şi cărţi în rafturi ţin
Ca hrană pentru suflet, ca leacuri pentru chin.

— Anonim

— •*

— Biblioteca din Osbaldistone Hali era o încăpere posomorită, în care vechile rafturi de stejar se încovoiau sub povara greoaielor in-folio [1], aşa de dragi secolului al şaptesprezece tea, din care, fie zis în treacăt, am spicuit materie pentru volumele noastre mai mici in-quarto[2] şi in-octavo [3] şi care, cercetate din nou, ar putea fi iar micşorate şi împărţite în douăsprezece sau chiar în broşuri, dacă fiii noştri vor fi mai uşuratici ca noi. Colecţia de cărţi cuprindea multe opere clasice, de istorie veche a noastră şi istorie străină şi mai ales lucrări de teologie. Totul era într-o mare neorînduială. Preoţii, care, rînd pe rînd, de-a lungul anilor, fuseseră capelanii castelului, erau singurele persoane care pătrundeau între zidurile ei, pînă ce setea de citit a lui Rashleigh îl făcuse să tulbure prea cinstiţii păianjeni, care acopereau rafturile cu pînzele lor. Sortit fiind bisericii, purtarea 2uî Rashleigh apărea mai puţin ciudată în ochii tatălui său decît a altora din urmaşii săi care s-ar fi dedat la asemenea îndeletniciri neobişnuite ; astfel că sir Hildebrand încuviinţa să se facă unele reparaţii în bibliotecă, spre a fi şi aceasta o încăpere în care să se poată sta. Totuşi, întreaga încăpere avea înfăţişare de paragină, pe cît de bătătoare la ochi, pe atît de neplăcută ; comoara de cunoştinţe care îi îmbrăca pereţii nu izbutise a-i- ascunde acest cusur. Tapetele erau zdrenţuite şi rafturile mîncate de carii, mesele, băncile şi scaunele, cu toate că erau greoaie şi grosolane, se clătinau, iar grătarele din cămin erau ruginite şi rareori se bucurau de căldura lemnelor sau a cărbunilor. Toate acestea arătau dispreţul pe care stăpînii castelului din Osbaldistone îl aveau pentru învăţătură şi pentru cărţile în care se adună’comorile ei.

—

— Locul acesta ţi se pare cam părăsit, nu-i aşa ? zise Diana, în timp ce eu aruncam o privire prin încăperea m neorînduială ; dar pentru mine este un mic rai, căci este aproape al meu şi aici nu mă tem să fiu tulburată de nimeni. Atîta timp cît am fost prieteni, Rashleigh o stăpinea împreună cu mine.

— Şi nu măi sînteţi prieteni? a fost întrebarea mea firească.

— îndată îşi ridică degetul la gropiţa din bărbie, luînd o înfăţişare severă, de îndemn la tăcere.

— încă sîntem aliaţi, urmă ea, fiind legaţi de împrejurări şi interese comune, ca şi alte puteri confederate ; dar mi-e teamă că numai tratatul de alianţă a mai rămas din toate sentimentele de prietenie, care au dus la încheierea lui, aşa cum se întîmplă atît de des. în orice caz, ne vedem mult mai puţin şi, cînd el intră prin uşa de colo, eu mă fac nevăzută prin uşa de aici ; aşa că, după ce ne-am dat seama că unul din noi era de prisos în această încăperef, oricît de mare pare, Rashleigh, care deseori are treburi prin alte părţi, mi-a cedat drep-

— turile sale în chip mărinimos ; iată de ce acum încerc să-mi însuşesc singură învăţătura pentru care mai înainte el îmi slujea de călăuză.

— Şi ce studiezi, dacă pot îndrăzni să întreb ?

— O poţi face, fără cea mai mică teamă de a mă vedea ridieînd degetul la bărbie. Ştiinţele şi istoria sînt materiile pe care le preţuiesc mai mult, dar mă mai ocup şi de poezie şi de operele clasice.

— Şi de operele clasice ? Le citeşti chiar în original ?

— Nici vorbă că da ; Rashleigh, care nu-i un cărturar de dispreţuit, m-a învăţat atît greaca şi latina, cît şi cele mai multe din limbile europene de astăzi. Te asigur că s-a cheltuit multă osteneală cu educaţia mea', deşi nu pot să cos un tiv, nici să fac o cusătură cu puncte în cruce, nici să gătesc o budincă, nici, după cum a spus despre mine, cu atît adevăr şi graţie, cu bunăvoinţă şi bună creştere, dolofana soţie a parohului, că nu pot face nici un lucru folositor în această lume.

— Şi alegerea studiilor s-a făcut după gustul lui Rashleigh sau al dumitale, domnişoară Vernon ? întrebai feu.

— Hm ! zise ea, şovăind parcă să răspundă la întrebare. Nu face să-mi ridic arătătorul ; parte după gustul lui, parte după al meu. Deoarece afară, în aer liber, am învăţat să călăresc şi să pun la nevoie şaua şi dîrlogii la cal, să sar peste o poartă cu cinci curmezişuri şi să trag cu puşca fără a clipi din ochi, precum şi toate celelalte îndeletniciri bărbăteşti de care sînt atît de ahtiaţi neciopliţii mei veri, voiam ca în casă, la fel cu înţeleptul meu văr, să citesc greaca şi latina şi să mă apropii de pomul înţelepciunii, pe care voi, bărbaţii cărturari, aţi vrea să-l păstraţi numai pentru voi înşivă — ca răzbunare, cred, pentru partea luată de mama noastră a tuturor la primul păcat.

— Şi Rashleigh desigur că a fost bucuros să te ajute îa învăţătură, nu ?

—

— Era dornic să mă aibă ucenică, dar nu putea să mă înveţe decît ceea ce ştia şi el; nu era să mă instruiască în tainele spălării gulerelor de dantelă, sau ale tivirii batistelor de chembrică, presupun.

— -— Recunosc ispita de a avea un astfel de ucenic şi nu mă îndoiesc că ea a cumpănit mult în hotărîrea dascălului.

— O, dacă începi să cercetezi care au fost ţelurile pentru care Rashleigh a făcut-o, degetul meu se apropie iarăşi de bărbie. îţi pot vorbi deschis numai despre ţelurile mele. Aşadar, ca să reluăm povestea de unde am lăsat-o, el a renunţat la bibliotecă în folosul meu şi nu mai vine aici decît după ce cere şi obţine voia mea, astfel că mi-am îngăduit să fac aici loc pentru bunurile şi lucruşoarele mele, după cum poţi vedea privind împrejur.

— Să am iertare, domnişoară Vernon, dar nu desluşesc nimic pe aceşti pereţi, care ar putea să te aibă pe dumneata ca stăpînă.

— ■—- Aceasta pentru că nu vezi vreun ciobănaş sau vreo ciobăniţă lucraţi în lînă, aşezaţi frumos într-o ramă de abanos negru, sau vreun papagal împăiat, sau vreo colivie plină de canari, sau vreun necesar de lucru, brodat cu beteală de argint înnegrit, sau vreo masă de toaletă, cu tot atîtea' rînduri de sertare lăcuite şi aşezate ca foile într-o plăcintă de Crăciun, sau vreun clavecin stricat, sau vreo lăută cu trei coarde, sau cutiuţe încrustate cu pietricele şi scoici, sau vreo cusătură de mînă sau altfel de lucru, sau vreo căţeluşă de salon cu o droaie de pui care n-au făcut încă ochi. Nu stăpînesc nici o astfel de comoară, reluă ea, după un răgaz, în care a mai răsuflat puţin, după lungul pomelnic pe care îl făcuse. Dar, iată aici spada strămoşului meu, sir Richard Vernon, ucis de Shrewsbury şi ponegrit urît de un ins amărît

—

— cu numele de Will Shakespeare *, a cărui dragoste pentru partidul lancasterian, precum şi o oarecare îndemînare în arta de a scrie, a întors pe dos faptele istorice ; lîngă această armă temută atî'rnă zaua unui alt Vernon şi mai vechi, care a fost scutierul Prinţului Negru. Soarta acestui strămoş a fost opusul celeia a urmaşului său, deoarece el este mai degrabă îndatorat poetului, care s-a ostenit să-l cînte, cu mai multă bunăvoinţă decît pricepere :

— In vălmăşagul luptei, an cavaler de soi
Cu numele de Vernon, pe scut cu un cimpoi,

— Ca zmeul peste cîmpuri, în luptă năvălea.

— Lăsînd altora prada, el capele tăia.

— Iată şi un nou model de martingală născocit de mine —
—o mare îmbunătăţire faţă de martingala ducelui de New-castle ; iată căiţa şi clopoţeii şoimului meu Cheviot, care la Horsely s-a înfipt în ciocul unui blţlan, ca într-o frigare ; — sărmanul Cheviot ! pe lingă el, oricare din şoimii cocoţaţi acolo în curte nu este decît un vindereu sau un biet uliu ; acolo este puşca mea uşoară de vînă-toare cu zăvor perfecţionat ; mai sînt aici încă vreo două-

zeci de alte comori, una mai de preţ ca cealaltă ; iată una care vorbeşte singură.

— Arătă spre un portret în mărime naturală, pictat de Van Dyck, încadrat într-o ramă de stejar sculptat, pe care erau cioplite, în litere gotice, cuvintele *Vernon seni-per viret.* Privii la ea, cerîndu-i lămuriri. Nu cunoşti, zise ea, cu o oarecare mirare, deviza noastră — deviza familiei Vernon, în care :

— Ca-n orice crimă gravă cu variate sensuri
Cuvîntul singuratic ia două înţelesuri ?

— t în piesa *Regele Hernie ai Vl-lea,* partea I, a lui WiUiâm Shakespeare, există un personaj cu numele de Vernon, partizan al casei de Lancaster sau al rozei albe, în războaiele dintre cele două roze (n.t.).

— Atunci nu cunoşti nici herbul familiei, fluierele ? şi arătă spre anmoriile cioplite pe un scut de stejar, în jurul căruia se încolăcea textul devizei.

— Fluiere ! — par mai degrabă nişte ţurloaie. Dar te rog, nu fi supărată de neştiinţa mea, zisei, văzînd că
i se îmbujorează obrajii, nu vreau să înfrunt herbul familiei dumitale, de vreme ce nu-l cunosc nici pe cel al familiei mele.

— Dumneata* un Osbaldistone, mărturiseşti aceasta ? izbucni ea. Cum aşa ? Percie, Thornie, John, Dickon — Wilfred chiar, ar putea să-ţi fie dascăli. Chiar neştiinţa însăşi este mai brează decît dumneata.

— Mărturisesc cu ruşine, draga mea domnişoară Vernon, că tainele înspăimântătoarelor hieroglife ale heraldicei sînt lot atît de nepătruns pentru mine ca şi cele de pe piramidele Egiptului.

— , — Cum este cu putinţă ? Chiar şi unchiul meu citeşte
— pe John Gwiilyn, eîteodată în serile de iarnă. Nu cunoşti semnele heraldice ? La ce s-o fi gîndit tatăl dumitale de nu te-a învăţat ?

— La semnele aritmetice, răspunsei eu, căci el socoteşte o cifră mai de preţ decît toate blazoanele cavalereşti. Deşi sînt peste măsură de neştiutor, am destule cunoştinţe şi pricepere ca să pot gusta această minunată pictură, în care cred că văd acelaşi aer de familie pe care-l ai şi dumneata. Ce ţinută firească şi plină de demnitate
— ce bogăţie de culori — ce adîncime şi intensitate au umbrele !

— Este într-adevăr o pictură bună ? întrebă ea.

— Am văzut multe din picturile faimosului artist, răspunsei eu, dar nici una nu mi-a plăcut mai mult.

— Bine, eu mă pricep tot atît de puţin în pictură cum te pricepi dumneata în heraldică, răspunse domnişoara Vernon ; am totuşi, faţă de dumneata, folosul de a mă fi desfătat întotdeauna din plin cu această pictură, deşi nu i-am cunoscut valoarea.

— i;u

1
6

— Deşi eu am dispreţuit fluierele şi tobele şi toate născocirile ciudate ale heraldicei, ştiu totuşi că în vremurile vechi ele au slujit pe cîmpurile de glorie. Dar, vei recunoaşte că înfăţişarea lor nu atrage o persoană necunoscătoare, atît cît o face o pictură bună. Cine este persoana al cărei chip îl vedem aici ?

— Bunicul meu, care a împărtăşit nenorocirile lui Carol I, de asemenea, îmi pare rău că adaug, şi desfrâul fiului său. Averea noastră strămoşească a fost mult ştirbită de cheltuielile sale nesăbuite ; urmaşul său, nefericitul meu tată, a pierdut-o cu totul. Dar să le fie de bine celor care o stăpînesc acum — ea a fost pierdută în slujba credinţei.

— Tatăl dumitale bănuiesc că a avut de suferit de pe urma vrajbelor politice ale timpului ?

— Da, aşa este ; a pierdut tot ce avea. Astfel, copila lui a rămas orfană, mîncînd pîinea altora, supusă bunului . plac al acestora şi silită să se plece gusturilor lor ; totuşi, sînt mai mîndră de el că s-a purtat aşa, decît dacă ar fi fost mai ^prevăzător şi mai puţin dîrz, şi m-ar fi lăsat stăpînă peste toate moşiile bogate şi frumoase pe care strămoşii lui le-au stăpînit cîndva.

Pe cînd grăia astfel, slujitorii au adus cina împiedicîndu-ne de a mai vorbi altceva decît lucruri obişnuite.

După ce terminarăm cina noastră uşoară şi după ce , vinul a fost pus pe masă, slujitorul ne spuse că domnul Rashleigh a cerut să fie vestit cînd se vă sfîrşi masa R jastră.

— Spune-i, zise domnişoara Vernon, că vom fi bucuroşi să-l vedem, dacă vrea să vină încoace ; mai pune un pahar pe masă şi adu un scaun, apoi poţi să părăseşti camera. Va trebui să-l însoţeşti, cînd va pleca, urmă ea,

întorcîndu-se către mine ; chiar o bunăvoinţă ca a mea nu poate îngădui unui tînăr să-mi ţină de urît mai mult ca opt ore din cele douăzeci şi patru ; şi cred că sîntem împreună de cel puţin atîta timp.

—

— Bătrînul cu coasa în mînă[1], răspunsei, s-a mişcat atît de Tute, încît nu i-am putut urmări paşii.

— St ! zise domnişoara Vernon. Iată că soseşte Rashleigh ; şi îşi îndepărtă scaunul, de care îl apropiasem prea mult pe al meu, astfel încît să mărească distanţa dintre noi.

— Ciocănitul uşor în uşă, felul domol de a deschide uşa după ce fu poftit să intre, modul dinadins smerit în care se ţinea şi umbletul prefăcut ca de pisică dovedeau că educaţia lui Rashleigh Osbaldistone la colegiul de la Sft. Omers se potrivea cu părerile pe care le aveam despre purtarea unui iezuit desăvîrşit. Nu mai este nevoie să adaug că, eu fiind un protestant convins, aceste păreri nu erau dintre cele mai bune.

— De ce ai găsit de cuviinţă să mai baţi la uşă. întrebă domnişoara Vernon, cînd ştiai prea bine că nu sînt singură ?

— Vorbise izbucnind de nerăbdare, ca şi cînd ar fi simţit că înfăţişarea rezervată şi grijulie a lui Rashleigh ascundea insinuarea unei bănuieli necuviincioase.

— Dumneata m-ai învăţat să bat la uşă în acest chip desăvîrşit, frumoasa mea verişoară, răspunse Rashleigh. fără a-şi schimba vocea sau felul de a fi. Acest obicei mi-a devenit o a doua natură.

— Preţuiesc mai mult sinceritatea decît curtenia, o ştii prea bine ! fu răspunsul domnişoarei Vernon.

— Curtenia este un domnişor galant, curtean după nume şi profesiune, răspunse Rashleigh, deci cu atît mai potrivită pentru iatacul unei doamne.

— Dar sinceritatea este un 'adevărat cavaler, răspunse domnişoara Vernon, şi deci, vere, cu atît mai bine venită. Dar,'să sfîrşim o dezbatere care cred că nu prea desfată pe noua dumitale rudă ; aşază-te, Rashleigh. şi ciocneşte un pahar de vin cu domnul Francis Osbal-

— ’ Timpul, divinitate, păgînă, pe cape cei vechi o reprezentau în chipul unui bătrîn cu aripî, ţinînd în mînă o coastă (n.t.).

—

— distone. Eu mi-am luat însărcinarea să-l poftesc la cină, pentru a nu face de rîs ospitalitatea familiei.

— Rashleigh se aşeză şi îşi umplu paharul, aruncîridu-şi privirea cînd la Diana, cînd la mine, cu o îndoială pe care nu o putea ascunde cu totul, deşi se străduia din răsputeri : mi se părea că nu prea ştia în ce măsură Diana îmi împărtăşise gîndurile ei ; mă grăbii să îndrum conversaţia pe un făgaş care să-i dea siguranţa că ea nu a putut trăda vreuna din tainele pe care le împărţeau ei doi.

— Domnişoara Vernon, îi zisei, m-a îndemnat să-ţi mulţumesc, domnule Rashleigh, pentru că am scăpat aşa grabnic de învinuirea atît de caraghioasă a lui Morris ; dar temîndu-se pe nedrept că recunoştinţa mea nu ar fi destul de adîncă pentru a-mi aminti de această datorie, mi-a aţîţat curiozitatea, trimiţmdu-mă la dumneata ca să-mi povesteşti, sau, mai degrabă, să-mi desluşeşfi *Întâmplările* acestei zile.

— Adevărat ? răspunse Rashleigh ; credeam (privind ţintă la domnişoara Vernon) că domnişoara însăşi putea fi tîlmaciul meu.

— Ochii lui, părăsind-o pe ea, se îndreptară către mine, ca şi cînd ar fi căutat să vadă, din trăsăturile feţei mele, dacă Diana îmi spusese atît de puţine lucruri pe cit arătaseră cuvintele mele. Domnişoara ’ Vernon răspunse la privirea lui inchizitorială cu una de hotărît dispreţ ; pe cînd eu, neştiind dacă trebuia să-l dispreţuiesc sau să mă eupăr pentru bănuiala lui atît de făţişă, răspunsei :

— Dacă bunul dumitale plac, domnule Rashleigh, îţi cere, ca şi domnişoarei Vernon, să mă laşi mai departe în necunoscut, nu am altceva de făcut decît să mă supun ; dar, te rog, nu mă lipsi de lămuririle dumitale, închipuindu-ţi că am şi aflat ceva privitor la această afacere. îţi spun, pe cuvîntul meu de onoare, că nu ştiu mai mult decît portretul de colo despre cele ce s-au petrecut astăzi în faţa ochilor mei; atît numai că domnişoara Vernon

— mi-a dat a înţelege că ai acţionat cu multă bunăvoinţă în-sprijinul meu.

— —• Domnişoara Vernon a lăudat peste măsură umilele mele' strădanii, zise Rashleigh, deşi vă rog să credeţi că- mi-am dat toată osteneala. Adevărul este că m-am repezit în galop ca să înduplec pe vreun membru aî familiei noastre ca, împreună cu mine, să fie chezaş pentru dumneata, aceasta fiind vădit felul în care te puteam ajuta cel mai bine, sau cel puţin aşa crezînd în neghiobia mea ; tocmai în acest timp l-am întîlnit pe un anume Gawmil — Colville •—• Campbell, sau cam aşa ceva. Deoarece înţelesesem de la Morris că el a fost de faţă cînd s-a săvîrşit tîlhăria, am căutat să-l conving (şi mărturisesc că am izbutit cu destulă greutate) să depună mărturie pentru dezvinovăţirea dumitale ; bănuiesc că acesta a fost mijlocul prin care ai fost salvat dintr-o situaţie atît de neplăcută.

— Adevărat. îţi sînt foarte îndatorat pentru faptul că ai obţinut un martor atît de potrivit în apărarea mea. Dar nu pot'înţelege de ce (el fiind, după cîte spunea, un tovarăş de suferinţa al lui Morris) a fost atît de greu de convins să iasă din umbră şi să depună o mărturie, fie pentru a învinovăţi pe tîlharul adevărat, fie pentru a scoate din cauză, pe un om nevinovat.

— ■— Nu cunoşti, domnul meu, firea neamului din care face parte şi el, răspunse Rashleigh ; cumpătarea, chibzuinţă şi prevederea le sînt însuşirile de căpetenie ; ele sînt însă transformate, datorită unui patriotism înfocat, dar strimt, într-o alcătuire, care ar fi, să zicem, prima, dintr-o serie de fortificaţiuni concentrice, care apără pe scoţian de năvala ideilor filantropice. Dacă treci de această fortificaţie, vei găsi o altă împrejmuire, mai apropiată şi mai dragă inimii lui, dragostea faţă de ţinutul, de satul său şi foarte probabil, de clanul[I] său ; luînd cu asalt acest de al doilea obstacol, ajungi la al treilea — dragos-

I *Clan* — trib sau familie în Scoţia, cu un şef ereditar (n.t.).

— tea lui de familie ; tatăl, mama, fiii, fiicele, unchii, mătuşile şi verii săi, pînă la a noua spiţă. între aceste hotare sălăşluieşte dragostea de omenire a scoţianului, şi ea nu răzbeşte la cel dinafară, pînă ce nu a umplut cu totul cercurile dinlăuntru. Inima lui bate în mijlocul acestor cercuri şi fiecare pulsaţie devine din ce în ce mai slabă, pînă cînd — dincolo de ultima împrejmuire — abia se mai simte. Şi ce e mai rău, în centrul tuturor acestor întărituri concentrice, dacă le-ai putea străbate pe toate, vei găsi o cetate mai înaltă, mai puternică şi mai grea de cucerit decît toate celelalte : dragostea scoţianului pentru el însuşi.

— Toate acestea nu sînt decît nişte metafore foarte grăitoare, Rashleigh, zise domnişoara Vernon, care asculta cu o vădită nerăbdare ; la cele ce spui există numai două obiecţii : întîi, că nu sînt adevărate ; al doilea, chiar dacă ar fi adevărate, ele nu au nici o legătură cu cel despre'care vorbim.

— •—• Sînt adevărate, prea frumoasa mea Diana, răspunse Rashleigh ; şi sînt în directă legătură cu cele despre care vorbim. Sînt adevărate, întrucît nu poţi nega că şi eu îmi cunosc atît ţara, cît şi poporul ; şi îi descriu firea, după adinei şi amănunţite cercetări. Şi au legătură directă în afacerea noastră, pentru că răspund la întrebarea domnului Francis Osbaldistone şi arăt de ce acest scoţian cumpătat, văzînd că ruda noastră nu era nici compatriotul său, nici un Campbell, nici măcar un văr de al său, oricît de depărtat, după felul lor încîlcit în care îşi socotesc înrudirile — şi, peste toate, fără a întrezări vreo putinţă de cîştig sau folos pentru el, ci, dimpotrivă, multă pierdere de timp şi întîrziere în treburile...

— Şi încă alte neajunsuri de un soi poate şi mai grozav, întrerupse domnişoara Vernon.

— Din care, fără îndoială, ar putea fi multe, întări Rashleigh, urmînd pe acelaşi ton. Pe scurt, cele ce am spus arată de ce acest om, neputînd trage nădejde într-un cîştig şi temîndu-se de unele neajunsuri, a avut

—
— nevoie de atîtea rugăciuni pînă s-a convins că trebuie să facă mărturie în folosul domnului Osbaldistone.

— Ceea ce mă miră mult, zisei eu, este că,, aruncînd o privire asupra declaraţiei sau cum i se spune, a domnului Morris, nu am văzut să fi pomenit că numitul Campbell ar fi fost în tovărăşia sa atunci cînd s-a întîlnit cu răufăcătorii.

— Eu am înţeles de la Campbell că el îl făcuse pe Morris să se jure a nu pomeni de aşa ceva, răspunse Rashleigh. Motivul de a cere un astfel de legămînt poţi să-l ghiceşti din cele ce am spus pînă acum : Campbell dorea să se întoarcă în ţara lui neîntârziat şi nestînjenit de cercetările judiciare la care ar fi trebuit să ia parte, dacă, în timp ce mai era încă dincoace de graniţă, s-ar fi aflat* că el a fost de faţă la tîlhărie.

— Dar numai să ajungă el la Forth şi te asigur că Morris va spune tot ce ştie despre el, şi, poate, chiar mult mai multe. Pe lîngă aceasta, Campbell este un negustor de vite cu legături foarte întinse şi deseori are de trimis cirezi mari în Northumberland ; avînd de făcut o astfel de negustorie, ar fi un mare nătărău dacă s-ar pune rău cu hoţii noştri din Northumberland, care sînt oamenii cei mai răzbunători din lume.

— Aş putea să jur că aşa este, zise domnişoara
—Vernon, cu un ton din care se înţelegea ceva mai mult decît o simplă întărire a spuselor lui. ,

— Totuşi, zisei eu, revenind la subiect, chiar dacă aş înţelege motivele puternice pe care le-ar fi avut Campbell de a dori ca Morris să nu sufle nici o vorbă despre făgăduinţa lui, după ce tîlhăria s-a săvîrşit totuşi, nu văd cum a ajuns să aibă o înrîurire atît de mare asupra acestui om, încît să-l facă să ascundă acest lucru, cu văditul risc ca povestea lui să nu afle crezare.

— Rashleigh a fost şi el de părerea mea că era într-adevăr ceva foarte neobişnuit şi păru să regrete că nu-l

—

— cercetase mai îndeaproape pe scoţian asupra acestui punct, pe care într-adevăr şi el îl găsea foarte de neînţeles.

— Dar, mă înti’ebă el îndată după aceasta, eşti sigur că faptul că Morris era întovărăşit de Campbell nu a fost deloc pomenit în declaraţia sa ?

— Am citit hîrţoaga la mare repezeală, spusei eu. Dar sînt încredinţat că nicăieri nu pomenea de aşa ceva cel mult, o fi adus vorba foarte pe departe, de vreme ce mi-a scăpat din vedere.

— Adevărat, adevărat, răspunse Rashleigh, trăgîn-du-şi spuza pe turta lui, sînt aplecat să cred, ca şi dum-neata, că această întovărăşire a fost pomenită în decla-raţie, dar atît de pe departe încît ţi-a scăpat din vedere. Iar în ceea ce priveşte înrîurirea lui Campbell asupra lui Morris, bănuiesc că o fi cîştigaţ-o datorită faptului că Morris este un om atît de fricos. Omul acesta, cu inima cît puricele, Morris, se află, după cîte înţeleg, în drum spre Scoţia, unde guvernul i-a hărăzit o oarecare slujbă ; avînd vitejie cît un porumbel mînios sau cît un şoarece mărinimos, poate că i-a fost frică să înfrunte reaua voinţă a unui paiiagiu de teapa lui Campbell, a cărui înfăţişare era numai bună ca să-l bage în sperieţi. Ai băgat de seamă că domnul Campbell are, uneori, un fel de a fi pătrunzător şi vioi, iar în glasul şi ţinuta sa, ceva din apucăturile ostăşeşti.

— Recunosc, răspunsei eu, că în înfăţişarea sa m-a izbit ceva care, uneori, părea să fie de-a dreptul sălbatec, sau chiar primejdios, şi foarte puţin potrivit îndeletnicirilor sale paşnice. A servit vreodată în oştire ?

— Da-nu — n-aş putea spune că a *servit* cu adevă-rat ; dar, ca şi majoritatea compatrioţilor săi, a -învă-ţat, cred, meşteşugul armelor. într-adeVăr, pe dealurile Scoţiei, toţi poartă arme, începînd din copilărie şi pînă la mormînt. Aşa că, dacă îl cunoşti cîtuşi de puţin pe tovarăşul dumitale, îţi vei da uşor seama că, mergînd într-o asemenea ţară, va face tot ce-i va sta în putinţă ca să

—

— ocolească orice prilej de ceartă cu vreunul din localnici. Dar, haide, văd că nu îţi goleşti paharul ; fiind şi eu, în privinţa dragostei de băutură, un Osbaldistone degenerat, dacă pofteşti în camera mea, vom face împreună o partidă de pichet.

— Ne ridicarăm amîndoi să ne luăm rămas bun de la domnişoara Vernon, care, din cînd în cînd, îşi stăpinea cu greutate vădită ispita puternică de a-i stăvili lui Rashleigh şirul amănuntelor. Tocmai cînd eram pe cale să părăsim camera, focul ce mocnea izbucni deodată.

— Domnule Osbaldistone, zi.se ea, dumneata singur îţi poţi da seama şi poţi cumpăni temeiul sau lipsa de temei a spuselor lui Rashleigh în privinţa oamenilor de teapa domnului Campbell şi a domnului Morris. Dar, ponegrind Scoţia, a mărturisit strimb împotriva unei ţări întregi ; eu îţi cer să nu dai crezare mărturiei lui. •

— Mi-e teamă, răspunsei eu, că îmi va veni cam greu .să ascult de poruncă dumitale, domnişoară Vernon ; trebuie să mărturisesc că din pricina creşterii pe care am primit-o am rămas cu păreri foarte puţin prielnice vecinilor noştri de la miazănoapte.

— Nu te încrede in cele ce ai învăţat mai demult,' domnule, zise ea, şi dă voie fiicei unei scoţiene să te roage să cinsteşti ţara în care unul din părinţii ei a văzut lumina zilei, pînă ce părerea pe care ţi-o vei face singur îţi va arăta că nu sînt demni de dispreţul dumitale. Păstrează-ţi ura şi dispreţul pentru făţărnicie, mîrşăvie (şi minciună, oriunde ai da peste ele. Le vei găsi din belşug, fără să părăseşti Anglia. Rămas bun, domnilor, vă doresc o seară bună.

— Şi ne arătă uşa, de parcă ar fi fost o domniţă care îşi lua adio de la curtenii ei.

— Ne-am dus în camera, lui Rashleigh, unde un slujitor ne aduse cafeaua şi cărţi de joc. Luasem hotărîrea să nu-1 mai îndemn pe Rashleigh de a-mi lămuri faptele din ziua aceea. Purtarea lui părea învăluită într-o tairtă

— . care; după părerea mea, nu îi era tocmai spre laudă ; dar pentru a mă încredinţa dacă îndoielile mele erau sau nu întemeiate, eram nevoit să aştept pînă ce nu se va mai feri de mine. Tăiarăm cărţile, ca Să vedem cine le împarte şi curînd ne fură vraja jocului. Mi se păru că văd într-însul, în timpul acestei mărunte desfătări (căci miza propusă de Rashleigh era foarte mică), o fire aprigă şi ambiţioasă. Părea că înţelege bine frumosul joc la care lua parte dar alegea, parcă în chip firesc, loviturile cutezătoare şi primejdioase, mai degrabă decît pe cele obişnuite ; dispreţuind sorţii mărunţi, dar mai bine cumpăniţi ai jocului, el hazarda totul, pentru sorţii de a pica, ripica sau a face capot pe potrivnicul său. După ce douătrei jocuri de pichet, întocmai ca muzica dintre actele unei drame, făcură să înceteze cu desăvîrşire convorbirea de pînă atunci, Rashleigh păru că se plictiseşte de joc, iar cărţile fură înlocuite de cuvîntări, ţinute aproape în întregime de el.

— Mai mult învăţat decît înţelept, cunoscînd mai bine gîndurile oamenilor decît principiile morale care ar trebui să-i călăuzească, avea totuşi un dar neobişnuit de a vorbi, pe care l-am văzut uneori atins de alţii, dar niciodată întrecut. Din felul lui de a fi, puteai vedea că îşi dă seama de aceasta ; cel puţin mie mi se păru că studiase temeinic, ca să-şi desăvîrşească darul înnăscut, formîndu-şi un grai curgător şi limpede, alegîndu-şi bine cuvintele, ajutat fiind de o imaginaţie bogată. Nu ridica niciodată glasul, niciodată nu te copleşea, nu era niciodată atît de pierdut în gîndurile sale, încît să depăşească măsura răbdării sau putinţa de înţelegere a celui cu care vorbea. Gîndurile sale veneau unul după altul, aşa cum curge apa unui izvor nesecat şi liniştit, dar totuşi bogat ; în timp ce alţii, pe care i-am auzit şi care ţinteau să aibă o conversaţie interesantă, se năpusteau ca şuvoiul tulbure din stăvilarul unui heleşteu de moară, şi pe cît erau de grăbiţi, pe atît secătuiau de iute. Nu m-am putut desface dintr-o tovă-

—

— răşie atît de fermecătoare decît tîrziu în noapte ; cînd ajunsei în camera mea, mi-a trebuit o sforţare deosebită ca să-mi amintesc firea lui Rashleigh, aşa cum mi-o închipuisem înainte de această convoi’bire în doi.

— Atît de adevărat este, dragul meu Tresham, că plăcerea şi desfătarea tocesc putinţa noastră de a privi şi de a judeca firea unui om, încît nu pot să nu mă gîndesc la gustul anumitor fructe, care sînt în acelaşi timp suculente şi picante, şi care ne fac să nu mai putem gusta sau deosebi mîncărurile pe care le luăm în gură după ele.

— CAPITOLUL XI

— Voioşii mei, de ce-aţi pălit ?
Posomoriţi de ce să fiţi ?)

— **Capul** de ce-1 plecaţi mîhnit
In castru-n care vă găsiţi ?

— Veche baladă scoţiană

— Ziua următoare s-a întîmplat să fie duminică, o zi foarte anevoie de indurat la Osbaldistone Hali : căci, după ce slujba religioasă, la care lua parte regulat toată familia, s-a săvîrşit de ochii lumii, era greu de spus asupra cărui ins, afară de Rashleigh sau de domnişoara Vernon, diavolul plictiselii îşi va revărsa duhul mai cu înverşunare. Faptul că i-an\ povestit încurcăturile mele din ajun descreţi doar pentru cîteva clipe fruntea- lui sir Hildebrand-;

“el mă felicită că am scăpat de închisoarea de la Morpeth sau de la Ilexham, cam în acelaşi fel în care mi-ar fi vorbit dacă aş fi căzut de pe cal. încercînd a sări peste o poartă cu cinci curmezişuri, ridicindu-mă apoi fără să mă fi lovit.

— Ai avut noroc, flăcăule ; altădată nu mai fi atît de cutezător. Ce dracu ! Drumul mare e deschis orişicui, fie Whig, fie Tory !

— Pe cuvîntul meu de cinste, unchiule, că nu am împiedicat pe nimeni să meargă pe el ; dar lucrul cel mai supărător este că toată lumea e încredinţată că eu sînt

— părtaş la o crimă pe care o dispreţuiesc şi o urăsc, şi pentru care, pe deasupra, mi-aş putea pierde şi capul, pe drept cuvînt. după legile ţării mele.

— Bine, bine, flăcăule ! Fie şi aşa ! Nu te întreb nimic ; nimeni nu-i dator să mărturisească împotriva' lui însuşi. Dacă nici aşa nu-i bine, apoi dă-o dracului de treabă.

— Aici, Rashleigh îmi sări într-ajutor ; dar nu mă putui împiedica să gîndesc că vorbele lui erau mai degrabă un îndemn către tatăl său, pentru ca acesta să arate că mă crede nevinovat, deşi realitatea ar fi alta.

— Desigur că nu vei stărui, dragul meu tată, ca să jigneşti în propria dumitale casă pe propriul dumitale nepot, părînd să te îndoieşti de cele ce el afirmă cu atîta tărie. Fără îndoială, eşti cu totul îndreptăţit să-i dai deplină crezare, şi sînt sigur că, dacă ar fi un lucru pe care l-ai putea face ca să-l ajuţi în această ciudată afacere, el ar cere ajutor de la bunătatea dumitale. Dar vărul meu Frank a fost scos din cauză ca un om nevinovat şi nimeni nu are dreptul să-l creadă altfel. Cît despre mine, nu am^nici cea mai mică îndoială despre nevinovăţia sa ; şi îmi pot închipui că cinstea familiei cere să susţinem aceasta sus şi tare, cu vorba şi cu sabia, împotriva ţării întregi.

— Rashleigh. zise tatăl, uitîndu-se ţintă la el, eşti un nemernic viclean ; totdeauna ai fost prea isteţ pentru mine, şi prea isteţ pentru cei mai mulţi oameni. Ai grijă să nu cazi tu singur în groapa pe care-ai săpat-o ; în heraldică n-am mai văzut un herb cu două capete într-o singură glugă. Dar, pentru că veni vorba de heraldică, mă duc să-l citesc pe Gwillym.

— însoţi această înştiinţare de un căscat la fel de molipsitor ca şi acel al zeiţei din *Dnnciada,* căci uriaşii săi fii îl imitară pe rînd cu tot atîtea ecouri, în timp ce se împrăştiau fiecare în căutarea unor îndeletniciri pe măsura aplecărilor lor : Percie, ca să golească o halbă de bere cu

— vechilul în cămară, Thorncliff, ca să-şi cioplească o pereche de ciomege şi să le îmbrace mînerele în răchită, John, ca să-şi facă muşte de prins păstrăvi, Dickon ca să joace rişca singur, cu mina dreaptă împotriva celei stîngi, iar Wilfred., ca să-şi roadă unghiile, să adoarmă mormăind şi să moţăie, dacă va fi cu putinţă, pînă la ora cinci. Domnişoara Vernon se şi retrăsese în bibliotecă.

— Rashleigh şi cu mine râmaserăm singuri în vechea sală, din care slujitorii, cu obişnuita lor larmă şi stîngăcie, izbutiseră în sfîrşit să ridice rămăşiţele bogatei noastre mese de dimineaţă. Mă folosii de acest prilej pentru a-l mustra de felul în oare vorbise tatălui său de chestiunea mea ; îi arătai deschis că procedeul lui era foarte jignitor pentru mine, deoarece îndemnase pe sir Hildebrand mai degrabă să-şi ascundă bănuielile decît să şi le îndepărteze cu totul.

— Dar bine, ce pot face, dragul meu prieten ? răspunse Rashleigh. Tatăl meu este îndeobşte foarte bănuitor şi o dată ce o bănuială prinde rădăcină în mintea lui •— ceea ce ca să fiu drept nu se întîmplă uşor — am socotit întotdeauna că cel mai bun lucru este s'ă-l faci să nu pomenească de asemenea gînduri decît să cauţi
— „a-l convinge că nu are dreptate. Astfel, plivesc aceste buruieni pe care nu le pot scoate din rădăcini, retezîndu-le pe măsură ce se ivesc, pînă ce, într-un sfîrşit, dispar singure. Nu este nici înţelepciune, nici folos, să-ţi pui mintea cu sir Hildebrand, care se proţăpeşte împotriva oricărei alte păreri — şi crede în inspiraţia sa tot atît de neclintit, cum credem noi, catolicii adevăraţi, în aceea a Sfîntului Părinte de la Roma.

— îmi vine, totuşi, foarte greu să trăiesc în casa unui om, care pe deasupra îmi este şi rudă apropiată, şi care stăruie în a mă crede vinovat de o tîlhărie la drumul mare.

— Părerea neghioabă a tatălui meu, dacă este îngăduit să denumeşti astfel părerea unui tată, nu poate avea

—

— nici o înriurire asupra nevinovăţiei dumitale ; cît despre ruşinea faptei în sine, crede-mă că, privind-o din toate punctele de vedere, atît politic cît şi moral, sir Hildebrand o socoteşte ca o faptă vrednică de laudă, o slăbire a duşmanului, o jefuire a amaleciţilor[I] ; şi de aceea te vei bucura şi mai mult de preţuirea lui, pentru presupusa dumitale complicitate la făptuirea ei. j

— Nu ţin să mă preţuiască nimeni, vere Rashleigh, pentru o faptă care m-ar coborî în ochii mei ; şi cred că aceste bănuieli jignitoare îmi vor da un prilej foarte potrivit ca să părăsesc castelul Osbaldistone ; ceea ce voi face de îndată ce voi putea da de ştire tatălui meu despre acestea.

— Faţa mohorîtă a lui Rashleigh, deşi nu trăda de obicei simţămintele stăpînului, lăsă să se întrezărească un zîmbet stăpînit, pe care el îl drese îndată cu un suspin.

— Eşti un om fericit, Frank ; vii şi pleci, slobod ca

— bătaia vîntului. Cu îndemînarea, gustul şi darurile dumi-
tale, vei găsi curînd cercuri care te vor preţui mai mult decît greoii locuitori ai acestei case ; pe cînd eu... şi se opri. ^ a,

— Şi de ce oare soarta dumitale te face pe dumneata, sau pe oricare altul, să o pizmuiască pe a mea — un surghiunit, cum aş putea să mă numesc, din casa şi din inima tatălui meu ?

— Da, răspunse Rashleigh, dar gîndeşte-te la mulţumirea ce ţi-o dă simţămîntul de neatîrnare la care ai ajuns printr-o jertfă vremelnică, căci sînt sigur că aşa va fi ; gîndeşte-te la plăcerea de a fi stăpînul soartei tale, de a-ţi cultiva darurile aşa cum te îndeamnă gustul, pe calea pe care eşti în măsură să te poţi afirma. Faima şi libertatea le-ai dobîndit destul de ieftin, cu o şedere de cîteva săptămîni în nordul ţării, chiar dacă locul surghiunului dumitale este Osbaldistone Hali. Un al doilea

I *Amaleciţii* — duşmanii evreilor pe timpul lui Saul şi **al lui** David (n.t.).

—

— Ovidiu în Tracia, deşi nu ai temeiurile sale de a scrie *Tristia.*

— ■— Nu ştiu de unde, zisei eu, roşind, aşa cum se şi cuvenea unui tînăr scriitor, nu ştiu de unde ai ajuns să cunoşti atît de bine îndeletnicirile mele ascunse.

— A fost pe aici un sol de al tatălui dumitale, acum cîtva timp, un tînăr coconaş, Twineall, care mi-a zis ceva în privinţa jertfelor ce, pe ascuns, aduci muzelor ; tot el a mai zis că- unele din versurile dumitale au fost mult preţuite de cei mai buni cunoscători.

— Sînt sigur, Tresham, că dumneata n-ai încercat niciodată să compui o strofă măreaţă ; dar ai cunoscut, desigur, mulţi ucenici, meseriaşi, sau poate chiar şi meşteri zidari ai templului lui Apollo. Îngîmfarea este slăbiciunea tuturor, începînd cu bardul din Twicke.nham [1], şi sfîrşind cu cel din urmă poet, pe care acesta l-a biciuit în *Dunciada*].ui. Aveam şi eu. partea mea din această meteahnă a breslei şi am înghiţit pe dată momeala pe care mi-o azvîrlise, fără să mă gîndesc cît de puţin probabil era că acest tînăr Twineall, prin obiceiurile şi gustul lui, să fi cunoscut cele două sau trei poezioare, pe care eu le arătasem în cafeneaua Button, sau să repete părerea criticilor, care obişnuiau să vină în acest local unde se adăpostea atîta spirit şi literatură. Văzînd aceasta, Rashleigh folosi ,şi mai bine prilejul, printr-o cerere sfioasă, dar totuşi foarte nerăbdătoare, de a-i îngădui să vadă unele din manuscrisele mele.

— Trebuie să petrecem împreună o seară în camera mea, urmă el; pentru că, prea curînd va trebui să pierd farmecele unei tovărăşii literare, pentru a mă ocupa de negustorie şi de treburile plictisitoare de toate zilele. O spun din nou că pentru mine este o jertfă să ascult de dorinţa tatei, spre folosul[1] familiei,; mai ales dacă te gîndeşti la profesiunea atît de liniştită şi de paşnică pentru care am fost pregătit.

— Eram îngîmfat, dar nu prost ; şi această făţărnicie era prea gogonată ca să o pot înghiţi.

— Nu mă poţi face să cred, răspunsei eu, că te căieşti într-adevăr că schimbi starea unui necunoscut preot catolic, care îndură atîtea lipsuri, cu bogăţia, societatea şi plăcerile acestei lumi.

— Rashleigh văzu că se în trecuse, prefăcîndu-se prea cumpătat şi, după un răgaz de o clipă, timp în care presupun. că socotise măsura în care trebuia să facă pe naivul faţă de mine (aceasta fiind o însuşire pe care nu o folosea decît la nevoie), îmi răspunse cu un zîmbet :

— La vîrsta mea, cînd eşti condamnat, cum spui dumneata, la bogăţie şi la plăcerile lumii, nu pare într-adevăr atît de îngrijorător pe cît ar trebui. Dar, ca să nu vorbesc cu păcat, faci o greşeală în ceea ce priveşte soarta mea ;. preot catolic, da, dacă vrei, dar nu unul necunoscut, nu, domnul meu ; Rashleigh Osbaldistone ar rămîne poate mai obscur, chiar dacă ar ajunge cel mai bogat cetăţean din Londra decît ar fi ca slujitor al vreunei biserici ai cărei clerici, cum s-a zis, păşesc cu picioarele lor, încălţate în sandale, chiar şi peste prinţi. înrîurirea pe care o are familia mea asupra unei anumite curţi domneşti în surghiun este însemnată, iar greutatea pe care acea curte ar trebui să o aibă şi pe care chiar o are la Sfîntul Scaun este şi mai însemnată ; apoi, darurile ce le am fac cinste educaţiei pe care am primit-o. Judecind drept şi fără părtinire, m-aş fi putut aştepta să ajung la o demnitate mare în biserică — în visurile mele poate chiar la cea mai înaltă — şi de ce n-aş putea (zise el,, rîzînd, căci avea obiceiul să-şi joace cuvîntările între .glumă şi seriozitate), de ce n-ar putea cardinalul Osbaldistone, om dintr-o familie aleasă, cu legături puternice, să hotărască soarta unor imperii,, tot aşa de bine ca şi Mazarini cel de origine umilă sau Alheroni, fiul unui grădinar italian ?

— Nu, nu am nimic împotriva celor ce zici ; dar, în locul dumitale, mie nu mi-ar părea rău să pierd o demnitate nestatornică şi pizmuită.

— Nici mie, răspunse el, dacă aş putea fi sigur de situaţia care mă aşteaptă ; dar totul atîrnă de împrejurări pe care nu le voi putea cunoaşte decît cu timpul — spre pildă, firea tatălui dumitale.

— Mărturiseşte adevărul, fără înconjur, Rashleigh.; nu-i aşa că ai fi bucuros să afli de la mine cîte ceva despre tatăl meu ?

— Deoarece,. ca şi Die Vernon, faci caz că urmezi flamura cinstitului cavaler numit *sinceritate,* îţi răspund : da, cu siguranţă.

— Bine, aflä că vei găsi în tatăl meu un om care a mers pe calea cîştigulUi mai mult pentru plăcerea pe care i-o dădea faptul că-şi putea pune la încercare darurile, decît pentru dragostea de arginţi cu care este presărată această cale. Cu mintea sa ageră, el ar fi fost mulţumit în orice împrejurare, care' i-ar fi dat prilejul să-şi întrebuinţeze calităţile, chiar dacă n-ar fi avut altă răsplată decît însăşi această întrebuinţare. Averea lui însă a sporit mereu, pentru că el, fiind cumpătat şi sobru în obiceiurile sale, a avut grijă să nu creeze noi izvoare de cheltuieli, care să înghită venitul lui crescînd. Este un cwji care urăşte prefăcătoria altora, se fereşte să o întrebuinţeze el însuşi şi e deosebit de ager în a descoperi dedesubturile învăluite în haina cuvîntului. Tăcut din fire, este lesne scîrbit de oamenii prea vorbăreţi ; cu atît mai mult cu cît împrejurările care îl interesează mai îndeaproape nu-i dau prea mult prilej de vorbărie. Ţine foarte mult să îndeplinească îndatoririle religiei sale, dar să nu ai nici o pricină de teamă că se va amesteca în credinţa dumitale, pentru că el socoteşte toleranţa ca un principiu sfînt al economiei politice. Dacă ai însă porniri iacobite, cum presupun că este firesc, ai face bine să le

— înăbuşi faţa de el, ca şi orice aplecare spre îngîmfare sau spre ideile prea conservatoare ; pentru toate nutreşte **o** ura desăvîrşită. In celelalte privinţe, cuvîntul lui este lege, atît pentru el, cît şi pentru toţi cei care au de-a face cu el. Nu rămîne niciodată dator nimănui, dar nici nu suferă ca altul să-i rămînă lui dator ; dacă vrei să-i faci pe plac, trebuie să-i îndeplineşti poruncile, în loc de a căuta să-l măguleşti. Cusururile lui cele mai mari izvorăsc din prejudecăţile legate de profesiunea sa, sau mai degrabă din nemărginita dragoste ce-i poartă şi care îl îndeamnă să nu vadă nimic vrednic de laudă sau de atenţie în orice nu are oarecare legătură cu negoţul.

— -— O, desăvârşit portret ! izbucni Rashleigh îndată ce sfîrşii : Van Dyck nu a fost decît un zugrav de rînd pe lîngă dumneata, Frank. Parcă-1 văd pe părintele tău în faţa mea, în toată tăria şi cu toate slăbiciunile sale ; iubind şi cinstind pe rege, ca şi cum ar fi un fel de primar al imperiului sau un preşedinte al Camerei de Comerţ ; venerînd Camera Comunelor, pentru legile privind negoţul extern, şi cinstind Camera Lorzilor pentru că lordul cancelar stă aşezat pe un sac de lînă [I].

— Portretul meu a fost asemănător, Rashleigh ; al dumitale este o caricatură. Dar, în schimbul hărţii pe care am desfăşurat-o în faţa dumitale, dă-mi şi mie cîteva lămuriri asupra aşezării geografice a ţării necunoscute...

— ...în care te găseşti naufragiat, zise Rashleigh ; dar nu face ; nu este o insulă a lui Calypso [2], întunecată de umbră deasă şi avînd poteci încîlcite, printre arborii pădurii ; nu este decît un podiş sterp şi pleşuv din miazănoapte, care nu are nici de ce să-ţi trezească luarea-aminte, nici cu ce să-ţi desfete ochiul ; o poţi zări în toată goliciunea ei, după o cercetare de o jumătate de oră, tot aşa

I în Camera Lorzilor, lordul cancelar (ministrul de finanţe) stă aşezat pe un sac de lînă (n.t.).

Insula Ogigia, stăpînită de nimfa Calypso, în care aceasta l-a ţinut timp de şapte ani pe Ulysse, eroul *Odiseei* (n.t.).

— de bine cum ţi-aş putea-o desena cu ajutorul liniei şi al compasului.

— O, dar exista totuşi ceva vrednic de o cercetare mai apropiată. Ce zici de domnişoara Vernon ? Nu alcătuieşte ea, chiar de-ar fi împrejur numai gheţari sterpi, o privelişte vrednică de cercetat ?

— îmi dădeam limpede seama că lui Rashleigh nu-i plăcea subiectul pe care-1 deschisesem acum ; dar după lămuririle sincere pe care i le dădusem, aveam dreptul de a-i pune şi eu întrebări la rîndul meu. Rashleigh simţi aceasta şi se văzu dator să-mi urmeze pilda, orieîtă dibăcie i-ar fi trebuit ca să joace bine cartea cuvenită.

— în ultimul timp, zise el, sînt mâi puţin legat de domnişoara Vernon decît eram mai înainte. în copilărie, am fost dascălul ei ; dar, pe măsură ce ea creştea, feluritele mele preocupări, însemnătatea profesiunii căreia mă destinam, îndeletnicirile ei neobişnuite,- pe scurt situaţia noastră făcea ca o intimitate apropiată şi statornică să fie atît primejdioasă, cît şi nelalocul ei. Cred că domnişoara Vernon ar putea socoti rezerva pe care i-o arăt ca pe o lipsă de înţelegere, dar aceasta mi-era datoria ; m-a îndurerat şi pe mine, tot atît cît şi pe dînsa, atunci cînd am fost siliţi să fim mai prevăzători. Nu era insă nicidecum cuminte să întreţii o apropiere de o fată frumoasă şi sensibilă, a cărei inimă, după cum îţi dai seama, trebuie să fie hărăzită fie mînăstirii, fie unui măritiş silit.

— Mînăstirea sau un măritiş silit ? repetai eu. Sînt oare singurele căi deschise domnişoarei Vernon ?

— Aşa este, într-adevăr, zise Rashleigh cu un suspin. Presupun că nu trebuie să- te îndemn ca să te fereşti de primejdia înjghebării unei prietenii prea strînse cu domnişoara Vernon ; eşti un om umblat şi ştii cît îţi poţi îngădui pentru ca tovărăşia ei să fie o desfătare, fără primejdie pentru dumneata şi fără ca să-i, facă ei vreun rău. Dar te previn, ţinînd seama de firea ei aprigă, că trebuie să veghezi cu experienţa dumitale atît asupra ei, cît şi

—

— asupra dumitale ; pilda de care ne-a dat dovadă ieri Iţi poate arăta întreaga-i nechibzuinţă şi dispreţul ei pentru ceea ce se cuvine.

— îmi dădeam bine seama că spusele Iui cuprindeau atît adevăr, cît şi bun-simţ ; păreau să fie o prevenire prietenoasă şi nu aveam nici un drept să mă supăr ; totuşi, simţeam că mi-ar fi făcut o deosebită plăcere să sfîrtec trupul lui Rashleigh Osbaldistone cu spada, în tot timpul cît vorbea.

— Naiba să-i ia neobrăzarea ! iatăcare mi-a fost dul. Voia el să mă facă să cred că domnişoara Vernc

— se îndrăgostise de mutra lui ca o. muchie de topor şi că se înjosise într-atît încît să fie nevoie de sfiiciunea Iui ca să o vindece de această patimă ? Eram hotărît să aflu gîndurile Iui, chiar de ar fi trebuit să i le scot cu patru perechi de boi.

— în acest scop, mi-am stăpînit mînia pe cît am . putut şi i-am zis : \

— Ce păcat că domnişoaraVernon, avînd atîta bun-

— simţ şi atîtea cunoştinţe, dovedeşte o purtare aşa de rustică şi de neşlefuită.

— Este nemărginit de sinceră şi fără vicleşuguri ! răs-' punse Rashleigh. Dar poţi să mă crezi că are o inimă de aur. Ca să-ţi spun adevărat, în cazul în care ea ar urma să arate aceeaşi scîrbă pentru mînăstire, cît şi pentru soţul care i-a fost hărăzit şi dacă truda mea pe altarul lui Plutus îmi va asigura mijloace de trai îndestulătoare, mă voi gîndi să reînnoiesc legăturile noastre şi să-mi împart avutul cu domnişoara Vernon.

— Cu toate că vocea lui era plăcută, iar vorba frumos adusă, mă gîndeam că acest Rashleigh Osbaldistone este cel mai urît, îngîmfat şi înfumurat om pe care l-am întâlnit vreodată.

— Dai', urmă Rashleigh, ca şi cînd ar fi gîndit cu voce tare, nu aş vrea să-i iau îocul lui Thorncliff.

— Să iei locul lui Thomcliff ? Fratele dumitale Thorncliff. întrebai eu, foarte mirat, este, soţul menit Dianei

— Vernon ?

— :— Da, din păcate ; porunca tatălui ei şi anumite înţelegeri de familie au hotărît ca ea să se mărite cu imul din fiii lui sir Hildebrand. S-a 'obţinut de la Roma o dispensă pentru ca Diana Vernon să se mărite cu Osbaldistone proprietar, fiul lui sir Hildebrand Osbaldistone, de la castelul Osbaldistone, cavaler şi aşa mai departe ; nu rămîrte decît să se hotărască omul fericit al cărui nume să umple spaţiul lăsat liber în manuscris. Deoarece Percie este rareori treaz, tatăl meu s-a gîndit la Thorncliff, ea fiind cel de al doilea stîlp al familiei şi, deci mai vrednic de a duce mai departe numele de Osbaldistone.

— Tînăra domnişoară, zisei eu, căznindu-mă să-mi iau o înfăţişare veselă, care cred că nu mi se potrivea deloc, ar fi putut, poate, să privească şi ceva mai jos pe copacul familiei, căutând o cracă de care să se agaţe.

— Nu s-ar putea spune, răspunse el. Nu prea ai de unde alege în familia noastră. Dick are patima jocului de noroc* John este un bădăran şi Wilfred un dobitoc. Cred într-adevăr că tatăl meu a făcut totuşi alegerea cea mai nimerită pentru biata Die.

— Bineînţeles, zisei eu, în afara celor de faţă.

— O, menirea mea de a fi preot m-a scos din cauză ; altminteri, aş putea spune, fără făţărnicie, că educaţia şi pregătirea mea, datorită cărora aş fi putut să o călăuzesc şi să o instruiesc pe domnişoara Vernon, ar fi făcut ea eu să fiu un soţ mai potrivit decît oricare din fraţii mei mai mari.

— Şi fără îndoială că aşa a gîndit şi tînăra domnişoară.

— Nu trebuie să presupui aceasta, răspunse Rashleigh, făgăduind cu prefăcătorie, dar căutînd parcă să adeverească cu tot dinadinsul ceea ce încerca să tăgăduiască, prietenie, numai prietenie a însemnat legătura

—

— dintre noi, şi numai gingaşa pornire a unei minţi care atunci înflorea, faţă de singurul ei dascăl. Dragostea nu s-a apropiat de noi, ţi-am povestit doar că înţelepciunea in-a trezit la timp.

— Nu eram înclinat să duc mai departe această convorbire şi, descotorosindu-mă de Rashleigh, mă retrăsei în camera mea, pe care mi-amintesc că începui să o măsor în lung şi în lat, cu multă înfocare şi răzvrătire, repetînd cu voce tare cuvintele lui Rashleigh, acelea care mă supuraseră mai mult. Sensibilă, aprigă, pornire gingaşă, dragoste ! Diana Vernon, cea mai desăvîrşită frumuseţe pe care am văzut-o vreodată, îndrăgostită de el, ticălosul, ologul, cu picioarele lui strîmbe şi cu ceafa-i. de taur ! Richard al treilea în toate, în afară de cocoaşă * Şi totuşi, clipele fermecătoare pe care trebuie să le fi avut cu prilejul blestematelor lui lecţiuni ; graiul lui curgător şi tonul lui uşor şi plăcut; singurătatea şi lipsa ei de legătură cu vreun om care să grăiască sau să gîndească cu bun-simţ ; da, şi ciuda ei învederată împotriva lui, admiraţie pentru calităţile pe care le avea, tot acest ămestec putea prea bine să fie urmarea unei iubiri neîmpărtăşite ; bine, dar ce mă priveau toate acestea pe mine, ca să fiu atît de mînios şi de înciudat ? Este oare Diana Vernon prima fată frumoasă care a iubit sau care s-a măritat cu un om urît ? Şi chiar dacă ar scăpa de tot neamul Osbaldistenilor, ce trebuie să-mi pese mie ? O catolică, o iacobită şi, peste alte toate, şi o zgîtie ! ar fi curată nebunie să mă uit la ea.

— Aruncînd aceste gînduri peste vîlvătaia mîniei mele, am înăbuşit-o, iar în inima mea n-a rămas decît un foc care mocnea ; cînd coborîi la masă, eram cel mai morocănos'om pe care şi 1-ar putea închipui cineva.

— CAPITOLUL XII

— Beat ? Şi grăind ca papagalul ?
Şi gîlcevind ? Grozăvindu-se. ?
înjurând ? Şi halamuţu vorbind
cu umbra sa ?

— W. SHAKESPEARE, ***OTHELLO***

— Ţi-am spus încă de mai înainte, dragul meu Tresham — ceea ce poate nu era o noutate pentru tine, cel mai însemnat cusur al meu era o mîndrie nestăvilită, care îmi dădea adesea pricini de căinţă. Nici măcar nu mă gîndisem că eram îndrăgostit de Diana Vernon ; totuşi, îndată ce l-am auzit pe Rashleigh vorbind de ea ca de o pradă, pe care după bunul său plac putea să şi-o însuşească sau să o nesocotească, fiecare pas pe care-l încercase sărmana fată, cu gîndul nevinovat şi cu inima deschisă, de a lega o oarecare prietenie cu mine, îmi apăru ca cea mai jignitoare cochetărie. „Aşa ! va să zică doreşte să pună gheara pe mine, ca să mă aibă la îndemînă, în cazul cînd domnul Rashleigh Osbaldistone nu s-ar milostivi de ea ! îi voi arăta însă că nu sînt eu acela care să cadă în capcană şi tocmai în acest chip. îi voi arăta eu că-mi dau seama de mrejele ei şi că le disperţuiesc“.

— Nu m-am *gîndit nici o clipă că mînia aceasta, care pe nedrept mă cuprinse, dovedea că eram departe de a fi nepăsător ia farmecele ei ; aşa că mă aşezai la masă

— foarte rău dispus şi supărat[1] pe ea şi pe toate urmaşele
Evei.

— Domnişoara Vernon ascultă cu uimire răspunsurile mele răuvoitoare la două-trei cuvinte de duh, pe care mi le aruncă în felul ei nereţinut ; neştiind că vroiam să o jignesc, ea răspunse la replicile mele necuviincioase cu glume oarecum asemănătoare, şlefuite însă de buna ei dispoziţie, deşi înţepătoare prin isteţimea care le ascuţea. Pînă la urmă, îşi dădu seama că într-adevăr eram în toane rele şi răspunse astfel la una din necuviinţele mele :

— Se zice, domnule Frank, că şi de la proşti se poate învăţa ceva. L-am auzit deunăzi pe vărul Wilfred strigînd că nu se mai joacă de-a ciomegile cu vărul Thornie, pentru că vărul Thornie se mîniase şi izbise cu ciomagul mai tare decît s-ar părea că este îngăduit într-o.luptă prietenească : „Dacă ne-am sparge capetele cu tot dinadinsul — spunea cinstitul Wilfred — nu mi-ar păsa, oricît te-ai mînia, căci mi-ar veni foarte la îndemînă ; dar mi-e greu să primesc lovituri zdravene în căpăţînă şi să nu-ţi răsplătesc decît în joacă“. înţelegi tîlcul acestei povestiri, Frank ?

— '— Nu am găsit niciodată de trebuinţă, doamnă, să studiez felul în care aş putea spicui rarele grăunţe de bunsimţ cu care această familie:îşi sărează convorbirile, ,

— —- Trebuinţă şi doamnă ! Mă uimeşti, domnule Osbaldistone !

— Mă mîhneşte acest fapt.

— Trebuie să cred că acest fel capricios de a vorbi este serios ? Sau poate că este numai o prefăcătorie, pentru ca să ţi se poată, preţui mai mult toanele bune ?

— Ai dreptul să te bucuri de atenţiunea atîtor reprezentanţi ai acestei familii, domnişoară Vernon, încît nu ţi-e de folos să cercetezi pricinile prostiei şi toanelor mele rele.

— Cum ! zise ea, trebuie să înţeleg de aici că ffl-ai părăsit şi că ai trecut de partea inamicului ? .

—

— Aruncîndu-şi ochii de partea cealaltă a mesei şi băgînd de seamă că Rashleigh, care era aşezat în faţa noastră, ne privea cu o ciudată expresie de interes pe chipu-i aspru, ea urmă i

— *

— —■ Groaznic gînd ! Acum văd că se adevereşte :

— Căci Rashleigh cu sălbatica-i faţă zîmbeşte.

— Şi-arată spre tine, pentru a lui...[1]

— Bine, mulţumesc lui Dumnezeu şi singurătăţii mele, care m-au învăţat să rabd multe, că nu mă supăr prea lesne : dar, ca să nu fiu silită să mă cert, de vreau sau de nu vreau, îmi iau îngăduinţa, mai devreme ca de obicei, să-ţi urez ca masa şi toanele rele pe care le ai să-ţi ticnească.

— Şi îndată părăsi încăperea.

— După plecarea domnişoarei Vernon, descoperii că eram cît se poate de nemulţumit de purtarea mea. li azvîrlisem înapoi bunătatea pe care mi-o arătase şi care dovedea, din faptele numai de curînd petrecute, cît de sinceră şi cît de cinstită era ea ; mai-mai să jignesc adine pe fiinţa aceasta atît de frumoasă şi, după cum sublimase ea, atît de părăsită. Purtarea mea mi se păru tare grosolană. Ca

I Parafrază după *Macbeth,* actul IV, scena 1 (n.t.).

să lupt împotriva acestor gînduri dureroase şi să le înăbuş, am început să gust mai des decît obişnuiam din vinul pe care şi-l treceau comesenii.

— Starea mea zbuciumată şi cumpătarea mea obişnuită făcură ca băutura să capete o grabnică înrîurire asupra mea. Beţivanii înrăiţi, după cît se zice, au putinţa de a înghiţi o anumită cantitate de băutură, care nu face decît să tulbure în mică măsură o minte care, chiar trează fiind, nu este prea limpede ; dar la oamenii străini de darul beţiei băuturile au o înrîurire cu mult mai puternică. Mintea mea, aţîţată de vin, îşi pierdu cumpătul; începui să vorbesc vrute şi nevrute, să discut despre lucruri de

— care nu aveam habar, să povestesc anecdote, uitîndu-Ie tocmai miezul şi apoi, rîzînd fără rost că le-am uitat} făcui prinsori fără cea mai mică judecată, provocai pe uriaşul John la trîntă dreaptă, deşi acesta nu fusese doborît, de peste un an, la nici una din trîntele din Hexham iar eu nu luptasem niciodată.

— Unchiul meu a avut bunătatea de a ne despărţi şi de a opri desfăşurarea acestei sminteli de om beat, din care, bănuiesc, nu aş fi scăpat decît cu gîtul frînt.

— Clevetitorii au zis chiar că, sub vraja vinului, aş fi cîntat ceva ; dar, cum nu-mi amintesc nimic despre aşa ceva şi cum niciodată în viaţa mea n-am încercat să cînt vreun viers, fie înainte, fie după această întîmplare, aş vrea să sper că această ponegrire a fost neîntemeiată. Am fost şi aşa destul de nechibzuit, pentru a mai avea nevoie şi de această defăimare. Simţurile nu mi se rătăciră cu totul. Dar îmi pierdui degrabă cumpătul, iar patimile mele înfocate puseră cu desăvîrşire stăpînire pe mine. Mă aşezasem la masă, morocănos, nemulţumit şi înclinat spre tăcere, dar vinul m-a făcut vorbăreţ şi gîlcevitor. Contraziceam orice se zicea şi atacam în mod necuviincios atît părerile politice, cît şi pe cele religioase ale unchiului meu, al cărui oaspete eram. Rashleigh arăta o cumpătare prefăcută, căreia îi dădea un sens atît de usturător pentru mine, încît mă aţîţa mult mai mult decît graiul zgomotos şi grosolan al gălăgioşdor lui fraţi. La drept vorbind, unchiul meu a încercat să ne potolească ; dar autoritatea lui se pierdu în tevatura pricinuită de vin şi patimi. Pînă la urmă, înnebunit la auzul unei jigniri, adevărate sau închipuite, îi dădui un pumn lui Rashleigh. Nici unul din vechii filozofi stoici, care îşi stăpîneau atît patimile lor, cît şi pe ale celorlalţi, nu ar fi putut primi jignirea cu un dispreţ mai mare. Dar acest gest, care lui însuşi nu i se părea vrednic de răzbunare, îl întărită pe Thorncliff. Am tras săbiile din teacă şi schimbarăm cîteva lovituri, pînă cînd ceilalţi fraţi ne despărţiră cu forţa ;

—

— nu voi uita niciodată rînjetul diabolic care schimonosea chipul răutăcios al lui Rashleigh, în timp ce eu eram luat pe sus din cameră, de braţele puternice a doi dintre tinerii titani. M-au închis în camera mea, încuind uşa, şi' îi auzii, spre turbarea mea, rîzînd cu poftă, în timp ce coborau pe scară. Furios, încercai să scap prin orice mijloc ; dar gratiile de la ferestre şi trăinicia uşii ferecate mă împiedicau. Pînă la sfîrşit, mă aruncai în pat şi adormii, jurînd o răzbunare groaznică, pe care aveam de gînd să o înfăptuiesc a doua zi.

— Dar, împreună cu răcoarea dimineţii, veni şi căinţa. Simţeam în chipul cel mai viu cît de nesăbuită fusese purtarea mea şi mă văzui silit să mărturisesc că vinul şi patima mă înjosiseră, aducîndu-mă într-o stare mai prejos chiar decît aceea a lui Wilfred Osbaldistone, pe care îl dispreţuiam atîta. Gîndul că va trebui să-mi cer iertare pentru purtarea mea nevrednică nu-mi alina tulburarea, căci îmi dădeam seama că domnişoara VernOn avea să fie martoră la închinăciunea mea. Necuviinţa şi răutatea purtării mele faţă de ea personal mă înfundau şi mai mult în aceste gînduri amarnice ; căci, înaintea ei, nici măcar nu puteam arunca vina pe nenorocita mea stare de beţie.

— împovărat de toate aceste supărătoare pricini de ruşine şi înjosire, eoborîi în sufragerie pentru prînzul cel mie, ca un răufăcător pregătit să-şi primească osînda. Se întîmplă ca pîcla groasă care căzuse peste noapte să facă imposibilă vînătoarea cu copoi, aşa că avui parte (ie ocara de a da ochii cu întreaga familie, adunată laolaltă în jurul unui pateu rece de vînat şi a unor muşchi de vacă. Lipseau numai Rashleigh şi domnişoara Vernon. Cînd intrai, toţi erau în culmea bucuriei şi îmi puteam lesne închipui că veselia ie era pricinuită de nişte glume făcute pe seama mea. De fapt, ceea ce socoteam eu ca o ruşine dureroasă, unchiul şi cei mai mulţi veri o luau ca o poznă dintre cele mai hazlii. Pe cînd mă lua în zefle-

— mea pentru isprăvile mele din seara trecută, sir Hilde-
brand se jura că unui tînăr îi stă mai bine să se îmbete de trei ori pe zi decît să se furişeze treaz la culcare ca un prezbiterian, părăsind o ceată de oameni de treabă şi două ocale de vin. Pentru a-şi întări vorbele, umplu o stacană mare cu rachiu, asigurîndu-mă : „cui pe cui scoate".

— Să nu-ţi pese de rîsul acestor flăcăi, nepoate, urmă el, cu toţii ar fi fost la fel de papă-lapte ca şi tine, dacă nu i-aş fi înţărcat, cum s-ar zice, eu ţoiul, şi stacana.

— La drept vorbind, verii mei nu erau răi din fire : ei văzură că eram supărat şi îndurerat la amintirea isprăvilor din seara trecută şi încercară cu bunăvoinţă, dar în chip neîndemînatic să înlăture impresia neplăcută pe care mi-o pricinuiseră glumele lor. Numai Thorncliff părea morocănos şi neîmpăcat. De la început nu i-am fost pe plac acestui tînăr ; numai el nu luase parte la dovezile de bunăvoinţă pe care mi le arătau cu.atîta sţîngăcie fraţii lui. Dacă era adevărat, lucru de care altminteri începeam să mă cam îndoiesc, că el era socotit de familie, sau se socotea el însuşi, ca soţ al domnişoarei Vernon, un simţămînt de gelozie ar fi putut încolţi în mintea sa, din pricina părtinirii învederate pe care tînăra domnişoară o arăta unui om pe care Thorncliff îl putea privi drept un rival primejdios.

— Rashleigh intră. în sfîrşit, cu faţa întunecată de parcă ar fi fost în doliu, clocind, fără nici o îndoială, gîncluri de răzbunare pentru jignirea nelegiuită şi neruşinată pe care i-o adusesem. Eu mă hotărîsem asupra felului în care aveam să mă port cu acest prilej şi mă încredinţasem că era mult mai cinstit să-i cer iertare pentru fapta mea decît să caut să mă apăr ; orice s-ar zice, jignirea pe care i-o adusesem întrecuse cu mult orice faptă a lui, de care m-aş fi putut plînge.

—

— Aşadar, mă grăbii să-I întîmpin pe Rashleigh şi îi arătai părerea de rău că nu mă purtasem cuviincios în seara trecută.

— în nici o împrejurare, zisei, nu aş fi rostit un singur cuvînt de scuze ; dar îmi dau seama că m-am purtat cu o totală lipsă de cuviinţă. Sper că vărul meu să primească cuvintele mele de căinţă, pornite din inimă, şi să ia în seamă că o mare parte din purtarea mea prostească se datoreşte şi ospitalităţii largi de la Osbaldistone Hali.

— El va fi prietenul tău, flăcăule, strigă cinstitul cavaler, din adîncul inimii sale ; altfel, să fiu ai naibii dacă il voi mai numi fiul meu ! Ce, Rashie, ce stai acolo parcă *ai* fi de lemn ? *Îmi pare rău de aceasta* este tot ce poate zice un gentleman, dacă se întîmplă să facă o boacănă, mai ales la un pahar qu vin. Eu am servit în armata de ia Hounslow şi ştiu cum se procedează în afacerile de onoare. Hai, să nu mai vorbim nimica despre aceasta şi să mergem cu toţii să căutăm un bursuc pe malul de, la Birkenwood.

— După cum am zis şi mai înainte, chipul lui Rashleigh nu semăna cu nici un alt chip pe care să-l fi văzut vreodată. Dar deosebirea nu zăcea numai în trăsături, ci şi în modul în care acestea îşi schimbau înfăţişarea. Alte „chipuri, atunci cînd trec de la necaz la veselie, sau de la supărare la mulţumire, rămîn nemişcate, măcar pentru o elipă, înainte ca primul simţămînt să fie cu desăvîrşire înlocuit de cel care-i urmează. Sînt un fel de zori, ca şi cum întunericul începe să se risipească, iar soarele tinde să răsară ; muşchii încordaţi se destind, privirea posomorită se luminează, fruntea se descreţeşte şi se lăţeşte, întreaga înfăţişare îşi pierde umbrele aspre şi devine senină şi liniştită. Faţa lui Rashleigh, însă, nu arăta nici ana din aceste treceri, ci se schimba aproape deodată, trecînd de la expresia unei pasiuni la alta cu totul potrivnică. Nu o pot asemui cu altceva decît cu schimbarea

— bruscă a unei scene de teatru, unde, la un fluier al regi-
zorului, vezi că dispare o peşteră întunecoasă şi apare un crîng însorit.

— Această ciudăţenie în împrejurarea de faţă mă izbi puternic. La intrarea lui în încăpere, Rashleigh „întunecos era ca noaptea". Cu aceeaşi înfăţişare îndîrjită «ascultă scuzele mele şi îndemnul tatălui său ; de-abia după ce sir Hildebrand isprăvi de vorbit, norii se risipiră deodată şi el îşi arătă, în cuvintele cele mai binevoitoare şi cumpătate, mulţumirea deplină pe care i-o prilejuia faptul că îi arătasem atît de cinstit părerea mea de rău.

— Ca să-ţi spun adevărat, zise el, atît. de slab de înger sînt încît, atunci cînd iau mai mult decît cele trei pahare obişnuite, nu-mi rămîne, întocmai ca şi cinstitului Cassio, decît o amintire foarte tulbure a tevaturii de azi-noapte. îmi amintesc o grămadă de lucruri, dar nimic cu limpeziciune — o ceartă, dar nimic altceva. Aşa încît, dragul meu văr, urmă el, strîngîndu-mi mîna cu bunătate, îţi poţi da seama cît de uşurat sînt descoperind că eu sînt acela care trebuie şă primească scuze, în loc de a fi cel dator să le ceară. Nu mai vreau să aud nici un cuvînt despre această ispravă ; aş fi foarte nesocotit dacă, verficînd un cont al cărui bilanţ îl socoteam potrivnic mie, şi găsindu-1, pe neaşteptate şi în chip atît de plăcut, schimbat în folosul meu, aş mai avea ceva de zis. Vezi, domnule Osbaldistone, că încerc să-mi însuşesc termenii comerciali şi să mă fac vrednic de locul ce mi s^a oferit.

— Ridicîndu-mi ochii pentru a răspunde cuvintelor lui, privirea mea întîlni pe cea a domnişoarei Vernon, care, intrînd în sală, nebăgată în seamă, în timpul cît noi vorbeam, ascultase cu luare-aminte spusele noastre. Ruşinat şi încurcat, mi-am aţintit privirea în pămînt şi m-am strecurat spre masă, unde mă aşezai în mijlocul verilor mei, care înfulecau de zor.

—

— Unchiul meu, ca isprăvile din ajun. să nu treacă fără ca noi să tragem unele învăţăminte, se folosi de acest prilej ca să ne sfătuiască cu tot dinadinsul, pe Rashleigh şi pe mine. să ne lăsăm obiceiurile noastre de papă-lapte, cum le numea el şi, încetul cu încetul, să ne obişnuim ca, după o cantitate de băutură vrednică de un gentleman, să nu ne pierdem minţile şi să nu dăm loc la certuri şi la capete sparte. El ne sfătuia să începem să gustăm în fiecare zi, în chip regulat, cîte o oca de vin, care, cu ajutorul berii şi al rachiului, să alcătuiască o frumoasă zestre pentru un începător în meşteşugul băuturii. Pentru a ne face să prindem inimă, ne asigura că el cunoscuse mulţi oameni care au ajuns la virsta noastră fără a bea mai mult de o jumătate vin. la o masă, dar care, • nimerind printre băieţi cinstiţi şi urmînd pilda lor inimoasă, au ajuns mai apoi să se numere printre oamenii cei mai da treabă din timpul lor, care puteau să dea pe gît, în chip firesc, şase sticle de vin, fără ciorovăială sau gîlceăvă şi fără ca a, doua zi de dimineaţă să le fie rău sau să se căiască.

— Oricît de înţelept era acest sfat şi oricît de îmbietoare era calea ce mi se deschidea în. faţă, nu am urmat îndemnul ; poate în bună parte din pricina faptului că, ori de cîte ori îmi ridicam, ochii din farfurie, zăream privirea domnişoarei Vernon aţintită asupra'mea, privire în care mi se părea că citeam o compătimire gravă, amestecată cu părere de rău şi nemulţumire. începusem să-mi frăm-înt mintea asupra felului în care aş putea găsi un prilej de lămurire cu ea, spre a-i cere iertare, cînd îmi dădu să înţeleg că era hotărîtă să mă scutească de gt-ija de a-i cere o întrevedere.

— Vere Francis, zise ea, dîndu-mi acelaşi epitet pe care obişnuia să-l dea şi celorlalţi Osbaldistoni, deşi eu nu eram, de fapt, nici un fel de rubedenie cu dinsa ; azi-dimineaţă am dat peste un fragment greu de lămurii din, *Divina Comedie* a lui Dante. Vrei să fii bun să vii pînă

—

— ia bibliotecă şi să-mi dai ajutor ? După ce vei fi dezgropat pentru mine intenţia nedesluşită a poetului florentin, ne vom alătura celorlalţi la malul Birkenwood ca să vedem ce noroc au avut cu dezgroparea bursucului.

— Mă arătai, desigur, gata să-i fiu de folos. Rashleigh se oferi să ne însoţească.

— Sînt ceva mai îndemînatic, zise el, la descifrarea tîlcurilor din Dante, cu toate metaforele şi eliziunile poemei lui sălbatice şi întunecoase, decît la vînarea bietului şi nevinovatului sihastru din vizuina lui retrasă.

— Te rog să mă ierţi, Rashleigh, zise domnişoara Vernon ; dar, întrucît urmează să ocupi locul domnului Francis lâ contoar, socot că trebuie să-i predai lui sarcina de a dăscăli pe învăţăcelul dumitale la Osbaldistone Hali. Te vom chema şi pe dumneata, totuşi, dacă se va ivi prilejul ; aşa că, rogu-te, nu mai sta aşa de posomorit. Pe lingă aceasta, ar fi ruşinos pentru dumneata să nu te pricepi la aceste îndeletniciri vîhătoreşti. Aş vrea să ştiu cum te vei descurca, dacă unchiul nostru din Crane Alley te va întreba despre felul în care se ia urma unui bursuc ?

— Adevărat, Die, adevărat, zise sir Hildebrand, cu un şuspin. Mi-e teamă că Rashleigh nu va putea sări hopui, cînd va fi pus la încercare. Ar fi învăţat şi el lucruri de folos ca şi fraţii lui, căci a fost crescut în acelaşi fel ; dar maimuţărelile astea franţuzeşti şi cartea prea multă, împreună cu guliile astea noi şi cu şobolanii şi cu Hanovrienii[I] au schimbat faţa vechii Anglii, pe care o cunoşteam eu. Dar hai cu noi, Rashie, şi du-mi toiagul de vînătoare, omule ; vară-ta nu are acum nevoie de tovărăşia ta, iar eu nu vreau să îngădui ca Die să fie supărată ; nu vreau să se spună că nu a fost decît o singură fată în

I Guliile (de Olanda) şi şobolanii (de Hanovra) erau poreclele folosite de partizanii casei Stuart la adresa adversarilor politici, cu aluzie la Viihelm al III-lea, care fusese *stathouder* în Olanda înainte'de a detrona pe Iacob al II-lea, „şi ia George I, mai înainte *elector* de Hanovra (n.t.).

— Osbaldistone Hali şi s-a prăpădit şi aceea, pentru că n-a putut- să-şi facă pe plac.

- Rashleigh urmă porunca tatălui său, dar nu fără a-i şopti mai întîi Dianei :

— Presupun că trebuie să vin întovărăşit cu discreţie de curteanul *Ceremonial* şi să bat la uşa bibliotecii înainte de a intra, nu ?

— Nu, nu, Rashleigh, răspunse domnişoara Vernon, înlătură din tovărăşia dumitale pe făţarnicul' crai *Disimulare* şi îţi voi asigura intrarea liberă la sfaturile noastre de clasicism.

— Zicînd acestea, ea îmi arătă calea spre bibliotecă, iar eu am urmat-o aproape ca un răufăcător, gata să-şi primească osînda ; dar, din cîte îmi amintesc, am mai folosit o dată această imagine, dacă nu chiar de două ori. Deci, fără nici o altă comparaţie, am urmat-o cu impresia că mă aflam într-o încurcătură neplăcută şi dureroasă, de care aş fi dat orieît ca să mă descotorosesc. Gîndeam că pentru mine, care respiram destul timp aerul de pe continent, ar fi înjositor şi nevrednic să cred că o doamnă frumoasă îşi alege tovarăşul pentru o convorbire între patru ochi, numai dintre gentlemenii care se deosebesc prin strălucirea, cavalerismul şi prin ceva din încrederea în sine a omului binecrescut.

— Simţămintele mele englezeşti, copleşeau, totuşi, educaţia mea franceză, aşa că aveam, după cum cred, o înfăţişare de plîns, cînd domnişoara Vernon, aşezîndu-se majestuos într-un jilţ uriaş de bibliotecă, întocmai ca un judecător pregătit să asculte o pricină însemnată, îmi făcu semn să mă aşez pe un scaun din faţa ei (lucru pe care îl făcui, asemenea unui biet om care trebuie judecat), şi începu să-mi vorbească pe un ton de amarnică zeflemea.

—

— CAPITOLUL XIII

— Cumplit a fost **acela** care, de prima **dată,**
Muie-n otravă arma cu gîndul să ucidă ;

— Mult mai cumplit acela, şi mai rău **blestemat,**
Ce picură veninul **în** vasul **omenesc,**

— Turnînd în vine moartea şi viaţa-nlocuind.

— Anonim.

— *!* — Pe cuvîntul meu, domnule Francis Osbaldistone,
— zise domnişoara Vernon, cu înfăţişarea unei persoane care se credea întru totul îndreptăţită să mă ia în zeflemea după bunul ei plac, firea dumitgle începe să iasă la iveală. Nu credeam că ai acest dar. Isprava dumitale de ieri poate fi luată drept o piatră de încercare, pentru a te dovedi îndreptăţit să intri în breasla de la Osbaldis-

tone Hali. A fost o capodoperă.

— îmi dau seama pe deplin de proasta mea creştere, domnişoară Vernon, şi nu pot spune în apărarea mea decît că primisem nişte veşti care mi-au tulburat peste măsură gîndurile. Ştiu prea bine că am fost din cale-afarâ de îndrăzneţ şi necugetat.

— Te învinuieşti cu totul pe nedrept, zise nemilosul meu mentor. Din cîte am văzut şi am auzit după aceea, dumneata ai izbutit să întruchipezi în chip fericit, în timpul unei singure seri, însuşirile mai de seamă ale diferiţilor veri ce îi ai ; firea blîndă şi darnică a binevoitoru-

—

— lui Rashleigh, cumpătarea lui Percie, bărbăţia liniştită a lui Thorncliff, îndemânarea lui John la dresajul clinilor, dragostea lui Dickon pentru jocurile de noroc. Toate acestea înfăţişate de un singur ins, domnul Francis, care a ales cum nu se poate mai bine timpul, locul şi împrejurările, cu o dibăcie vrednică de gustul şi deşteptăeiunea înţeleptului Wilfred.

— Ai puţină milă, domnişoară Vernon, zisei eu, căci mărturisesc că socoteam a merita lecţia, ţinînd seama mai ales din partea cui venea ; şi iartă-mă dacă îţi amintesc, ca scuze pentru poznele pe care îndeobşte nu le fac, obiceiul acestei case şi al acestui ţinut. Departe de mine gîndul de a aproba acest obicei ; dar avem autoritatea lui Shakespeare, care zice că vinul este ca un prieten bun, şi oricărui om i se poate întîmpla să întreacă măsura o dată în viaţă.

— Da, domnule Francis. dar el pune atît lauda, cît şi căinţa în gura celui mai mare mişel creat de condeiul lui. Totuşi, nu voi folosi peste măsură cîştigul pe care iţii—1 dă citatul dumitale, copleşindu-te cu argumentele nimicitoare prin care victima Cassio răspunde ispititorului lago. Aş dori să ştii numai atît : că există cel puţin o fiinţă căreia îi pare rău să vadă un tînăr înzestrat şi de viitor scufundîndu-se în troaca în care cei ce locuiesc în această casă se bălăcesc în fiecare noapte.

— N-am făcut dccît să-mi ud ciubota, te asigur, domnişoară Vernon, şi îmi dau prea bine seama de murdăria băltoacei ca să mai calc în ea vreodată.

— Dacă aceasta este hotărîrea dumitale, răspunse ea, atunci e o hotărîre înţeleaptă. Am fost însă atît de supărată de cele ce am auzit, încît am lăsat interesele mele pe planul al doilea. Te-ai purtat cu mine ieri seară, în timpul cinei, ca şi cînd ai fi aflat ceva care mă micşora sau mă înjosea în ochii dumitale. Iţi cer îngăduinţa de a te întreba ce-a fost.

—

— Eram uluit. Întrebarea ei. pusă fără înconjur, era asemănătoare întrebărilor pe care gentlemenii şi le pun între ei cînd unul îi cere socoteală celuilalt pentru felul său de a se purta, într-un chip binevoitor, dar totuşi hotărît, fără circumlocuţiunile, umbrele, înmuierile şi perifrazele la care se recurge cînd două fiinţe de sex: deosebit, din treptele mai înalte ale societăţii,, se răfuiesc între ele.

— Rămăsei nespus de încurcat, deoarece îmi veni în minte că cele spuse de Rashleigh, chiar de ar fi fost adevărate, ar fi trebuit să o facă pe domnişoara Vernon mai degrabă ţinta compătimirii decît a pizmei mele păcătoase ; şi chiar dacă spusele lui. mi-ar fi prilejuit ce: mai bună scuză pentru purtarea mea, încă mi-ar fi fosţ foarte greu să povestesc nişte amănunte care ar fi jignit-o, fireşte, pe domnişoara Vernon. Ea băgă de seamă că şovăi şi urmă pe un ton ceva mai hotărît, dar totuşi cumpătat şi politicos :

— Sper că domnul Osbaldistone nu îmi contestă dreptul de a cere această desluşire. Cum nu am nici o rudă care să mă sprijine, trebuie să mi se dea dreptul de a mă apăra singură.

— încercai cu şovăială să arunc vina necuviincioasei mele purtări pe faptul că nu m-aş fi simţit bine, precum şi pe aceea că aş fi primit nişte scrisori neplăcute de]a Londra. Ea aşteptă să-mi golesc tot sacul cu scuze, pînă ce aproape n-am mai avut ce spune, ascultîndu-mă în tot acest timp cu un zîmbet neîncrezător.

— Şi acum, domnule Francis, după ce am ascultat prologul scuzelor dumitale, înşirat cu reaua voinţă care caracterizează toate prologurile, te rog ridică cortina şi arată-mi ceea ce doresc să văd. într-un c-uvînt, lasă-mă să ştiu ce spune Rashleigh despre mine, căci el'este marele maşinist şi cel care trage toate sforile pe scena din Osbaldistone Hali.

—

— Dar, presupunînd că aş avea ce să-ţi povestesc, Homnişoară Vernon, ce i se cuvine aceluia care poartă vorbe de la un aliat la celălalt ? Chiar dumneata mi-ai spus că Rashleigh ţi-a rămas aliat, deşi nu-ţi mai este prieten.

— Nu am nici răbdarea pentru ocolişuri deşarte, nici nu înclin să glumesc în această privinţă. Rashleigh nu poate, nu ar trebui, nu îndrăzneşte să vorbească ceva despre mine, Diana Vernon, fără ca eu să am dreptul a **afla.** Fără îndoială că sînt unele taine pe care le împărtăşim între noi ; dar ele nu puteau avea legătură cu cele ce ţi-a spus şi nici nu mă priveau pe mine individual.

— în acest răstimp, îmi venisem în fire şi mă hotărîi în grabă să nu dezvălui nimica din cele ce-mi spusese Rashleigh oarecum în taină. Găseam că faptul de a împărtăşi altuia o convorbire între patru ochi înseamnă ceva nedemn ; gîndeam că nu i-ar face nici un bine domnişoarei Vernon, ci, dimpotrivă, nu-i putea pricinui decît multă durere. Răspunsei deci serios că între domnul Rashleigh Osbaldistone şi mine nu fusese decît un neînsemnat schimb de păreri cu privire la familia din castelul Osbaldistone ; susţineam cu toată tăria că" nu se vorbise nimic care să-mi lase o impresie neplăcută cu privire la ea.

— Ca gentleman, spusei, nu aş putea să dau alte desluşiri cu privire la o convorbire care s-a petrecut între patru ochi.

— Ea se repezi cu vioiciunea unei *Camilla*[I], pregătindu-se de luptă.

— Să nu crezi că poţi să mă duci cu vorba, domnul meu, trebuie să am un alt răspuns din partea dumitale.

— Chipul i se aprinse, fruntea se înroşi, ochii îi străluceau ca meteorii, în timp ce zicea : „Cer această desluşire cu dreptul unei femei mîrşav clevetite ; o cer de la orice om care se socoteşte un gentleman ; o cer cu dreptul unei

I Una din eroinele *Eneid.fi,* cunoscută prin sprinteneala cu care alerga (n.t.).

— fiinţe lipsită de mamă, lipsită de prieteni, singură pe lume, lăsată să se călăuzească şi să se apere singură ; o cer oricărei fiinţe care se bucură de o soartă mai bună ; o cer în numele lui Dumnezeu, care i-a adus pe lume, pe ei ca să petreacă şi pe ea să sufere. Nu mă vei refuza, zise ea, privind cucernic în sus, căci altfel te vei căi, dacă există o dreptate în această lume sau în ceruri."

— Eram nespus de mirat de înflăcărarea ei, dar, conjurat în felul acesta, am simţit că era de datoria mea să las deoparte orice delicateţe nepotrivită şi îi povestii pe scurt, dar cuprinzător, ceea ce aflasem de la Rashleigh.

— Ea se aşeză din nou şi îşi veni în fire de îndată ce începui să-i răspund ; de cîte ori mă poticneam şi căutam un cuvînt mai puţin jignitor, de atîtea ori îmi tăia vorba spunînd : „Zi înainte, te rog, zi înainte ; primul cuvînt ce-ţi trece prin cap este cel mai cinstit şi deci şi cel mai bun. Nu te gîndi la ceea ce simt eu, *r* vorbeşte aşa cum ai vorbi unui terţ nepăsător."

— Astfel îndemnat şi îmbărbătat, îi înşirai toată povestea pe care mi-o spusese Rashleigh, despre vechiul înscris care o logodea cu unul din Osbaldistoni, despre nesiguranţa şi greutatea pe care o întîmpina în alegerea ei ; ajuns aici, aş fi fost bucuros să mă fi putut opri ; dar mintea ei pătrunzătoare descoperi că mai era ceva ascuns şi chiar ghici despre ce era vorba.

— De ! Rashleigh a arătat rea-voinţă cînd ţi-a povestit acestea despre mine. Eu sînt ca biata fată din basme, care a fost logodită încă din leagăn cu Ursul Negru, din Norvegia, dar care se tînguia mai ales de faptul că era poreclită de colegele-i de şcoală logodnica lui Moş Martin. Pe lîngă aceasta însă Rashleigh a mai spus ceva despre el însuşi în legătură cu mine — nu este aşa ?

— M-a lăsat a înţelege desigur că, de nu s-ar gîndi că l-ar înlătura pe fratele lui, el ar dori acum, ca o urmare a schimbării de profesiune, ca numele de Rashleigh

— să umple spaţiul lăsat liber în dispensă, în locul numelui
lui Thorncliff.

— Da ? Adevărat ? întrebă ea ; a fost el atît de binevoitor ? Prea mare cinste pentru sărmana sa slujitoare, Diana Vernon, Presupun că ea urma să fie înnebunită de fericire la gîndul că s-ar putea face o asemenea înlocuire de nume ?

— Ca să mărturisesc drept, aşa mi-a dat să înţeleg şi chiar a strecurat...

— Ce anume ? Spune-mi tot, izbucni ea, grăbită.

— Că el rupsese înadins prietenia strînsă dintre dumneavoastră, de teamă ca ea -să nu dea loc unei dragoste, de care nu ar fi putut avea parte, el fiind hărăzit bisericii.

— li sînt foarte recunoscătoare pentru bunăvoinţă, răspunse domnişoara Vernon, în timp ce fiecare trăsătură de pe faţa ei minunată arăta silă şi un dispreţ desăvârşit. Se opri o clipă, apoi urmă cu obişnuitul ei sînge rece :

— -— Mă aşteptam, sau ar fi trebuit să mă aştept, la toate cele ce am auzit de la dumneata, pentru că, în afară de un singur lucru, toate sînt foarte adevărate. Există însă unele otrăvuri atît de grozave, încît se zice că numai cîteva picături ar putea învenina o fîntînă întreagă ; ast-

fel, în cuvintele lui Rashleigh este un neadevăr destul de puternic ca să spurce întreg puţul în care, după cum se zicea în vechime, sălăşluieşte *Adevărul* însuşi. Primul şi cel mai sfruntat neadevăr este că, ştiindu-1 pe Rashleigh aşa cum sînt prea îndreptăţită să-l ştiu, aş mai fi' putut împărţi soarta mea cu a lui, oricare ar fi împrejurarea care să mă îndemne la aceasta ! Nu, urmă ea cu un soi de lăuntrică tresărire care părea să arate, fără vrerea ei, scîrba, orice altă soartă, afară de aceasta ! Beţivul, jucătorul la noroc, bătăuşul, jocheul, chiar neghiobul acela făr'de minte — oricare din ei ar fi de o mie de ori mai bun ca Rashleigh, • iar mînăstirea — temniţa — mormîntul — vor fi binevenite înaintea orişicăruia din ei.

—

— Din graiul Dianei se desprindeau jalea şi duioşia, vădind că ea se afla într-o stare neobişnuită şi înduioşătoare. Aşa de tînără, aşa de frumoasă, aşa de nepregătită pentru viaţă, părăsită în voia soartei şi lipsită de ajutorul pe care cele din sexul ei îl capătă de la prietenia şi înţelegerea altor femei ; lipsită pînă şi de apărarea pe care o are sexul slab, atunci cînd este înconjurat de bunăcuviinţa unei lumi mai subţiri ; cu greu pot găsi o metaforă ca să spun că mi se rupea inima de ea. Totuşi, fata îşi arăta cu demnitate dispi'eţul ei pentru ceremonial
— cu mîndrie, sila ei pentru minciună — cu hotărîre neclintită, chipul în care privea primejdiile ce o înconjurau ; toate acestea îmbinau în mine mila cu cea mai călduroasă admiraţie. Părea o domniţă părăsită de supuşi şi izgonită din drepturile ei ; dispreţuia totuşi acele reguli formale de bună purtare, care sînt alcătuite pentru lumea de rang inferior ; iar în toate greutăţile pe care le întîmpina se sprijinea cu îndrăzneală şi încredere pe dreptatea dumnezeiască şi pe tăria de nezdruncinat a sufletului ei.

— Aş fi vrut'să-i împărtăşesc simţămintele de simpatie şi admiraţie, pe care le încercam faţă de starea ei nefericită şi faţă de sufletul ei dîrz, dar Diana mă făcu îndată să tac.

— Ţi-am zis în glumă, spuse ea,- că nu-mi plac complimentele, acum îţi zic în mod serios că nu-ţi cer simpatie şi că dispreţuiesc mîngîierea. Ce mi-a fost dat să îndur am îndurat. Ce voi mai avea de îndurat voi îndura cum am să pot ; nici un cuvînt de alinare nu poate uşura, nici măcar cu un fulg, povara pe care sclavul o duce. O singură fiinţă omenească ar fi putut să mă ajute, şi anume chiar acela care a hotărît să-mi mărească greutăţile, Rashleigh Osbaldistone. Da ! a fost un timp cînd m-aş fi putut deprinde să-l iubesc pe acest om, dar, Doamne-Dumnezeule ! pricina pentru care a căutat să-mi capete încrederea, mie, care şi aşa eram destul de părăsită, neclintita şi neîncetata stăruinţă cu care el şi-a urmărit an de an ţelul, fără a avea o singură clipă de re-

— muşcare sau de milă — ţelul pentru care el ar fi vrut să schimbe în otravă hrana cu care îmi nutrea mintea... O, cerule milostiv ! Ce-aş fi ajuns eu în această lume şi în cea viitoare, cu trup şi cu suflet, dacă m-aş fi prins în mrejele acestui desăvîrşit ticălos !

— Am fost atît de izbit la aflarea acestui vicleşug mîrşav, pe care cuvintele ei mi-l desluşeau, încît mă ridicai de pe scaun, ca un om năuc şi, apucînd minerul săbiei, mă pregăteam să părăsesc de îndată camera şi să caut pe acela asupra căruia să-mi revărs focul mîniei, pe deplin îndreptăţită. Cu sufletul la gură, cu ochii şi înfăţişarea în care dispreţul şi sila fuseseră înlocuite de spaima cea mai vie, domnişoara Vernon se aruncă între mine şi uşa bibliotecii.

— Opreşte-te, zise ea, opreşte-te ! Oricît de dreaptă ţi-ar fi supărarea, dumneata nu cunoşti nici jumătate din tainele acestei îngrozitoare case-închisoare. îşi aruncă apoi cu îngrijorare ochii de jur împrejur şi coborî vocea pînă la şoaptă. Viaţa lui este vrăjită, nu te poţi lupta cu el, fără a pune în primejdie alte vieţi şi fără a prilejui nenorociri mai mari. Dacă ar fi fost altfel, s-ar fi ivit poate pînă acum clipa dreptăţii şi n-ar fi putut scăpa teafăr, nici chiar din mina mea slabă. Ţi-am spus, urmă ea, făcîndu-mi semn să mă aşez din nou, că nu am nevoie de mîngîiere ; îţi spun acum că nu era nevoie de răzbunare.

— Mă aşezai din nou, fără să ştiu ce fac, gîndindu-mă la cele spuse de ea şi dîndu-mi seama de ceea ce îmi scăpase în prima clipă de mînie, că eu nu aveam nici un drept de a mă orîndui ca apărător al domnişoarei Vernon! Ea tăcu o clipă ca să lase atît tulburarea ei, cît şi a mea să se potolească, apoi îmi vorbi cu mai multă linişte.

— Ţi-am şi spus că există, în legătură cu Rashleigh, o taină de temut. Ticălos aşa cum este şi ştiind bine că-i osîndit în ochii mei, nu pot — nu îndrăznesc să mă cert făţiş cu dînsul sau să-l sfidez. Dumneata, de asemenea, domnule Osbaldistone, trebuie să-l suporţi cu răbdare —

— să-i dejoci vicleniile, întîmpinîndu-le cu prevedere şi nu cu violenţă ; şi peste toate, trebuie să te fereşti de isprăvi ca cele de azi-noapte, care nu-i pot da decît foloase asupra dumitale. Voiam să te previn şi de aceea am dorit această întrevedere ; dar am împins mai departe decît aş fi vrut destăinuirile mele.

— O asigurai că poate avea toată încrederea în mine.

— Sînt sigură de asta, răspunse ea. Ai pe faţa dumitale şi în felul în care te porţi ceva care dă încredere. Să fim prieteni şi de aici înainte. Să nu te temi, zise ea rîzînd şi roşind uşor, vorbind totuşi liber şi nestînjenit, că prietenia dintre noi ar fi numai un nume măsluit, cum zice poetul, pentru a ascunde un alt simţămînt. Eu fac parte, prin felul meu de a gîndi şi de a proceda, mai degrabă din rîndurile sexului dumitale, în spiritul căruia am fost totdeauna crescută, decît dintr-al meu. Pe lîngă aceasta, soarta m-a îmbrobodit încă din leagăn cu vălul de călugăriţă ; te rog să mă crezi că nu m-am gîndit încă la condiţiile groaznice în care m-aş putea descotorosi de acest văl. Timpul pentru a lua o hotărîre neclintită, adăogă ea, nu a sosit încă şi aş fi fericită să mă desfăt mai departe prin pajiştile sălbatice'şi în aerul curat, împreună cu celelalte vieţuitoare ale naturii, atîta timp cît îmi mai este îngăduit a mă bucura de ele. Acuma, că am lămurit aşa de bine fragmentul din Dante, du-te, rogu-te, să vezi ce s-a întîmplat cu vînătorii de bursuci. Mă doare aşa de tare capul încît nu pot merge şi eu.

— Părăsii biblioteca, dar nu pentru a-i căuta pe vînători. Simţeam nevoia unei plimbări de unul singur, pentru a mă linişti înainte de a înfrunta din nou tovărăşia lui Rashleigh, a cărui ticăloşie adînc chibzuită îmi fusese arătată în chip atît de izbitor. în familia lui Dubourg (care făcea parte din biserica reformată), auzisem multe poveşti despre preoţii catolici care, fără să ţină seama de prietenie, de ospitalitate, sau de cele mai sfinte legături ale vieţii, îşi satisfăceau patimile oprite de legile credinţei

— lor. Dar planul bine cumpănit de a lua asuprâ-şi educaţia
unei orfane părăsite, a unei fiinţe de sînge nobil, atît de aproape înrudită cu familia lui proprie, numai cu gîndul viclean de a o ademeni mai tîrziu, — povestit aşa cum a fost, cu toată căldura şi răzvrătirea unei fete neprihănite, care urma să-i fie victimă, — mi se păru mai scîrnav decît cea mai grozavă dintre poveştile pe care le auzisem la Bordeaux. Simţeam că-mi va fi peste măsură de greu să mă întîlnesc cu Rashleigh şi totuşi să-mi ascund sila pe care mi-o trezea. Eram totuşi nevoit, fără doar şi poate, să mă port aşa nu numai din pricina nelămuritei însărcinări pe care mi-o dăduse Diana, ci şi pentru că, la drept vorbind nu aveam nici un temei cinstit de a mă certa cu el.

— Mă hotărîi, prin urmare, să întîmpin la rîndul meu, pe cît mi-era cu putinţă, prefăcătoria lui Rashleigh, cu o prevedere la fel de mare, atîta timp cît vom locui împreună sub acelaşi acoperămînt. Mă hotărîi ca, atunci cînd el avea să plece la Londra, să-i trimit lui Owen măcar- o sumară descriere a firii lui, care să-i trezească băgarea de seamă şi să-l facă atent la mersul afacerilor tatălui meu. Zgîrcenia sau ambiţia, gîndeam eu, ar putea chiar mai mult decît o plăcere nelegiuită ; se putea ca tăria firii lui şl darul său de a se preface că îşi însuşeşte toate virtuţile să-i aducă o încredere nespus de mare : nu speram de asemenea ca buna-credinţă sau recunoştinţa să-l împiedice de a abuza de această încredere. Sarcina era destul de grea, mai ales în împrejurările în care mă găseam, pentru că înştiinţarea mea putea fi socotită ca o probă de gelozie faţă de rivalul, sau mai bine zis, de urmaşul la bunăvoinţa tatei. Totuşi, gîndeam că ‘este neapărat trebuincios să întocmesc o astfel de scrisoare, lăsîndu-1 pe Owen, care de felul lui era cumpătat, prevăzător şi înţelept, să se folosească aşa cum ar fi crezut de faptul că era încunoştinţat de adevărata fire a lui Rash-

— leigh. Scrisei deci o astfel de scrisoare şi o trimisei îa poştă cu cel dintîi prilej.

— La prima întîlnire cu Rashleigh, atît el, cît şi eu păream a ne ţine la depărtare unul de altul şi a căuta să ocolim orice temei de ciocnire. El îşi dădea — desigur — seama că destăinuirile domnişoarei Vernon îi fuseseră potrivnice, deşi nu avea de unde să ştie că ajunseseră pînă acolo încît să dea de gol ticăloşia pe care o plănuise faţă de ea. Convorbirile noastre fură deci reţinute, atît din partea mea, cît şi din a lui, şi se mărginiră la subiecte de mică însemnătate. Dealtfel, şederea lui Osbaldistone Hali nu a mai dăinuit decît puţine zile, după faptele mai sus povestite ; în acest timp. am băgat de seamă numai două lucruri mai deosebite la el. Primul a fost iuţeala şi chipul aproape intuitiv în care mintea lui aprigă şi harnică îşi însuşea şi orînduia principiile elementare de care avea nevoie în noua-i profesiune, pe care o studia din răsputeri ; clin cînd în cînd, făcea caz de progresele lui, ca şi cum ar fi vrut să-mi arate ce uşor îi venea lui să ridice povara pe care eu o lepădasem, din plictiseală şi neputinţă. Celălalt lucru de seamă a fost că. deşi domnişoara Vernon se socotea jignită de Rashleigh, ei au avut mai multe întrevederi între patru ochi, care au durat destul de mult, cu toate că în văzul lumii, purtarea unuia faţă de celălalt nu era mai prietenoasă ca de obicei.

— Cînd sosi ziua plecării iui Rashleigh, tatăl său îşi luă rămas bun de la el cu nepăsare ; fraţii lui, cu veselia de-abia ascunsă a şcolarilor care îşi văd pedagogul plecînd şi simt o bucurie pe care nu îndrăznesc să o arate ; iar eu, cu o bună-cuviinţă rece. Cînd se apropie de domnişoara Vernon, vrînd să o îmbrăţişeze, ea se trase înapoi, cu o privire mîndră şi dispreţuitoare ; dar îi spuse în timp ce îi întindea mîna : „Rămas bun, Rashleigh, Domnul să te răsplătească pentru binele ce l-ai făcut şi să te ierte pentru răul ce ai avut de gînd să-l faci !“

—

— Amin, frumoasa mea verişoară, răspunse el, cu aerul cucernic, pe care bănuiesc că se deprinsese să şi-l ia încă de pe cînd urmase la seminarul de la Saint Omers ; fericit acela ale cărui gînduri bune au rodit în fapte şi ale cărui gînduri rele au pierit în mugure.

— Acestea i-au fost cuvintele de despărţire.

— Cumplit făţarnic ! îmi zise domnişoara Vernon, în timp ce uşa se închidea în urma lui. Cît de mult se apropie la suprafaţă ceea ce slăvim mai mult pe lume de ceea ce dispreţuim şi urîm cel mai mult !

— I-am scris tatălui meu prin Rashleigh, de asemenea cîteva cuvinte şi lui Owen, în afara scrisorii confidenţiale de care am pomenit mai înainte şi pe care am crezut că este mai cuminte şi mai potrivit să o trimet pe altă cale. In aceste epistole, ar fi fost firesc din partea mea să arăt, atît tatălui, cît şi prietenului meu, că mă găseam în momentul de faţă în împrejurări care nu puteau folosi cunoştinţelor mele, afară numai dacă doream să învăţ tainele vînătorii cu copoi sau cu şoimi ; totodată puteam să uit, în tovărăşia rîndaşilor bădărani şi a grăj dărilor, orice cunoştinţă folositoare sau apucătură mai subţire ce îmi însuşisem pînă atunci. Ar fi fost firesc, de asemenea, să arăt plictiseala şi sila pe care le simţeam, locuind printre nişte oameni care nu trăiau decît pentru vînă-jtoare sau pentru îndeletniciri şi mai înjositoare ; aş fi *;5utut să mă plîng de obişnuita lipsă de cumpătare la băutură a familiei, al cărei oaspete eram, precum şi de anevoinţa — puteam spune chiar de supărarea — cu care unchiul meu, sir Hilbebrand, îmi primea scuzele cînd ma abţineam de la băutură. Acest ultim lucru l-ar fi putut într-adevăr speria uşor pe tatăl meu, el fiind un om deosebit de cumpătat ; dacă aş fi atins această chestiune în scrisoarea mea, el mi-ar fi deschis cu siguranţă uşile temniţei şi ar fi găsit un mijloc, fie de a-mi scurta surghiunul, fie cel puţin de a-mi schimba locul de şedere pe timpul surghiunului meu la ţară.

—

— Ştiind, dragul meu Tresham, cît de neplăcută era **o** şedere prelungită la Osbaldistone Hali pentru un om de vîrsta mea şi cu obiceiurile mele, ar fi fost firesc să arăt toate aceste neajunsuri tatălui meu, cu scopul de a-i obţine consimţămîntul pentru a părăsi casa unchiului meu. Un lucru este' însă cert, anume că nu am lăsat să se strecoare nici un singur cuvînt despre acestea în scrisorile mele către tata şi către Owen. Dacă Osbaldistone Hali ar fi fost Atena, în toată gloria culturii ei antice, şi dacă ar fi fost locuit de toţi înţelepţii, eroii şi poeţii, nu aş fi putut arăta o mai slabă dorinţă de a părăsi locul acela.

— JDacă în vinele tale a mai rămas ceva din focul tinereţii, Tresham, nu-ţi va fi prea greu să-ţi dai seama de ce nu am vorbit despre un subiect care părea atît de bătător la ochi. Răpitoarea frumuseţe a domnişoarei Vernon, de care ea însăşi părea că-şi dă atît de puţin seama, starea ei înduioşătoare şi plină de taine — relele de care era ameninţată şi dîrzenia cu care părea că le face faţă — felul ei de a se purta, mai îndrăzneţ decît se potrivea unei fete, totuşi, după cum mi se părea, depăşind îndrăzneala cuvenită numai din pricina neînfricatei conştiinţe a nevinovăţiei sale ; şi, mai presus de toate, deosebirea măgulitoare şi vădită pe care o făcea între mine şi toţi ceilalţi din jurul ei — toate acestea nu puteau decît să-mi trezească cele mai alese simţăminte, să-mi aţîţe curiozitatea, să-mi răscolească imaginaţia şi să-mi măgulească vanitatea. Intr-adevăr, nu îndrăzneam să-mi mărturisesc nici chiar mie însumi adîncimea simţămintelor pe care mi le prilej uia domnişoara Vernon, sau partea covîrşitoare pe care o ocupa în gîndurile mele. Citeam împreună cu ea, umblam împreună, călăream împreună şi stăteam de vorbă împreună. Studiile pe care le întrerupsese, ca urmare a certei ei cu Rashleigh, le urma acum din nou sub îndrumarea unui dascăl ale cărei vederi erau mai cinstite, deşi cunoştinţele îi erau mult mai mărginite.

— t

— în adevăr, nu eram cîtuşi de puţin pregătit să o ajut în cîteva studii mai profunde, pe care le începuse cu Rashleigh şi care mi se păreau mai potrivite pentru un slujitor al bisericii decît pentru o fată frumoasă. Nici nu-mi pot închipui care a fost scopul lui Rashleigh, atră-gînd-o pe întunecoasa cale a cazuisticii, pe care savanţii o numesc filozofie, sau în ştiinţele matematicilor şi ale astronomiei, la fel de abstracte, deşi mai pozitive ; poate în scopul de a dărîma şi de a încurca în gîndul ei deose-birea şi nepotrivirea dintre sexe şi, poate, pentru a o obişnui cu reflexiunile subtile, cu care ar putea îmbrăca, atunci cînd va crede el de cuviinţă, răul în vestmîntuî binelui. Cu acelaşi gînd. deşi, în acest din urmă caz, scopul viclean urmărit era mai bătător la ochi, lecţiile lui Rash-leigh o îndemnaseră pe domnişoara Vernon să nesoco-tească şi să dispreţuiască formele de bună-cuviinţă cu care erau înconjurate doamnele din societatea contempo-rană. Este adevărat că ea era lipsită de orişice tovărăşie femeiască şi nu avea cum să înveţe obişnuitele reguli de bună purtare, nici din pilde şi nici prin învăţătură ; totuşi, avea în ea atîta sfială înnăscută şi un simţ atît de ascuţit pentru ceea ce era bine şi rău, încît ea nu şi-ar fi însuşit singură purtarea atît de îndrăzneaţă şi dîrză, care m-a izbit şi uimit atîta la prima noastră întîlnire, dacă nu ar fi fost îndemnată să socotească dispreţul pentru etichetă eâ o dovadă de superioritate a minţii, sau de încredere din partea unei conştiinţe nevinovate. Şiretul ei dascăl avea fără îndoială temeiurile lui, cînd căuta să înlăture apăra-rea pe care cumpătarea şi prevederea le ridică în jurul virtuţii. Dar. atît pentru aceasta, cît şi pentru celelalte fărădelegi ale lui, el a dat seama, încă de mult, în faţa unui judecător mai mare.

— în afară de propăşirea domnişoarei Vernon, care cu mintea ei pătrunzătoare îşi însuşea cu uşurinţă orice învăţătură din ştiinţele cele mai abstracte, descoperii că ea rju era o lingvistă de dispreţuit şi cunoştea bine atît

— *literatura veche, cît şi pe cea contemporană. Dacă n-aş fi ştiut că adeseori firile deosebit de înzestrate progresează tocmai atunci cînd par să fie mai puţin ajutate, nu aş fi crezut ce repede înainta la învăţătură domnişoara Vernon ; eram şi mai mirat cînd comparăm bagajul de cunoştinţe însuşite din cărţi cu desăvîrşita lipsă de cunoaştere a vieţii de toate zilele. Părea că vedea şi ştia tot, afară de ceea ce se petrecea în jurul ei ; cred că tocmai această neştiinţă şi simplitatea cu care judeca întâmplările de toate zilele, atît de izbitoare faţă de bogăţia-i de cunoştinţe generale, făceau conversaţia ei atît de fermecătoare şi atrăgea luarea-aminte asupra oricărui lucru pe care îl zicea sau îl făcea : căci era cu neputinţă să ghiceşti dacă vorba sau fapta următoare va fi una de cea .mai ascuţită pătrundere sau de cea mai desăvîrşită simplitate. De primejdia ce îl pîndea pe un tînăr de vîrsta mea, cu fire vioaie, care trăia zi de ?3 în apropierea unei fiinţe atît de plăcute şi atît de interesante, îşi poate da seama oricine îşi aminteşte de simţămintele pe care ie* avea *el însuşi la vîrsta aceea.*

— Raza ce pîlpîie în depărtare
Din al doamnei iatac s-a iscat.

— A frumuseţii facle de ce-ar luci oare,
tn miez de noapte-ntunecat ?

— Baladă veche»

— Felul de viaţă de la Osbaldistone Hali a rămas neschimbat şi nu trebuie să-l mai descriu. Diana Vernon şi cu mine petreceam o mare parte din timpul nostru studiind ; restul familiei îşi omora vremea cu vînătoarea şi cu alte desfătări îngăduite de anotimpul în care ne găseam ; cîteodată luam şi noi parte la ele. Unchiul meu era omul obiceiului, şi prin obicei se deprinsese atît de bine cu prezenţa mea şi cu felul meu de viaţă, încît aş putea spune că într-adevăr ţinea la mine. Desigur că aş fi putut să mă ridic mai mult în ochii lui, dacă aş fi întrebuinţat în acest scop vicleşugurile lui Rashleigh, care, profitînd de faptul că tatălui său nu îi plăcea să lucreze, pusese mîna, încetul cu încetul, pe administrarea averii părinteşti. Eu îl ajutam bucuros pe unchiul meu cu condeiul şi cu cunoştinţele mele de aritmetică, de cîte ori dorea să scrie unui vecin, sau să se socotească cu un arendaş şi eram, cel puţin în această privinţă, un membru al familiei cu mult mai folositor decît oricare din fiii lui ; totuşi, nu înclinam să-l îndatorez pe sir Hildebrand luînd

— de pe umerii lui întreaga, grijă a administrării ; astfel încît, pe cînd bunul cavaler recunoştea că nepotul Frank era un flăcău îndemînatec şi de nădejde, rareori se întîmpla să nu spună totodată că nu ar fi crezut niciodată ca Rashleigh să-i lipsească atîta.

— Fiind neplăcut să locuieşti în sînul unei familii, atunci cînd nu te înţelegi cu vreunul din membrii ei, m-am silit să înving reaua-voinţă pe care mi-o arătau verii. îmi schimbai pălăria cu fireturi cu o şapcă de jocheu, şi astfel părerea lor despre mine se îmbunătăţi întrucîtva ; am deprins un mînz la călărie, într-un mod care mă mai ridică în ochii lor. O prinsoare, două, puse cu Dickon şi pierdute cu rost, ciocnirea unui pahar mai mult cu Percie, mă aşezară pe o treaptă de bună tovărăşie şi înţelegere cu toţi tinerii Osbaldistone, în afară de Thorncliff.

— Am arătat mai înainte ce pornit era acest tînăr împotriva mea, deoarece, avînd ceva mai multă minte decît fraţii lui, avea şi o fire mai arţăgoasă. Morocănos, posac şi certăreţ, el vedea şederea mea la Osbaldistone Hali ca pe aceea a unui musafir nepoftit, şi privea cu ochi zuliari şi pizmaşi intimitatea mea cu Diana Vernon, care, dacă se dădea urmare unei anumite înţelegeri de familie, îi fusese hărăzită ca viitoare soţie. Nu s-ar fi putut spune că o iubea, decît dacă s-ar întrebuinţa greşit acest cuvînt ; dar o privea ca pe ceva care îi aparţinea şi de aceea îi era necaz de prietenia noastră, pe care nu ştia cum să o împiedice sau să o oprească. încercai să-l împac pe Thorncliff de mai multe ori ; dar el îmi respinse bunăvoinţa într-un chip tot atît de prietenos ca şi un dulău care se fereşte mîrîind de încercările de mîngîiere ale unui străin. L-am lăsat în plata Domnului şi nu mi-am dat nici un fel de osteneală ca să mă împac cu dînsul.

— Acestea erau legăturile mele cu familia din castelul Osbaldistone ; ar mai trebui să vorbesc de încă cineva cu care aveam uneori convorbiri. Acesta era Andrew Fairservice, grădinarul, care (de cînd descoperise că eu

— eram protestant), rareori mă lăsa să trec fără să-mi în-
tindă, în semn de prietenie, tabachera lui scoţiană de corn. Această curtenie avea mai multe foloase. în primul rînd, nu-l cosi a nimica, pentru că eu niciodată nu prizam tabac ; în al doilea rînd, îi prilejuia o binecuvântată scuză (omul nu avea o deosebită rîvnă la muncă grea) ca să lase deoparte hîrleţul pentru cîteva minute. Dar, mai mult, aceste scurte întrevederi îi dădeau prilej lui Andrew de a-mi povesti toate noutăţile aflate, sau să dea drumul unor vorbe pline de duh, izvorîte din mintea lui de scoţian isteţ.

— Să-ţi spun, domnişorule, îmi zise într-o seară, cu înfăţişarea omului care avea multe noutăţi în traistă, că m-am fost dus pînă jos în sat.

— Bine, Andrew, bănuiesc că ai auzit ceva noutăţi pe]a circiumă.

— Ba, domnişorule, eu nu calc pe la crîşmă decit numai dacă mă cinsteşte vreun vecin, sau aşa cumva ; dară, să baţi drumul pe socoteala ta, înseamnă să risipeşti şi timp de preţ, şi ax-ginţii agonisiţi din greu. M-am fost dus, cum v-am spus, pînă-n sat pentru o treabă a mea cu Mattie Simpson, că-i trebuia, un mertic, două de pere, de care nici nu s-ar simţi lipsa la conac ; şi tocmai cînd ne tocmeam mai virtos la preţ, cine crezi că intră ? Taman Pate Macready, negustorul ambulant !

— • — Coropcarul, vrei să spui ?

— Cum vrea mâria-ta să-i spuie ; e o meserie vred-
— nică şi bănoasă şi mulţi din neamul nostru o fac. Pate e văr de departe cu. mine şi am fost tare mulţumiţi să ne întîlaim iar. »

— Şi v-aţi dus de-aţi băut un ţap de bere împreună, nu-i aşa, Andrew ? Pentru numele lui Dumnezeu, nu mai lungi povestea atîta.

— Mai zăboveşte oleacă, mai zăboveşte oleacă ; dumneavoastră ăştia din sud prea sînteţi din cale-afară de grăbiţi ; şi asta este ceva care te priveşte şi pe'mneatale,

— şi ai oleacă de răbdare să asculţi.. Bere ? Pate mai că m-ar fi cinstit cu o vadră de bere, dară 'Mattie ne-a dat la amîndoi nişte lapte prins şi una din turtele ei de ovăz, necoaptă şi jilavă ca o brazdă de iai'bă. Ei, ce n-aş da să mai mănînc din colacii noştri cei gustoşi din Scoţia ! Şi aşa că ne aşezarăm şi începurăm să sporovăim.

— Bine ar fi să începi odată cu veştile. Rogu-te, spune-mi-le dacă ai ceva vrednic de spus, pentru că nu te pot aştepta toată noaptea-aici.

— Atunci, dacă ţii cu tot dinadinsul, află că ăia de la Londra sînt curat zăluzi de trebşoara de aicea din nord.

— Curat zăluzi -! Cum adică ?

— Ei, smintiţi de tot, — buni de legat — un talmeş-— balmeş — curat zănatici — î-a încălecat dracul pe Jack Webster. Hm ! zise Andrew, privindu-mă cu foarte mult tîlc ; numai că toată tevatura vine de la geamantanul omului ăla.

— Al cui geamantan ? Ce vrei să zici ?

— Ei, al ăluia, al lui Morris, care zicea că l-a pierdut — colea ; dară dacă nu-i treaba măriei-tale, nici a mea nu este. Şi nu se cade să mă apuce noaptea degeaba.

— Ca şi cum ar fi fost apucat dintr-o dată de o poftă nestăvilită de lucru, Andrew începu să sape de zor.

— Aşa cum prevăzuse şiretul vulpoi, curiozitatea mi se trezise ; nevoind totuşi să arăt pe faţă, prin întrebări directe, că această afacere mă interesează în chip deosebit, am stat şi l-am aşteptat pînă cînd, îmboldit de pofta bîrfelii, să catadicsească a-şi relua povestirea. Andrew săpa vajnic, aruncînd din cînd în cînd cîte o vorbă, care nu avea nici o legătură cu ştirile aduse de domnul Macready ; eu stăteam şi ascultam, blestemîndu-l în gînd Şi totodată dorind să văd pînă cînd împotrivirea lui încăpăţînată îi va înfrîna pofta de a vorbi despre o afacere care fără doar şi poate că îl rîcîia.

— Eu sap acum la sparangă şi am să semăn nişte fasole oloagă ; au să aibă nevoie de ele să le mănînce

— cu came de porc, îi vedea — fi-le-ar de bine ! Bun gunoi
mi-a mai dat şi logofătul ! Ar fi trebuit să fie paie de grîu, sau măcar de ovăz, că vrejurile de mazăre sînt tot aşa de bune ca pietrele. Dară picherul îşi face de cap pe la grajd şi de bună seamă că a vîndut gunoiul ăl bun. Apoi, oricum nu se cade că pierdem seara asta de sîmbătă/ că timpul s-a stricat de tot. Dacă din şapte zile una-i frumoasă, fii sigur să tocmai într-o duminică nu are să cadă. Apoi, eu nu zic că nu se îndreaptă, dacă aşa vrea Domnul, pînă luni dimineaţa, şi ce folos am să-mi rup spinarea muncind ? Eu cred că mă voi duce acasă, căci uite că sună stingerea, cum zic ei la toaca ceea a lor.

— Zicînd şi făcînd, apucă minerul hîrleţului cu amîndouă mîinile şi îl înfipse în şanţul pe care îl săpase, privindu-mă de sus, ca omul care deţine ştiri de preţ, pe care le poate dezvălui sau nu, după cum are chef ; îşi trase în jos mînecile cămăşii şi păşi încet spre haina lui, care era aşezată cu grijă pe o bancă din apropiere.

— „Trebuie să-mi ispăşesc pedeapsa că i-am tăiat vorba acestui panglicar obositor, mă gîndii eu, şi să aflu ştirile în condiţiile puse de el.“ Apoi, cu glas tare, îi vorbii :

— Pînă la urmă, Andrew, spune-mi şi mie ce-i cu ştirile acelea pe care ţi le-a adus de la Londra ruda dumitale, negustorul ambulant ?

— Măria-ta vorbeşte de coropcar ? mă întrebă Andrew. Oricum le-ai zice, oamenii ăştia sînt de mare folos aici la ţară, în Northumberland, unde nu prea avem tîrgufi. La noi, în Scoţia, e almintrelea. Iacă, în ţinutul Fife, de la Culross pînă la Nuikul de răsărit, e tocmai ca la oraş, de la un capăt la altul. Sînt atîtea tîrguri înşirate, unul după celălalt, ca ceapa pe funie, cu uliţa mare la mijloc, cu tarabele şi dughenele lor, cu casele de piatră şi de lut, mai toate cu trepte pe dinafară. Kirkcaldy, cel mai mîndru, este mai lung decît orice oraş din Anglia.

—

— Sînt încredinţat că totul e foarte frumos şi minunat, ' dar vorbeai mai adineauri despre nişte ştiri de la Londra,

— Andrew.

— Da, răspunse Andrew, dară credeam că măria-ta nu vrea să audă de ele ; cu toate astea (urmă el cu un rînjet urîcios), Pate Macready zice că sînt foarte încurcaţi acolo în Parlament, din pricina acestei prădăciuni împotriva domnului Morris, sau cum i-o fi mai zicînd.

— In Parlament, Aadrew ? Cum de a ajuns să se vorbească acolo despre treaba aceasta ?

— Asta i-am zis **şi** eu lui Pate ; dacă vrea măria-ta, **îi** repet chiar cuvintele mele ; n-am de ce să te mint. „Pate, zisei eu, ce-au avut lorzii şi domnii din Londra de împărţit cu ăla şi cu valiza lui ? Cînd aveam **un** Parlament scoţian, Pate, zic eu (şi dracul să le sucească gîtul celor care ni l-au luat !), se aşezau liniştiţi şi făceau legi pentru întreaga ţară **şi** pentru tot regatul, **şi** niciodată nu-şi băgau bărbile şi nasul în lucruri care îl priveau pe judecătorul ţinutului ; dară acuma, zisei, dacă **o** precupeaţă ar smulge din cap tichia vecinului, — hait ! i-ar duce pe amîndoi **în** Parlamentul de la Londra“ Zisei : „Iacă un lucru **tot atît** de prostesc ca şi cel făcut de bă**trînul** nostru lord zănatec de aicea, cu nătărăii lui de fe**ciori,** cu picherii şi copoii lui, cu turma lui de cai şi cornurile de vînătoare, călărind cît îi ziulica de lungă după niscaiva lighioane. Şi cînd au prins lighioana, hop S Că nu trage nici patru ocale.“

— Vorbeşti ca din carte, Andrew, zisei, vrînd să-l îmbunez, ca să ajungă odată la miezul ştirilor lui ; dar ce **a** zis Pate ?

— . — Aa ! zise el, la ce poţi să te aştepţi de la nişte mîncători de budincă, cum sînt englezii ? Cît despre prădăciune, iacă aşa : cînd erau ei în toiul sfezii, de o parte Whigii şi de alta Toryi, şi se huleau de mama focului, iacă se ridică unul cu mîncărime de limbă şi zice că în nordul Angliei toţi ar fi iacobiţi get-beget (şi, între noi

— fie zis, poate că avea dreptate), şi că duc război aproape
pe faţă, şi că o ştafetă a regelui ar fi fost oprită şi jefuită la drumul mare, şi că un nobil din Northumberland a fost amestecat în treaba asta — şi că l-au prădat pe om de mult aur şi multe hîrtii de preţ, şi că omul n-a găsit dreptatea scrisă în lege, fiindcă primul judecător de pace la care s-a dus omul de a fost jefuit bea şi chefuia cu cei doi netrebnici, care au fost făptaşii — cu cine alţii decît cu ei ? Şi judele a luat de bună mărturia unuia pentru purtarea ăluilâlt, şi i-a scos basma curată, şi bietul om de treabă, clupă ce şi-a pierdut gologanii, a fost nevoit să părăsească ţinutul, de frică să n-o pată mai rău.

— Crezi că poate să fie adevărat ? îl întrebai eu.

— Pate jură că este tot atît de adevărat pe cît este de bună măsura lui de un cot (şi aşa şi este, lipseşte doar un gref, ca să se potrivească cu măsura englezească). Şi după ce ăla îşi goli traista, începură toţi să strige, să ceară nume şi iată că iese la iveală numele lui Morris, şi al unchiului 'mneatale şi al judelui Inglewood, şi al altora pe lîngă ei (privind şiret la mine) şi apoi se ridică alt pui de zmeu. din partea ailaltă, zi cînd că nu se poate să învinuiască ei pe cel mai de treabă gentleman din ţară, numai pe baza jurămîntului unui mişel de teapa aceluia, pentru că, zice, Morris ăla a fost măturat din armată fiindcă a dat bir cu fugiţii în Flandra : şi a zis el, pesemne, că toată povestea a fost pusă la cale de ministru şi de el, înainte chiar s-o pornească de la Londra, şi că, dacă s-ar scoate mandat de percheziţie, el crede că banii s-ar găsi pe lîngă vreo poartă a palatului regal St. James. Bine... Şi iacă mi-l înhaţă pe Morris şi-l pune să aducă mărturie la ei la bară, cum îi zic ei. — să vadă ce ăre omul de spus ; dar ăia de erau împotriva lui aşa mi l-au luat în tărbacă, cu fuga lui şi cu tot răul ce l-a gîndit sau l-a făptuit în toată viaţa lui de pînă atuncea, că Pate zice că parcă era mai mult mort decît viu ; dară

— n-au putut scoate nici un cuvînt pe înţeles de la eî, cu toată zarva şi tevatura ce-o făceau. Trebuie că e un tontălău molatec, cu un cap care nu face nici cît o ceapă degerată. Cît despre Andrew Fairservice, să ştie măria-ta că toată droaia lor nu l-ar putea opri să zică ce are pe suflet.

— | — Şi cum s-a sfîrşit, Andrew ? A aflat cumva prietenul dumitale ?

— Păi sigur că a aflat ; că vadul lui pe aici e, şi Pate a mai zăbovit cam o săptămînă sau mai bine, pentru că ştia că muşterii lui vor fi tare bucuroşi de ştirile astea. S-a spulberat tot, ca pleava în vînt. Cel ce a început povestea şi-a luat vorba înapoi şi a zis că, deşi crede că omul a fost jefuit, poate că s-a înşelat asupra amănuntelor. Atunci, s-a ridicat ălălalt şi a zis că lui nu-i pasă dacă Morris a fost prădat ori ba, numai să nu împroaşte cu noroi cinstea şi bunul nume al unui gentleman, mai ales din nordul Angliei ; căci, zicea el în faţa lor, şi el e din nord şi-i pasă mult de ce zice lumea. Asta cheamă ei dezbatere ; o lasă unu mai moale, apoi ălălalt o mai lasă şi el, pînă la urmă se au ca fraţii. Bine... şi după ce în Parlamentul Comunelor ' l-au sucit şi l-au răsucit pe Morris cu prădăciunea ce-a suferit-o pînă li s-a urît, a trebuit şi Parlamentul Lorzilor să-si spună si el păsul. In sărăcanul nostru Parlament scoţian dinainte, şedeau toţi împreună unul lîngă altul şi nu aveau nevoie să asculte aceleaşi parascovenii de două ori. Dară înălţimilelor au purces cu sîrg la lucru de parcă ar fi fost ceva nou-nouţ. Şi a mai venit vorba despre unu Campbell, care cică ar fi fost şi el mult-puţin amestecat în prădăciune, că avea o carte de ia ducele de Argyle, ca un atestat că om de treabă era. Asta l-a făcut pe MacCallum More să se facă foc şi pară de mîine, cum era şi drept ; s-a ridicat cît ai clipi şi le-a strigat să ia seama că n-a

— [1] Camera Comunelor, care împreună cu Camera Lorzilor alcătuiesc Parlamentul englez (n.t.).

— fost niciodată vreun Campbell care să nu fie ager, înţelept, viteaz şi vrednic de încredere, întocmai ca sir John Graham din vechime. Acuma, dacă măria-ta e sigură că n-are în vine nici o picătură din sîngele neamului Campbell, cum n-am nici eu, pe cît ştiu, din moşi-strămoşi, sau din cîte mi-au povestit alţii, îţi voi spune eu ce gîndesc despre asta.

— Poţi fi sigur că n-am nici o legătură de rubedenie cu nici un domn care poartă acest nume.

— Păi atunci putem sta de vorbă în tihnă. Printre Campbelli sînt şi oameni buni şi oameni răi, ca şi în orice neam. Dară acest MacCallum More are trecere şi cinste mare pe la toţi domnii şi mărimile din Londra ; căci nu se poate zice cu siguranţă dacă ţine cu unul sau cu altul din partide, aşa că nici dracul nu îndrăzneşte să se certe cu dînsul ; aşa că s-au pus de au votat că povestea lui Morris a fost o calomnie sfruntată, cum îi zic ei, — şi, dacă nu şi-ar fi luat cîmpii, s-ar fi aerisit niţel la stîlp pentru mărturie strîmbă.

— Zicînd acestea, cinstitul Andrew îşi strînse ţăruşii, hîrleţul şi săpăliga şi le aruncă într-o roabă, pe îndelete, ca să-mi dea răgaz să-i mai pun vreo întrebare, care mi-ar mai trece prin minte, înainte ca el să ducă sculele la magazie, ca să se odihnească în ziua următoare. Găsii cu cale'să nu tărăgănesc vorba, ca să nu dau de bănuit acestui om care îşi bagă nasul unde nu-i fierbe oala că aş avea alte pricini pentru tăcerea mea decît cele adevărate.

— Aş vrea şi eu să văd pe acest neam al dumitale, Andrew, şi să aud ştirile chiar din gura lui. Ai auzit, de bună seamă, că am avut puţintel necaz din pricina neobrăzării acestui Morris (Andrew rînji în semn de înţelegere) şi aş dori să-l văd pe vărul dumitale, negustorul, să-l întreb unele amănunte despre cele ce a auzit la Londra, dacă s-ar putea face aceasta fără prea multă greutate.

—

— Nimica mai uşor, zise Andrew. Nu am decît să-i dau să înţeleagă vărului că ai nevoie de o pereche, două de ciorapi şi ar veni aicea mîncînd pămîntul.

— Da, asigură-1 că-i voi fi muşteriu ; şi fiindcă noaptea este, după cum zici, blîndă şi senină, mă voi plimba prin grădină, pînă cînd va veni el. In curînd luna se va ridica peste dealuri. Poţi să-l aduci la portiţa din spate, căci eu mă voi desfăta în acest timp, privind tufişurile şi frunzişul în bătaia rece şi strălucitoare a lunii.

— Foarte bine, foarte bine, aşa zic şi eu ; o varză sau o conopidă arată aşa de mîndră la lumina lunei, de parcă ar fi o doamnă împodobită cu nestemate.

— Zicînd acestea, Andrew Fairservice o luă din loc, plin de fericire. Avea de umblat vreo două mile, o trudă pe care o îndeplinea cu cea mai mare plăcere, pentru a face rost rudei sale de un muşteriu care să-i cumpere ceva marfă, deşi această rudă nu ar fi dat nici şase penny ca să-l cinstească cu o halbă de bere. „Bunăvoinţa unui englez s-ar fi arătat tocmai invers“, gîndeam eu, în timp ce păşeam pe aleile ’ catifelate, mărginite cu garduri vii, înalte, de tisă şi de ilice, ce brăzdau vechea grădină de la Osbaldistone Hali.

— Plimbîndu-mă încoace şi încolo, îmi ridicai fireşte ochii la ferestrele vechii biblioteci ; erau mici şi multe şi se înşiruiau de-a lungul catului al doilea în partea castelului pe care o vedeam acuma. Se zărea lumină la ferestre. Nu eram. mirat de aceasta, pentru că ştiam că domnişoara Vernon îşi petrecea deseori serile în bibliotecă ; bunul-simţ mă îndemna să-mi pun frîu dorinţelor şi n-am căutat niciodată să-i ţin de urît la o oră la care, după cum ştiam, tot restul familiei era ocupat cu îndeletnicirea-i de fiecare seară şi cînd, prin urmare, °rice întrevedere ar fi fost numai în *tete-ă-tete.* Diminețile ni le petreceam de obicei citind împreună în camera aceea ; dar adeseori se întîmpla ca unul sau altul din

— verii noştri să intre ca să caute vreun hrisov vechi, de pergament poleit şi ilustrat de mină în culori, care să poată fi preschimbat în vreo unealtă de pescuit, sau ca să ne povestească despre vreun plan de vînătoare, sau numai pentru că nu ştia ce altceva să facă. Pe scurt, dimineaţa, biblioteca era un soi de încăpere comună, unde puteau să se întâlnească bărbaţii şi femeile ca pe un teren neutru. Seara, era cu totul altfel ; fiind crescut într-o ţară unde'se preţuieşte sau, mai bine zis, se preţuia pe atunci în niare măsură *la bienseance *,* eram dator să gîndesc eu pentru domnişoara Vernon, în ceea ce priveşte acele reguli de cuviinţă, la care cunoştinţele ei în ale vieţii nu-i dădeau prilejul să gîndească singură. O făcui deci să înţeleagă, cu toată delicateţea de care eram în stare, că, in cazul în care trebuia să facem lecţii împreună seara, se cuvenea să mai fie şi a treia persoană de faţă.

— Domnişoara Vernon rîse mai întâi, apoi obrajii i se înroşiră şi se arătă gata să se supere ; dar, stăpînindu-se deodată, îmi zise :

— Cred că ai mare dreptate ; cînd voi vroi să fiu un şcolar deosebit de sîrguitor, o voi mitui pe bătrîna Marta cu o ceaşcă de ceai, ca să stea cu mine şi să-mi slujească de paravan.

— Marta, bătrîna menajeră, avea aceleaşi gusturi ca şi restul familiei din castelul Osbaldistone. Un ţoi, sau o stacană i-ar fi plăcut cu mult mai mult decît tot ceaiul din China. Totuşi, ceaiul fiind pe atunci o băutură care se obişnuia numai în societatea înaltă, Marta era măgulită cînd era poftită să-l guste şi ea ; cu ajutorul unei mari cantităţi de zahăr şi cu multe cuvinte tot atît de dulci, şi cu un belşug de pîine prăjită cu unt, se lăsa înduplecată uneori să ne ţină de urît. Dealtfel, după căderea nopţii, aproape toţi slujitorii se fereau de bibliotecă, pentru că le intrase în cap credinţa că prin partea

[1] Buna-cuviință (Ir.) (n.t.).

— aceea a casei umblau stafiile. Cei mai temători dintre
si văzuseră năluci şi auziseră zgomote ciudate, atunci cînd toată partea cealaltă a casei era liniştită. Chiar şi boierii cei tineri nu simţeau nici un fel de plăcere să pătrundă în această incintă înspăimîntătoare, după căderea nopţii, decît la mare nevoie.

— Faptul că biblioteca fusese odată sălaşul ales al lui Rashleigh, faptul că o uşă ascunsă Intr-unul din pereţi o lega de camera singuratică şi îndepărtată, pe care şi-o alesese el, mărea mai curînd decît micşora spaima pe care o aveau cei din casă de temuta bibliotecă din Osbaldistone Hali. Cunoştinţele lui amănunţite despre ceea cp se petrecea în lume, cunoaşterea lui adîncă a ştiinţelor de tot felul, cîteva experienţe de fizică de care făcea caz din cînd în cînd, erau, într-o casă atît de ignorantă şi bigotă, socotite ca pricini vrednice de a-l crede înzestrat cu puteri asupra lumii spiritelor. El pricepea greaca, latina şi ebraica ; deci, după vorba şi gîndul fratelui său Wilfred, „nu avea să se teamă nici de moroi, nici de strigoi, nici de dracul sau de umbra lui". Totuşi, slujitorii stăruiau în a spune că l-ar fi auzit vorbind cu cineva în bibliotecă, în timp ce tot restul familiei se dusese la culcare ; că îşi petrecuse noaptea pîndind nălucile şi dormind dimineaţa în patul lui, în Ioc să se ţie după copoi, ca un adevărat Osbaldistone.

— Toate aceste zvonuri fără rost Ie prinsei din subînţelesuri şi fraze încîlcite, pe care eram lăsat să le tălmăcesc singur ; şi bineînţeles că îmi bătui joc de ele. Dar singurătatea adîncă de care avea parte în fiecare noapte, după stingere, această încăpere cu prost renume era încă
—o pricină pentru a nu impune prezenţa mea domnişoarei Vernon, cînd avea plăcerea să stea acolo seara.

— Ca să reiau firul povestirii mele de unde l-am lăsat, nu m-am mirat cînd am văzut o licărire de lumină la feresterele bibliotecii; am fost însă oarecum izbit cînd am zărit limpede umbrele a două persoane trecînd şi

— acoperind lumina primului geam, întunecînd pentru o
clipă fereastra. Îmi zisei că trebuie să fie bătrîna Marta, pe care Diana o îmbiase să-i ţie de urît în seara aceasta, sau poate că m-am înşelat şi am luat umbra Dianei drept a doua persoană. Ba nu, pe Dumnezeul meu ! apar şi la cel de al doilea geam, — două persoane care se desluşesc limpede ; acum iar s-au pierdut ; se văd şi la cel de al treilea, — acum la al patrulea ; erau umbrele întunecate, dar distincte a 'două persoane care treceau de-a lungul încăperii, între ferestre şi lumini. Cine putea fi tovarăşul Dianei ? Umbrele au mai trecut încă de două ori între luminile dinăuntru şi ferestre, ca şi cum ar fi vrut să mă asigure că nu mă înşelasem ; după aceea, luminile s-au stins şi, bineînţeles, nu s-a mai văzut nici o umbră.

— Oricît de măruntă a fost aceasiă întîmplare, ea mi-a frămîntat mintea timp îndelungat. Nu îmi îngăduiam să cred că prietenia mea pentru domnişoara Vernon era numai egoism curat ; totuşi, e de necrezut cîtă supărare simţeam la gîndul că ea primea pe altcineva pentru o întrevedere tainică, la o oră şi într~un loc unde, de dragul ei, îmi dădusem atîta osteneală să-i arăt că nu se cuvenea să ne întîlnim.

— „Ce fată prostuţă, neastîmpărată şi de neîndreptat ! îmi zisei eu în gînd. îţi risipeşti degeaba sfaturile bune şi delicateţea cu ea. Am fost înşelat de simplitatea pur-4£rii ei, pe care cred că o adoptă aşa cum ar adopta o pălărie de paie la modă, numai pentru a face pe grozava. Cu toată înţelepciunea ei neobişnuită, socot că tovărăşia cîtorva caraghioşi, cu care să joace cărţi sau altceva, i-ar face mai multă plăcere decît dacă însuşi Ariosto ar învia din morţi.“ _

— Acest gînd îmi veni în minte cu atît mai vîrtos cu cît tocmai în seara aceea îmi luasem inima în dinţi ca să-i arăt Dianei tălmăcirea pe care o făcusem din primele cărţi ale lui Ariosto, şi o rugasem să o poftească pe Marta la o ceaşcă de ceai în bibliotecă, propunere cu care dom-

— nişoara Vernon nu se învoise, scornind o scuză pe care 0 găsisem cam uşuratică.

— N-am avut timp să mă gîndesc prea mult la acest subiect neplăcut, căci poarta din dos a grădinii se deschise şi Andrew împreună cu compatriotul său, acesta încovoiat sub o povară, apărură pe aleea scăldată de lună şi îmi abătură gîndurile.

— Văzui că domnul Macready, după cum mă aşteptam, era un scoţian vînjos, iscusit, isteţ, şi, atît prin meserie, cît şi din gust propriu, un om căruia îi plăcea să adune ştiri. El mi-a făcut o descriere limpede a celor petrecute în Camera Comunelor şi în Camera Lorzilor cu privire la afacerea Morris. Această afacere părea să fi fost adusă în discuţie de către amîndouă partidele pentru a pipăi pulsul Parlamentului. De asemenea, se părea că, aşa cum aflasem indirect de la Andrew, ministerul se dovedise prea slab pentru a susţine o afacere în care se ponegrea bunul nume al unor oameni de seamă şi supuşi, pe temeiul spuselor unui ins cu un renume atît de şubred ca al lui Morris, care, pe deasupra, povestea faptele într-un fel încîlcit şi nesigur. Macready a putut chiar să-mi dea o gazetă, rareori răspîndită în afara Capitalei, în care se reda miezul dezbaterilor ; de asemenea o dare de seamă asupra discursului ducelui de Argyle, tipărită pe o singură parte a unei foi mari de hîrtie şi din care cumpărase mai multe exemplare, deoarece, zicea el, avea să fie o marfă de preţ în partea de miazănoapte a rîului Tweed. In gazetă era o relatare sumară plină de spaţii albe şi de asteriscuri, care nu mă desluşea mai bine decît cele povestite de scoţian ; ducele, în discursul său vioi şi elocvent, îşi ridica în slavă ţara, familia şi clanul şi îşi aducea sie însuşi cîteva laude, la fel de sincere poate, deşi mai puţin înflăcărate, dar pe care acest prilej fericit
1 le îngăduia. Nu am putut afla dacă bunul meu nume fusese de-a -dreptul atacat, dar am constatat că onoarea familiei unchiului' meu fusese atinsă, deoarece acel Camp-

2
3 beli, arătat de Morris ca fiind jefuitorul cel mai vajnic dintre cei doi care îl încolţiseră, ar fi izbutit să obţină eliberarea unui domn Osbaldistone, depimînd mărturie în sprijinul său şi în înţelegere cu judele. Aici, povestea lui Morris se potrivea cu bănuielile mele, îndreptate împotriva lui Campbell încă din clipa în care îl văzusem, sosind la judele Inglewood. Mai degrabă necăjit şi tulburat de această poveste neobişnuită, mă despărţii de cei doi scoţieni, după ce am cumpărat cîte ceva de la Macreacly şi i-am făcut lui Fairservice o mică cinste ; mă retrăsei în camera mea pentru a cugeta la. ceea ce ar trebui să fac ca să-mi apăr bunul meu nume, batjocorit astfel în public.

4 CAPITOLUL XV

5 De unde vii şi cine eşti ?
6 MILTON

7 După ce am petrecut o noapte fără somn, gîndindu-mă la ştirile pe care le primisem, mai întîi .am înclinat să cred eă trebuia să mă întorc cît mai repede la Londra ca să risipesc, prin prezenţa mea, defăimarea răspîndită pe seama mea. Am şovăit însă să iau această hotărîre, amintindu-mi de poruncile tatălui meu, care era de neînduplecat în tot ceea ce privea familia lui. Cu experienţa lui îndelungată, el putea, desigur, să mă îndrume în ceea ce trebuia să fac, iar prin cunoştinţele pe care le avea printre cei mai de seamă Whigi, pe atunci la putere, ar fi putut obţine ca apărarea mea să găsească ascultare. Aşa că, pînă la urma urmei, am cugetat că este mai cuminte să aştern pe hîrtie toată povestea mea şi să o trimit tatălui meu ; cum prilejuri obişnuite de legătură între Osbaldistone Hali şi primul oraş cu poştă se iveau arareori, mă hotărîi să merg călare pînă la oraş, care era la o depărtare de vreo zece zile, şi să depun scrisoarea la poştă chiar cu mîtnile mele.

9 Intr-adevăr, începuse să «ii se pară ciudat că, deşi trecuseră mai multe săptămîni de la plecarea mea de acasă, nu primisem vreo scrisoare, nici de la tatăl meu şi nici de la Owen, deşi Rashleigh îi scrisese lui sir Hildebrand că sosise cu bine la Londra şi că avusese parte de o primire călduroasă din partea unchiului său. Chiar dacă aş fi avut o vină, nu se cuvenea, după părerea mea cel puţin, ca tata să mă dea cu totul uitării ; gîndeam că, ducîndu-mă eu la oraş, aş putea găsi la poştă o scrisoare de la el, primind-o astfel mai repede. Dar, înainte de a încheia scrisoarea privind afacerea Morris, mi-am arătat nădejdea şi via dorinţă ca tata să-mi facă cinstea de a-mi scrie cîteva rînduri, fie numai pentru a-mi da sfaturile şi poruncile lui într-o chestiune destul de spinoasă şi în care cunoştinţele mele despre viaţă nu erau îndestulătoare. Am socotit că ar fi în zadar să mai stărui asupra întoarcerii mele la Londra şi prefăcui lipsa dorinţei de a pleca într-o supunere vădită faţă de voinţa părintească, acesta fiind un motiv destul de bun, care, desigur, va fi întîmpinat cum se cuvine de către tatăl meu. Totuşi, îi cerui îngăduinţa de a mă întoarce la Londra, cel puţin pentru un timp scurt, .ca să întîmpin şi să înlătur defăimările înjositoare care se răspîndiseră pe seama mea în chip public. încheindu-şi scrisoarea, în care dorinţa vie de a-mi răzbuna cinstea era împletită 'cam ciudat cu greutatea pe care o aveam de a părăsi Osbaldistone Hali, o pornii călare pînă la oraş, unde pusei scrisoarea la poştă. Cu acest prilej găsii, cu o clipă mai devreme, următoarea scrisoare de la prietenul meu, Owen :

10 „Dragă domnule Francis,

11 Am primit stimata dvs. scrisoare prin bunătatea domnului R. Osbaldistone şi am luat act de cuprins. Voi da domnului R. O. tot sprijinul ce-mi este în putinţă. L-am dus să vadă banca şi vama. Pare un gentleman cumpătat şi

12 aşezat şi are gust pentru afaceri ; va fi prin urmare de folos casei noastre de negoţ. Aş fi dorit ca altă persoană să-şi îndrepte paşii pe această cale ; dar, cam va vrea Dumnezeu ! Deoarece banii ar putea fi rari pe meleagurile acelea, sînt încredinţat că mă veţi ierta că trimit, o dată cu aceasta, o scrisoare de credit, valabilă şase zile, asupra d-lor Hooper şi Girder, din Newcastle, pentru lire 100, care, nu mă îndoiesc, va fi onorată.

13 Rămîn, aşa cum mă leagă datoria, dragă d-le Frank, preaplecatul şi supusul dvs. slujitor,

14 Joseph Owen

15 *Post-scriptum* — Binevoiţi a confirma primirea prezentei.' îmi pare rău că am primit aşa puţine scrisori de la dvs. Tatăl dvs. spune că se simte bine, dar arată cam prost.“

16 Mă miram că în această epistolă, scrisă în forma obişnuită a bătrînului Owen, nu se pomenea nimic despre scrisoarea confidenţială pe care i-o trimisesem, în scopul de a-1 lămuri asupra adevăratei firi a lui Rashleigh, deşi, judecind după cum mergea poşta, era sigur că ar fi trebuit să o primească. Totuşi, eu o trimisesem de la conac pe calea obişnuită şi nu aveam nici o pricină să mă îndoiesc că s-ar fi rătăcit pe drum. Cum ea cuprindea lucruri de mare însemnătate, atît pentru tatăl meu, cî-t şi pentru mine, mă aşezai la o masă de la poştă şi îi scrisei din nou lui Owen, rezumînd ştirile de căpetenie din scrisoarea mea dinainte, şi îi cerui să-mi răspundă cu poşta următoare dacă o primise cu bine. îi confirmai de asemenea şi primirea scrisorii de credit asigurîndu-l că o voi folosi, dacă voi' avea nevoie de bani. Găseam într-adevăr ciudat ca tata să lase grija buzunarului meu pe seama secretarului ; dar îmi închipuiam că aşa hotărîseră întrei ei. în orice caz, Owen era un burlac destul

17 de bogat şi avea pentru mine o deosebită dragoste, aşa că nu am şovăit să încasez banii, gîndindu-mă să-i socotesc ca un mic împrumut, pe care să-l plătesc cît mai curînd cu putinţă, în cazul in care nu ar fi plătit mai înainte de tatăl meu ; îi arătai acestea şi domnului Owen, Un negustor din acest orăşel, la care mă îndrumase dirigintele poştei, îmi plăti în aur suma arătată în scrisoarea mea de credit asupra domnilor Hooper şi Girder, aşa că mă întorsei la Osbaldistone Hali cu mult mai bogat decît plecasem. Acest spor în punga mea nu m-a -lăsat cu totul nepăsător, pentru că, desigur, aveam unele cheltuieli de făcut la Osbaldistone Hali ; văzusem cu nelinişte că suma pe care cheltuielile de drum nU o micşoraseră decît cu puţin scăzuse pe nesimţite după sosirea mea acolo. Această pricină de îngrijorare era deocamdată îndepărtată. La .sosirea mea la conac, aflai că Sir Hildebrand cu toţi urmaşii lui coborîseră pînă la cătunul numit .Trin-3ay Knowes „să vadă“, aşa cum zicea Andrew Faîrservice, „cîţiva' cocoşi de casă zburîndu-şi creierii unul altuia cu ciocul“.

— Este o desfătare cam sălbatică, Andrew ; * bănuiesc că nu aveţi asemenea plăceri în Scoţia.

— Ba da, răspunse Andrew cu îndrăzneală ; apoi îşi înmuie glasul, adăugind : Afară poate de lăsata-secului, sau cam pe atunci. Dară, la drept vorbind, nu-i

18 •mare păcat ce face lumea cu păsările astea, pentru că atîta scurmă şi scarmănă curtea, că de răul lor nu-i chip să păstrezi o boabă de fasole sau de mazăre. Dară mă miră cine o fi deschis uşa aceea de la turn ; acuma cînd domnul Rashleigh este plecat, de bună seamă că nu poate să o deschidă chiar dumnealui.

19 Uşa turnului, de care vorbea Andrew, dădea în grădină şi se afla la piciorul unei scări în spirală, care ducea la camera lui Rashleigh. După cum am mai zis, camera aceasta dra aşezată într-o parte izolată a casei, fiind le-

gată de bibliotecă printr-o uşă tainică, iar de i'estul casei

20 printr-o trecere boltită, întunecoasă şi întortocheată. O cărare ierboasă, lungă şi îngustă, mărginită de două garduri vii de ilice, ducea - de la uşa turnului la o portiţă din zidul care înconjura grădina. Pe aceste căi de comunicaţie, Rashleigh, ale cărui mişcări erau foarte independente de ale celorlalţi membri ai familiei, putea să părăsească conacul sau să se reîntoarcă după cum poftea,' fără ca lipsa sau prezenţa lui să fie băgată în seamă. El fiind însă plecat, scara şi uşa din turn nu mai erau întrebuinţate, ceea ce făcea ca spusele lui Andrew să aibă o anumită însemnătate.

— Deseori ai văzut uşa aceea deschisă ? a fost întrebarea mea.

21 •— Nu chiar aşa de des ; numai o dată sau de două ori. Gîndesc eu aşa că ar putea fi preotul, părintele Vaughan, cum îi zic ei. Nici o slugă n-o prinzi umblînd pe seara aceea. Vai de capul lor de păgîni nenorociţi ! Tremură de frica moroilor şi a strigoilor sau a altor arătări de pe lumea ailaltă. Părintele Vaughan se crede mai grozav — dară cel ce se înalţă se va smeri ! Mă prind pe ce vrei că cel mai prost predicator, de dincolo de rîul Tweed, ar putea veni de hac unui strigoi de două ori mai iute ca el, cu toată agheasma şi cu toate farafastâcurile lui care cică-s sfinţite. Nici nu-mi vine să cred că vorbeşte latina cum se cuvine, cel puţin văd că nu mă înţelege pe mine, cînd îi spun din carte numirile plantelor.

22 Despre părintele Vaughan, care îşi împărţea timpul şi grija duhovnicească între Osbaldistone Hali şi alte vreo şase conace ale proprietarilor catolici din vecinătate, nu am povestit pînă acuma nimica, fiindcă îl văzusem foarte puţin. Era în vîrstă de vreo şaizeci de ani şi, din cîte mi s-a dat să înţeleg, făcea parte dintr-o familie bună din nord ; cu un chip care te izbea şi îţi impunea, avînd şi o ţinută gravă, el se bucura de mare cinste pointre catolicii din Northumberland, ca un om vrednic şi drept. Totuşi părintelui Vaughan nu-i lipseau cu totul însu-

23
24 şirile caracteristice ordinului din care făcea parte. Era învăluit într-o atmosferă de taină, care, pentru un protestant, mirosea a clericalism. Băştinaşii (căci aşa li s-ar putea zice intr-adevăr) din Osbaldistone Hali îl priveau mai mult cu teamă, sau, cel puţin mai mult cu respect decît cu dragoste. Era limpede că el osîndea chefurile lor, deoarece într-o oarecare măsură acestea încetau pe timpul cît preotul locuia la conac. Chiar sir Hildebrand însuşi îşi stăpânea oarecum apucăturile în acest timp, ceea ce avea darul de a face prezenţa părintelui Vaughan mai degrabă supărătoare. Avea felul de a vorbi al unui om binecrescut, insinuant şi aproape linguşitor, caracteristic preoţilor catolici, mai ales în Anglia, unde laicul catolic, stingherit de legile penale şi de canoanele sectei lui, precum şi de sfaturile duhovnicului, se arată deseori reţinut şi aproape sfios, în tovărăşia protestanţilor ; pe cînd preotul, căruia, chiar prin harul său, îi este dat să aibă de-a face cu persoane de toate credinţele, este deschis, vioi şi îngăduitor în raporturile cu oamenii, doritor de popularitate şi, de obicei, îndemînatic în chipul de a o căpăta.

25 Părintele Vaughan era îndeosebi legat de Rashleigh ; altminteri, după toate probabilităţile, nu prea ar fi putut să-şi menţie situaţia pe care o avea la Osbaldistone Hali. Cum această împrejurare nu mă făcea să caut o apropiere faţă de el, precum nici el nu părea să încerce a se apropia de mine, convorbirile noastre întîmplătoare se mărgineau la cuvintele de bună-cuviinţă. Mă gîndeam că se putea foarte bine ca părintele Vaughan să locuiască în camera lui Rashleigh, în timpul şederilor sale vremelnice la conac, şi că profesiunea lui. îl îndrituia să-şi petreacă din cînd în cînd o parte din timp în bibliotecă. S-ar fi putut deci foarte bine întîmpla să fi fost luminarea lui aceea care îmi atrăsese luarea-minte cu o seară mai înainte. Aceasta mă făcu să-mi amintesc, fără voia mea,

că discuţiile dintre domnişoara Vernon şi preot purtau

26 semnele unei taine asemănătoare celor care caracterizau
convorbirile ei cu Rashleigh. Nu am auzit-o vreodată pomenind numele lui Vaughan, nici măcar în treacăt; decît cu prilejul primei noastre întîlniri, cînd ea a pomenit de bătrînul preot şi de Rashleigh ca de singurii oameni din Osbaldistone Hali, în afară de dînsa, cu care se putea sta de vorbă. Deşi tăcută în privinţa părintelui Vaughan, sosirea lui la conac îi dădea de fiecare dată domnişoarei Vernon o stare de nelinişte, de îngrijorare şi chiar de spaimă, care dăinuia pînă ce schimbau între ei o privire sau două, plină de înţeles.

27 Oricare ar fi fost taina care învăluia soarta acestei fete frumoase şi atrăgătoare, nu încăpea îndoială că ea era împărtăşită şi de părintele Vaughan ; într-adevăr, se putea presupune că el era mijlocitorul care trebuia să-i înlesnească' intrarea într-o mînăstire, în cazul cînd ea ar fi respins căsătoria cu oricare din verii mei — un rol care putea prea bine să îndreptăţească teama vădită pe care o arăta ea la fiecare sosire a lui. în alte privinţe, ei nu păreau să stea prea mult de vorbă împreună şi nici măcar să-şi caute tovărăşia. înţelegerea dintre ei, dacă într-adevăr exista o astfel de înţelegere, era tăcută şi subînţeleasă, înrîurindu-le faptele, fără să fi fost nevoie de cuvinte. Cugetînd mai mult, îmi amintii, totuşi, că o dată sau de două ori i-am surprins făcîndu-şi diferite semne, care, în acel timp, bănuiam că ar fi vreo aluzie la felul în care domnişoara Vernon îşi îndeplinea îndatoririle religioase, ştiind cît de dibaci sînt preoţii catolici ca, oricînd şi oriunde, să-şi păstreze înrîurirea ce o au asupra credincioşilor. Acum, însă, eram gata să dau acestor semne o tălmăcire mai adîncă şi mai tainică. Avea el întîlniri între patru ochi cu domnişoara Vernon în bibliotecă ? Iată întrebarea care îmi frămînta mintea. Dacă era aş a, ce scop urmăreau ? De ce alegea ea pe un apropiat a'i înşelătorului Rashleigh pentru a tăinui împreună ?

28 Aceste întrebări apăsătoare îmi munceau gîndul şi mă frămîntau cu atît mai mult cu cît nu aveam putinţa de a le dezlega. începusem să şi bănuiesc că prietenia mea pentru Diana Vernon nu era chiar atît de lipsită de interes, pe cît ar fi fost cuminte să fie. începusem să fiu gelos pe acel bădăran bun de dispreţuit Thorncliff, şi să ţin seama, mai mult decît îngăduiau prevederea şi demnitatea simţămintelor mele, de încercările sale prosteşti de a mă aţîţa. Acum eram pe cale să cercetez îndeaproape şi în toate amănuntele ei purtarea domnişoarei Vernon, căutînd în zadar să mă amăgesc singur, zicîndu-mi că doar curiozitatea mă îmboldeşte, ca pe un om care nu are ce face. Toate acestea, ca la Benedik cel din poveste care-şi peria pălăria dimineaţa, erau semne că sărmanul tînăr era îndrăgostit ; în timp ce judecata mea încă nu recunoştea că mă făcusem vinovat de un ataşament atît de nesăbuit, ea se asemăna acelei călăuze nepricepute care, după ce s-a rătăcit împreună cu călătorul pe un drum greşit şi fără nădejde de întoarcere, susţine morţiş că nu-i cu putinţă să fi greşit drumul.

29 CAPITOLUL XVI

30 Se întîmplă că într-o zi, pe la nămiezi, ducîndu-mă la luntrea mea, să fiu nespus de mirat văzînd pe ţărm urma unui picior de om desculţ întipărit foarte limpede în nisip.

31 **ROBINSON CRUSOE**

32 Cu simţăminte împărţite între curiozitate şi gelozie, atît unul, cît şi celălalt izvorînd din împrejurarea neobişnuită în care se găsea domnişoara Vernon, mă apucai să îi observ cu atîta stăruinţă faptele şi privirile, încît, cu toate sforţările mele de a ascunde acest fapt, el nu mai putu scăpa minţii sale pătrunzătoare. Impresia că era supravegheată sau, mai bine zis, urmărită de privirile mele, părea că o tulbură, o jigneşte şi o supără pe Diana. Uneori, părea să caute prilejul de a-şi arăta nemulţumirea pentru felu-mi de a mă purta, fel pe care nu îl putea socoti decît jignitor, faţă de felul deschis în care îmi arătase necazurile ce o năpădiseră. Alteori, părea

gata să mă dojenească. Dar, fie că nu-şi putea lua inima în dinţi, fie din altă pricină, ceva o împiedică să caute o lămurire. Supărarea îi trecea o dată cu vorbele de duh care le rostea şi dojenile i se stingeau pe buze. Legăturile dintre noi erau ciudate ; din proprie dorinţă petreceam mult timp împreună ; totuşi, ascunzînd simţămintele pe care le încercam unul faţă de celălalt, eram zuliari

33 sau supăraţi, fiecare în parte, de faptele celuilalt. între
34 noi era o intimitate lipsită de încredere ; pe de o parte, o dragoste fără speranţă şi fără ţel, precum şi o curiozitate neîntemeiată şi necugetată ; de cealaltă parte, tulburare şi îndoială, amestecată uneori cu supărare. Totuşi, cunoscînd firea omenească, sînt încredinţat că această zgîndărire a pasiunilor, aşa cum avea ea loc cu prilejul a mii de împrejurări interesante şi supărătoare, totuşi mărunte, ne făcea atît pe domnişoara Vernon, cît şi pe mine, să fim neîncetat unul în gîndul celuilalt, şi tindea ca, pînă la urmă, să mai mărească încă slăbiciunea pe care o simţeam unul faţă de celălalt. Dar deşi în curînd descoperii cu mîndrie că prezenţa mea la Osbaldistone Hali îi dăduse Dianei încă o pricină pentru a nu dori să se ducă la mînăstire, nu mă puteam totuşi încrede într-o afecţiune, care părea cu totul supusă tainelor ce proveneau din situaţia ei deosebită. Domnişoara Vernon avea un caracter mult prea călit şi hotărît, pentru a îngădui ca dragostea ei faţă de mine să depăşească simţul datoriei sau al prevederii ; îmi dădu o dovadă de aceasta într-o convorbire pe care o avurăm cam în vremea aceea.

35 Eram aşezaţi amîndoi în bibliotecă. în timp ce domnişoara Vernon răsfoia un exemplar din *Orlando Furioso,* care îmi aparţinea, o foaie scrisă de mînă zbură dintre foile cărţii. Mă aplecai să o ridic, dar ea mă opri.

— Sînt versuri, zise ea, aruncînd o privire pe hîrtie şi despăturind-o ; dar, înainte de a începe să o citească, aşteptă parcă răspunsul meu, îmi dai voie ? Nu, nu, dacă te înroşeşti şi începi să te bîlbîi, trebuie să trec peste sfiiciunea dumitale şi să presupun că mi-ai îngăduit să o citesc.

— Nu merită să te osteneşti. Este un crîmpei dintr-o traducere. Draga mea domnişoară Vernon, osînda ar fi din cale-afară de nedreaptă, dacă dumneata, care înţelegi

atît de bine originalul, l-ai judeca după aceste rînduri.

—

— Cinstitul meu prieten, răspunse Diana, dacă vrei să-mi asculţi sfatul, nu-ţi încărca momeala cu prea multă umilinţă ; căci altfel, pun prinsoare zece contra unu, că nu te vei bucura nici măcar de o singură măgulire. Dumneata ştii că eu aparţin seminţiei puţin populare a celor care spun adevărul, — şi nici pe Apollon nu l-aş linguşi, chiar de mi-ar dărui lira sa.

— Ea începu să citească prima stanţă, care suna cam aşa :

— „De cavaleri şi doamne, de lupte şi dragoste cinstită, Viteze fapte falnice, acuma am să cînt.

— De timpu-n care Maurii, venind din Africa cernită,

— Cu Agrament ca rege, cu vijelios avînt,

— Cu gînd de răzbunare şi mînios avan,

— Trecînd prin valul mării şi Franţa pîrjolind.

— Prăpădul tras din moartea bătrînului Troian,

— Şi, ca să o răzbune, din depărtări venind,

— Pe Carol împăratul creştin ameninţînd.
— Pe Roland nenfricatul, cînta-va-l struna mea,

— Aşa cum încă nimeni în cînt nu l-a slăvit ;

— Cu toată judecata cea dreaptă ce-o avea,

— De dragoste el însuşi a fost înnebunit

— Mai este încă mult, zise ea, aruncîndu-şi privirea de-a lungul foii, şi, întrerupînd cele mai dulci sunete pe care le poate prinde o ureche omenească, şi anume versurile unui tînăr poet, rostite de buzele care-i sînt cele mai dragi.

— Este mult mai mult decît se cuvine să-ţi dai osteneala să citeşti, domnişoară Vernon, răspunsei eu, oarecum umilit, luîndu-i din mînă poezia, pe care ea nu încercă să o păstreze. Totuşi, urmai eu, surghiunit aşa cum sînt aici, am simţit uneori că nu aş putea să mă desfăt mai bine decît traducînd, numai pentru plăcerea mea,

— te rog să crezi pe acest autor fermecător am început lucrul acum cîteva luni, cînd mă aflam încă pe meleagurile Garonnei.

— —■' Singura întrebare ar fi, zise cu gravitate Diana, dacă nu ţi-ai putea petrece timpul într-un chip mai folositor ?

— Vrei să spui că aş putea scrie ceva original ? întrebai eu foarte măgulit. Dar, ca să-ţi spun adevărul, genul meu este mai degrabă de a găsi cuvinte şi rime, decît idei, şi de aceea slnt fericit să le întrebuinţez pe acelea pe care mi le-a pregătit Ariosto. Totuşi, domnişoară Vernon, cu îmbărbătarea pe care mi-o...

— Iartă-mă, Frank, dar această îmbărbătare nu vine de la mine, ci numai de la dumneata. Nu vorbesc nici de scrieri originale, nici de traduceri, deoarece sînt încredinţată că ai putea să-ţi foloseşti timpul cu mult mai bine făcînd altceva. Eşti supărat, urmă ea, şi îmi pare rău că eu sînt pricina supărării.

— Nu-s supărat, desigur că nu sînt supărat, zisei eu (cu toată bunăvoinţa pe care o putui găsi, dar destul de slab înfăţişată) ; îţi sînt foarte recunoscător pentru interesul pe care mi-1 arăţi.

— —: Nu, urmă necruţătoare Diana, este şi supărare şi chiar un grăunte de mînie în tonul stăpînit al glasului dumitale ; nu trebuie să te mînii dacă îţi zg'îndăresc toate simţămintele, — poate că ceea ce am să-ţi zic acuma te va răni şi mai mult.

— îmi dădeam seama de copilăria purtării mele şi de bărbăţia deosebită a purtării ei ; o încredinţai că nu trebuie să se teamă că m-aş plînge de critica ei, căci ştiam că o face cu gînduri bune.

— Ai înţeles şi ai vorbit în chip cinstit, răspunse ea ; ştiam prea bine că duhul rău al susceptibilităţii poetice a zburat cînd ţi-ai dres glasul, înainte de a începe să vorbeşti. Acuma, să fim serioşi. Ai mai primit vreo veste de la tatăl dumitale ?

—

— Nici un singur cuvînt, răspunsei eu. Nu mi-a făcut cinstea de a-mi scrie măcar un rînd în atîtea luni de cînd locuiesc aici.

— Ciudat ! Sînteţi un neam neobişnuit dumneavoastră, cutezătorii Osbaldistoni ; atunci, nici nu ştii că el este plecat în Olanda spre a rîndui unele afaceri urgente, pentru care era neapărată nevoie de prezenţa lui acolo ?

— N-am auzit nici un cuvînt despre aceasta pînă în clipa de faţă.

— Şi încă o noutate pentru dumneata, presupun că nu din cele mai plăcute, anume că el l-a lăsat pe Rashleigh cu puteri depline să-i conducă afacerile —• pînă la întoarcerea sa !

— Tresării şi nu-mi putui ascunde uimirea şi neliniştea.

— Ai tot dreptul să fii îngrijorat, zise domnişoara Vernon, pe un ton foarte grav. Dacă aş fi în locul dumitale, aş căuta să întîmpin şi să înlătur primejdiile, care izvorăsc dintr-o rînduială atît de periculoasă.

— Cum ar fi cu putinţa să o fac ?

— Orice este cu putinţă celui stăpînit de bărbăţie şi dîrzenie, zise ea.cu o privire ea aceea a domniţelor din timpul cavalerismului, a căror îmbărbătare dădea aleşilor inimii lor o îndoită vitejie la vreme de grea cumpănă, iar pentru cei sfioşi şi şovăitori, nimic nu este cu putinţă, deoarece aşa li se pare.

— Şi ce mă sfătuieşti să fac, domnişoară Vernon ? o întrebai dorind, dar totodată temîndu-mă să-i aud răspunsul.

— Ea se opri o clipă şi apoi răspunse cu hotărîre :

— Să părăseşti de îndată Osbaldistone Hali şi să te întorci la Londra. Poate că şi aşa, urmă ea cu o voce mai blîndă, ai stat aici prea mult ; vina nu este a dumi-

tale. Fiecare clipă pe care o risipeşti aici va fi o crimă.

— Da, o crimă ; pentru că, îţi spun făţiş, dacă Rashleigh administrează mult timp afacerile tatălui dumitale, îl poţi socoti de pe acuma ca un om ruinat.

— —. Cum este cu putinţă ?

— Nu mă întreba, zise ea. Dar crede-mă cînd îţi spun că vederile lui Rashleigh se întind cu mult peste dorinţa de a stăpîni şi a mări o avere prin negoţ ; el se va sluji de stăpînirea ce o are asupra veniturilor şi a averii domnului Osbaldistone ca de un mijloc de a pune în mişcare planurile lui măreţe şi ambiţioase. Cît timp tatăl dumitale se afla în ţară, aşa ceva nu era cu putinţă ; în timpul lipsei sale, însă, Rashleigh va avea la îndemînă multe prilejuri şi, desigur, nu va şovăi să le folosească.

— •— Dar cum pot eu, prigonit de tatăl meu şi fără nici o putinţă de amestec în afacerile sale, să înlătur această primejdie numai prin simpla mea prezenţă la Londra ?

— Prezenţa aceasta, singură, poate face multe. Dreptul dumitale de a interveni face parte din dreptul de moştenire şi nu poate fi înstrăinat. Vei avea, fără îndoială, sprijinul contabilului principal al tatălui dumitale, al prietenilor lui apropiaţi şi al asociaţilor lui. Mai ales că planurile lui Rashleigh sînt de o natură care (se opri brusc, ca şi cum se temea să spună prea multe) sînt, pe scurt. încheie ea, ca toate planurile egoiste şi lipsite de scrupule, părăsite în grabă, de îndată ce acei care le născocesc îşi dau seama că vicleşugul lor este descoperit şi că sînt supravegheaţi. Deci, în limba poetului dumitale ales :

— Călare ! călare ! îndoiala e a celor ce se tem !

— Un sentiment pe care nu l-am putut stăpîni **m-a** făcut să-i răspund :

— Ah ! Diana ! Tocmai dumneata îmi dai sfatul să părăsesc Osbaldistone Hali ? Atunci, într-adevăr, am stat aici prea mult I

— Domnişoara Vernon se înroşi, dar urmă cu mare hotărîre :

— într-adevăr, îţi dau sfatul nu numai să părăseşti Osbaldistone Hali, dar nici să nu te mai întorci aici. Laşi în urmă o singură prietenă căreia să-i pară rău
— urmă ea cu un zîmbet silit — dar ea este de mult obişnuită să-şi jertfească prieteniile şi mulţumirile pentru binele altora. In lume, vei întîlni o sută de oameni a căror prietenie va fi tot atît de sinceră şi îţi vor fi mai folositori — fiind mai puţin împovăraţi de împrejurări neprielnice — mai puţin înrîuriţi de limbi rele şi de vremuri anevoioase.

— Niciodată ! izbucnii eu. Niciodată ! Lumea nu poate să-mi dea nimic care să înlocuiască ceea ce las în urma mea. îi apucai mîna şi îmi apăsai buzele pe ea.

— Ţi-ai ieşit din minţi ! izbucni ea. Este o nebunie ! şi, zbătîndu-se, căută să-şi smulgă mîna din strînsoarea mea, dar nu cu atîta îndîrjire încît să izbutească, înainte ca eu ■ să o fi ţinut cel puţin un minut. Ascultă-mă, domnule !, zise ea, stăpîneşte-ţi această izbucnire de patimă, puţin bărbătească. Sînt hărăzită, printr-un contract solemn, să fiu mireasa lui Dumnezeu, în afară de cazul în care aş alege căsătoria cu viclenia personificată, în făptura lui Rashleigh Osbaldistone, sau cu mîrlănia în aceea - a fratelui său. Sînt, prin urmare, mireasa lui Dumnezeu, sortită mînăstirii încă din leagăn. Faţă de mine, deci, aceste libertăţi sînt nelalocul lor ; ele slujesc numai ca să arate că plecarea dumitale este cu atît mai necesară, şi aceasta fără întîrziere. Cu aceste cuvinte, ea se opri brusc şi apoi zise, cu vocea scăzută : Părăseşte-mă de îndată. Ne vom întîlni aici din nou, dar va fi pentru ultima oară.

— Ochii mei urmăriră direcţia privirii ei, cînd îmi vorbea ; crezui că am văzut mişcîndu-se covorul care acoperea uşa tainică, ce ducea din bibliotecă spre camera lui

— Rashleigh. înţelesei că eram supravegheaţi şi aruncai o privire întrebătoare domnişoarei Vernon.

— Nu-i nimic, răspunse ea cu voce slabă ; vreun şobolan în spatele covorului.

— „Mort pentru un ducat" ![1] aş fi răspuns ; dar nu îndrăzneam să. dau drumul simţămintelor mele, care se revoltau la gîndul că aş fi fost iscodit într-o astfel de împrejurare. Cuminţenia, ca şi_ nevoia de &-mi stăpîni patima şi de a asculta porunca reînnoită a Dianei : „părăseşte-mă ! părăseşte-mă \“ veni la timp ca să împiedice o faptă necugetată. Părăsii încăperea, cu mintea tulburată şi năucă, încercînd în zadar să mă liniştesc, în timp ce mă întorceam în camera mea.

0 învălmăşeală de gînduri mă cuprinse îndată ; ele îmi zburau în grabă prin minte, izgonindu-se şi umbrindu-se unul pe altul, semănînd cu acele neguri care, în ţinuturile muntoase, coboară în valuri întunecoase şi ascund sau şterg cu totul semnele obişnuite după care călătorul se îndreaptă prin necunoscut. Gîndul întunecat şi nedesluşit al primejdiei care îl pîndea pe tatăl meu,, în urma uneltirilor unui om ca Rashleigh Osbaldistone, neisprăvita declaraţie de dragoste pe care i-o făcusem domnişoarei Vernon, greutăţile făţişe ale împrejurării în care se găsea, fiind legată printr-un contract timpuriu să se jertfească, ducîndu-se la mînăstire sau acceptînd o căsătorie nepotrivită •— toate acestea se amestecau în mintea mea, în timp ce judecata nu putea să mâi ţină seama nici de una, nici de alta, nici să le eîntărească în lumina şi în înrîurirea lor adevărată. Dar, mai ales şi mai presus de orice, nu înţelegeam chipul în care domnişoara Vernon primise manifestarea dragostei mele şi felul şovăielnic în care îmi arăta cînd înţelegere, cînd dîrzenie ; se părea că

[1] Replica lui Hamlet atunci cînd acesta îl ucide pe Poionius, care îl iscodea (n.t.).

1 aveam şi eu un loc în inima ei, dar prea mic ca să precumpănească asupra piedicilor ce le-ar fi întâmpinat dacă ar fi recunoscut că-mi împărtăşea dragostea, Privirea înfricoşată mai curînd decît uimită cu care ea urmărise mişcarea covorului de la uşa tainică arăta că se temea de **o** primejdie, pe care nu puteam decît să o presupun bine întemeiată, căci Diana Vernon nu prea era supusă slăbiciunilor obişnuite sexului slab şi. nu era deloc fiinţa care să se înspăimânte fără un temei drept şi real. Care putea fi natura tainelor de care era înconjurată, ca de farmecele unui vrăjitor ? A tainelor care păreau a-i înrîuri tot timpul gîndurile şi faptele, fără ca pricinile lor să poată fi văzute ? în cele din urmă mintea mea zăbovi asupra acestei poveşti misterioase bucuroasă că, în acest fel, nu trebuia să cerceteze dacă purtarea mea era sau nu cuviincioasă şi prevăzătoare. Eram absorbit doar de cele ce i se întîmplau domnişoarei Vernon. Trebuie să mă hotărăsc, îmi zisei, ca înainte de a părăsi Osbaldistone Hali, să mă lămuresc asupra luminii în care va trebui să privesc, de acum înainte, pe această fiinţă fermecătoare, a cărei viaţă pare să fie împărţită între sinceritate şi taină ; prima îi însufleţeşte cuvintele şi simţămintele, iar cea de a doua răspîndeşte o atmosferă întunecată asupra faptelor ei.

2 Pe lîngă interesul vădit, aţâţat de curiozitate şi de dragostea plină de nelinişte, mai simţeam şi o puternică, deşi nemărturisită şi nedesluşită, doză de gelozie. înrîurirea pe care nişte fiinţe nevăzute o aveau asupra faptelor Dianei îmi răscolea şi mai mult acest sentiment, care se iveşte o dată cu dragostea, aşa cum neghina răsare o dată cu griul. Cu cît cugetam mai mult asupra firii ei» cu atît eram mai convins în sinea mea, dar împotriva dorinţei mele, că ea nu ar fi îndurat nici un fel de în-

grădire decît dacă aceasta ar fi purces din dragoste;

3
4 simţeam o bănuială puternică, amară şi aţîţătoare, că aici îşi avea izvorul înrîurirea de care era ea stăpînită.

5 Aceste îndoieli chinuitoare mă întăreau în dorinţa de a pătrunde taina purtării domnişoarei Vernon ; şi, pentru ca încercările să-mi izbutească, am luat o hotărîre ale cărei urmări, dacă nu te-ai plictisit încă, le vei găsi descrise în capitolul următor.

6 CAPITOLUL XVII

7 Aud un glas ce nu-1 auzi,
Zicînd la drum să plec ;
8 Şi văd o mînă ce n-o vezi,
Făcîndu-rni semn să plec.

9 THOMAS TICKEL.L

10 Ţi-am spus mai înainte, Tresham ■— dacă vrei să-ţi aminteşti — că rareori mergeam seara în bibliotecă fără încuviinţarea domnişoarei Vernon şi fără ca bătrîna Marta să fie de faţă. Era vorba doar de o învoială tacită, născocită de mine. In ultima vreme, din pricină că iţele se încurcaseră cam prea tare între noi, domnişoara Vernon şi cu mine nu ne mai întîlneam niciodată în timpul serilor. Ea nu avea, prin urmare, niei o pricină de a bănui că eu aş căuta să reiau aceste întrevederi, mai ales fără o înştiinţare prealabilă sau fără o întîlnire stabilită de amîndoi, aşa încît Marta, ca de obicei, să poată face de pază ; pe de altă parte, această măsură de prevedere era doar o chestiune de

bună înţelegere şi nu o regulă hotărîtă. Biblioteca mi-era deschisă, ca şi celorlalţi membri ai familiei, la orice oră din zi şi din noapte, şi nu puteam fi învinovăţit că aş intra nepoftit, oricît de nevăzută şi neaşteptată ar fi fost ivirea mea acolo. Eram puternic încredinţat că în această încăpere, domnişoara Vernon primea din cînd în

11 cînd pe Vaughan, sau pe altcineva, de ale cărui păreri ţinea seama în felul ei de a se purta, şi îl primea anume numai în orele în care nu putea fi stînjenită. Luminile care se vedeau prin ferestrele bibliotecii la ore nepotrivite; umbrele mişcătoare pe care le zărisem chiar eu, — paşii care puteau fi urmăriţi pe roua dimineţii, de la uşa turnului pînă la portiţa grădinii, zgomotele şi arătările pe care unele slugi, dar mai ales Andrew Fairservice le băgaseră de seamă şi le tălmăciseră fiecare în felul lui, toate tindeau să-mi arate că locul lor era vizitat de altcineva decît de vreunul din obişnuiţii conacului. Deoarece acest vizitator trebuia să aibă o legătură strînsă cu soarta Dianei Vernon, nu am şovăit să întocmesc un plan pentru a descoperi cine era, întrucît înrîurirea sa putea să aibă urmări bune sau rele asupra aceleia pe care o influenţa. Dar mai presus de toate, deşi încercam să mă conving că acesta era doar un mărunţiş fără însemnătate, voiam să ştiu prin ce mijloace această persoană îşi căpătase sau îşi păstra înrîurirea ce o avea asupra Dianei, şi dacă o stăpînea,x prin frică sau prin dragoste. Că această curiozitate zuliară ocupa'un loc de căpetenie în sufletul meu, reieşea din faptul că întotdeauna îmi închipuisem că purtarea domnişoarei Vernon era xnrîurită de un singur om, deşi, după puţinul pe care îl ştiam, sfetnicii ei puteau fi foarte numeroşi. Deşi îmi repetam mereu acest lucru, mă întorceam totuşi cu încăpăţînare la primul meu gînd, şi anume că cel care înrîurea purtarea domnişoarei Vernon era un ins de sex masculin, şi, ■mai mult ca sigur, tînăr şi frumos ; cu dorinţa arzătoare de a cunoaşte, sau mai degrabă de a descoperi pe acest rival, mă aşezai în grădină ca ăă aştept clipa în care luminile vor apărea la ferestrele bibliotecii.

12 Atît de aprigă mi-era nerăbdarea, încît îmi începui priveghere' într-o seară de iulie, cu mai bine de o oră înainte de amurg, deşi faptul nu se putea petrece decît

*1
4

13 după căderea întunericului. Era într-o duminică şi toate aleile erau liniştite şi singuratice. Un timp mă plimbai de colo pînă colo, bucurîndu-mă de răcoarea înviorătoare a serii de vară şi gîndindu-mă la urmările pe care le-ar putea avea încercarea mea. Aerul proaspăt al grădinii, îmbălsămat de dulci miresme, avu obişnuita înrîurire liniştitoare asupra sîngelui meu înfierbîntat ; *în acest timp, tulburarea minţii mele începu să se irosească încetul cu încetul, ceea ce mă făcu să-mi pun întrebarea dacă aveam vreun drept să mă amestec în tainele domnişoarei Vernon, sau în cele ale familiei unchiului meu. Ce mă privea pe mine pe cine ascundea unchiul meu în casa în care eu însumi eram îngăduit doar ca oaspete ? Ce mă îndrituia să iscodesc afacerile domnişoarei Vernon, învăluite în taine care, aşa cum îmi mărturisise chiar ea, nu dorea să fie cercetate ?

14 Dragostea şi îndărătnicia aveau gata răspunsul la aceste întrebări. Descoperind această taină, desigur că l-aş fi slujit pe sir Hildebrand, care poate că nu era încunoştinţat de uneltirile ce se urzeau în casa lui ; şi mai mylt încă, aş fi slujit-o pe» domnişoara Vernon, a cărei fire deschisă şi simplă o expunea la atîtea primejdii, şi care întreţinea o legătură secretă poate cu o persoană cu caracter periculos sau îndoielnic. Dacă mă băgăm în sufletul ei, era cu gîndul mărinimos şi dezinteresat (da, îndrăzneam să-l numesc dezinteresat) de a o călăuzi, de a o apăra şi de a o protegui, împotriva vicleşugului, împotriva pizmei şi mai ales împotriva sfetnicului tainic, pe care şi-l alesese drept confident. Acestea erau argumentele cu care căutam să-mi îmbii, îndrăzneţ, conştiinţa ; dar ele erau ca o monedă proastă cu care conştiinţa era nevoită să se mulţumească ; aşa şi făcea, căci,

asemenea unui negustor arţăgos, mai degrabă primea o plată proastă decît să piardă un muşteriu bun.

16 Pe ciad păşeam pe aleile înverzite, cumpănind aceste gînduri pro şi *contra,* deodată mă pomenii cu Andrew Fairservice, postat ca o statuie în faţa unui rînd de stupi., într-o atitudine de adîneă meditare ; cu un ochi, el vedea mişcările micilor făpturi supărătoare, care se pregăteau de culcare în căsuţele lor acoperite cu stuf, iar celălalt ochi şi-l aţintea asupra unei cărţi dragi care din pricina deselor răsfoiri nu mai avea colţuri şi căpătase o formă ovală ; această împrejurare, cît şi tiparul şi culoarea în-gălbenită a volumului, îi dădea o înfăţişare de prea cinstită vechime.

— Eram pe cale să mă desfăt citind *Floarea cu mi-resme dulci semănată pe gunoiul lumii* de vrednicul maestru John' QuacMeben, zise Andrew, închizînd cartea Ia ivirea mea şi punîndu-şi ochelarii de corn, în chip de semn, la pagina pe care o citea.

— După cîte văd, şi albinele şi cartea îţi, cheamă deo-potrivă atenţia, Adrew.

— Ce neam afurisit ! răspunse grădinarul. Au şase zile pe săptămînă în care pot să roiască şi, totuşi, ori-cine poate vedea că nu o fac decît duminica, împiedicînd lumea să meargă să asculte Cuvîntul. Dar astă-seară nu este aici o predică la capela Graneagain — binecuvîntat fie Domnul !

— Ai fi putut merge la biserica parohială, cum am făcut eu, Andrew, şi ai fi auzit o predică din cele mai hune.

— Ciorbă lungă, ciorbă lungă ! răspunse Andrew cu un rînjet dispreţuitor, bună doar pentru cîini, să mă ierte măria-ta. Da ! fără îndoială că aş fi putut să-l ascult pe diacon, sporovăind în cămaşa lui albă şi pe cîntăreţi zicînd din fluier ; ar fi mai curînd ca o nuntă de bodapi'oste decît ca o predică. Şi, pe deasupra, aş fi putut merge la vecernie ca să-l aud pe tata Docharty mormăindu-şi liturghia ; mult mi-ar mai fi folosit asta !

— Docharty ? întrebai eu {acesta era numele unui preot bătrîn, irlandez mi se pare, care slujea uneori la Osbaldistone Hali). Credeam că părintele Vaughan a fost pe la conac. Ieri era aici.

— Da, răspunse Andrew, dar ne-a părăsit aseară» ca să meargă la Greystock, sau într-unul din satele acelea dinspre asfinţit. E un tămbălău grozav pe acolo, chiar acum. Sînt în fierbere ca şi albinele mele, Dumnezeu să le aibă în pază ! că le asemuiesc, săracele, cu oameni ca papistaşii ! Da, vezi, ăsta-i cel . de al doilea roi. care a purces azi după amiază. Primul roi pornise devreme dimineaţa. Dar eu aşa cred, că pentru astănoapte s-or fi liniştit în ştiubeiele lor. Aşa încît urez măriei-tale noapte bună, să fie binecuvîntat şi să aibă parte numai de bine.

17 Zicînd acestea, Andrew plecă, aruncînd din cînd în cînd cîte o privire înapoi, spre „ştiubeie", aşa cum numea el stupii.

18 Obţinusem de la el, pe o cale ocolită, o ştire însemnată, şi anume că părintele Vaughan nu mai era la conac. Dacă s-ar ivi, deci, astă-seară o umbră la ferestrele bibliotecii, aceasta ori nu era a lui, ori el se purta intr-un chip tainic, care dădea de bănuit. Am aşteptat cu nerăbdare asfinţitul soarelui şi amurgul. De-abia începu să cadă întunericul şi o licărire apăru la ferestrele bibliotecii ; se desluşea însă anevoie în lumina serii, care încă mai dăinuia. Cu toate acestea, băgai de seamă prima rază cu repeziciunea cu care marinarul pe care l-a apucat noaptea vede prima licărire depărtată a farului, care îi arăta calea. Simţămintele de îndoială şi de bunăcuviinţă care, pînă- atunci, avuseseră de luptat cu gelozia şi curiozitatea, dispărură cînd mi se înfăţişă prilejul de a satisface pe cele din urmă. Intrai din nou în casă, ocolind camerele locuite, cu simţămîntul unuia care vrea să păstreze taina faptelor sale, ajunsei la uşa bibliotecii, — şovăii o clipă cu mîna pe clanţă, — auzii dinăuntru un

19
20 zgomot de paşi înăbuşiţi ; deschisei uşa, şi o găsii pe domnişoara Vernon singură.

21 Diana păru uimită, fie din pricina intrării mele neaşteptate, fie dintr-altă pricină, pe care nu o puteam ghici ; dar în înfăţişarea ei era o nelinişte pe care nu o băgasem de seamă niciodată pînă atunci şi care ştiam că nu poate să fie prilejuită decît de o emoţie neobişnuită. Totuşi, ea se stăpîni foarte repede. Atît de mare este puterea conştiinţei, încît eu, cel care credeam că o surprind, tocmai eu păream cel surprins şi, fără doar şi poate, cel mai stânjenit dintre noi amîndoi.

— S-a întîmplat ceva ? mă întrebă domnişoara Vernon. A sosit cineva la conac ?

— După cîte ştiu eu, nimeni, îi răspunsei eu, destul de ruşinat ; căutam numai pe *Orlando.*

— Iată-1 ! zise domnişoara Vernon, arătînd spre masă.

22 Muţind două-trei cărţi de eolo-colo, ca să ajung la
23 aceea pe care mă făceam că o caut, mă gîndeam, ca să spun adevărat, să renunţ cu cinste la această cercetare pentru care nu aveam siguranţa necesară, cînd văzui o mănuşă bărbătească zăcînd pe masă. Ochii mei întîlniră pe cei ai domnişoarei Vernon, care se roşi toată.

24 —• Este una din amintirile mele, zise ea şovăind şi răspunzînd privirii şi nu cuvintelor mele, este una din mănuşile bunicului meu, cel din minunata pictură a lui Van Dyck, pe care ai admirat-o.

25 Ca şi cînd s-ar fi gîndit că vorbele nu sînt îndestulătoare pentru a-i adeveri spusele, deschise sertarul unei mese mari de stejar şi, scoţînd încă o mănuşă, o aruncă spre mine. Cînd o persoană sinceră din fire se coboară pînă la şovăială şi prefăcătorie, îşi dă în acest scop atîta osteneală şi grijă încît adeseori ascultătorul se îndoieşte de adevărul vorbelor. Aruncai o privire grăbită la amîndouă mănuşile şi apoi răspunsei :

— Mănuşile se asemănau una cu alta, fără îndoială, la croială, şi la cusături ; dar nu se pot împerechea, deoarece amîndouă sînt pentru mîna dreaptă.

26 De supărare ea îşi muşcă buza şi se înroşi din nou şi mai tare.

— Ai dreptate să mă dai de gol, răspunse ea cu amărăciune. Alţi prieteni ar fi judecat, după cele spuse de mine, că nu ţin să dau lămuriri despre o împrejurare care nu cere lămuriri — cel puţin pentru un străin. Dumneata ai judecat mai bine şi m-ai făcut să simt atît josnicia vicleniei, cît şi neputinţa mea de a juca rolul unei fiinţe făţarnice. Iţi spun acum limpede că, aşa cum ai băgat de seamă cu atîta iscusinţă, mănuşa aceea nu este perechea celei pe care am scos-o acum. Ea aparţine unui prieten, încă şi mai scump mie decît omul pictat de Van. Dyck, — un prieten de ale cărui sfaturi am fost şi voi fi călăuzită, pe care-l cinstesc, pe care îl... şi se opri.

27 Eram supărat de felul ei de a fi şi-i isprăvii fraza în felul meu :

— Pe care *îl iubesc,* ar trebui să spui. domnişoară Vernon.

— Şi chiar dacă aş spune-o, răspunse ea cu mîndrie, cine este acela care să-mi ceară socoteală pentru dragostea mea ?

— Eu nu, domnişoară Vernon, în nici un caz. Te rog să nu mă crezi vinovat de atîta îndrăzneală. Dar, urmai eu cu oarecare oţărîre, căci eram şi eu aţîţat la rîndul meu, sper că vei ierta unui prieten, căruia pari înclinată să-i retragi acest nume, de a observa...

— Nu observa nimic, domnule, îmi luă ea vorba cu tărie, afară doar de faptul că nu vreau să fiu nici descusută, şi nici să mi se pună cuvîntul la îndoială. Nu este nimeni pe lume care să fie îndrituit a mă cerceta sau judeca ; şi dacă ai ales această oră nepotrivită ca să vd aici în scopul de a mă iscodi, prietenia sau interesul pe

28 care susţii că mi-l porţi este o scuză săracă pentru curiozitatea dumitale necuviincioasă.

— Vei scăpa îndată de prezenţa mea, zisei eu, cu o mîndrie egală cu a ei, căci firea mea nu a putut niciodată să se plece, chiar în acele cazuri în care simţămintele îmi erau în joc. Vei scăpa îndată de prezenţa mea. Mă trezesc dintr-un vis plăcut, dar foarte înşelător...

29 Ajunsesem la uşa încăperii, cînd domnişoara Vernon, ale cărei mişcări erau uneori atît de iuţi, încît păreau aproape instinctive, mi-o luă înainte, şi. prinzîndu-mă de braţ, mă opri, luîndu-şi o înfăţişare autoritară, care o făcea atît de ciudată şi de atrăgătoare pentru cine îi cunoştea firea-i nevinovată şi simplă.

— Stai, domnule Frank. zise ea. Nu mă vei părăsi în acest chip ; nu am atît de mulţi prieteni, încît să-mi dea mîna să-i lepăd chiar pe aceia nerecunoscători şi egoişti. Ascultă-mă ce-ţi spun, domnule Francis Osbaldistone. Nu vei afla nimic despre această mănuşă misterioasă, şi pe cînd vorbea o ridică în mînă ; nimic — nu, nici o singură iotă mai mult decît ce ştii deja ; dar nu voi îngădui ca ea să fie o mănuşă aruncată în semn de vrajbă şi de sfidare între noi. Timpul ce-l mai am de petrecut aici, zise ea, muindu-şi întrucîtva vocea, trebuie să fie foarte scurt ; al dumitale trebuie să fie şi mai scurt. Trebuie să ne despărţim curînd. fără ca să ne mai întîlnim vreodată ; aşa încît să nu ne certăm ; să nu lăsăm necazurile să ne amărască puţinele ceasuri pe care le mai avem de petrecut împreună în viaţa aceasta.

30 Nu ştiu, Tresham, prin ce vrajă această fiinţă încîntătoare avea atîta stăpînire asupra firii mele, pe care eu însumi de multe ori nu mi-o pot stăpîni. Cînd intrasem în bibliotecă, fusesem hotărît să cer domnişoarei Vernon toate lămuririle. Descoperii că ea mă respinsese şi mă sfidase cu mînie, recunoscînd pe faţă că preţuia mai mult

*.2
C?

31 pe rivalul meu ; căci ce alt înţeles aş fi putut da eu aprecierii pe care o arăta chiar ea pentru misteriosul ei confident ? Şi totuşi, pe cînd mă pregăteam să părăsesc încăperea şi s-o rup cu ea pentru totdeauna, a fost de ajuns doar să-şi schimbe privirea şi tonul, trecînd de la supărarea stîrnită de mîndrie la un despotism binevoitor şi şăgalnic, umbrit de o duioşie gravă, ca să mă aducă înapoi la scaunul meu, ca pe un vasal supus anevoioaselor condiţii impuse de ea.

32 —■ La ce foloseşte aceasta ? zisei eu, pe cînd mă aşezam. La ce foloseşte aceasta, domnişoară Vernon ? De ce aş fi eu martor >la încurcături, în care nu pot da nici un ajutor, şi la taine care-ţi aduc supărare dacă încerc numai să le pătrund ? Cu toată lipsa dumitale de cunoştinţe în ale vieţii, trebuie să-ţi dai seama că o femeie tînără şi frumoasă nu poate avea decît un singur prieten. Eu âş. fi gelos chiar pe un prieten, dacă acesta ar împărtăşi o taină cu a tr.eia persoană, necunoscută şi ascunsă mie ; dar pe *dumneata,* domnişoară Vernon...

— Eşti desigur gelos, la toate modurile şi timpurile în care se manifestă această patimă plăcută ! Dar, bunul meu prieten, în tot acest timp, nu ai spus decît nişte vorbe de clacă, pe care prostănacii le iau din piese de teatru şi din romane şi le repetă atîta încît încep să aibă
33o înrîurire puternică asupra minţii lor. Sînt băieţi şi fete care flecăresc astfel pînă se îndrăgostesc, iar cînd dragostea lor e pe cale să adoarmă, flecăresc şi se aţîţă pînă cînd devin geloşi. Dar, dumneata şi cu mine, Frank, sîntem fiinţe cugetătoare şi nu avem nici nerozia şi nici timpul ca să pălăvrăgim pînă să ajungem la altă legătură între noi decît aceea de prietenie simplă, cinstită şi dezinteresată... Orice altă legătură ne este tot atît de străină, ca şi cum eu aş fi bărbat sau dumneata femeie. Ca să dau adevărul pe faţă, urmă ea după ce şovăi o clipă,

deşi fac cinste sexului meu, roşind de felul deschis în

34 care înfăţişez lucrurile, noi nu ne putem căsători, chiar dacă am vrea şi nu ar trebui să ne căsătorim, chiar dacă am putea.

35 Şi este adevărat, Tresham, că, se roşi ca un îngeraş cînd îmi făcu această destăinuire. Eram cît pe-aci să combat amîndouă alternativele ei, uitînd cu totul bănuielile pe care mi le întărisem în cursul serii, cînd ea urmă cu o dîrzenie rece, care se apropia chiar de asprime :

— Ceea ce spun este adevărul gol-goluţ, care nu vreau să fie discutat sau cercetat. Sîntem deci prieteni, domnule Osbaldistone, nu este aşa ? îmi întinse mîna şi, i luînd-o pe a mea, urmă : Şi nu sîntem altceva nimic unul pentru altul, nici acum, nici de acum înainte, decît prieteni.

36 Dădu drumul mîinii mele, iar eu îmi lăsai mîna să cadă şi îmi plecai capul, *supraîncărcat,* cum ar zice Spencer, de amestecul de bunătate şi dîrzenie în felul ei de a se purta. Se grăbi apoi să schimbe vorba.

— Uite o scrisoare, zise ea, adresată dumitale, domnule Osbaldistone, limpede şi lămurit ; dar, cu toată prevederea persoanei care a scris-o şi a adresat-o, poate că nu ar fi ajuns niciodată în mîinile dumitale, dacă n-ar fi nimerit la un anumit Pacolet, unul din piticii mei fermecaţi, pe care, ca toate domniţele nefericite din basme, îl ţin tainic în slujba mea.

37 Deschisei scrisoarea şi aruncai o privire asupra cuprinsului ei — foaia neîmpăturită îmi scăpă din mîini şi izbucnii, fără vrerea mea : „Doamne-Dumnezeule ! Nerozia şi neascultarea mea l-au ruinat pe tata !“

38 Domnişoara Vernon se ridică şi mă privi cu o adevărată şi prietenească îngrijorare.

— Te-ai îngălbenit ! îţi este rău ! Să-ţi aduc un pahar cu apă ? Fii bărbat, domnule Osbaldistone, nu te prăpădi cu firea. Tatăl dumitale — nu cumva nu mai este în viaţă ?

— Trăieşte, zisei eu, mulţumesc lui Dumnezeu ! Dar în ce necazuri şi cu ce greutăţi...

— Dacă aceasta-i totul, nu-ţi pierde nădejdea. Pot citi această scrisoare ? zise ea, ridicînd-o.

39 încuviinţai atît de năuc, încît abia ştiam ce spun. Ea o citi cu multă luare-aminte.

— Cine este acest domn Tresham, care iscăleşte scrisoarea ?

— Asociatul tatălui meu (bunul tău tată, Will). dar al nu prea obişnuieşte să se amestece personal în afacerile casei de negoţ.

— El pomeneşte aici, zise domnişoara Vernon, şi de alte diferite scrisori trimise dumitale mai înainte.

— Nu am primit nici una din ele, - răspunsei eu.

— Se pare, urmă ea, că Rashleigh. care a pus deplină stăpînire pe administrarea afacerilor, în timpul plecării tatălui dumitale în Olanda, a părăsit de cîtva timp Londra ca să se ducă în Scoţia, cu sume mari de bani. în numerar şi în hîrtii de valoare, pentru a plăti nişte datorii mari pe care tatăl dumitale le avea acolo şi că .de atunci nu se mai ştie nimic de el.

— Din păcate, este prea adevărat.

— Şi a fost trimis, urmă ea, uitîndu-se la scrisoare — un şef contabil, sau aşa ceva, Oweson, Owen — la Glasgow, ca să încerce să-l găsească pe Rashleigh, iar dumneata eşti rugat să te duci de îndată în acel oraş şi să-l ajuţi în cercetările lui.

— Chiar aşa este, şi trebuie să plec îndată.

— Mai stai măcar o clipă, zise domnişoara Vernon. Mie mi se pare că lucrul cel mai neplăcut care poate ieşi de aici ar fi pierderea unei anumite sume de bani ; poate aceasta să pricinuiască lacrimile din ochii dumitale ? Mi-ar fi ruşine, domnule Osbaldistone !

— Mă nedreptăţeşti, domnişoară Vernon ! răspunsei eu. Nu deplîng paguba, ci înrîurirea pe care ştiu că paguba o va avea asupra stării sufleteşti a tatălui meu, asupra

—
— sănătăţii sale, el care ţine creditul negustoresc pe aceeaşi treaptă cu cinstea ; dacă ar fi declarat falit, aceasta l-ar băga în mormînt, căci ar fi copleşit de durere, de remuş-rtări şi deznădejde, ca un soldat osîndit pentru nişte mişelii, sau ca un om de onoare care şi-a pierdut rangul şi poziţia în societate. Toate acestea le-aş fi putut împiedica, printr-o jertfă măruntă, aceea a mîndriei şi a lenei ; din pricina acestor două păcate, nu m-am consacrat profesiei cinstite şi folositoare a tatălui meu. Doamne-Dumnezeule ! Cum voi putea răscumpăra urmările greşelii mele !

— Ducîndu-te de îndată la Glasgow, aşa cum ţi se cere de către prietenul care-ţi scrie această scrisoare.

— Da dacă Rashleigh, zisei, a făurit într-adevăr acest plan josnic şi mîrşav, de a jefui pe binefăcătorul lui, ce sorţi am eu să zădărnicesc un plan atît de iscusit ticluit ?

— Sorţii, răspunse ea, pot fi într-adevăr îndoielnici ; dar, pe de altă parte, nu văd cum ai putea să-l ajuţi pe tatăl dumitale rămînînd aici. Aminteşte-ţi că dacă ai fi fost la locul ce ţi-a fost hărăzit, această nenorocire nu s-ar fi putut întîmpla ; grăbeşte-te să faci ce ţi se cere. S-ar putea întîmpla să izbuteşti ; dar mai stai — nu părăsi această încăpere înainte de a mă întoarce eu.

— Mă lăsă zăpăcit şi uimit ; totuşi, am găsit o clipă de linişte în care am admirat dîrzenia, calmul şi prezenţa de spirit, pe care ea le avea în orice împrejurare, oricît de neaşteptată.

— După cîteva minute, se întoarse cu o foaie de hîrtie împăturită şi închisă ca o scrisoare, dar fără adresă.

— Mă bizui pe dumneata, zise ea, dîndu-ţi această dovadă a prieteniei mele, pentru că am încrederea cea mai desăvîrşită în cinstea dumitale. Dacă înţeleg bine pricina necazului pe care-l ai, sumele de bani care sînt în mina lu-i Rashleigh trebuiesc recîştigate pînă într-o anumită zi — mi se pare că este vorba de 12 septembrie — în scopul de a plăti poliţele de care este vorba ; prin urmare, dacă o sumă de bani îndestulătoare poate fi obţi-

— nută înainte de această dată, cinstea tatălui dumitale este ferită de nenorocirea de care te temi.

— Desigur, aşa scrie domnul Tresham. Privii din nou scrisoarea tatălui tău şi adăugai : Nu poate fi nici o îndoială în această privinţă.

— Bine, zise Diana ; în acest caz, micul meu Pacolet îţi va putea fi de folos. Ai auzit de farmece trimise prin scrisori. In această scrisoare, şi nu o deschide decît numai dacă toate celelalte mijloace au dat greş ; dacă reuşeşti prin propriile dumitale sforţări, mă bizui pe cinstea dumitale ca să o distrugi, fără s-o deschizi sau să îngădui să fie deschisă ; dar, dacă nu, poţi desface pecetea cu zece zile înainte de ziua fatală ; vei găsi unele îndrumări care s-ar putea să-ţi fie de folos. Adio, Frank, nu ne vom mai întîlni niciodată, dar gîndeşte-te uneori la prietena dumitale, Die Vernon.

— îmi întinse mîna, dar eu o strînsei pe Diana la piept. Ea suspină. în timp ce se smulse din îmbrăţişarea pe care mi-o îngăduise, fugi la uşa care ducea înspre camera ei şi se făcu nevăzută.

— CAPITOLUL XVIII

— Călare-n grabă mare el pornea
în goană pe-ai lor bidivii.

— Ura, ura — şi morţii călăresc,
Ţi-e teamă cu mine să vii ?

— BURGHEH

— Cînd cad deodată pe capul omului mai multe necazuri de soiuri deosebite şi din alte pricini, tot te alegi cu un folos, şi anume că fiecare necaz muncindu-ţi într-altfel gîndul, nici unul nu izbuteşte să te copleşească în totul. Eram într-adevăr mîhnit din pricina despărţirii mele de

domnişoara Vernon, dar mai puţin decît dacă n-ar fi fost la mijloc nenorocirile care îl pîndeau pe tatăl meu şi la care mă gîndeam mereu ; mă întristaseră veştile primite de la domnul Tresham, dar mai puţin decît dacă acestea mi-ar fi împuiat singure capul. Nu eram, aşadar,* nici un îndrăgostit necredincios şi nici un fiu nerecunoscător, dar nimănui nu i se poate cere să sufere peste măsură pentru fiecare năpastă ce o îndură, iar dacă pricinile acestor năpaste sînt deosebite, atunci simţămîntul nostru se cuvine să se împartă, ca şi activul unui falit între creditorii săi. Aşa cugetam eu o data ajuns în odaie şi, din asemuirea ce-o făcusem, se vede că gîndurile mele începeau să capete un iz de negustorie.

—

— Mă apueai să citesc cu luare-aminte scrisoarea tatălui tău. Nu era prea desluşită şi el însuşi mă îndemna să cer unele amănunte lui Owen, pe care eram rugat cu stăruinţă să-l întîlnesc cît mai repede cu putinţă într-un oraş scoţian numit Glasgow. De asemenea, mi se spunea că vechiul meu prieten putea fi găsit la domnii MacVittie, MacFin § Co., negustori din acelaşi oraş. Tatăl tău pomenea de mai multe scrisori care, după cum bănuiam, trebuie să se fi pierdut pe drum sau să fi fost sfeterisite şi se plîngea de tăcerea mea îndărătnică, în cuvinte care ar fi fost cu desăvîrşire nedrepte, dacă scrisorile ce le-aş fi trimis ar fi ajuns la destinaţie. în timp ce citeam scrisoarea, eram într-adevăr uimit. Nu mă puteam îndoi nici o- clipă că duhul lui Rashleigh mă pîndea pricinuindu-mi aceste îndoieli şi urzind greutăţile ce mă împresurau ; totuşi, era prea cumplit să te gîndeşti în ce măsură fusese el în stare să folosească laolaltă viclenia şi puterea ce o avea spre a-şi atinge ţelurile. Spre cinstea mea, trebuie să recunosc că durerea de a mă despărţi de domnişoara Vernon, oricît de jalnică mi s-ar fi părut în alte împrejurări şi în alte timpuri, începea să pălească atunci cînd mă gîndeam la primejdiile care îmi pîndeau părintele. Eu însumi nu preţuiam prea mult avuţia şi aveam făţărnicia celor mai mulţi dintre tinerii cu închipuire vie, care presupun că se pot mai degrabă lipsi de bani decît să-şi irosească vremea şi darurile în truda trebuitoare pentru a-i agonisi. în cazul tatălui meu, însă, ştiam că falimentul ar fi fost socotit ca o ruşine îngrozitoare şi de neşters ; nimic nu i-ar fi putut aduce vreo alinare cît trăia şi doar moartea i-ar fi fost singura şi cea mai grabnică uşurare.

— în gîndul meu eram aşadar pornit să înlătur această nenorocire şi chiar cu o tărie pe care desigur că nu aş fi avut-o dacă ar fi fost vorba de propria-mi soartă ; ca urmare a acestei chibzuinţe, m-am hotărît să plec de la Osbaldistone Hali a doua zi, îndreptîndu-mă fără întîrziere spre Glasgow, unde aveam să mă întîlnesc cu Owen ; de

— plecarea mea nu am găsit cu cale să-l încunoştinţez pe unchiul meu decît printr-o scrisoare, în care îi mulţumeam pentru ospitalitate, asigurîndu-l că afaceri neaşteptate şi foarte însemnate mă împiedicau să-i arăt mulţumirea prin viu grai. Ştiam că bătrînul cavaler de ţară îmi va ierta lesne lipsa de cuviinţă ; pe de altă parte, cunoscînd felul iscusit şi neşovăitor în care uneltea Rashleigh, mă temeam ca nu cumva el să fi prevăzut pînă şi mijloacele de a opri o călătorie menită tocmai să-i zădărnicească urzelile, ceea ce ar îi fost cu putinţă dacă plecarea mea din Osbaldistone Hali ar fi fost ştiută de toţi.

— Eram, prin urmare, hotărît să pornesc la drum în zorii dimineţii următoare şi să ajung în regatul megieş al Scoţiei, înainte ca cei din conac să fi bănuit plecarea mea. O piedică însemnată, însă, mi-ar fi putut întîrzia zorul, de care atîrna izbînda călătoriei : nu cunoşteam drumul cel mai scurt, ba chiar nici un alt drum către Glasgow ; şi cum, în împrejurările în care mă aflam zorul era de cea mai mare însemnătate, mă hotărîi să-i cer sfatul lui Andrew Fairservice, ca celui mai apropiat şi sigur sfetn'ic pe care îl aveam la îndemînă. Cît era de tîrziu, pornii cu gîndul să mă asigur şi în această privinţă atît de însemnată ; după o plimbare de cîteva minute, ajunsei la locuinţa grădinarului.

— Locuinţa lui Andrew nu era aşezată la o depărtare prea mare de zidul care împrejmuia grădina ; o colibă curăţică şi plăcută, din Northumberland, clădită din pietre cioplite grosolan cu ciocanul şi avînd ferestrele şi uşile împodobite cu boiandrucuri masive din piatră cioplită şi acoperişul făcut din lespezi mari cenuşii, în loc de ardezie, stuf sau olane. Un păr văratic lingă un colţ al colibei, un pîrîiaş, un strat de flori de o jumătate de stînjen în faţă şi o grădiniţă de zarzavat în spate, un ţarc pentru o vacă şi o holdişoară semănată cu felurite grîne, mai curînd menite să hrănească pe cel care locuia în colibă decît să fie vîndute, acestea erau binefacerile pe care bă-

[1] Lightfoot — iute dc,picior (n.t.).

— trîna Anglie le hărăzea oricărui locuitor, chiar aici în hotarul de miazănoapte.

— în timp ce mă apropiam de casa înţeleptului Andrew, am auzit nişte sunete grave, îngînate pe nas şi tărăgănate, care mă făcură să cred că Andrew, după obiceiul cuviincios şi vrednic de laudă al compatrioţilor săi. adunase cîţiva vecini care să-i ţie isonul la ruga familiei, cum numea el rugăciunea de seară. într-adevăr, Andrew nu avea nici soţie, nici fiică, şi nici un fel de parte femeiască în casa lui. „Grădinarul dinaintea mea, zicea el, a avut destule de îndurat de la aceste lighioane.“ Cu toate acestea izbutea uneori să-şi adune un auditoriu din papistaşii şi anglicanii din împrejurimi, „tot atîţia tăciuni — cum zicea el — smulşi din focul gheenei", asupra cărora obişnuia să-şi încerce darurile duhovniceşti, sfidînd deopotrivă pe părintele Vaughan, pe părintele Docharty, pe Rashleigh, ca şi toată lumea catolică de care era înconjurat, care socoteau amestecul său în asemenea treburi ca o nelegiuire eretică. Îmi. ziceam că se prea putea ca nişte vecini binevoitori să se fi adunat la o astfel de rugăciune de sine stătătoare. Cu toate acestea, cînd ascultai cu mai multă băgare de seamă, sunetul părea să purceadă numai din plămînii zisului Andrew ; oprindu-1 din cîrttat prin intrarea mea în casă, îl găsii pe Fairservice singur. Omul se lupta din răsputeri cu nişte cuvinte grele şi lungi, citindu-le cu glas tare dintr-o carte de discuţii teologice, în scopul de a se lămuri pe sine.

— Tocmai eram pe cale să mă desfăt, zise el, dînd deoparte greoaia carte in-folio, cu prea vrednicul doctor Lightfoot *.

— Lightfoot ! exclamai eu, privind uimit cartea mare şi greoaie. Desigur că autorul dumitale nu a avut un nume prea fericit ales.

[1] Lightfoot — iute dc,picior (n.t.).

—

— Ghiar aşa îl chema, Lightfoot, domnişorule ; era un teolog pe cinste, un altfel de teolog decît cei pe care ii găseşti în zilele noastre. Pînă una-alta, îţi cer iertare că te-am ţinut în picioare la uşă, dar m-am fost întîlnit (Doamne păzeşte-ne de rele !) şi în noaptea trecută cu un strigoi, şi stăm la îndoială dacă să deschid sau nu uşa înainte de a fi isprăvit ruga de seară ; tocmai isprăvisem capitolul al cincilea din Nehemia — şi, dacă nici asta nu-i va ţine departe, apoi zău că nu ştiu ce i-ar mai putea ţine.

— Te-ai întîlnit cu un strigoi ? zisei eu. Ce vrei să spui, Andrew ?

— Am zis că m-am fost întîlnit cu un strigoi, răspunse Andrew. Asta e ca şi cum aş zice că m-a băgat în. sperieţi un strigoi. Doamne, păzeşte-ne de rele ! zic iarăşi.

— —- Te-a băgat în pereţi un strigoi, Andrew ? Nu. înţeleg nimic !

— N-am zis că m-a băgat. în pereţi, răspunse Andrew, ci m-a băgat în sperieţi, adică m-a spăirnat de m-au trecut fiorii ; asta am zis !

— Te rog lasă orice spaimă acuma, Andrew, şi spune-mi dacă poţi să mă îndrepţi pe drumul cel mai scurt către un tîrg din Scoţia dumneatale, numit Glasgow ?

— Un tîrg numit Glasgow ! mă îngînă Andrew. Dară Glasgow e un oraş, măi omule ! Vrei să afli dacă ştiu drumul într-acolo ? Cum să nu-1 ştiu ? Nu-i prea departe de satul meu din Dreepdaily care îi aşezat oleacă mai spre asfinţit. Da' pentru ce vrei să mergi măria-ta la Glasgow ?

— Treburi personale, îi răspunsei.

— Adicătelea, cum s-ar zice : nu-ţi băga nasul unde nu-ţi fierbe oala. La Glasgow ? Se opri o clipă. Mă tot gîndesc că ţi-ar prinde bine să ai pe cineva care să-ţi arate drumul.

— Desigur, dacă aş întîlni pe cineva care ar merge într-acolo.

[1] Lightfoot — iute dc,picior (n.t.).

— Şi de bună seamă că măria-ta n-ar nesocoti osteneala omului şi timpul pierdut ?

— Sigur că aş ţine seama. Treaba mea este grabnică şi, dacă îmi poţi găsi o călăuză, care să mă însoţească, o voi răsplăti cum se cuvine.

— Asta nu-i o zi în care să vorbim de treburile lumeşti, zise Andrew, ridicîndu-şi privirea la cer ; dară, dacă nu ar fi duminică seara, te-aş întreba ce-ai avea plăcere să dăruieşti unuia care ţi-ar ţine de urît pe drum şi ţi-ar spune toate numele de castele şi conace ale boierilor şi ţi-ar înşira tot ce ştie despre neamul lor ?

— Tot ce vreau să cunosc este drumul pe care trebuie să-l urmez ; voi plăti călăuzei aşa ca să fie mulţumită — îi voi da oricît i se cuvine.

— Oricît ? întrebă Andrew. E ca şi cum n-ai zice nimic. Şi unde pui că vlăjganul despre care îţi vorbesc ştie să scurteze drumul, cunoaşte cărările care duc de-a dreptul peste dealuri şi...

— Nu âm vreme de pierdut cu vorba, Andrew ; tocmeşte-te cu el în numele meu. Fă cum crezi că-i mai bine.

— Aha ! Ai vorbit cu rost, răspunse Andrew. Mă gîndesc că dacă treburile stau aşa cum stau, chiar eu voi fi vlăjganul care să te călăuzească.

— Dumneata, Andrew ? Dar cum vei scăpa de slujba ce o ai ?

— Am zis eu măriei-tale, acu cîtva timp, că de mult mă bate gîndul să o iau din loc ; poate încă din primul an, cînd am venit la Osbaldistone Hali ; iară acuma gîndul mă îmbie să plec cu tot dinadinsul, că de ! mai bine mai tîrziu decît niciodată. Vorba lungă-i sărăcia omului.

— îţi părăseşti slujba, va să zică ? Dar nu-ţi pierzi şi simbria ce ţi se cuvine pînă la zi ?

— Fără îndoială că oi pierde şi eu ceva. Dară am nişte arginţi de-ai boierului la mine. I-am luat pe merele din livada veche... şi de rea tocmeală au avut parte oamenii

— de le-au cumpărat — poame verzi, de lepădat, nu alta. Ba însă sir Hildebrand era aşa dornic după arginţi (adică cătaful m-a tot zorit) ca şi cînd ar fi fost parmene aurii... Apoi, mai e şi argintul pentru seminţe. Mă gîndesc că simbria tot mi-o scot eu. Dară, fără îndoială că măria-ta te-ai gîndit la ceea ce pot păgubi, cînd om ajunge la Glasgow — şi zici că vrei să plecăm îndată ?

— Mîine în zori, răspunsei eu.

— Asta e cam pe neaşteptate ! Unde să găsesc eu o mîrţoagă ? Ba stai — am găsit tocmai gloaba care îmi trebuie.

— Atunci, la ora cinci dimineaţa, Andrew. Ne vom iatîlni în capul aleii.

— Să mă ia necuratul (cum se zice), dacă nu viu la întîlnire, răspunse cu voioşie Andrew. Dacă vrei să-mi asculţi sfatul, ar trebui să pornim eu două ceasuri mai devreme. Cunosc eu drumul, pe întuneric ca şi pe lumină, tot aşa de bine ca şi Ralph Ronaldson, orbul, care a colindat toate coclaurile din ţara asta. Şi care nu ştie nici măcar cum arată o floare de cîmp !

— încuviinţai bucuros schimbarea făcută de Andrew în planul meu, aşa că ne-am înţeles să ne întîlnim în locul hotărît, la ora trei. Dar, deodată, un nou gînd îi veni în minte viitorului meu tovarăş de drum.

— Strigoiul ! Strigoiul ! Ce ne facem dacă ne întîlnim ■ cu strigoiul ? N-am nici o poftă să mă întîlnesc cu el a

— doua oară în douăzeci şi patru de ore !

— Ei, fleacuri ! izbucnii eu, despărţindu-mă de Andrew. Nu trebuie să te sperie nimica din lumea cealaltă ; lumea asta are duhuri destul de rele, care pot să lucreze singure, fără nici un ajutor, chiar dacă toată ceata lui Lucifer s-ar întoarce să le ajute şi să le sprijine.

— Cu aceste cuvinte, al căror înţeles izvora din împrejurarea în care mă găseam, părăsii coliba lui Andrew şi ,mă întorsei la conac.

—

— Făcui puţinele pregătiri trebuincioase pentru călătoria hotărîtă ; îmi cercetai şi îmi încărcai pistoalele ; apoi mă zvîrlii pe pat, ca să trag un pui de somn, dacă era cu putinţă, înaintea unui drum lung, obositor şi plin de griji. Sleit fiind de zbuciumul tulburător al zilei, natura mi-a fost mai darnică decît mă aşteptasem. Mă scufundai într-un somn adînc şi fără vise, din care mă trezii totuşi cînd bătrînul ornic din turnul învecinat cu camera mea de culcare bătu ora două. Mă sculai de îndată, aprinsei

—o lumină, scrisei răvaşul pe care hotărîsem să-l las unchiului meu şi, renunţînd la unele haine care m-ar fi stânjenit pe drum, pusei restul lucrurilor în valiză, mă furişai pe scări pînă jos şi ajunsei la grajd fără nici o piedică. Fără să fiu un grăjdar atît de priceput ca verii mei, învăţasem la Osbaldistone Hali să-mi pregătesc şi să-mi înşeuez calul şi, în cîteva minute eram călare şi gata de drum.

— în timp ce călăream la pas pe bătrîna alee, luminată palid şi cu sclipiri albicioase de luna gata să apună, privii îndărăt cu un suspin adînc şi plin de prevestiri către zidurile care adăposteau/ pe Diana Vernon, avînd simţămîntul deznădăjduit că despărţirea aceasta avea să fie pentru totdeauna. Printre şirurile lungi şi neregulate ale ferestrelor gotice, care, acum, în lumina lunii, arătau albe, mi-era cu neputinţă să deosebesc fereastra camerei în care ea dormea. încă de pe acuma am pierdut-o, îmi ziceam, în timp ce ochii mei hoinăreau peste întunecoasele şi nedesluşitele amănunte de arhitectură, înfăţişate de Osbaldistone Hali în lumina lunii. Am pierdut-o încă de pe acum, înainte de a fi părăsit casa în care ea locuieşte. Cum mai pot nădăjdui să întreţin o corespondenţă cu ea, cînd zeci de leghe vor fi între noi ?

— în timp ce mă cufundasem în visuri mai degrabă neplăcute, „limba de fier a timpului bătu ora trei în urechea adormită a nopţii“, şi îmi amintii că trebuia să mă întîl-

— nesc cu o persoană care avea o purtare şi o înfăţişare mai lipsite de interes — Andrew Fairservice.

— La poarta din capătul aleii, găsii un călăreţ staţionînd în umbra zidului, dar _care nu-mi răspunse pînă ce nu tuşii de două ori şi nu îl strigai : „Andrew“. Abia atunci, horticultorul îmi zise : „Mă leg că este Andrew".

— Ia-o înainte, atunci, zisei eu, şi taci, dacă poţi, pînă ce trecem de cătunul din vale.

— Andrew o luă înainte, precum îi spusesem, dar într-un pas mult mai sprinten decît aş fi crezut de cuviinţă ; atît de bine mi-a ascultat porunca de a păstra tăcerea, încît nici nu a vrut să-mi răspundă la repetatele mele întrebări asupra pricinei unei grabe atît de nepotrivite.

— Descurcîndu-ne pe drumurile cele mai scurte, pe care Andrew le cunoştea, alegîndu-le dintre nenumăratele drumeaguri pietroase şi cărări ce se întretăiau în vecinătatea conacului, ajunserăm la cîmp deschis ; îl trecurăm în goană şi ne urmarăm calea printre dealurile golaşe care despart Anglia de Scoţia şi care se numesc Hotarul de mijloc. Drumul sau, mai bine zis,~ meleagurile pe care le ştrăbăteam erau un plăcut şir de mlaştini şi de grohotişuri ; totuşi, Andrew - nu se înduplecă să încetinească mersul, ci îi dădu drumul înainte într-un trap bărbătesc, mergînd cu vreo opt sau zece mile pe oră. Eram mirat şi necăjit de dîrzenia încăpăţînată a ticălosului, pentru că urcam şi coboram costişe foarte primejdioase şi treceam pe lîngă margini de rîpe. unde orice poticnire a oalului ar fi însemnat moartea sigură a călăreţului. Luna, în cel mai bun caz, arunca o lumină slabă şi îndoielnică ; dar, într-unele locuri, eram aşa de umbriţi de munţi, încît ne aflam în bezna cea mai d e a s ă î n clipele acelea nu-l mai puteam urma pe Andrew decît după tropăitul calului său şi după scînteile pe care le scoteau potcoavele izbindu-se de cîte o cremene. La început, iuţeala noastră şi grija cu care eram nevoit să-mi mîn calul, ca să mă feresc

—

— de primejdii, mi-au fost de folos, alungîndu-mi cu de-a sila gîndurile negre care, altminteri, m-ar fi frămîntat. Dar, pînă la urmă, după ce zadarnic îi strigasem lui Andrew să meargă mai încet, am început să fiu supărat de-a binelea de îndărătnicia lui semeaţă de a nu da ascultare poruncilor mele şi de a nu-mi răspunde. Supărarea însă mi-era cu totul zadarnică. încercai de cîteva ori să-mi ajung din urmă călăuza, care îşi făcea de cap, sperînd de a o da jos de pe cal cu minerul biciuştei ; dar Andrew avea un cal mai bun decît al meu şi,' fie sprinteneala bidiviului pe care-l încălecase, fie mai curînd vreo presimţire a bunelor mele gînduri în cele ce-l priveau îl îndemnau să iuţească pasul de cîte ori încercam să-l ajung din urmă. Pe de altă. parte, eram silit să dau pinteni ca să nu-l pierd din ochi, căci fără călăuzirea lui, îmi dădeam prea bine seama că nu mi-aş fi găsit niciodată calea, prin pustietatea îngrozitoare, pe care o cutreieram acuma într-o grabă atît de neobişnuită. Pînă la urmă, m-am necăjit într-atîta, încît îl ameninţai că voi întrebuinţa pistoalele, ■trimiţîndu-i în spate un glonte care îi va tăia n nazurile de zmeu înaripat, dacă nu înţelegea să încetinească de bunăvoie. După cît se pare, ameninţarea a găsit un oarecare răsunet în urechile lui, oricît de surde fuseseră ele pînă atunci, în faţa rugăminţilor mele mai blînde, căci au.zind-o şi-a încetinit mersul şi m-a lăsat să mă apropii de el zicîndu-mi : ,,Nu prea are rost să gonim ca zăluzii“.

— Atunci, ce te-a îndemnat să goneşti astfel, nemernic încăpăţînat ce eşti ? îl întrebai eu, scos din sărite din pricina mîniei pe care, dealtfel, ţi-o aţîţă întotdeauna spaima prin care treci şi care, întocmai ca şi cîteva picături de apă aruncate în vîlvătaia focului, înteţeşte fiacăra pe care nu o poate stinge.

— Care-i dorinţa măriei-tale ? întrebă Andrew, cu o

linişte de neclintit.

—

— Dorinţa mea, ticălosule ? îţi urlu de mai bine de o oră să mergi mai încet şi nici măcar n-ai catadicsit să-mi răspunzi. Eşti nebun, sau beat, că-ţi faci de cap în felul acesta ?

— Dacă nu-i este măriei-tale cu supărare, sînt cam tare de ureche şi nu zic ba, poate că am băut şi eu uh pahar la botul calului, despărţindu-mă de bătrîna casă în care am stat atîta vreme ; şi neavînd cu cine să mă cinstesc, fără îndoială că fost-am nevoit să fac cum am putut mai bine, ca să nu las fundul butoiaşului de rachiu papistaşilor acelora. Asta ar fi fost curată risipă, cum prea bine ştie măria-ta.

— Toate acestea puteau fi foarte adevărate —şi împrejurările în care mă găseam cereau ca sămă ţin în

— bună înţelegere cu călăuza mea. De aceea, mă mulţumii să-i cer ca, de aici înainte, să mă asculte pe mine în ceea ce priveşte iuţeala călătoriei.

— îmbărbătat de blîndeţea glasului meu, Andrew şi-l ridică pe al lui cu o octavă şi luă tonul încrezut şi căutat pe care-l obişnuia de cele mai multe ori.

— Măria-ta, nu mă poţi face să cred, şi nimeni nu

— mă poate face să cred că-i lucru sănătos sau cuminte să tragi aerul de noapte ce vine de pe dealuri, fără o duşcă de rachiu de cuişoare, sau fără o cinzeacă de ţuică sau de drojdie, sau aşa ceva, ca să mai prinzi oleacă de inimă. Am trecut costişele dealului Vidrei de o sută de ori, ziua şi noaptea, şi niciodată nu-mi puteam găsi drumul, dacă nu aş fi tras un gît de dimineaţă, numai aşa, în glumă, mai aveam cîteodată şi două butoiaşe de rachiu de **o** parte şi de alta a şeii.

— Cu alte cuvinte, Andrew, zisei eu, ai fost un contrabandist ! Cum se poate ca un om cu apucături atît de cinstite să se înduplece să înşele vama ?

— Atîta pagubă în ciuperci ! răspunse Andrew ; biata Scoţie cea bătrînă are destule de îndurat de la aceşti

— nemernici de birari şi vameşi, care au tăbărît pe ea ca lăcustele, de dnd cu Unirea asta jalnică ; este o datorie pentru fiece fiu bun să-i aducă o picătură, două, care să-i întărească inima-i bătrînă, de vor sau nu vor hoţomanii aceia mîrşavi !

— După cercetări mai amănunţite, descoperii că Andrew călătorise deseori pe aceste cărări de munte, ca un adevărat contrabandist, atît înainte, cît şi după aşezarea lui Osbaldistone Hali. Aceste împrejurări îmi erau de folos, întrucît îmi arătau că nu greşisem alegîndu-l de călăuză, cu tot pocinogul pe care-l făcuse la începutul călătoriei. Chiar acum, deşi mergeam la un pas mai măsurat, duşca ce-o trăsese la „botul calului[44], sau o altă pricină, care avea darul de a-1 zori pe Andrew, nu-şi pierduseră cu totul înrîurirea. Deseori arunca o privire neliniştită şi speriată în urma lui ; iar de cîte ori drumul părea puţintel mai bun, de atîtea ori se arăta dornic să iuţească mersul, de parcă se temea de vreo urmărire. Aceste semne de spaimă s-au împuţinat pe măsură ce ne-am apropiat de creştetul unei culmi înalte şi golaşe, ce se întindea de la est spre vest pe o lungime cam de o milă, cu povîrnişuri repezi pe o coastă şi alta. Razele palide ale zorilor începuseră să lumineze zarea, cînd Andrew aruncă o privire în urma lui şi, nevăzînd nici ţipenie de om pe dealurile ce le străbătuserăm, chipul său aspru se însenină încetul cu încetul, în timp ce mai întîi fluieră şi apoi cîntă, cu multă veselie, dar cu mai puţină melodie, sfîrşitul unui cîntec popular din ţara sa :

— „Jenny, fetiţo ! Cred că eşti a mea !

— Pe dealuri, printr-a tufelor perdea

— Tot clanul nu te va mai vedea."

— El mîngîie în acelaşi timp grumazul calului, care-1 purtase atît de voiniceşte ; atenţia mea fiind îndreptată, prin acest gest, la dobitocul pe care-1 încălecase, recu-

— noscui de îndată iapa favorită a lui Thorncliff Osbaldistone.

— Cum se poate una ca asta, Andrew ? zisei eu aspru. Este iapa domnului Thorncliff !

— Nu zic că n-ar fi fost poate, odată, a măriei-sale, boierul Thorncliff, în zilele ei — dar i-a mea acuma.

— Ai furat-o, nemernicule.

— Ba nu, domnişorule. Nimeni nu mă poate învinui de hoţie. Uite cum stau lucrurile : boierul Thorncliff s-a împrumutat cu zece lire de la mine, ca să se ducă la cursele din York — nici o leţcaie a dracului n-a vrut să-mi mai dea înapoi, ba zicea că-mi rupe oasele cînd i-am cerut să-mi dea înapoi ce-i al meu... Acuma, socot că are să-şi bată capul mult şi bine pînă şi-o vedea calul iar peste graniţă... dacă nu-mi plăteşte para cu para,-n-are să-i mai vadă nici un fir din coadă. Am eu un fîrtat deştept la Loughmaben, oleacă de avocat, care mă va povăţui cum să-i vin de hac. Eu să fur iapa ! Ferit-a sfîntul ! Furtişagul e păcat mare, şi nu Andrew Fairservice va săvîrşi un asemenea păcat. Iapa eu am poprit-o *jurisdictionis fandandy causey.* Astea-s vorbe frumoase de avocat — aproape tot atîta de frumoase ca şi cuvintele noastre ale grădinarilor şi ale altor învăţaţi... păcat numai că-s aşa de scumpe... aste trei cuvinte este tot ce a cîştigat Andrew după o judecată lungă şi cu ajutorul a patru butoiaşe din cel mai bun rachiu, care a fost vreodată dat pe gît. Ei, domnişorule, dreptatea legii e lucru scump !

— Cred că o vei găsi şi mai scumpă decît te aştepţi, Andrew, dacă te apuci să te răfuieşti singur, în acest

— , chip, fără încuviinţarea autorităţilor.

— Ehehei ! Am şi ajuns în Scoţia (Domnul fie lăudat !), şi aici pot găsi şi prieteni, şi avocaţi, ba şi chiar judecători, tot aşa de bine ca oricare dintre coconii Osbaldistoni. Vărul de al treilea al mamei mamei mele era văr cu starostele din Dumfries şi acesta n-ar îngădui să

—

— vadă hulită nici măcar o picătură din sîn'gele ei ! Ce mai una-alta ! Aici legile sînt pentru toţi deopotrivă ; nu ca în partea cealaltă, unde grefierul Jobson te poate lua pe sus, cu mandatele lui, înainte de a şti ce-i cu tine. Dară în scurtă vreme vor avea şi mai puţină parte de dreptate printre ei şi de asta mai ales m-am cărăbănit de acolo !

— Eram cît se poate de întărîtat de isprava lui Andrew şi cugetam că nemiloasă îmi fusese iarăşi soarta, aruncîndu-mă a doua oară în cîrdăşie cu o fiinţă atît de puţin cinstită. Eram hotărît, totuşi, să cumpăr iapa de la el, cînd vom ajunge la capătul călătoriei, şi să o trimit înapoi vărului meu de la Osbaldistone Hali ; această hotărâre de îndreptare ‘a răului săvîrşit voiam să o fac cunoscută unchiului meu chiar de la viitoarea poştă. Era zadarnic, îmi ziceam, să mă cert între timp cu Andrew care, la drept vorbind, nu făcuse decît ceva firesc în împrejurările acelea. îmi stăpînii deci supărarea şi îl întrebai ce voise să zică prin ultimele-i cuvinte, şi anume că în curînd va fi şi mai puţină dreptate în Northumberland ?

— Dreptate ? zise Andrew. Ba da, dreptate va fi berechet, dară după legea biţii. Popii şi ofiţerii irlandezi, precum şi toate lighioanele papistaşe, care au cătănit prin străinătăţi, pentru că nu cutezau să stea acasă, vin acum buluc înapoi la Northumberland — şi dş ! corbii nu se adună niciodată fără să le miroasă a hoit. Aşa cum mă vezi şi te văd, măria-sa sir Hildebrand sigur că se va amesteca şi el în tărîţe. Nu mai e vorba de altceva printre ei decît de puşti şi pistoale, de săbii şi pumnale, şi fii sigur, că ie vor folosi din plin. De asta poţi fi #gur, pentru că boieraşii Osbaldistone sînt nişte proşti neînfricaţi ; aşa este, dacă mă iartă măria-ta.

— Aceste cuvinte îmi reamintiră unele bănuieli pe care le avusesem că iacobiţii erau în ajun de a face o în-

— cercare deznădăjduită. Dîndu-mi seama, însă, că nu se cuvenea să iscodesc cuvintele şi faptele unchiului meu, mai curînd m-am ferit decît m-am folosit de prilejurile ce se iveau, pentru a cerceta cele ce se petreceau la conac. Andrew Fairservice, care nu cunoştea o astfel de înfrînare, fără îndoială că vorbea cu mult temei atunci cînd susţinea că pricina care îl hotărîse a părăsi conacul era că se urzeau acolo comploturi primejdioase.

— Slujitorii, continuă el, împreună cu toţi arendaşii şi cu ceilalţi de pe moşie au şi fost adunaţi în regulă şi înrolaţi ; ei vroiau să iau şi eu arma in mină. Dar nu mă bag eu într-o oştire de teapa asta ! Se vede că nu l-au cunoscut bine pe Andrew, cei care i-au cerut-o. Mă voi lupta cînd vreau eu şi nu voi fi nici pentru spurcăciunea din Babilon nici pentru cea din Anglia.

— i

[1] Cu referire la Apocalips 16, 17 (n.t.).

— CAPITOLUL XIX

— La al părăginitei clopotniţe picior,
în miresmele grele ieşite din beci,
— Poetice gînduri, isprăvi de luptător,

— Suspine de dragoste îşi dorm somnul de veci.

— JOHN LANGHORNE

— La primul oraş din Scoţia unde ajunserăm, călăuza mea îşi căută prietenul şi sfetnicul cu care să se sfătuiască asupra mijloacelor legale trebuincioase pentru a pune stăpînire de drept pe „frumoasa făptură[44], ce o stăpînea deocamdată doar datorită acelei „iuţeli de mînă[44], care se mai folosea din cînd în cînd în acel ţinut odinioară al fărădele-

gilor. M-a înveselit oarecum privirea deznădăjduită cu care s-a întors, după consfătuire. După cîte se părea, Andrew fusese prea vorbăreţ faţă de bunul său prieten, notarul, şi ca răsplată pentru sinceritatea lui, lipsită de orice bănuială, aflase cu mare supărare că acest domn Touthope fusese numit, în timpul lipsei lui Andrew. grefier pe lîngă judecătoria de pace a judeţului ; ca atare, era acum îndatorat a face cunoscut justiţiei orişice ispravă pe care o afla, de pildă acea a prietenului său, domnul Andrew Fairservice. Vajnicul slujitor al poliţiei îl asigurase că era absolută nevoie să fie poprit calul şi depus în grajdul consilierului Trumbull, urmînd să rămînă acolo şi să plătească doisprezece şilingi scoţieni pe zi drept

— chirie, pînă ce se va pleda şi judeca pricina şi se va stabili a cui proprietate este. Domnul Touthope se întrebase chiar dacă, în executarea deplină şi strictă a îndatoririlor sale, nu ar fi trebuit să.-l reţină chiar şi pe cinstitul Andrew ; dar la rugămintea fierbinte a călăuzei mele, prin care
ii cerşea mila, nu numai că n-a mai stăruit în gîndul său, dar i-a dat în dar lui Andrew un căluţ răpciugos şi bubos, astfel încît să-şi poată urma călătoria. Este adevărat că, în schimbul acestui act de dărnicie, l-a silit pe Andrew să cedeze cu desăvîrşire orice drept sau interes ar avea asupra iepei de soi a lui Thorncliff Osbaldistone ; o cedare pe care domnul Touthope o înfăţişa ca fără urmări, deoarece nenorocitul său prieten — cum îl numea cu oarecare haz — nu va mai căpăta, după toate probabilităţile, nimic altceva din pretenţiile sale asupra iepei decît poate ştreangul.

— Andrew părea necăjit şi încurcat, în timp ce îi scoteam cu cleştele aceste amănunte ; mîndria lui de scoţian era aspru lovită, trebuind să recunoască faptul că notarii erau tot notari de o parte şi de alta a rîului Tweed ; iar că domnul grefier Touthope nu era întru nimic mai breaz decît domnul grefier Jobson.

— Dacă toate acestea s-ar fi petrecut printre englezi, nu mi-ar fi necaz nici pe jumătate că am fost prădat de ceea ce pot zice că dobîndisem, punîndu-mi capul în primejdie. Dară nu-mi vine a crede ochilor ca un şoim să scoată ochii altui şoim, ori ca un bun scoţian să înşele pe alt scoţian. Se vede că şi în ţara asta lucrurile s-au schimbat în rău de cînd cu unirea nefericită şi jalnică.

— Acest eveniment era, după Andrew, cauza căreia se datorau toate semnele de stricăciune şi de prosteală pe care le băga de seamă printre scoţienii lui, mai ales în ceea ce privea umflarea notelor de plată şi micşorarea stacanelor, precum şi alte prilejuri de amărăciune, ce mi le arăta în timpul călătoriei noastre.

fi"

— Dinspre partea mea, văzînd ce întorsătură luaseră lucrurile, mă socoteam descotorosit de orice grijă cu privire la iapă ; îi scrisei unchiului meu în ce împrejurări a ajuns iapa în Scoţia, încheind prin a-i arăta că se afla în mîinile justiţiei şi ale vrednicilor ei reprezentanţi, consilierul Trumbull şi domnul grefier Touthope, la care îl trimiteam pentru orice alte amănunte. Dacă iapa a revenit vînătorului de vulpi din Northumberland, sau a continuat să poarte povara grefierului scoţian, deocamdată nu este nevoie să-ţi spun.

— Urmarăm călătoria noastră acuma spre nord-vest, cu o iuţeală mult mai mică decît aceea a fugii noastre nocturne din Anglia. Lanţuri de, dealuri golaşe şi lipsite de interes se perindară unui după altul, pînă ce valea mai roditoare a fluviului Clyde se deschise în faţa noastră ; cu toată graba de care puteam da dovadă, ajunserăm în sfîrşit în tîrgul său, după cum susţinea cu îndîrjire călăuza mea, în oraşul Glasgow. După cîte aflu, în anii din urmă Glasgow a ajuns să merite pe deplin titlul pe care călăuza mea, cu un oarecare dar de prezicător politic, i-l dădea încă de pe atunci. Dacă sînt bine informat, un negoţ stăruitor şi mereu crescînd cu Indiile de vest şi cu coloniile americane a pus temeliile bogăţiei şi prosperităţii oraşului ; acestea, dacă vor fi întărite cu grijă şi se va clădi pe ele, poate că într-o bună zi vor avea de susţinut un edificiu măreţ de înflorire comercială ; dar, în timpurile mai vechi despre care vorbesc, zorile acestei bogăţii nu se iviseră încă. într-adevăr, unirea deschisese Scoţiei calea negoţului cu coloniile engleze ; dar, din pricina lipsei de capitaluri şi a geloziei naţionale a englezilor, negustorii scoţieni erau încă în mare măsură ţinuţi departe de privilegiile care li se dăduseră prin acel act de pomină. Glasgow, fiind aşezat în partea de apus a insulei, nu putea lua parte la negoţul din răsărit sau cel continental, negoţ mai puţin însemnat, ce-i drept, dar singurul pe care-l întreţinea Scoţia pe atunci. Deşi încă nu se arăta făgă-

— duiala întîietăţii comerciale la care, după cum mi se spune, este pe cale să ajungă acum Glasgow, ca oraşul cel mai de seamă din ţinutul de vest al Scoţiei — era şi pe atunci o aşezare deosebit de însemnată. Fluviul Cl'yde, lat şi cu apă multă, care curge chiar sub zidurile oraşului, făcea cu putinţă o navigaţie interioară de oarecare însemnătate. Atît cîmpurile fertile din imediata lui vecinătate, cît şi districtele Ayr şi Dumfries priveau oraşul Glasgow ca pe o capitală căreia îi trimiteau produsele lor, primind în schimb mărfurile de care aveau nevoie.

— Munţii întunecaţi ai Scoţiei de vest trimiteau deseori unele triburi mai sălbatice la tîrgurile ţinute în oraşul ales al Sfîntului Mungo. Cirezi întregi de vite şi căluţi sălbatici, miţoşi şi mici de stat, păziţi de scoţieni la fel de sălbatici, păroşi şi uneori tot atît de mici de stat ca şi vitele din grija lor, treceau deseori pe străzile oraşului Glasgow. Străinii priveau uimiţi la portul lor vechi şi neobişnuit şi ascultau accentele necunoscute şi disonante ale limbii lor, în timp ce muntenii, înarmaţi, chiar atunci cînd aveau asemenea îndeletniciri paşnice, cu flintă şi pistol, cu sabie, pumnal şi scut, se uitau cu uimire la obiectele de lux, a căror menire nu o cunoşteau, şi, cu un aer hrăpăreţ, care părea uneori destul de îngrijorător, la articolele pe care le cunoşteau şi le preţuiau. întotdeauna, scoţianul de la munte şi-a părăsit cu multă greutate pustietăţile sale, dar, pe acele timpuri, părea ca un brad pe care trebuia să-l smulgi de pe stînca unde crescuse ca să-l răsădeşti în altă parte. Totuşi, chiar şi pe atunci, văile munţilor erau suprapopulate, deşi din timp în timp rărite de foamete şi de sabie, iar mulţi locuitori rătăceau spre Glasgow, unde îşi alcătuiau aşezări, căutau şi găseau de lucru, desigur muncind într-altfel decît pe dealurile de baştină. Acest izvor de braţe îndemînatice şi obişnuite cu greutăţile îşi avea însemnătatea lui în prosperitatea tîrgului, care îi datora mijloacele de a produce puţinele fa~

— bricate cu care se şi mîndrea şi care puneau temeliile prosperităţii lui viitoare.

— înfăţişarea oraşului răspundea acestor făgăduieli de viitor. Strada principală era lată şi înzestrată cu clădiri obşteşti, de o arhitectură mai curînd izbitoare decît potrivită, din punct de vedere al gustului, şi trecea printre şiruri de case înalte, clădite din piatră, ale căror faţade erau; uneori împodobite eu sculpturi tot de piatră ; şi tocmai aceasta dădea străzii o înfăţişare de demnitate şi măreţie, pe care nu o aveau, în cea mai mare măsură, oraşele englezeşti, din pricina aspectului şi calităţii slabe, puţin solide şi trainice a cărămizilor din care erau construite.

— în această metropolă a Scoţiei de vest, sosii împreună cu călăuza mea într-o sîmbătă seara, prea tîrziu pentru a căuta să mă apuc de vreo treabă. Traserăm la un han ţinut de o veselă hangiţă, cum o numea Andrew, „Hanul la bătrînul tată Chaucer“, unde furăm primiţi cu bunăvoinţă.

— Dimineaţa următoare, clopotele dăngăneau din fiecare clopotniţă, vestind că-i zi de sărbătoare. Cu toate că auzisem de străşnicia cu care este respectată duminica în Scoţia, fireşte că primul meu gînd a fost să-l caut pe Owen ; dar, începînd cercetările, mi s-a spus că orice încercare e zadarnică „pînă nu trece ora bisericii”. Nu numai că atît gazda, cît şi călăuza mea m-au asigurat „că nu voi găsi ţipenie de om, nici la contoar şi nici la locuinţa domnilor MacVittie, MacFin & Co.“, la care mă trimitea scrisoarea lui Owen, dar, mai mult : „nici pomeneală de a găsi pe vreunul din asociaţi acolo, căci, fiind oameni de vază, ei nu se puteau afla decît acolo unde s-ar cădea să se afle orice drept-credincios la ora aceasta, şi anume la biserica Baroniei“.

— Andrew Fairservice, a cărui scîrbă pentru justiţia ţării sale nu se întinsese, din fericire, şi la celelalte profesiuni cărturăreşti ale Scoţiei sale de baştină, începu să laude

— pe predicatorul care trebuia să vorbească din amvon, la care gazda noastră îi răspunse, în repetate rînduri, cu voce tare, prin „Amin[11]. Urmarea a fost că m-am hotărît să merg şi eu la acest popular locaş de rugăciune, atît în scopul de a afla — de era cu putinţă — dacă Owen sosise în Glasgow, cît şi din dorinţa de a învăţa ceva. Speranţele îmi sporiseră, datorită asigurării ce primisem, anume că, dacă domnul Ephraim MacVittie (vrednic om !) mai era încă în viaţă, el va cinsti desigur cu prezenţa sş biserica Baroniei în acea zi.-; iar dacă, din întîmplare, avea vreun străin în gazdă la el acasă, fără îndoială că-l va aduce cu tot dinadinsul să-şi facă datoria de creştin alături de el. Aceşti sorţi mă făcură să nu mai şovăiesc şi, întovărăşit de credinciosul Andrew, pornii către biserica Baroniei.

— In această împrejurare însă, nu prea am avut nevoie, de călăuzirea lui, deoarece mulţimea, care îşi croia drum pe strada povîrnită şi prost pavată, ca să-l asculte pe cel mai popular predicator din vestul Scoţiei, m-ar fi luat pe sus într-acolo chiar şi fără vrerea mea. Ajungînd pe culmea dealului, o făcurăm la stînga şi, pe poarta mare cu două canaturi, trecurăm împreună cu alţii în cimitirul mare care înconjura catedrala oraşului Glasgow. Clădirea are un Stil gotic, mai degrabă întunecos şi masiv decît elegant, dar înfăţişarea ei deosebită este atît de bine păstrată şi atît de potrivită împrejurimilor, încît de la prima vedere îţi dădea impresia unei impunătoare măreţii. Intr-adevăr, am fost atît de copleşit, încît timp de cîteva minute m-am. opus la toate sforţările lui Andrew de a mă tîrî în interiorul clădirii, dorind a cerceta mai îndeaproape amănuntele exteriorului.

— Aşezată într-un oraş mare şi populat, această clădire veche şi masivă pare totuşi să fie cît se poate de izolată. Ziduri înalte o despart de clădirile oraşului într-una din părţi, iar în alta se află o rîpă, în fundul căreia, fără să se poată vedea, susură un pîrîiaş rătăcit, care măreşte încă, prin murmurul său dulce, solemnitatea impunătoare a

— așezării. In partea opusă rîpei se înalță un povîrniș, acoperit de brădet des, a cărui umbră întunecoasă se întinde peste cimitir, dîndu-i o înfățișare posomorită, cît se poate de potrivită. Ograda bisericii însăși era neobișnuită, căci, deși cu adevărat întinsă, era prea mică pentru numărul mare de cetățeni respectabili care fuseseră îngropați în cuprinsul ei și ale căror morminte erau aproape toate acoperite cu lespezi. De aceea nu mai rămînea aproape nici un loc pentru iarba înaltă și stufoasă care, de obicei, acoperă în bună parte asemenea lăcașuri, unde cei vicleni încetează de a mai tulbura lumea și cei trudiți se pot odihni. Lespezile de mormînt, mari și netede, sînt așezate atît de aproape una lîngă alta, încît curtea pare să fie pietruită cu ele și, deși se află sub cerul liber, se aseamănă cu pardoselile unora din vechile noastre biserici englezești, pavate cu dale avînd gravate diferite inscripții funerare. Cuvintele acestor jalnice cronici ale morții, durerile zadarnice a căror amintire le păstrează, amarnicul învățămînt pe care ți-l dau asupra deșertăciunii vieții omenești, întinderea de pămînt pe care o acopereau, atmosfera aceea tristă și uniformă, îmi aminteau de „cartea în chip de sul“ a profetului, care era : „scrisă și pe dinăuntru și pe dinafară ; în ea erau scrise bocete, plîngeri și geamete“ [I].

— Catedrala însăși se potrivește prin măreția-i impunătoare acestor împrejurimi. Deși ne dăm seama că are o înfățișare greoaie, totuși efectul pe care îl pricinuiește ar fi nimicit dacă ar fi mai zveltă sau mai împodobită. Este singura biserică metropolitană din Scoția, afară, din cîte aflu, de catedrala din Kirkwall în insulele Orkney* care să nu fi avut de suferit de pe urma Reformei. Andrew Fairservice, care vedea cu o deosebită mîndrie efectul pe care ea îl avea asupra mea, îmi desluși astfel pricina păstrării ei neatinse :

I Ezechiel. 2 10 (n.t.).

—

— A ! Este o biserică rnîndră, nu are pe ea farafastâcuri, încolăcituri şi horbote de tot soiul, este zidită din piatră trainică, bine durată şi încheiată, care va ţine cîtu-i hăul, dacă o vor lăsa în pace oamenii şi iarba de puşcă. Era cît pe-aci să fie dărîmată, cînd cu Reforma. E mult de atunci, cînd au făcut una cu pămîntul bisericile de la Sfîntul Andrei şi de la Perth, numai să le cureţe de papistaşie, de idolatrie şi chipuri cioplite, de stihare şi de alte şsemenea zdrenţe,' ale marei tîrfe cocoţate pe cele şapte coline [1], parcă una nu ar fi de ajuns să acopere bătrînul ei dos. Aşa că prostimea din Renfrew, din Baronie, de la Gorbal şi de peste tot s-a adunat într-o bună dimineaţă şi a venit la Glasgow ca să puie mîna şi să lecuiască de zorzoanele papistaşilor catedrala. Dară cetăţenilor din Glasgow le-a fost teamă că vechea clădire ar putea să se năruie din astfel de leacuri prea tari, aşa că sunară clopotul cel mare şi adunară garda cetăţenească în sunetul tobelor. Norocul cel mare a fost că vrednicul Iacob Rabat era starostele breslaşilor în anul acela (şi bun meşter zidar mai era el de felul său, ceea ce l-a îndemnat şi mai mult să apere clădirea) şi îndată s-au adunat breslele, voind mai curînd să dea luptă vitejească decît să lase ca biserica lor să fie răsturnată cu fundul în sus,. ca altele de aiurea. Nu era de dragul papistăşiei — nu, nu ! — nimeni nu poate zice una ca asta despre breslele din Glasgow. Aşa că degrabă au ajuns la o învoială, anume să se ia din firide toate chipurile cioplite ale sfinţilor. Vai şi amar de ele ! Idolii de piatră au fost prefăcuţi în bucăţi, după cum scrie la Carte, şi zvîrliţi în apa Molendinarului ; iară bătrîna biserică a rămas neclintită, ca o mîţă scăpată de purici, şi toată lumea a fost pe deplin mulţumită. Auzit-am oameni deştepţi zicînd că, dacă s-ar fi făcut aŞa în fiecare biserică din Scoţia, reforma ar fi rămas tot aşa de curată cum este şi acuma şi am fi avut mai multe

— biserici adevărat, creştineşti ; am stat îndeajuns în Anglia, ca să nu-mi poată nimeni scoate din cap că într-adevăr coteţele cîinilor de la Osbaldistone Hali sînt mai bune decît multe lăcaşuri de rugăciune din Scoţia.

— Zicînd acestea, Andrew mă îndemnă să îl urmez înăuntrul catedralei.

— CAPITOLUL XX

— ...Răscoleşte groaza

— Şi spaima, vederii îndurerate ; cele morminte
Şi cele mărețe peşteri ale
Morţii, ce sînt atît de reci,

— De inimti parcă-ţi străpunge,

— cu rece fior de gheaţă,

— CONGREVE, MIREASA *CERNITA*

— Cu toată nerăbdarea călăuzei mele, nu mă îndurai de a nu mă opri ca să mai privesc timp de cîteva minute exteriorul clădirii, încă şi mai impunătoare şi demnă în singurătatea care urmă cînd porţile, care fuseseră pînă atunci deschise, se închiseră, după ce fu înghiţită, cum s-ar zice, mulţimea care pînă mai adineauri se înghesuise în curte, şi care acuma, aflată înăuntru, se îndeletnicea, aşa cum ne dădeau de ştire sunetele vocilor cîntînd în cor, cu preamărirea lui Dumnezeu. Sunetul atîtor glasuri, contopite de la depărtare într-o singură armonie, lipsită de acele disonanţe aspre, care supără urechea cînd sînt auzite mai de aproape, se împleteau cu susurul pîrîiaşului şi şuieratul vîntului printre brazii bătrîni, dîndu-mi simţămîntul sublimului.

— în timp ce eu tot tărăgăneam ca să mai prind ceva din sunetul acesta măreţ, Andrew, care nu mai putea să-şi stăpînească nerăbdarea, mă trase de mînecă :

— —- Haide, domnişorule, haide odată. Nu se cade să întîrziem de a intra şi să tulburăm rugăciunea ; dacă rămî-

—

— nem aici, paznicii ne vor înhăţa şi ne vor duce la corpul de gardă, ca oameni ce am trîndăvit în timpul slujbei.

— Astfel mustrat, îmi urmai călăuza, dar nu aşa cum mă aşteptam, în incinta bisericii.

— Pe poarta aceasta ! Pe poarta aceasta, domnişorule ! exclamă el, trăgîndu-mă din drumul pe care-l apucasem, spre intrarea principală a clădirii.

— Zicînd acestea, intrarăm pe o uşă mică, joasă şi boltită, cu zăvor, pe care tocmai era gata să o închidă un om cu înfăţişare gravă ; scoborîrăm cîteva trepte, ca într-o criptă de sub biserică. Chiar aşa era ; nu ştiu din ce pricină se alesese această încăpere subterană ca un foarte ciudat lăcaş pentru cultul presbiterian.

— închipuieşte-ţi, Tresham, un şir lung de încăperi boltite, de-abia luminate, întunecoase şi joase, folosite în alte ţări drept cavouri şi care mult timp fuseseră astfel întrebuinţate în această ţară ; parte din ele erau înzestrate cu bănci şi foloseau drept capele. Partea cu bolţile orînduite astfel, cu toate că era destul de încăpătoare, putînd adăposti chiar sute de credincioşi, era totuşi mică faţă de cavernele mai mari şi mai întunecoase, care se găseau de jur împrejurul a ceea ce am putea numi spaţiul locuit. în aceste ţimlturi sterpe ale uitării, prapure prăfuite şi herburi sfărîmate arătau mormintele acelora care fuseseră, fără îndoială, „prinţi ai Israelului". Inscripţii, care nu puteau fi citite decît anevoie de arheologi, pofteau trecătorii să se roage pentru sufletele acelora ale căror trupuri zăceau sub ele, şi asta într-o limbă tot atît de învechită, ca şi ruga de cuvioasă milostivire pe care o cerşeau. înconjurat de aceste receptacole cu rămăşiţe pămînteşti, găsii o adunare numeroasă de credincioşi, cufundaţi în rugăciuni. Scoţienii presbiterieni se roagă în picioare şi nu în genunchi ; se prea poate că în scopul de a se deosebi cît mai mult de ritualul impus de Roma şi nu din altă pricină ; căci am băgat de seamă că, în rugăciunile făcute '1n familie şi fără îndoială că şi atunci cînd

— se roagă singuri, ei mgenunche, îndreptîndu-ş'i rugile către Cel de Sus, ea şi ceilalţi creştini care socotesc această poziţie drept cea mai smerită şi cuvioasă. Stînd în picioare, deci, iar bărbaţii fiind descoperiţi, o mulţime de cîteva sute de credincioşi, bărbaţi şi femei, de toate vîrstele, ascultau cu multă evlavie şi luare-aminte

— o rugăciune improvizată, sau cel puţin nescrisă, a unui bătrân preot, foarte popular în acel oraş[I]. Crescut în aceeaşi credinţă religioasă, mă alăturai cu tot sufletul la rugăciunea zilei ; de-abia după ce credincioşii se aşezară din nou, imi îndreptai privirea asupra celorlalte lucruri ce se petreceau în jurul meu.

— La sfîrşitul rugăciunii, cei mai mulţi din bărbaţi îşi puseră în cap pălăriile sau beretele şi toţi cei care avuseseră fericirea de a găsi loc pe bănci se. aşezară. Andrew şi cu mine nu eram printre aceştia, deoarece intraserăm prea tîrziu în biserică. Stăteam în picioare, împreună cu alţii aflaţi în aceeaşi împrejurare, alcătuind un fel de cerc în. jurul credincioşilor care erau aşezaţi. în spatele şi în laturile noastre erau bolţile de care am pomenit mai înainte ; în faţa noastră, mulţimea de credincioşi, de-abia zărindu-se în lumina care cădea pe feţele lor, prin una sau două ferestre gotice, foarte joase, asemănătoare acelora care aduc aer şi lumină camerelor mortuare. La ’ această lumină puteai vedea obişnuita diversitate de chipuri îndreptate către pastorul scoţian, în astfel de îm-

I Am încercat în zadar să aflu numele acestui preot şi timpul în care a păstorit. Nu deznădăjduiesc ca să văd desluşită mulţumitor această chestiune, împreună cu altele, care scapă cunoştinţelor mele, de către una sau alta din publicaţiile periodice, ce au dedicat pagini întregi de comentarii cărţilor mele anterioare ; le sînt deosebit de recunoscător pentru osteneala şi iscusinţa arătată în cercetările lor, care au făcut să descopere persoane şi imprei urări legate de povestirile mele, despre care eu însumi nici măcar nu am visat (n.a.).

prejurări ; aproape toate arătau reculegere şi luare-aminte,

— afară de cîte un tată sau o mamă care, pe ici, pe colo, struneau ochii rătăcitori ai unui copil prea zglobiu, sau împiedicau somnul unuia prea trîndav.

— Vîrsta şi boala slăbiseră un glas din fire puternic şi răsunător. Predicatorul a citit un text religios rostindu-1 oarecum neclar ; dar, după ce închise Biblia şi îşi începu predica, tonul său deveni mai puternic, pe măsură ce se însufleţea de argumentele pe care le susţinea. Ele se refereau mai ales la unele chestiuni abstracte ale credinţei creştine, şi a căror dezlegare el o căuta folosindu-se de multe citate din cărţile sfinte. Mintea mea nu era pregătită să urmărească toate cugetările sale şi, în unele cazuri, nu era prea sigur că înţelegeam aşa cum se cuvenea punctul său de vedere. Dar nu putea fi nimic mai izbitor decît felul de a fi, avîntat şi vioi, al bunulyi bătrîn, şi nimic mai iscusit decît modul în care cugetă. Este bine ştiut că scoţienii se deosebesc mai mult prin folosirea facultăţilor mintale, decît prin ascuţimea simţămintelor ; sînt, deci, mai uşor răscoliţi prin logică, decît prin retorică ; atraşi de raţionamente subtile şi care dau loc la discuţii doctrinare, decît înduioşaţi de chemările fierbinţi adresate inimii şi simţămintelor, prin care predicatorii populari dintr-alte ţări cîştigă bunăvoinţa ascultătorilor.

— Printre persoanele din grupul care asculta cu atenţie şi pe care-l vedeam acuma, se puteau deosebi felurite expresii, asemănătoare acelora din renumitul desen [1], reprezentînd pe' sfîntul apostol Pavel predicînd la Atena, într-un loc şedea un calvinist plin de rîvnă şi ager, cu fruntea îndeajuns de încreţită ca să i se ghicească atenţia încordată : buzele uşor strînse, ochii aţintiţi asupra preotului, avîhd expresia unei mîndrii cuviincioase, păreau a împărţi cu acesta izbînda argumentaţiei lui, în timp ce

[1] Al: lui Rafael (n.t).

—

— arătătorul mîinii drepte atingea pe rînd degetele mîinii stingi, pe măsură ce predicatorul, din argument în argument, se îndrepta spre încheiere. Un altul, cu o privire mai aprigă şi aspră, te făcea să înţelegi dintr-o dată dispreţul ce-l avea pentru toţi cei care se îndoiau de crezul pastorului său şi bucuria ce o încerca la pedeapsa dreaptă de care aceştia vor avea parte. Un al treilea, ţinînd poate de o altă parohie şi fiind de faţă numai din întîmplare sau din curiozitate, avea aerul de a găsi în sinea lui cusururi şirului de argumente ; puteai citi desluşit în uşoarele mişcări ale capului său, îndoielile cu privire la temeinicia argumentelor predicatorului. Cea mai mare parte ascultau cu o înfăţişare liniştită şi mulţumită, care arăta încîntarea conştientă pe care o aveau, de a fi de faţă şi de a asculta o predică atît de iscusită, deşi se prea poate că nu erau în stare a o înţelege pe de-a-ntregul. îndeobşte femeile aparţineau acestei din urmă categorii de ascultători ; cele mai bătrîne, totuşi, păreau mai atrase de doctrinele abstracte, înşirate înaintea lor, pe cînd cele mai tinere îşi lăsau din cînd în cînd ochii să' dea pe furiş roată printre credincioşi : unele din ele, Tresham (dacă nu mă înşela prea rău trufia), izbutiră să deosebească pe bunul tău prieten ca pe un străin chipeş, fc:i chiar ca pe un englez. în ceea ce priveşte pe ceilalţi din adunare, proştii stăteau cu ochii holbaţi, căscau. sau .moţăiau,- pînă ce era treziţi de lovituri primite în fluierele picioarelor şi date de călcîile vecinilor mai ahotnici ; trîndavii îşi arătau neatenţia prin privirile lor rătăcite, necutezînd a da o dov.adă mai vădită de plictiseală. Printre oamenii de la şes, cu portul lor alcătuit din surtuc şi mintean, puteam zări pe ici, pe colo, cîte un „plaid“ [I] purtat de un muntean, care, rezemat în minerul împletit al săbiei sale, îşi arunca privirea prin

[I] Manta cu vărgi întretăiate, purtată de muntenii scoţieni (n.t.-).

mulţime, cu acea curiozitate nestăpînită a uimirii lui săl-

— batice ; un om ca acesta desigur că nu pre'a asculta predica, pentru o pricină care i se putea lesne ierta — şi anume fiindcă nu înţelegea limba în care era rostită. Privirea sălbatică şi războinică a acestor vintură-lume dădea adunării un anumit farmec, ce nu l-ar fi avut fără de ei. După cum îmi spunea Andrew după aceea, ei erau mai numeroşi ca de obicei, datorită unui tîrg de vite din vecinătate.

— Acestea erau figurile care mi se înfăţişau, şir după şir, dezvăluite privirilor mele de critic de către razele soarelui, care pătrundeau prin îngustele horbote gotice ale ferestrelor bisericii din Glasgow ; după ce luminau mulţimea de credincioşi,. razele se prefirau în pustietatea bolţilor din spate, dînd primului plan o nedesluşită lumină de amurg şi lăsînd adîncimile în beznă, ceea ce le dădea un aer nesfârşit.

— Am zis mai înainte că stăteam în picioare, împreună cu alţii, într-un cerc exterior, cu faţa spre predicator şi cu spatele la acele bolţi de care am vorbit atîta. Locul în care stăteam mă făcea să fiu deosebit de supărat de orice întrerupere izvorîtă din cel mai mic zgomot, ce se auzea din aceste bolţi pierdute, zgomot care era înmulţit de nenumărate ecouri. Sunetul pe care-1 făceau din cînd în cînd picăturile de ploaie, ce se strecurau prin vreo crăpătură a acoperişului stricat, cădeau una după alta şi loveau lespezile pardoselii, m-a îndemnat să-mi întorc de mai multe ori privirea către locul de unde părea să ia naştere ; cînd îmi aruncam privirea într-acolo, mi-era greu să o aduc îndărăt, atît de mare este plăcerea pe care o resimte închipuirea noastră, cînd ne străduim a pătrunde cît de departe într-un labirint foarte întortocheat şi de-abia luminat, unde se află lucruri care ne îmbie curiozitatea, pentru simplul fapt că au căpătat un interes tainic, fiind nedesluşite şi îndoielnice. Ochii mi se obişnuiră cu bezna pe care încercau să o pătrundă şi,

—

— fără să vreau, mintea mea ajunse mai plecată în descoperirile lor,' decît în subtilităţile metafizice, pe care le înfăţişa predicatorul.

— Adeseori, tata mă certase pentru faptul că gîndurile îmi rătăceau în voie, datorită poate unei închipuiri lesne de stîrnit şi de care el era străin ; pomenindu-mă acuma cu gîndurile ispitite să rătăcească în alte părţi, îmi amintii dc timpurile cînd mergeam dus de mînă la capela reverendului Shower, şi de sfaturile stăruitoare pe care mi le dădea tata, de a-mi întrebuinţa bine timpul, pe care, o dată pierdut, nu-1 mai poţi regăsi. Deocamdată, imaginea născocită de gîndurile mele, în loc de a-mi ţintui atenţia, făcu să pierd şi bruma de atenţie care îmi mai rămăsese, deoarece îmi aminti tocmai de primejdia la care erau expuse afacerile? sale în acea clipă. încercai, în şoaptele cele mai surde cu putinţă, să rog pe Andrew să afle dacă vreunul din domnii făcînd parte din firma lui MacVittie & Co. era de faţă acolo, în mulţime, Andrew însă, copleşit de predica pe care o asculta cu toată atenţia, a răspuns şoaptelor mele doar cu cîteva ghionturi puternice date cu cotul, în chip de îndemn la tăcere. După aceea, mi-am căznit ochii cu tot atîta zădărnicie, căutînd să văd, prin marea de capete, care toate îşi îndreptau privirile înspre amvon, dacă puteam descoperi «chipul cumpătat şi serios al lui Owen. Dar, printre largile pălării de castor ale cetăţenilor din Glasgow şi printre beretele şi mai largi ale ţăranilor de la şes, mai ales din Lanarkshire, nu putui desluşi nimic care să semene cu peruca cuviincioasă şi cu gulerul scrobit, sau cu rîndul de straie cafenii deschis, atît de cunoscut, aparţinînd contabilului principal al casei Osbaldistone şi Tresham. îngrijorarea îmi ajunse atît de nestăvilită, încît depăşi atît noutatea priveliştii din preajmă, care pînă atunci izbutise să o înfrîneze, dar mai ales simţul bunei-cuviinţe. îl trăsei voiniceşte de mînecă pe Andrew şi-i arătai

— dorinţa de a părăsi biserica, spre a-mi urma cercetările cum se va putea mai bine. Andrew, tot atît de încăpăţînat în biserica subterană din Glasgow, ca şi pe vîrful munţilor Cheviot, nu a catadicsit cîtva timp să-mi răspundă şi numai după ce a văzut că altfel nu era chip să stau liniştit, a binevoit să-mi aducă la cunoştinţă că, o dată intraţi în biserică, nu o puteam părăsi înainte de sfîrşitul slujbei, deoarece uşile fuseseră încuiate îndată după ce intrasem. După ce-mi şopti scurt şi cu supărare acestea, Andrew îşi luă iarăşi încrezuta-i înfăţişare de critic înţelept şi dădu toată atenţia celor rostite de predicator.

— Pe cînd încercam, de voie, de nevoie, să-mi adun gîndurile şi să ascult predica, am fost din nou tulburat de o întîmplare neobişnuită. Glasul cuiva, aflat în spatele meu, îmi şopti limpede în ureche : „Te afli în primejdie în acest oraş". Mă întorsei, fără să $reau.

— Vreo doi meşteşugari, asemănători cu oricare alţii, stăteau parcă înlemniţi lîngă mine şi în spatele meu, hoinari care, ca şi noi, intraseră prea tîrziu ca să găsească locuri. Dintr-o singură privire am înţeles, deşi n-aş putea spune de ce, că nici unul din ei nu era acela care îmi vorbise. Chipurile lor păreau aţintite cu totul asupra predicatorului şi nici unul din ei nu răspunse cu vreun tîlc privirii întrebătoare şi îngrijorate cu care îi cercetasem. Stîlpul rotund şi masiv, care se afla în apropiere, îndărătul nostru, se putea să-l fi ascuns pe tainicul meu sfătuitor în clipa în care vorbise ; dar de ce mă sfătuise în acest locaş, şi asupra cărui fel de primejdie îmi îndrepta luarea-aminte, şi de cine fusese şoptită înştiinţarea — toate aceste întrebări îmi scăpau, făcîndu-mă să mă pierd în tot felul de presupuneri. Mi-am închipuit că înştiinţarea se va repeta şi de aceea mă hotărîi să stau cu privirea aţintită asupra preotului, astfel încît cel care îmi

— şoptise să fie ispitit să-mi vorbească din nou, crezînd că nu-1 auzisem de prima dată.

— Planul îmi reuşi. Nici cinci minute nu mă prefăcusem a fi atent la vorbele predicatorului, cînd acelaşi glas îmi şopti : „Ascultă ! Dar nu privi înapoi !“ Nu-mi în torsei capul. „Te afli în primejdie în acest loc“ — continuă glasul acela. „Şi eu de asemenea. Întîlneşte-mă deseară pe pod, precis la miezul nopţii. Să rămîi acasă pînă la căderea nopţii şi fereşte-te să fii văzut".

— Cu acestea, vocea conteni, iar eu îmi întorsei degrabă capul, dar vorbitorul se strecurase în spatele stîlpului încă şi mai repede, scăpînd privirilor mele.. Voiam să-l văd dacă era cu putinţă şi, strecurîndu-mă prin cercul cel mai dinafară al ascultătorilor, păşii şi eu îndărătul stîlpului. Nu era însă nici ţipenie de om acolo ; n-am, putut zări decît Q umbră, acoperită cu o manta, fără să pot deosebi dacă era un mintean de la şes sau un plaid de muntean, şi umbra se strecură ca un strigoi prin pustietatea posomorită a bolţilor pe care le-am descris.

— Fără să îmi dau seama ce fac, încercai să urmăresc umbra aceea misterioasă, care se furişa prin cimitirul boltit, ca şi cum ar fi fost moroiul unuia din numeroşii morţi, care se odihneau în această incintă. Aveam puţini sorţi de a opri din drum pe un om atît de hotărît să nu îngăduie a i se vorbi, dar chiar şi aceşti puţini sorţi i-am pierdut datorită faptului că m-am împiedicat şi am căzut după primii trei paşi pe care i-am făcut în dosul stîlpului. Bezna, care mi-a pricinuit acest necaz, mi-a acoperit ruşinea ; lucru pe care l-am socotit deosebit de norocos, pentru că predicatorul, cu acea autoritate neşovăitoare pe care şi-o însuşesc preoţii scoţieni, pentru a menţine ordinea printre credincioşii lor, îşi opri cuvîntarea, cerînd ca „cel în drept" să aresteze pe făptuitorul tulburării săvîrşite în sfîntul locaş. Cum zgomotul nu s-a mai reînnoit, paracliserul, sau cum îi mai ziceau, a chibzuit că nu este nevoie să fie prea vajnic în căutarea făptaşului ;

—

— astfel încît am izbutit, fără să mai fiu băgat în seamă, să-mi reiau locui ce-1 avusesem de la început, lîngă Andrew. Slujba urmă şi se sfîrşi fără nici o altă întîmplare vrednică de a fi luată în seamă.

— In timp ce mulţimea se împrăştia, prietenul meu Andrew îmi zise :

— Uite, colea este vrednicul domn MacVittie, cu doamna MacVittie, cu domnişoara. Alison MacVittie şi cu domnul Thomas MacFin, despre care se zice că se va căsători cu domnişoara Alison, dacă s-o pricepe dumnealui să-şi mîie barca aşa cum trebuie. Fata va avea o groază. ,de bani, chiar dacă nu-i frumoasă din cale-afară.

— îmi îndreptai privirile înspre locul pe care mi-l arăta. Domnul MacVittie era un bărbat mai în vîrstă, înalt şi slab, cu chipul aspru, cu sprîncene stufoase şi cărunte, cu ochi de culoare deschisă'şi, după cum îmi închipuiam, cu un aer răutăcios, ceea ce mă făcu să nu-l am la inimă, îmi amintii de înştiinţarea pe care o primisem în biserică şi şovăiam dacă să mă adresez sau nu acestei persoane, deşi n-aş fi putut găsi vreun temei raţional ca să mi o sufăr sau să am vreo bănuială împotriva ei.

— încă mai şovăiam, cînd Andrew, care luă nehoţărîrea mea drept sfială, mă îndemnă să o dau deoparte.

— Vorbeşte-i, vorbeşte-i, domnule Francis ; nu este încă staroste, deşi se spune că va fi înnobilat anul viitor. Vorbeşte-i şi să vezi că îţi va răspunde cuviincios, cu toate că-i atît de bogat. Afară dacă vrei să-i ceri ceva parale, că se zice că foarte cu greu îşi deschide baierile pungii.

— îmi fulgeră pe dată prin minte că, dacă acest negustor era într-adevăr atît de zgîrcit şi de acru, cum îl arăta Andrew, ar fi fost poate cuminte să nu mă fac cunoscut lui, fără a lua mai înainte unele măsuri de prevedere, deoarece nu puteam şti care erau şi cum stăteau socotelile dintre tatăl meu şi el. Acest gînd veni în favoarea tainicei în-

—

— ştiinţări pe care o primisem, şi a silei ce mi-o făcuse chipul acestui om. în loc de a mă adresa lui de-a dreptul, cum avusesem de gînd să procedez, m-am mulţumit să-l rog pe Andrew să se intereseze la casa domnului MacVittie de adresa domnului Owen, un gentleman englez ; îi poruncii să nu pomenească persoana de la care a primit această însărcinare, dar să-mi aducă răspunsul la micul han unde locuiam. Andrew îmi făgădui să facă întocmai. Mai pomeni ceva cu privire la îndatorirea pe care o aveam de a lua parte şi la slujba de seară ; apoi adăugă, zeflemisindu-mă, cum avea el obiceiul :

— Cu adevărat, dacă sînt oameni care au mîncărime la picioare şi ţin să se dea de-a berbeleaca printre lespezile de mormînt, de parcă ar vrea să învieze chiar pe morţi cu zarva lor, ar fi mai nimerită pentru ei o biserică în colţ de vatră.

— [1] *Quorum* — număr stabilit de persoane care trebuie să fie prezente pentru ca hotărîrea unei adunări să fie validă ; *custos rotulorum* — principalul judecător de pace dintr-un district. Expresii de origină latină întrebuinţate în dreptul englezesc (n.t.).

— [1] Volum în care fiecare coală de tipar e îndoită numai în două (n.t.).

— [s] Idem în patru părţi (n.'t).

— [s] Idem în opt părţi (n.t.).